

TORISK TECKNING

AF

NORDMÄNNENS SJÖTÅG

OCH

BOSÄTTNING I FRANKRIKE,

I

TIONDE SEKLET

AF

G. B. DEPPING.

Öfversättning

Præmium W.T. 1832

Chr. Nath. Rathsman

Gunnar W. Lundberg.
-Paris 1968-

EX

LIBRIS

HISTORISK TECKNING

AF

NORDMÄNNENS SJÖTAG.

HISTORISK TECKNING
AF
NORDMÄNNENS SJÖTÅG
OCH
BOSÄTTNING I FRANKRIKE,
I
TIONDE SEKLET.

AF
G. B. Depping.

PRISSKRIFT,
Belönt 1822
af
L'Académie Royale des Inscriptions et Belles Lettres.

Öfversättning

AF
A. B. Collin.
Phil. Mag.

På A. Wiborg & C:o Förlag.

STOCKHOLM,
Carl M. Carlson, 1828.

INSTITUT TESSIN
PARIS

FÖRFATTARENS INLEDNING.

Europas lärda samfund hafva ofta uppmanat till historiska undersökningar af Nordmännens Sjötåg, och dervid haft i sigte såväl ämnets värde, som behofvet af de upplysningar hvilka deröfver borde spridas. År 1770 hade Holländska Witterhets-Sällskapet i Leiden såsom täflings-ämne uppgifvit en beskrifning öfver Nordmännens härjande infall i Holland och Flandern, enligt de handlingar Nordens och Frankrikes häfder kunna meddela, men saknade tillfredsställelsen att deröfver erhålla någon fullständig utarbetning. Lyckligare var Witterhets-Historie- och Antiquitets-Akademien i Stockholm, som år 1801 fick belöna en afhandling af Wäsström i denna väg. Emedlertid hade Nordmännes djerfva företag mot Frankrike, ej derigenom vunnit behörig upplysning. Äfven K. Franska Witterhets-Akademien i Paris uppgaf 1820, såsom pris-ämne: *Utveckling, enligt historiska, isynnerhet Nordiska häfdens fornminnen, af orsakerne till de talrika utflyttningar, som gjordes af folkstammar, under namn af Nordmän; jemte en kort historisk öfversigt af deras bosättning i Frankrike.* I allmän sammankomst af år 1822, behagade Kongl. Akademien belöna den Skrift jag öfver ämnet ingifvit. Det är denna Skrift, som sedan erhöll en större utveckling, och bestämdare historisk form, jag härmed vågar utgifva. Jag tror mig ej hafva åsidosatt möda och forskning, för att, efter bästa vilja och förmåga, aflägsna alla möjliga bristfälligheter. De skrifter och fornminnen jag begagnat, äro dock ej nog tal-

rika, för att tillfyllest upplysa allt, der den yttersta uppmärksamhet fordras, för att urskilja sanningen från det sannolika.

Då i historiska teckningar så mycket beror af de källor, hvarutur man uppsöker händelserna, har jag, innan jag nalkas mitt ämne, trott mig böra redovisa för dem, från hvilka jag hämtat samlingarne till Nordmännens historia. I denna afsigt vill jag framställa såväl vigten och pålitligheten af de minnesskrifter, som mest närma sig till härfärdernes tidskiften, som noga undersöka rigtigheten af dem, hvilka hos oss äro mindre godkände eller ansedde; iagttaga möjlig korthet, der sådana författare anföras, som redan stadgat giltigheten af de handlingar hvilka höra till mitt ämne; bekantgöra de förnämsta arbeten, äldre eller yngre, hvilkas vittnesbörd jag ofta behöft åberopa och har att tacka för en upplysande vägledning. Detta är en pligt, hvartill jag förbindes, såväl af rättvisa som erkänsla.

De historiska fornminnen som upplysa Nordmännens härfärder, leda sitt ursprung, antingen från sjelfva Norden, eller de trakter der denna folkstam härjat, framför allt från Frankrike. Vi gå att undersöka hvad som kan hämtas från denna dubbla källa.

Nordmännen slogo ej mynt. Deras minnesvårdar af sten, voro plumpa, chyfsade arbeten, och saknade fullständiga häfdatecknare. De grafvar, och griftkammare, som betäcka stoftet af deras hjeltar, de runda platser som utmärka ställen för deras gudstjenst eller allmänna sammankomster, framvisa blott jord- eller stenhögar, som endast bära vittne om kraft, tålamod eller enkla seder, hos dem som voro deras upphofsmän. Man skulle anse den runskrift som finnes ingräfd på en otalig mängd stenar, utspridde på Skandinaviens jord,

såsom en rik källa för Nordens historia; så mycket mer, som Saxo Grammaticus *a)* påstår, att Danskarne, uthöggo i klippor och stenar, rim, hvilka innehålla berättelser om deras förfäders höga bedrifter. Man har derföre grundat stora förhoppningar på dessa gamla minnesvårdar, hvilka tiden ej kunnat förändra, såsom händelsen är med traditioner, eller afskrifter af andra minnesvärda handlingar. Visse lärde, såsom Peringsköld *b)*, hafva med förut fattad öfvertygelse om runornas höga ålder och stora historiska värde, användt flit och forskning vid deras uttydning och der trott sig finna sådana facta, som bevisa, att den kända Nordiska häfden går tillbaka ända till syndafloden; de hafva på en af dessa urskrifter trott sig läsa ett anförande om Noachs ark. Mindre fördomsfulle granskare, bland dem den skarpsinnige Ihre, hafva utan mycken möda vederlagt denna öfverdrift, då han visade, att blott genom råbråkning af ord möjlighet kunde uppstå, att komma till så främmande slutsatser. Appelblad *c)* har i en af Svenska Akademien i Stockholm år 1781 prisbelönt förträfflig skrift, i mitt tycke med klarhet bevisat, att de 1,100 runstenar, hvaraf man allmängjort en samling, icke lära oss något om folkflyttningarne, eller i allmänhet sprida ljus öfver Nordens gamla häfder. Saxo stöder sig ej på någon af runornes inskrifter, ehuru han tillåter sig hafva begagnat dem. Han talar om en klippa i Blekingen, der Kung Harald Hildetand låtit rista sin fars idrotter, men anmärker tillika, att när Kung Waldemar I ville taga afskrift af innehållet, kunde det ej läsas, emedan största delen var utplånad. Gamle Isländske häfdatecknare anföra ej mer än Saxo, om runskrifterne, när fråga är om sanna historiska händelser. — Många runskrifter tala dock verkligen, ej om hela folkslag, men om enskilde personer, som gjort resor till andra sidan om hafvet. Denna berättelse är kort, och utan tillkännagifvande af tiden. Ändamålet med dessa

resor framställes i ordalag, hvilkas betydelse är obestämd, någon gång mörk. Sådana äro uttrycken: Austurweg, Grikum, m. fl. och äfven om man uptäckte rätta meningen, skulle allt hvad man häraf kunde inse, inskränka sig blott dertill, att Nordens inbyggare hafva besökt åtskilliga länder. Lärde finnas, hvilka hoppas, att Runskriften, i samma mån kunskapen derom ökas, skall belöna oss med historiska upplysningar, och påstå, att den är vigtigare, än man skulle tro *d)*.

Under väntan på dess lyckliga resultater, hvarmed man i detta hänseende smickrar sig, inskränke vi oss emedlertid till tydliga i skrift författade forntida handlingar och berättelser.

Norden eger en historisk litteratur, hvars ursprung går tillbaka till gamla tider, och är främmande för de länder der Latinska språket blifvit infördt. Denna utgöres af Sagorne, eller traditioner i bunden och obunden stil. Dessa nationela skrifter, afvika derigenom från historiska formen, att de ej upptaga allmänna händelser, icke ingå i allmänna historien, ej en gång iagttaga Kronologi. De sysselsätta sig blott med en enda hjelteslägt, berätta eller måla äfventyren i en enkel, stundom poetisk stil. Intet gammalt mönster har föranledt dessa besynnerliga framalstringar, de äro frugter af ~~snillet i~~ Nordmannens eget djerfva snille! Norden har sett dem uppkomma utan föredöme, och försvinna nästan utan efterbildning, och — hvad som ännu mer förvånar, — det är på Island, hvars namn redan bebådar ett ohygligt luftstreck, och der i våra dagar en Skald är ett underverk, som desse Sagor blifvit, i tolfte, trettonde och fjortonde seklen, af dervarande Skalder författade.

Desse kristne skalder hafva emedlertid endast följt sine föregångare, de hedniske skalderne. Edda, som ej blott innehåller mythiska stycken, framvisar i den

delen som består af utläggningar och förklaringar, ett slags verskonst, för användandet af figurliga talesätt, understödd af talrika exempel ur gamla skalders qväden. Dessa fragmentariska hufvudskrifter äro af ett högt värde för häfdatecknaren, som der igenfinner ett stort antal händelser ur Nordiska häfdens första åldrar. De saknas till större delen i den upplaga af Edda, som är utgifven af Resenius, hvilket torde vara orsaken hvarföre man så litet känner dem, utom Nordens stater, men de finnas i Sämunds Edda, och i alla afskrifter af detta gamla och sorgfälligt gjorda utdrag. De innehålla 150 mer eller mindre vidlyftiga stycken af 80 särskilda skalder, till större delen utmärkte både som skalder och krigare. Några hafva lefvat under hedniska, andre kristna tiden, utan att den nya gudaläran haft inflytande på skildringen af deras fäderneslands äldre tidskrifter. Denna Edda af Sämund är alltså vigtig för häfden, ty de sånger hon anför, hafva blifvit ansedda såsom historiska handlingar. Visserligen uppträder der mythen lika ofta som historien: men dervid bör anmärkas, att skalderne troget återkallat de begrepp, de åskådnings- och tänkesätt, som voro gängse i de tider, hvilkas minnen de upplifva. Är det ej så som Herodat, och andre häfdatecknare från Grekland och Rom hafva börjat sina arbeten, hvilka ej dess mindre innehålla historiska sanningar. Dessa mythiska framställningar, gifva afsmak åt författarnes trovärdighet, då de, såsom christne, bordt föragta att anföra dem, såsom ett vantrons foster, likväl deröfver gifvit en nogrann anteckning, alldeles så, som de blifvit af fornsägnerna bibehållna. Man kan ej med några, i Nordens vitterhet mindre kunnige författare antaga att Sagorna blifvit skrifne af Isländska munkar, ty desse hade då bordt utarbeta dem, i en ton af förnekelse af christna läran, och i inbildningen försätta sig i de åldrar, då Odens gudalära blomstrade i Norden. För Isländske munkar var det ena lika omöjligt som det andra.

Några af dem gjorde försök att skrifva på latin, men detta döda språk hade svårt att kämpa mot national-språket och de arbeten som voro författade på latin, gingo helt och hållit förlorade, eller bibehöllo sig blott i de öfversättningar som gjordes på Isländska språket.

I likhet med andra folkslags skalder, författade desse, den Nordiska sångmöns älsklingar, qväden i form af Ballader eller Romanser, hvari de förherrligade de bedrifter, som utfördes af dessa höga och ädla slägter, hvilka beviljade dem sitt beskydd, eller besjöngo de sådana drag af dygder, hvilka rörde och förtjuste folket.

Det är naturligt, att när Skalderne började försvinna, och skrifkonsten blef allmännare, man i skrift uppsatte de sagor, eller traditioner som i hedendomen varit i högsta anseende, och att man grundade deras äkthet på de skalders vittnesbörd som varit deras författare.

Detta är sagornas upprinnelse. Vi hafve dessa trovärdiga samlingar att tacka för målningen af en forntid, då Norden ägde Skalder, men inga häfdetecknare. Här möter oss ej alltid historien i strängare bemärkelse; men ljus uppgår likväl öfver Nordens åldriga seder och bruk, genom omständigheter af mycken vigt, hvilka häfdetecknare sannolikt skulle hafva uragtlåtit att öfverlemna oss, eller öfverlastat med toma ofruktbara facta, de skulle hafva iagttagit tystnad öfver ämnen som så fullkomligt skildra national-andan, gudaläran, hjeltemodet, husliga lifvet, med ett ord, allt hvad medeltidens historiske författare pläga med stillatigande förbigå. Äfven är det anmärkningsvärdt, att hvad som ger Sagorne äkthet, är deras skaldiska stil. Jag skall förklara mig. Sagorna äro skrifne i bunden och obunden stil. "Denna blandning, säger en Dansk fornforskare M. P. E. Müller, synes naturlig i skaldekonstens barndom; man rimade

då blott vissa uttryck, mägtige att röra hjertat, och förvåna tanken, och öfverlemnade allt det öfriga åt mundtliga företagandet, eller åt prosan. Således, ju flere drag en saga framställer af sin första skaldiska urform, ju äldre synes hon vara, och följaktligen till tiden närmare ämnet för sin berättelse."

Alldrig gå de äldste sagorne ut ur den trånga krets, hvarmed de omslutit sig, och man skulle säga att sagomannens hela verld är inskränkt inom de länder och haf, hvilka hans hjeltar genomfarit. De handlande personerne äro här allt, tiden och rummet endast betydelselösa tillägg. Förgäfves söker man der samtida och kända tidsbestämmelser, allmänna händelser och uppträden. Allt är isoleradt och hänfört till enskildta bedrifter. "Det var ej händelsernas politiska vigt, säger Müller, som föranlät skalderne att besjunga dem, de fäste sig endast vid det som deri var rörande för åhörarnes hjertan. Så voro de ej sysselsatte med rikens blomstring och fall, eller folkslags inbrott och utflyttningar, emedan dessa uppträden hade mindre tjusningskraft än ett envige, mellan två hjeltar, hvilket endast borde slutas genom döden. Skaldeslaget rättade sig i allmänhet efter händelsen eller ämnet."

Man kunde här anföra Ossians skaldskap, som innehåller ännu färre drag ur allmänna häfden, än de gamle skaldernes sånger. För att inse orsaken, bör man föreställa sig dåvarande lefnadssätt. Månge små Konungar och stater hade uppkommit, hvilka ej hade något allmänt föreningsband; folkskarorne voro sig emellan oftast utan vigtigare förbindelser, större delen af de medel, hvarigenom nyare tidens folk med sådan lätthet och hastighet meddela sig åt hvarandra, och göra dem skicklige att inse samtida händelser i hela deras omfång, voro då okände, hvarje folkstam lefde för sig, utan

mycket bekymmer om hvad som tilldrog sig i den öfriga verlden, men deremot ganska uppmärksam på allt som timade hos henne sjelf, och på det högsta intagen af de hjeltar, som tid efter annan uppstått ur hennes sköte. Sagomän och författare till ättartal måste så uppträda, men historien kände man ej, icke en gång till namnet. Ju högre ett folk älskar att förvara minnet af händelserna, ju mer måste det värdera alla dithörande åtgärder, och gifva vigtighet åt ämnena sjelfva; men utflyttningar eller härfärder, som så ofta inträffade, att de blefvo nästan hvardagliga, kunde således ej anses ega den förtjenst att de borde utgöra ämnen för Sagor eller Skaldqväden. Desse anmärkningar gälla isynnerhet om de äldsta Sagorna som blott i fragmenter återstå. De nyare likna Krönikor, eller hvad man under medeltiden i södra Europa kallade Romaner. Flere af dessa Sagor äro ännu ej utgifne, men bekante genom deröfver anställd kritisk forskning. Länge har man ej mellan dem gjort tillbörlig skillnad, och forskare i Nordiska häfden, såsom Schöning, m. fl. hafva ansett dem, såsom historiska bevis, och deraf gjort bruk i sina utgifna anbeten. Suhm sjelf, som utarbetat en förträfflig historisk undersökning öfver Danmark, lemnar större delen af Sagorna ett lika förtroende. Det är först i senaste tid som kritiken i dem frånskilt det verkliga från digten. En Svensk författare, Shering Rosenhane delar Sagorna i Mythiska, Poetiska och Historiska. Müller, som utgifvit en indelning af alla kända Sagor, och antager de nyaste tyska häfdaforskares åsigter, uppdelar dem i Mythiska och Romantiska, och innefattar under förstnämnda klass, alla sådana, hvilka troget teckna forntidens gamla seder, åsigter, tankar och känslor och under den sednare, dem, hvilkas författare, vid skildringen af plägseder, lägen m. m. gifva fritt lopp åt bildningsförmågan, och således uppgöra obestämda och föga pålitliga teckningar.

Historien

Historien kan alltså med större säkerhet förlita sig på de Mythiska Sagorna, eller sådana, hvari nordens gudomligheter äro satte i beröring med menniskor, än på de Romantiska, der endast hjeltar, men Roman hjeltar upträda, och der man har svårt att uppleta ett ägta historiskt drag. Dessa Sagor äro af värde, när de betraktas såsom konstprodukter af en eldad inbildningskraft hos ett folk som bebodde granskapet af Is-polen, och icke behöfde något vittert långods af främmande folkslag; men de göra häfden ringa tjenst, emedan det är omöjligt att urskilja det sannt faktiska, från det blott digtade, så vida andra bevisningsgrunder saknas, hvilka gifva trovärdighet åt dessa Romanleska Sagoskrifter.

Emedlertid måste man här göra ännu en skilnad. Några af de Romantiska Sagorna närma sig till likhet med de Mythiska. Ehuru vänner af det underbara, hafva dock deras författare ej flyttat stället för skådeplatsen in i okända regioner såsom händelsen är med verklige Romanskalder ur detta tidskifte. De ämnen, som blifvit valda, äro nationala, och utförandet är i allmänhet okonstladt. Man ser att Skalderne haft framför sig de gamla traditionerna. Sagor af denna art iagttaga, åtminstone i sedemålningar, i allmänhet en stor trohet, hvarföre de ej böra försmås af historien, och kunna äfven begagnas för det ämne vi gå att afhandla.

Det vore öfverflödigt att anföra en annan art af Romantiska Sagor, hvilka synas vara författade när söderns Romaner blefvo kände i Norden, och der gåfvo rum åt efterhärmningar och förblandningar med inhemska digter. Emedan desse äro för ämnet onyttiga, vill jag med tystnad förbigå dem. Jag vill endast, efter Müller, fästa uppmärksamhet på saken, hvarföre Nordens skaldkonst, mer än Söderns, sysselsatt sig med verkliga ting, och mindre uppehållit sig inom digtens område. Det kom

deraf, att i södra länderne Klereciet författade historien; för skalden, som var lekman, återstod endast digtens bana, hvarpå han ej kunde utmärka sig utan att i det underbara öfverträffa sina medtäflare. I Norden deremot voro Skalderne fästade vid hofven, och i kretsen af höga familjer och alle att anse såsom vårdare af forntida häfder. Detta uppdrag var dem ärofullare än författarskapet af Romaner. Snorre Sturleson, den förste Isländske häfdatecknare, anmärker, att de gamla Skaldernes sånger förtjena stor trovärdighet, emedan det icke var sannolikt att de som inför Konungar och deras ättlingar borde aflägga berättelse om desse personers härfäder och stora bedrifter, skulle våga beundra deras bragder, eller smickra fåfängan, väl vetande, att detta snarare borde lända dem till vanära, än beröm. Men den gode Sturleson synes på sin ö vara okunnig derom, att skalder och häfdatecknare i alla tider hafva smickrat de mägtige, utan att desse blifvit deraf förolämpade. Han förutsätter hos Skalderne ett enkelt, okonstladt väsen, och en liflig åtrå att framställa sanningen inför sina beskyddare. Må hända trodde han, att då folket gaf allmänt bifall åt skaldernes qväden, borde tjenstagtiga osanningar och öfverdrifvit smicker vara långt ifrån att vinna anseende hos en nation, som sjelf deltagit i sina furstars idrotter, men folket, i likhet med furstarne, borde med stort öfverseende möta de sånger, som intogo deras hjertan; och tvifvelsutan åtog sig ingen Skald rolen af en simpel berättare.

Vid indelningen af de oss bekanta Sagor, anmärke vi, att *Volsunga*, *Nornagest*, *Fundin-Noregur*, *Half*, *Frithiof*, *Ragnar Lodbrok*, *Sagubrott*, *Rolf Krake*, bland Mythiska Sagor, bära alla prägeln af en hög ålderdom, och synas, till deras grund, vara sannfärdiga. *Hervarar-Sagan*, *Hedin* och *Hognes Hrolf* och R. *Göthreks*, samt *Torsten-Vikingsons* Sagor, äro sannolikt grundade på gamla historiska traditioner, och erbjuda följaktligen ännu

någon fördel åt häfden. I förbigående är att märka, att Sagorne bära de hjeltars namn, om hvilka de handla, och att de Mythiska hafva tillkommit före de Romantiska, hvilket bevisar språkbruket som är mindre odladt i de förra än i de sednare. De hafva blifvit författade mot slutet af trettonde och i början af fjortonde seklen. Isländska språklynnet har sedan den tiden undergått så obetydlig förändring att Isländske landtbor ännu kunna läsa skaldernes arbeten.

Ordningen förer oss nu till de Sagor som äro blott Historiska, och till största delen författade i tolfte århundradet. Lyckligtvis är äfven deras antal betydligt. Sådana äro Sagorna: *Gunlaug*, *Ormtunga*, *Viga-Glam*, *Niall*, *Egil*, *Kristna*, *Olof Tryggvesons* och *Olof den Heligis* Sagor, samt *Landnama-bok*. Ifrån den tiden uppstodo äfven män, som kände kallelsen, att blifva sanne häfdatecknare.

Bland de kolonister, som befolkat och uppodlat Island, funnos afkomlingar af Ynglinga-Ätten, hvilken fordom regerat i Sverige och Norrige, och af andra slägten som njutit stor högaktning på Skandiens fasta land. Desse utflygtingar och deras ättlingar kände inom sig den ädla stolthet, att åter upplifva minnet af de bedrifter, som blifvit utförde af Nordens gamla beherrskare, och den berömliga täflan denna föresatts väckte, ledsagades af åtrå att värdigt utföra den. — Två häfdatecknare eller snarare blott en enda, har gjordt sig namnkunnig bland öfrige författare eller samlare af dessa skrifna traditioner. Are Frode, (den lärde) född på Island år 1067, och härstammande af Ynglingarnes Konungaätt, hade samlat ett stort förråd för historien, och var den förste författare i Norden, som infört noggrann tids bestämmelse i händelserna, hvari han utgick från ett bestämdt tidskifte, nemligen Norrmännens intagande af Island, under Konung

Harald. Men med undantag af ett fragmentariskt verk, under namn af *Islendiga-Bok* och *Landnama-Saga*, som tillskrifves honom, hafva vi af honom intet vidare arbete. Sturleson begagnade sig mycket af hans forskningar och berömmer honom såsom en sannfärdig häfdatecknare. I det arbete af Are Frode, som hunnit vår tid, finner man föga konst, men igenkänner öfverallt en medborglig anda, då klerkerne på Nordens fasta land, under detta tidskiftet, uppfylde sina skrifter med de fördomar som rådde i klostren. Hvad som mest sysselsätter den Isländske skriftställaren i hans okonstlade utkast, äro: öns bebyggande, de förändringar som lagstiftningen der undergått, och slutligen de stadgar och inrättningar som hans landsmän gifvit sig sjelfva. Hvarken hos honom eller andra Isländske skriftställare yttrar sig de fanatiska barnsligheter, hvarigenom man den tiden både i östra och vestra Europas länder trodde sig visa prof af en sann gudaktighet. Han är den lungne vise, en trogen bild af nationens lynne på denna ö.

Men egentligen är Snorre Sturleson den, hvilken Isländare med skäl vörda såsom Nordiska häfdens fader. Det var en stor lycka, att just vid det tidskifte, då ännu så många dyrbara förråd för historien voro att tillgå och hvilka, genom den nya religions-lärans insteg voro nära att förspillas, en man lefde, som, begåfvad med kärlek för kunskaper och smak för historiska forskningar, egde tillräcklig ståndaktighet och nödig omdömesförmåga att skilja det sanna från det falska. Denne Isländare, i likhet med hans landsman Are Frode, härstammande från en utmärkt slägt, var född 1179, och företog, midt i den förvirring som herrskade i hans fosterbygd, och hvari han sjelf såsom en af öns förnämsta egendomsherrar var indragen, utarbetningen af en historia öfver Norrige efter gamla Sagornas mönster. För detta ändamål gjorde han resor i Norrige och Sverge, och försummade intet, för att samla allt, som

kunde vara nyttigt för en häfdetecknare. Hans verk, kalladt Heims Kringla, eller jordens krets efter de två första begynnelse orden, innehåller ett med noggrannaste omsorg gjort urval af gamla nordhistoriens vigtiga handlingar. Den lärde Müller påstår, att hvarken stil, tankar eller undersökningar utgöra någon förtjenst i Heims Kringla, och att Snorro endast indelat Sagorna, undvikit det mindre trovärdiga, bibehållit vissa facta, seder och lefnads sätt, beskrifvande ställen, stundom tillagt ett drag eller en mening ur någon gammal Skalds historiska uppgifter och låtit afskrifva det hela; och att det är detta så enkla förfarande vi hafva att tacka för ett af Nordens vigtigaste historiska arbete.

För min del, måste jag tillstå, att efter en uppmärksam läsning af Heims Kringla, jag icke kunnat vara af den tankan, att detta verk blott skulle innehålla en samling af Sagor, författade af andre. Planen och stilen i detta arbete hafva så mycken enhet, att det tyckes förena alla egenskaper af en krönika, från början till slut utarbetat af en enda hand, hvilken skrifvit på det ouppodlade språk, och i den enkla okonstlade skrifart som utmärka dessa tider. Sturleson sjelf tyckes medge detta i början af sitt företal, hvarest Müller icke destomindre trott sig finna stöd för sin mening. I denna bok säger den Isländske häfdatecknaren, har jag, enligt Sagominnen, tecknat hågkomster af gamla händelser och höga idrotter af de hjeltar, som beherrskat Nordens länder. Jag har äfven bifogat deras ättartal, så mycket desse äro mig bekanta, och detta, dels enligt de äldsta tidskrifter, hvari Konungar och andra namnkunnige män låtit nedskrifva deras ättledning, dels ock efter gamla sånger och skaldqväden m. m."

Sturleson börjar med *Ynglinga-Saga* eller berättelsen om Ynglingarnes ätt. Denna saga grundar sig på en af de äldsta skaldiska sånger neml; *Ynglinga-talet* af Thiodulf, och qväden af två andre

Skalder: Brage den gamle och Livinder. Häfdatecknaren anför ställen af desse gamla Skaldstycken, men man måste tillstå att historien icke vinner mycken fördel genom dessa citationer. Första delen af Heims Kringla är i allmänhet uppfyld af fabler. Den delen som innefattar Kung Halfdans och hans son Harald Hårfagers Saga, är, såsom bekantare för Sturleson, mera sann. Den är af enskilt vigt för Frankrike, såsom den enda skrift, hvilken upplyser Rolfs, förste Hertigens af Normandie, härkomst och slägt, samt orsaken till hans utflyttning ur sitt fädernesland, omständigheter, som hos andre häfdatecknare finnas helt och hållit förändrade. Det är derföre vi anse det vara af högsta vigt, att försäkra oss om vissheten och äktheten af ifrågavarande händelser. I Harald Hårfagers saga anför Sturleson såsom bevisande, några ställen ur ett Skaldqväde som Thorbjörn Hornklofe, Konungens skald, författat öfver Rolfs idrotter äfven som vissa meningar ur Eyvinder och andra Skalder från Haralds tid följaktligen samtida med Rolfs regering *e)*. Man uptäcker äfven andra vägledningar, bland annat en saga om Rognvald, Rolfs far, som borde innehålla bestämda uppgifter om denna slägt, hvilken sedan blef så namnkunnig i Frankrike. Andra Sagor omtala äfven någre af de händelser, som äro upptagne i Sturlesons verk, och berätta dem någon gång motstridigt. Denna omständighet förringa dock ej den Isländske häfdatecknarens uppgifter.

Efter Sagan om Harald Hårfager, komma Egils, Olof Tryggvesons, Jomsvikinga, Olof den Heliges, Magni och Harald Hårdrådes sagor. Desse gifva föga upplysningar om Nordmännerne, om man undantar Olof Tryggvesons Saga, hvilken sprider ljus öfver en omtvistad hufvudpunkt i historien om Normandie.

Sämund, en annan Isländsk häfdeforskare, som utvidgat sina resor ända till Frankrike, samlade

ett talrikt förråd till sitt fäderneslands historia. Island har denne medborgare att tacka för vigtiga underrättelser. Olyckligtvis har större delen af hans samlingar gått förlorad. Hans landsmäns erkänsla har tillskrifvit honom arbeten, hvilka må hända ej äro af hans hand; bland dem räknas den ryktbara samlingen af Edda, hvilken han, enligt antagen mening haft förtjensten att till en del *f)* utarbeta; Sturleson skulle då hafva fulländat det öfriga.

En man sådan som Sturleson, så högt förtjent af sitt lands och hela Nordens historia, borde hafva nått ett lyckligt lefnads slut; men han föll år 1241 *g)* ett offer för sina ovänners mordiska vapen. Hans Sagor väcka ännu Isländarnes förtjusning och hans namn är dem kärt. Man visar ännu främlingar den jord han sjelf odlade, och den sjudande källan vid Reikholt, der han badade, och hvilken än i dag kallas Snorrolaug.

Innan Sturleson samlade Isländske sagorne om Norriges historia, hade Theodric, en munk från Dronthjem, i korthet sammanskrifvit en krönika öfver Norriges Konungar från Harald Hårfager, *h)* hvarvid han framför allt rådfrågade Isländska skaldstycken, och beklagade sig derjemte öfver brist på behöriga handlingar. Någon tid derefter författade Saxo Grammaticus, Svensk kanonicus från Lund, Danmarks historia på svulstig latin, ifrån en föregifven Kung Dan, till Waldemar I. Denne Saxo hade en besynnerlig smak. Han föraktade kronologi och historisk sanning, fäste sig blott vid Danskarnes folksägner, och visar öfverallt den största ansträngning att med dem pryda sitt arbete. Så uppkom en historia, der nästan allt är en roman, der alla tids bestämmelser saknas; der, med undantag af de Konungar som lefvat närmast hans tid, ingen enda Dansk Konung är uppgifven på sitt rätta ställe; der icke ett enda historiskt bevis bifogas, men danska berättelser och sånger öfveralt anföras, och slutligen, der författaren

aldrig visar sig förlägen hvarken vid de motsägelser hvari han faller, eller de tidräkningsfel han begår. *i)* Skandinaviens mythologi är der med tystnad förbigången; folket är för Saxo ett intet; man ser huru han varit bländad af magten. Emedlertid unne vi honom gerna äran, att, ehuru på en föga klassisk latin, hafva åt oss förvarat gamla qväden, som i hans tid utgjorde nästan hela national-häfden, och hvilka sedan till större delen gått förlorade. Stundom är ock grunden för dessa poetiska berättelser enlig med sanningen. Den latinske författaren öfverensstämmer ofta med Isländska sagorna, hvilka äro af en senare tid, men kunnat vara samlade af samma förråd. Stundom skiljer han sig från dem i väsendtliga omständigheter.

För öfrigt sysselsätter sig Saxo föga med Nordens Vikingar, och nämner dem nästan aldrig. Sannolikt kände han ej de folksånger, som hade afseende på deras bragder. I förbigående må anmärkas, att Danskar och Svenskar icke hade så gamla Sagor som Isländarne. De, hvilka Saxo anfört, äro förlorade. Dessa tvänne nationer hafva väl folksånger, men dessa äro ej af hög ålder. Danskarnes sånger förekomma nog ofta såsom imitationer af Tyskarnes skaldkonst, för att i hänseende till Danmarks äldre historia, kunna med trygghet lita på värdet af deras innehåll.

Sven Aggesen, Saxos samtida embetsbror i Lunds Dom-Capitel, sysselsätter sig ännu mindre än han med Normanderne, i sin Danska Historia ifrån Skjöld till Knut VI. Ett bidrag till Normandernes historia är äfven att hämta i de arbeten som finnas af Presterne vid Kyrkan i Bremen, den förste som grundlades i Norden, i afsigt att utbreda Evangelium bland Skandinaver, Vender och Slaver. Rimbert, angifven (författare till Ansgari lefnadsbeskrifning *k)* och ännu mer, Adam kanonikus i Bre-

men

men, som synes hafva lefvat omkring 1080, och hvilken efter många lärda undersökningar lemnat oss en geografisk beskrifning öfver Nordens länder, *l)* samt en historisk uppgift om kyrkorne i Hamburg och Bremen *m)*, förtjena att rådfrågas i Nordens stats-historia. Adam Bremensis var lärd, och meddelar flitigt hvad han inhämtat. Han hemtade sitt förråd dels ur ett arkif, der kartor öfver Bremens stift, och underlydande missions områden förvarades, dels ur sitt kloster-Bibliothek, och af mundtliga berättelser. Han gjorde en resa till Danmark, der Konung Sven Estridson med godhet emottog honom, och meddelade honom flere upplysningar öfver danska häfden. Adam Bremensis synes dock hafva mycket litat på sitt minne. De skriftställare han åberopar, hafva icke skrifvit allt, hvad han trodde sig finna hos dem. Han var äfven nog ung, när han utgaf sitt arbete, hvilket han sjelf tillstår *n)*. Murray från Göttingen har ur Adams bok gjort ett utdrag af Nordiska ländernes jordbeskrifning, efter deras tillstånd i 9:de, 10:de och 11 seklerna *o)*.

Efter Nordens omvändelse till christna läran, har ett stort antal Krönikor och Annaler blifvit sammanskrifne i skandinaviska rikenas kloster; men desse äro i allmänhet torra sak-register och inskränka sig blott till en kort uppgift af händelserna. Desse, tillika med andra gamla arbeten öfver Nordiska häfden, äro samlade och utgifne af Langebeck, under titel af *Scriptores rerum Danicarum*, med goda anmärkningar af Suhm *p)*. Sverige har senare börjat en samling af sina gamla häfdatecknare.

Schöning i Norrige, Suhm i Danmark, Dalin och Lagerbring i Sverige hafva samfällt egnat sig åt Nordmännens historia, och undersökt orsakerna till deras utflyttningar. Suhm har afhandlat detta ämne i sin kritiska Historia öfver Danmark, der han förbehållit sig att utveckla alla betviflade omständigheter och tvistiga ämnen, hvilka han endast anfört i

sitt historiska arbete. Man kan ej nog berömma denne författares vidsträckta lärdom, och ihärdiga flit, hvarigenom Nordiska häfden står hos honom i så mycken förbindelse. Han har med stor omsorg samlat alla gamla franska, tyska och engelska häfdeforskares anföranden, rörande Nordmännen, och med tillhjelp af dessa, kronologiskt ordnade bevisningsgrunder, författat Nordmännens historia, på ett fullständigare sätt, än någon före honom. Någon gång förfaller han i vidlöftighet, när han bemödar sig att vilja anföra allt. Hans vördnad för forntida utsagor är så stor, att han, snarare än bestrida deri förekommande motsägelser, alltid söker förlika dem, och antager hellre två personer af samma namn, än förkastar de mindre sannolika handlingar, som kunna tillskrifvas en enda, och underkastar allt, ända till sjelfva fablerne, en ofta onyttig undersökning.

De historiska samlingar, som blifvit utgifne af K. Wetenskaps Societeten i Köpenhamn, Witterhets-Historie- och Antiquitets-Akademien i Stockholm och Samfundet för Skandinaviska Handlingars Utgifvande m. fl., innehålla många lärda afhandlingar, hvilka jag vid ifrågavarande ämne begagnat.

Mallet, som på franska författat Danska rikets häfder, *q)* och genom hvilken Nordens äldre litteratur i synnerhet blifvit bekant i det södra Europa, har följt Suhm, Schöning och andre nyare författare. Äfven sjelf har han anställt fornforskning, men har, i likhet med sina föregångare icke gjort en noggrannare skillnad mellan Sagorna, då han hämtat sina uppgifter så väl från de Romaneska, som de sanna och historiska. Det var icke längesedan Danskar och Isländare införde kritikens fackla i mörkret af deras gamla litteratur, och då de skingrade den dunkelhet som hvilade öfver dittills föga kända skrifter, återgåfvo de med detsamma ett rättvist värde åt dem som redan voro bekanta. Rike på original-arbeten,

gjorde de ett urval bland litterära skatter, och gåfvo första rangen endast åt sådana, hvilka genom deras äkthet förtjente ett dylikt företräde. Mallet har egnat en del af inledningen till sitt arbete åt en öfversigt af Nordmännens härfärder, hvilken hade blifvit mer fulländad, om författaren kunnat begagna de Danska, Svenska och Isländska häfdeforskare som omkring 30 år derefter skrifvit dessa länders häfder. Utan att uppräkna allt hvad desse utgifvit öfver Isländska vitterheten, och de upplagor af Sagorna, hvilka genom deras försorg kommit i ljuset, vill jag endast anföra arbeten af Thorlacius, P. E, Müller, Finn Magnusen, Vedel-Simonsen, Nyerup, Werlauf, Olufsen, Estrup, hvilkas forskningar i förevarande arbete ofta blifvit rådfrågade.

Det återstår blott att anföra de häfdatecknare, som beskrifvit Nordmännens härjande infall i Frankrike. Hertigliga håfvet i Normandie kunde ej vara kallsinnigt för sina anors ära. Detta håf till behag, hafva många af klereciet beskrifvit Nordmännens historia. Den förste, och, så till sägande, ende hufvudförfattaren, var Dudon, Dekant af Saint-Quentin, som lefde ett år hundrade efter Nordmännens bosättning i Frankrike och hvilken, afsänd till Hertig Richard och emottagen af honom med mycken uppmärksamhet, sammanskref Nordmännens häfder ifrån Rolf till 996, som var Richards dödsår. Dudons lifstid inföll icke långt efter Nordmännens bosättning i Frankrike; olyckligtvis inträffade, att Wilhelm Longue-Epée våldsamt afled under Richards minderårighet, hvilket dödsfall afbröt länken i underrättelserna om denna regerande slägt. Emedlertid skulle vi, utan detta arbete, endast ganska ofullständigt känna de vigtigaste händelser vid denna folkstams bosättning. Dudons skrifsätt är äfven till allo:ycka ganska vidlöftigt, och hans prosa uppfylld med dåliga rim. Lättrogen och ensidig, berättar han digter såsom obestridliga sanningar, och afmålar beständigt de hedniske Nordmännen såsom stråtröf-

vare, utan en enda låfvärd egenskap. Denna anmärkning kan för öfrigt gälla i afseende på alla gamla häfdeskrifvare i Frankrike, som anfört Nordmännens ströftåg; de hafva ej ett enda ädelt drag, att anföra om deta folk; och då Nordmännen sjelfve ej författat något öfver sina krig i Frankrike, känne vi dem endast genom anföranden, gjorde af ett presterskap, mot hvilket de förde en mördande strid. Klereciet skref, för att uttrycka mig med en Normansk författares ord: *I ännu rykande kloster, med darrande hand, och med blod, stelnadt af den förskräckelse Nordmännen injagat r).* Huru skulle då detta presterskap vara i författning att kunna medge segervinnarne deras goda egenskaper?

Wilhelm, munk Jumièges, som författat i samma århundrade och något efter Dudon, har endast gjort ett sammandrag af de tre böcker öfver Nordmännens historia, hvilka Dekanten i S: Quentin utgifvit. I hans tillegnelseskrift till Konung Wilhelm i England tillkännagifves, att han börjat sin historia med Richard II i Dudons verk, hvilken författare han med skäl anser för en skicklig skriftställare; och Dudon har äfven uppgifvit många fördelaktiga omständigheter, som Wilhelm, hvilken sammandragit hans arbeten, med tystnad förbigått. De fyra sednare böckerna, som innehålla Normandiske Hertigarnes historia ända till Englands underkufvande af Wilhelm Eröfraren, äro af munken Jumièges sjelf. I likhet med Dudon förtjenar han tillvitelse för lätttrogenhet, och brist på granskning. Man har i åtskilliga handskrifter af denna historia funnit minnesvärda anteckningar af åtskilliga läsarter, hvilket ger anledning till den förmodan, att åtskilliga af dessa handskrifter undergått tilläggningar af en yngre författares hand.

Orderic Vital, munk från Normandie, har i sin kyrkohistoria, låtit många särskilta omständigheter inflyta, rörande politiska händelser under Hertigarnes

regering. Två prester blefvo i 12:te seklet uppmuntrade af Englands Konungar, att på franska uppteckna en historia öfver deras Konungahus. Den ene var Robert Vaco, kanonikus i Caen, och en af de äldste Anglo-Normanska Skalder. Hans Rimkrönika eller *Roman om Rolf (Roman du Rou)*, en ganska dyrbar litterär minnesskrift, är författad i tre delar. Första delen innehåller Rolfs äfventyr, hans son Wilhelms lefnadsbeskrifning, och en tid af Richards regering. I den andra fortsätter han Normandies historia, ända till början af Konung Hendrik I:s regering; och slutligen i den tredje, som synes bestämd, att vara inledning till denna national-krönika, förtäljer Skalden de äfventyr som tillhöra de första Nordiska härförare, hvilka gjorde infall i Frankrike. Robert Vaco har i sin berättelse följt Dudons och Wilhelms utgifna häfdateckningar, och skiljer sig från dem blott i några få omständigheter. Men framställningen af händelserna tillhör honom; han söker måla hvad hans två företrädare berättat. I detta tusental af verser igenfinner man en viss Skaldegåfva, och ehuru han nog uttänjer berättelsen, är han ofta intressant, helst historisk sanning eller sannolikhet alltid iagttages såsom grund; man kan alltså anse Vaco såsom en den tidens häfdatecknare. Han föddes omkring 1124, och synes hafva uppnått 60 år. Allmänna Bibliothekerne i Paris ega många afskrifter af hans Skaldstycke, hvilket man ämnat utgifva i hela dess omfång. Hittills hafva endast fragmenter deraf blifvit upplagde. Brändsted har utgifvit den delen af Rolf, som afhandlar Nordmännens utflyttning ur deras fädernesland och bosättning i Frankrike, och Pluguet har gjort utdrag af följande del. En fransk krönika i obunden stil, som synes vara blott en öfversättning af detta historiska poëm, har blifvit införd i *samlingen af Frankrikes häfdatecknare.*

Den andre klerken, uppmanad af Henrick II att författa Nordmännens historia, var Benedict de

Saint-Maur, eller Saint-More. Hans krönika är mera utvecklad ön Vacos: den innehåller omkring 46,000 verser. Han uppgifver detta verk vara en öfversättning, och man ser att han haft Dudons och Wilhelm de Jumièges's verk att följa, men derjemte begagnat andra nu mera obekanta källor. Hans stil är mindre klar än Vacos, emedan det språkbruk han använde, var mindre fullkomnadt, hvilket ger anledning att tro författaren vara från Baijeux, der Nordiska språket längre bibehöll sig än i öfriga delen af Normandie. Man känner blott en enda handskrift af denna krönika, hvilket manuskript förvaras i Brittiska Museum. Man har utgifvit några fragmenter deraf. En del af denna vigttiga krönika har äfven blifvit begagnad vid närvarande arbete.

Konungens Bibliothek eger flere handskrifne krönikor från Normandie, hvilka alla grunda sig på Dudons, med undantag af några omständigheter, hvarpå jag äfven haft behörigt afseende.

Det vore mindre angeläget att ingå i en utförlig afhandling af de annaler och tidskrifter öfver Normandie, hvaraf Duchesne utgifvit en samling, under titel; *Historiæ Normannorum Scriptores antiqui*, Paris 1619, och hvaraf större delen tillika med alla de krönikor och annaler som hafva gemenskap med Frankrikes häfder, följaktligen äfven afse Nordmännens härjande infall, blifvit å nyo upplagde i: *Recueil des Historiens de France*, 17 delar. De anmärkningar och det företal, hvarmed lärde Benedictiner riktat detta arbete, äfvensom *Frankrikes lärdoms historia (Histoire litteraire de France)*, bevisa, på det mest tillfredsställande sätt, den höjd af förtroende hvarje särskilt häfdatecknare, eller Annalist förtjenar, hvarföre jag förbigår all undersökning i detta ämne. *Vedastinske Annalerne, (Annales Vidastines*, eller *de Saint-Vaast)* hafva blifvit underkastade en sär-

skilt pröfning af Abbé Lebeuf. En kapitelförteckning af ett historiskt fornverk öfver Nordmännen, kalladt: *Draco normannicus*, hvilken den lärde Briat funnit i en gammal handskrift, och utgifvit, ger oss anledning att beklaga saknaden af hela omfånget af detta arbete. Författaren till *Neustria pia*, Dumonstier, (Rouen, 1663,) har allmängjort ett stort antal skrifna handlingar från Normandie, hvilka å nyo blifvit upplagde i XI Tom. af *Gallia Christiana*, som afhandlar detta landskaps kyrkohäfder.

De Engelska krönikor, som omtala epoken för Nordmännens härjningar, betjena oss äfven med omständliga underrättelser om dessa Vikingars krig i Frankrike, och böra derföre ej förbigås. De samlingar, som blifvit gjorde af Brittiske, Saxiske och Anglo-Danske historiker, och hvilka äro utgifna af Thomas Gale, under Titel: *Historiæ Britannicæ Saxonicæ, anglo-danicæ scriptores*, (Oxford 1691) och *rerum anglicarum scriptores veteres* (Oxford 1684) gifva oss goda upplysningar i ämnet. I början af arbetet finner man en underättelse om författarne till de särskilta tideböcker som der innehållas. Utgifvarne till samling af Frankrikes häfdatecknare hafva gjort utdrag ur ett stort antal krönikor och annaler som utkommit i England.

Likaledes har man att begagna samlingar af Tysklands häfdeforskare, utgifne af Mencken, Leibnitz, Eckard, och andre lärde. Slutligen finner man några vigtiga omständigheter, upplyste af en häfdatecknare från Sicilien, Gaufred Malaterra, som vid år 1100 författat en historia om Nordmännens bosättning på Sicilien. Carusius, som intagit Malaterras krönika i sin *Bibliotheca historica regni Siciliæ*, (Palermo, 1723) förutsätter att författaren sjelf varit Nordman. Om han ej varit det, hade han åtminstone af de vapenbröder, som åtföljde Tancreds söner, blifvit underrättad om de särskilda förhållanden, hvilka han uppdagar i slutet af sin beskrifning.

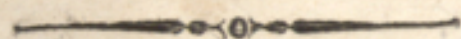
Till undvikande af större vidlöftighet i denna förberedande afhandling, vill man endast gifva anvisning på ett litet antal arbeten af Frankrikes nyare lärde, hvilkas mödosamma undersökningar bidragit att sprida ljus öfver Nordmännens häfder. Benedictinern Dom Toussaints Duplessis har rättat en interessant biomständighet rörande belägringen af Paris, i en förbättrad och med anmärkningar försedd upplaga af Abbos skaldstycke öfver denna tillfällighet.

Om Abbo, munk från Saint-Germain-des-Prés, är en skald från barbariska tiden, har han åtminstone sjelf sett hvad han berättat. Han beskrifver Parisarnes märkvärdiga försvar mot Nordmännens här, hvartill han sjelf varit ögonvittne, och på hvilket han ensam så väl agtgifvit. Hvilken skada att skaldegåfvan i detta qväde icke varit förenad med sanningen i berättelsen! *Men*, säger en författare, *sådan var författares vanmagt på en tid då munkpedanteriet och barbari i seder och tänkesätt voro förenade; med känslor och rörelser inom sitt bröst, saknade skriftställaren förmåga att uttala och meddela dem, och händelserna blefvo i hans egen tanke stela och förisade, så snart de kommo på något afstånd från hans ögon.*

Akademikern Bonami har utgifvit lärda afhandlingar öfver Nordmännens infall i Frankrike. Houard, en lagkunnig, har uppoffrat sin tid åt ganska vidsträckta forskningar öfver Nordmandernes gamla lagstiftning. Sismondi i sin *Histoire de France*, synes ur en högre synpunkt än sina föregångare, hafva bedömt verkningarne af denna folkstams infall i Franska riket. Capefigue, ung lärd, har med mycken ordning skildrat de härjande infall, som åtskillige Franska provinser tid efter annan undergått.

I Normandie har nyligen ett antiqvariskt samfund bildat sig, hvilket ofelbart skall meddela nya upplysningar i provinsens häfder. Förstlingen af dess arbeten gifver stora förhoppningar *s)*. Jag har en af dess mest nitiska och kunniga medlemmar H:r Le Prevost, under-Prefekt i Bernay, att tacka för många anmärkningar och nyttiga undersökningar. Ett antal särskilda verk, hvilka i denna förberedande afhandling ej blifvit upptagne, igenfinnas i de notor, som vid sjelfva arbetets text äro bifogade.

Läsaren täcktes med ursäkt anse dessa omständligare litterära uppgifter. Om Nordmännens invasions-historia visar så många dunkla och outredda hufvudpunkter, ligger orsaken deri, att man ej gjort sig reda för medlen att sprida ljus deröfver. Detta har föranlåtit mig att uppge dessa medel, äfvensom att visa, på hvilka grunder jag uppfört min beskrifning, hvilken någon gång synes skiljaktig från de berättelser man från andra håll kunnat inhämta öfver ifrågavarande ämne.

Noter

Till Författarens Inledning.

a) Non ignotum volo, Danorum antiquiores majorum acta patris sermonis carminibus vulgata, linguæ suæ litteris, saxis ac rupibus insculpenda curavit. Företalet till hans Historia om Danmark.

b) Monument: Sveo-gothicorum, liber primus pag. 1710.

c) Stockholm, 1783.

d) Man kan läsa flere särskilta meningar om runorne hos Nyerup: tableau historique et statistique du Danemark et de la Norvège, Köpenhamn, 1804. — J. H. Bredsdorff (de l'origine des runes, Köpenh. 1822), hvilken betraktar dem såsom en imitation af mesogöthiska skriften; Vidare: Brynjulfson: (periculum runalogicum. Dissert. inaug., Köpenh. 1823); hvilken anser runorna vara en skrift af gammalt Caucasiskt ursprung.

e) P. E. Müller; Historisk undersökning om de källor, hvarutur Sturleson hämtat ämnen för sin Historia; 2 Del. i Köpenhamnska Vetenskaps-Akademiens Historiska och Philosophiska Handlingar: Köpenhamn 1824.

f) Sæmunders lefnadsbeskrifning, af Arnas Magnæus, 1 Del af Edda-Sæmunder; Köpenhamn, 1787.

g) Se: Sturlesons Biografi, af Isländaren Finn Johnsen, i början af 1 Kap. af den stora Danska Editionen af Heims-Kringla; &c.

h) Historia Regum Norvegiæ: Langebeck i Script. Rerum Danicarum.

i) Historia Daniæ, libri XVI, med anmärkningar af Stephanius Dahlman: (Forschungen auf dem Gebiete der Geschichte) 1 Del. Altona, 1821, der Saxos arbete skarpsinnigt granskas. Författaren söker bevisa, att man ur Saxos arbeten hämtar föga nytta i forskningen af Nordens politiska Historia. P. E. Müller har äfven granskat de första böckerne af Saxos Historia, och utmärkt de källor, hvarur Författaren hämtat, och hvaraf alla icke äro att förakta.

k) Langebek, Script. Rerum Danic.

l) Langebek, Script. Rerum Danic.

m) De situ Daniæ et reliquarum quæ trans Daniam sunt regionum natura; Stephanius, De regno Daniæ et Norvegiæ, &c., tractatus varii; Leiden, 1629.

n) Hegewisch, Hist. und Litterarische Aufsätze; Kiel, 1801.

o) Descriptio terrarum septentrion. Nov. Comment. Gœtting., 1771.

p) Sept. vol. in Fol. Köpenhamn, 1772 — 1792.

q) Tredje Uppl. Genève et Paris, 1787 — 88. 9 Vol.

r) Inventaire de l'Histoire de Normandie. Rouen 1646.

s) Memoires de la societé des antiquaires de Normandie, Caen et Paris, 1825. Tom. I.

Rättelser i Inledningen:

Pag. IV,	11 rad.	*står:*	dess *läs:* dessa.
— IV,	27 —	—	frugter af snillet i Nordmännens eget djerfva snille! *läs:* frukter af Nordmännens eget djerfva snille.
— XI.	4 —	—	hvilket bevisar språkbruket. *läs:* hvilket språkbruket bevisar
— XX.	15 —	—	Munk Jumièges *läs:* Munk från Jumièges

Rättelser i Texten:

Pag.	rad.				
29,	22,	*står:*	sal,	*läs:*	sol.
61,	14,	—	Prinsroth,	—	Grimsnoth.
75,	9,	—	Romerska	—	Romaneska.
82,	21,	—	Fheudebert,	—	Theudebert,
95,	—,	—	St. Gallen,	—	St. Gall.
123,	10,	—	vidrigt,	—	vigtigt.
131,	sist.,	—	Crispoé	—	Erispoé
177,	4,	—	Cornpiegne	—	Compiègne
194,	19,	—	Dål,	—	Dôl.
195,	13,	—	farmors bror:	—	stjuffar.

Pag.	rad.				
197,	11,	*står:*	Athelney	*läs:*	Athelvy.
213,	17,	—	Stablo,	—	Stavelo.
224,	11,	—	Gisita,	—	Gisèla
225,	25,	—	Nordmännens,	—	Nordmannens.
226,	2,	—	Arnuld,	—	Arnulf.
233,	1,	—	belägrade,	—	belägrande
305,	sist.,	—	i sin blifvit bortröfvad	—	i sin barndom &c.
307,	sist.,	—	Hervec,	—	Herveus.
312,	18,	—	der de; anfallit	—	der de anfallit; det hela &c.
317,	9,	—	Ragena.	—	Ragenarius.
326,	12,	—	allenast blott	—	blott.
349,	10,	—	Faders,	—	Fadders.
356,	2,	—	instutations-sätt;	—	installations-sätt.
370,	19,	—	Dire,	—	Dive.
390,	11,	—	om,	—	och
409,	11,	—	Ducard,	—	Ducarel
423,	12,	—	ok,	—	ock.
435,	15,	—	orter:	—	arter.

Rättelser vid Noterne:

Kapitlet 1.

Not. 1 — 2,	rad. 1.	*står:*	passident	*läs:*	possident
— 5,	— 50.	—	exiqui,	—	exigui.
— —	— 3.	—	hyperbores:	—	hyperboreo.

Kapitlet 4.

Not.	94.	Hastis omne haste:	*läs:*	Hostis omne hoste.
—	94.	imprevisus:	—	improvisus.
—	242.	Ballon,	—	Rollon.

UPPLYSANDE NOTER
OCH
ANMÄRKNINGAR.

CAPITLET I.

1, 2). Normanni passident Apuliam, devicere Siciliam, propugnant Constantinopolim, ingerunt metum Babyloni'; anglica terra tota se eorum pedibus læta prosternit, säger Guillaume de Poitou i sin Hist.: de Guill-le-Bâtard.

3). Vagina gentium, officina gentium äro benämningar, hvilka Jornandes, Dudon de St. Quentin och andra häfdetecknare begagnat, för att utmärka dessa nationers frugtsamhet och talrika utflyttningar.

4). "Nordens länder hafva blifvit ganska mycket utblottade på folk. Orsaken var, att folket måste dela sig, och utomlands utskicka nybyggen och hela stammar, hvilka då, like bisvärmar, gingo att söka nya boningsställen". (Montesquieu, Lettr. persannes N:o 112).

5). Det vore att onödigtvis ljuga i häfden, om man skulle påstå, att Skandinavien kunnat i 5:te och 6:te seklen underhålla de talrika folkmassor, som stridde om qvarlefvorna af Romerska riket. . . . Skardinavien, långt ifrån att i dessa tider utskicka talrika härar, erhöll sjelf ifrån Östern och stränderne af Don en Asiatisk koloni, hvilken, under namn af Göther, redan blifvit namnkunnig i Europa'. Gråberg af Hemsö, om *Sigge Fridulfsons ankomst till Skandien, under namn af Odin,*

i 10 delen af Svenska Vitterhets-, Historie- och Antiqvitets-Akademiens handlingar. Stockh. 1816.

6) "Romarnes våldsamheter kommo folken att flygta från Södern till Norden; så länge magten, som sammanhöll dem, ännu blomstrade, blefvo de på sin plats, när magten förföll, utspridde de sig åt alla håll. Samma händelse inträffade några sekler derefter. Karl den Stores eröfringar och hårda behandlingssätt hade för andra gången jagat folken från Södern till Norden; så snart detta rike föll, begåfvo de sig åter från Norr till Söder". Montesquieu: *Consider: sur la grandeur et la décadence des Romains. chap.* XVI.

7. Schöning: *Norriges Historia*, 1. Del., II Cap.

8). Strabo: *Geogr.* L. VII. — Flor. *Hist. Rom.* L. III, Cap. III.

9). Joh. v. Müllers resa, de bello Cimbrico. Zürich 1772.

10). Suhm: öfver Nordiska folkslagens utflyttningar. Köpenhamn 1772—73.

11). Saxo: Hist. Dan. L. VIII. — Pauli Diaconi Hist. Longobard. — Olai Petri Chron. rer. Danic. et Chron. vulgar:

12). Ynglinga-Saga, Cap. XLVII et XLVIII, i 1:sta Tom. af Heims-Kringla.

13). Olai Petri Chron., i 2. Tom. af Scriptores rer. Dan, utg. af Langebek. — Erici Pomer. Chron.

14). Sneglu-Halles resor och äfventyr; öfvers. från Isländskan af Finn Magnusen. Köpenh. 1820.

15). Hvitfeld, Danmarks Krönika.

16). Finni Johan: Hist. eccles. Island., Tom 1. pag. 68, 72. — Eriksen, Disput. de expositione infantum apud veteres septentrionales. Köpenh. 1775.

17). Olof Tryggvesons Saga, utg. af Reenhjelm, på Isländska, Svenska och Latin. Upsala 1691.

18). Hic. (in Scanzia) gentes quæ carnibus tantum vivunt. Jornandes, de rebus Geticis.

19). Werlauf: Historisk undersökning om bruket af hästkött, såsom Nordboernas födoämne; 4. Tom. af Köpenhamns Vetenskaps-Akademiens handlingar, 1807.

20). Others berättelse, utg. af Porthan och Rask.

21). Lanners: Handlingar rörande fiskeriernes historia i Sverige. 1. Del. — Lagerbring: Svea Rikes Historia 1. Del.

22). Wäsström: Afhandling om de gamle Skandinavers härfärder.

23). De moribus German. Cap. XLIV.

24). Malte Brun: Allmän Geografi. 1. Del.

25). Dudon de St. Quentin hos Duscherne Scriptor. Norman, pag. 62.

26). De gestis consul. Andegavens.

27). En handskrifven krönika från Normandie anför, att årlig befallning utgick från konungen och de äldste, hvilken ålade utflyttning, ej allenast för unga karlar, utan äfven för unga flickor, hvilket tyckes vara mindre sannolikt. Qvinnorna torde väl hafva gjort sällskap; men tvifvelsutan voro dessa ej förbundna till utflyttning.

28). Tvenne häfdetecknare från sextonde seklet, Olaus Petri, en af reformatorerne i Sverige, och Hvitfeld, Kansler i Danmark, äro de första nordiska författare, som omtala denna plägsed; men då de sannolikt rådfrågat Franska författare, hafva de af dem kunnat hämta sina anföranden öfver ifrågavarande ämne.

29). Historia Longorbard. L. 1. Cap II.

30). Ætate florentes, sed numero exiqui; quippequi unius non nimiæ amplitudinis insulæ tertia solummodo partiuncula. Ibid.

31). Ut plurimum leges, histories, poemata et alia, memoriter didicerunt et recitarunt; nam hæc non marmoribus, sed memoriæ inscribebantur, ut me rectissime Verelius in notis ad Hervaræ Histor., Cap. I. Finni Johannæi Hist. eccles. Island. Tom. 1, pag. 85.

32). Schlegel: Om gamla Danska lagarne. Köpenh. 1823.

33). Paus: Samling af gamla Norrska lagar. Köpenh. 1751, 1. Del.

34). På ön Bornholm ärfver ännu yngste sonen sin fädernejord. — Suhm: Danmarks historia. 1. Del.

35). Dumoulin: Hist. générale de Normandie. Rouen 1681. — Kofod Anker: Danska lagarnes historia. Tom. 1, utg. af Schlegel et Nyerup. Köpenh. 1807.

36). Vedel Simonsen: Adelns och riddarståndets historia i Danmark. Köpenh. 1816. 1. Del., 1. häft.

CAPITLET II.

37). Tunc temporis multi fuere reges in Dania etc. Anonym Krönika från Roskild, i 1. del af Langebeks Script. rer. Danic. — Voru thessi laund ad fornu magra Kongariki, d. ä., fordom bestodo desse länder af många Konungariken. Knytlinga-Saga i Ol. Worm. regum Daniæ series duplex. Köpenh. 1692. Procopius anför, att Thule (Skandien) utgjordes af 13 smärre folkslag, styrda af en konung.

38). Schöning: Norriges historia. 1 Del., pag. 98.

39). Se noten: De Feudorum origine septentrioni populis debita, i Verelii Commentarius till Herrauds och Bosos Saga (Isländska och Svenska). Upsala 1666.

40). Broman: Öfver de förnämsta adliga värdigheter i Sverige. Stockh. 1788.

41). Torfäus (Series reg. Dan., pag. 248, och i företalet) påstår, att Danmark från början varit arfrike, hvilket likväl bestrides af ganska många omständigheter.

42). Rolf Krakes Saga, i samlingen af Rolfs kämpadater. Saxo Hist. Dan. L. 11.

43). Pelagi dominationem L. VII; och på ett annat ställe: Divisum terræ et pelagi imperium.

44). Sub idem quoque tempus multi Daniæ Norvegiæque reges Svioniam deprædabantur.... Proinde is merito rex maritimus (Sjökonung) appellabatur, qui sub fuliginoso tigno somnum numquam capiebat. . . . Ynglinga-Saga, Cap. XXXIV, i Heims-Kringla, utg. af Peringschöld. 1. Del.

45). Qui jaciunt, qui tela rotant, nisi regibus orti? Surgit ab ingenius bellum, clarissima martem stemmata conficiunt, nec enim vulgaribus ausis res agitur, quam sola ducum discrimina tentant, säger en kämpe i Hrolfs följe. Saxo Hist. Dan. L. II.

46). Sturleson: Ynglinga-Saga. — Saxo Hist. Dan.

47). Frithiofs Saga. Olof Tryggvesons Saga. 1. Del., pag. 14. Orvarodds Saga., Cap. III. Landnama-Saga. 1. Del., Cap. II.

48). Suhm: Danm. Hist. 1. Del., pag. 227.; Nordiske Kämpedater: Volumen historicum contenins variorum in orbe hyperbores antique regum, heroum ac pugilum res gestas, af Björner. Isl., Svenska och Latin. Stockh. 1737. — Wäsström: Afhandling om de gamla Nordiska härfärdernas ursprung, egenskaper och ändamål.

49). P. E. Müller: Om Isländska språkets vigtighet. Köpenh. 1813. — Rask: Undersökning om gamla Nordiska eller Isländska språket, prisbelönt skrift. Köpenh. 1818.

50). Se Rigsmal, ett gammalt Isländskt skaldestycke, om särskilda samfunds-förhållanden i forntida Norden.

51). Rothe: om Nordens gamla statsförfattning; och Baden: Handlingar, hörande till culturens, politikens, kyrkoväsendets och vitterhetens historia i Danmark. Köpenh. 1820—22.

52). Ribaldorum agmen, — — —
Qui nunquam dubitant in quævis ire pericla Guill. le Breton, Phillip L. III.

53). Thorlacius: Om de gamle Skandinavers envigen.

54). Halfs Saga, i Björners samlingar. Norriges Hist, af Torfäus. 1. Del.; och Sago-Bibliothek. 2. Del.

55) Rolf Krakes Saga.

56). Saxo: Hist. Dan. L. VIII. — Eyerbyggia-Saga, utg. på Isländska och Latin. Köpenh. 1787. — Ynglinga-Saga, Cap. XXIX. — Götreks och Hrolfs Saga, utg. på Isl. och Svenska, med Verelii anmärkningar. Upsala 1664.

57). Peringsköld, i sin öfversättning af Heims-Kringla, uttyder ordet Berserke med pugil rabiosus. Se Ihres glossarium, Ramelius de Berserkis, och Lysholm, de furore gigant. septentr. Berserker gangu dicto.

58). Saxo: Hist. Dan.

59). Hervarar-Saga, på Isl. och Latin. Köpenh. 1785.

60). Kianesinga-Saga, Cap. IV.

61). Saxo: Hist. Dan. -- Volsunga-Saga, Cap. LII.

62). Saxo: Hist. Dan.

63). Saxo: Hist. Dan. L. VII.

64). Saxo: Hist. Dan. L. V -- Orvarodds Saga. -- Thura, beskrifning öfver ön Samsö. -- Müller: Sago-Bibliothek, 2 Del., pag. 566.

65). Saxo: Hist. Dan.

66). Dahlman: Historiska undersökningar, 2 Del., pag. 292.

67). Hist. Dan. L. V. -- Edda. -- Hervarar-Saga. -- Hedin och Hognes Saga. -- Suhm: Kritisk Hist. öfver Danmark, 3 Del., pag. 22, 30, -- Sago-Bibliothek, 2 Del., pag. 573.

KAPITLET III.

68). Relation d'Other, dans la trad. anglo-saxonne d'Orose, par le roi Alfred.

69). Hist. Daniæ. L. VIII.

70). Dahlman: Hist. unders., 1 Del., pag. 315.

71). Schöning: Norriges Hist., 2 Del., pag. 202.

72). Münter: Om Konung Knuts mynt, i 1 Del., af Kongl. Danska Vetenskaps-Akademiens philos. och histor. handlingar. Köpenh. 1823.

73). Bartholoni: Antiquit. Dan. -- Suhm: Danmarks Hist. 1 Del., pag. 37.

74). A. Ängman: Afhandling om Sveriges bergverk före Gustaf I:s regering. Stockh. 1808.

75). Voyage d'Other, dans la trad. anglo-saxonne d'Orose, par le roi Alfred, -- Afhandling om Sveriges gamla handel med de länder, som äro belägne öster om Baltiska hafvet, i Vitterhets-, Historie- och Antiqvitets-Akad. handlingar. Stockh. 1789.

76). Others berättelse.

77). Ihre: Dissertatio de peregrinationibus septentrionalium in Græciam. -- Suhm: Danmarks historia, 2 Del., noten, pag. 91.

78). Rasmuson: Des relations et du commerce des Arabes et Persans avec la Russie ex la Scandinavie au moyen age, dans l'Athène de Molbech. Köpenh. 1814.

79). Ihres: Gloss. suio-gothic, art. holk. Anglo-saxarne hade ett slags farkost, kalladt Hule.

80). Schöning: Norriges Hist., 1 Del., pag. 300.

81). Fundin-Noregur, i Björners Kämpadater. Jemför Reenhjelms anmärkningar vid Torsten Vikingsons Saga, Isl. och Sv. Upsala 1680.

82). Olof den Hel. Saga, CXXIV Cap., i Heims-Kringla.

83). Tengström: Historisk afhandling om Sveriges sjömagt i äldre tider. Stockh. 1780. -- Holberg: Mem. sur l'histoire maritime du Danemark et de la Norvege, i 8 del. af Kongl. Danska Vetenskaps-Akad. handlingar. Köpenh. 1775.

84). Glossarium af du Cange och Ihre: Ordet Wik. Dictionnaire Saxon; af Lyc: Ordet Wiking. Anglo-saxarne sade: Wygcyng. Se äfven, afhandling om orden: Wikinga och Wiking, i slutet af Gunnlaugs Saga. Köpenh. 1775. -- Ihre: Gloss. suio-goth. Upsala 1769, 2 Del. -- Suhm: Anmärkn. vid pag. 3, V Del., af Script. rer. Dan., af Langebek. Köpenh. 1783.

85). Tengström och Granberg: Sur les impots et finances de la Suède, dans le moyen âge. Stockh. 1811.

86). Olof den Hel. Saga, Cap. LXXXI, 1 Del. af Heims-Kringla.

87). Leges Anglorum: Edit. de Wilkins, pag. 109.

88). Hist. Dan., L. v.

89). Holberg: Knytlinga-Saga, Cap. XXXII. -- Suhm: Öfver Danmarks och Norriges handel och sjöfart, i 8 Del, af Mem. de la societé royal de Copenhag., pag. 76.

90). Saxo: Hist. Dan. L. VIII. -- Suhm: Kritisk Hist. öfver Danmark, 3 Del.

91). Der förekommer frågor om Island, hvilket Norrmännen befolkade först i nästa sekel derefter. (Dahlmans hist. undersökn., 1 Del.).

92). Sagubrott, utg. af Peringsköld. Isl. och Sv. Stockh. 1719. -- De pugna bravalliensi fragmentum gothicum, latine vertit Berlin. Lund 1819. -- P. E. Müller: Sago-Bibliothek, 2 Tom.

CAPITLET IV.

93). Eutropius: Epitome histor. rom. L. IX, Cap XIII.

94). Hastis omne haste truculentior, imprevisus aggredetur, prævisus elabitur, spernit objectos, sternit incautos -- -- -- Sidonius Apollinaris. Paris 1614. L. VIII, VI brefvet.

95). Vignier de origine Francorum, i 1 Tom. af Script. rer. francis, af Duchesne.

96). Procopius, de bello gothico. L. IV, Cap. XX.

97). De la Rue: Essais Hist. sur la ville de Caen. Caen 1820.

98). En del af detta land kallas Otlingua Saxonica i Carl den Skalliges Capitularia: recueil de Baluze. Se le Beuf om Saxarne från Otlingia i XXI Tom. af Mem. de l'acad. roy: des inscript. et belles-lettres.

99) Finn Magnusen: Essai d'expliquer par des passages d'Ossian les antiquités de la Scandinavie. -- Finn Magnusen: Om Picternes ursprung. 1816, 1817.

100).

100). Hector Boethius. L. VII. -- Fordun: Hist. de l'Ecosse. L. III, Cap. I, II.

101). Historia major. London 1640.

102). Offa magnanimus jussit talia prænunciantes ad propria remitti, illæsos ex indemnes, ut nunciaret Danis quod rege Offano vivente, qualia primi talia forent sequentes præmia consecuturi. Unde ipsis Danis stupefactis in pace remansit Anglia omnibus diebus Offani regis. Hist. maj., pag. 22.

103). Duchesne, scriptores rer. Francic, Tom. 1, pag. 214 och följ. -- Bouquet, Hist. de France, Tom. II, pag. 273. -- Le cointe: Annales eccles. franc; Tom. II, pag. 366.

104). Se Isländska fragmentet i 2 Del, pag. 20, af Script. rer. danicarum; Orkneyinga-Saga; Knytlinga-Saga; Volsunga-Saga (denna sistnämnda kallar Frankrike äfven Frakland, Frankernas land). -- Suhm: Danmarks Hist., 1 Del., pag. 115. -- Müller: Sago-Bibliothek, II Tom.

105) Malbrancq de Morinis, 1 Del.

106). Annales de Boulogne, mss. cité par Malbrancq ib.

107). Fundin-Noregg., pag. 12; se äfvenledes, den gamla sången öfver dessa Viking-furstar: Hyndlu-liod i Sæmunders Edda, och I Cap. hos Saxo-grammaticus.

108). Schöning: Norriges Historia, 1 Del., pag. 178.

109). Bedæ: Hist. eccles, pag 6.

110). Chronique de Normandie, Mss: i Kongl. Bidliotheket i Paris N:o 8957.

111). Hist. Francorum. L. III, Cap. III.

112). Bedæ: Hist. eccles, pag. 6.

113). Meier: Annales Flandriæ, i I Tom. af Scriptor. rer. belgic.

114). Hist. de Norvège, Tom. I, pag. 330 -- Suhm: Kritisk Historia öfver Danmark, II Tom, pag. 374 och följ. Enligt Grundvigs gissning (Danevirke, Tom. II) är den af Gregorius Turonensis anförde Kung Cochilaic densamme, som Kung Higelac i Angel-saxiska skaldeqvädet, af Biowulf; denne Konung dog likaledes en våldsam död,

och hade Hetvares, hvilka Grudvig anser vara Attuares, till fiender.

115). Bath och Saxiske skalden, i 1 och 3 Del af Leibnitz's scriptor. -- Albert de Stade: *Chroniques de Tours*, *Belge*; de Reginon, *Saint-Denis*; Alberic, Adon de Vienne, *Annales de Metz*, ex de *Saint-Bertin* m. m. Se vidare 3 Del., pag. 558 och följ., i Kritisk Historia öfver Danmark af Suhm.

116). Se ofvan, Cap. I, pag 6, 3 not.

117). Suhm: Danmarks Hist., 1 Del., i slutet. Chronique de Reginon. L. 11.

118). Munken St. Gall: De rebus bellicis Caroli M. L. 11, Cap. XXII, maximo dolore torqueor (låter han Carl den Store säga) quia praevideo quanta mala posteris meis et eorum sint facturi subjectis.

119). Alfridi: Vita sancta Ludgeri.

120). Capitulaires de l'an 807 (recueil de Baluze).

121). Suhm: Danmarks Hist., 2 Del., pag. 2.

122). Saxo Grammaticus, Hist. Dan. L. VIII. Skatten kallades *Klipschielda*. (Se öfver detta ord: Diction. du vieux frison).

123). Vieux droit Frison; införd af Schotan i dess beskrifning öfver detta land, Beschryving van Friesland, pag. 58 -- Wiarda Ost-Frislands Hist. L. C.

124). Hamconi: Frisia, fol. 40. Wiarda Ost-Frislands Hist. L. C.

125). Adamus Bremensis: Hist. eccles, Lib I, Cap. XIII. Chronic. Bremense, pag. 24, i II Tom. af Script. rer. German. -- Jahn: Essai de recherches critiques pour determiner l'ancienne limite saxonne en Holstein; i Magazin de la science militaire, 7:e année, cah. 2. Köpenh. 1824.

126). De rebus gestis Ludovici Pii, i II Tom, af les Histoires de France.

127). Dedit Harialdo quemdam comitatum, i Frisia etc. Vita Ludov Pii; Annal. franc (se angående denna do-

nation, anmärkningen till Vita sancti Anscharii, pag. 439, I Tom. af Langebek, Scriptor. rerum danic.

128). Florus, Diaconus Lyonensis, i Mabillons Analecta, pag. 413.

129). De rebus bell. Caroli Magni. L. 11, Cap. XIX.

130). Mariana: Hist. d'Espagne, Tom I.

131). Cum reges Nordmannorum singuli pro devotione sua arum illi et argentum, et pro sempiterna subjectione vel detitione gladios suos ipsi dirigerant etc. Munken af St. Gallen. L. 11, Cap. XXVIII.

132). Labbe: Nov. Biblioth. mss. Tom. I, pag. 291 och 323. Tom. II, pag. 160.

133). Fuldas Annaler: Anmärkn. af Sigebert. — Memoires de Desroches, i II Tom. af Memoires de l'Acad. de Bruxelles.

134). St. Philiberts lefnads-beskrifning, i 1 Del. af Acta SS. ord. Sancti Benedicti.

135, 136). Wittich. mon.: Annales, dans le recueil de Meibom, Script. rerum german. I Tom., pag. 638 etc.

137). Bonamy: Mem. sur l'etat du royaume de France, pendant le règne de Charles-le-chauve.

138). Totam Franciam, militum præsidio nudam, cujus robur in bello fontanido nuper deperierat, tantus metus corripuerat, ut Normannis nemo posset resistere, nemo posset repellere. Fragm. Hist. Tom. III, pag. 334, du recueil de Duchesne. Script. rer. franc.

139). Roman du Rou.

140). Guillaume de Jumièges. L. 1, Cap. VI; året 851. — Chroniq. de Fontenelle.

141). Yépes: Chroniq. de l'ordre des Bénédict. Tom. II, cent. 3 et Neustria Pia, art. Gemeticum, pag. 295.

142). Annales de St. Bertin.

143). Odo: De gestis consul. Andegav. III Tom. Spicilegium de Dachens.

144). Chronique de Tours, i Recueil de Martenne. Tom. V, se Duchesne. — Odo de Revers. B. Martini, i Biblioth. cluniac.

145). Schöning: Norriges historia; 2 Del., pag. 427. — Langebek: Chronologia anschariana. — Suhm: Kritisk hist. öfver Norrige.

146). Norriges Hist.; 2 Del.

147). Danmarks Hist.; 2 Del.

148). Glab. Rodulph. L. 1, Cap. V. — Dudon de St. Quentin de Gest. Norm. L. 1, omtalar äfven Hastings börd från Frankrike: contrita est gens francigena, ultore Astingo francigena.

149). Dissertation sur Hasting i Ephem, utgifne af P. J. Grosley. Paris 1811.

150). Hastenc li fels, si lenechaus
Li très horrible, li crueaus
Li plus mals hom, qui unc nasquist etc.
Bened. de St. Maur, Chron. des ducs des Normands, L. 1.

151). Ne preisa Hastenc les Franceis,
Flamencs ne cels de Vermendeis,
Ne cel d'Anjou ne d'Aquitaine
Vaillant un sul flocel de laine. (Ibid.).

152). Robert Vaco, benedictin de St Maur etc.

153). Danmarks historia. Tom. I.

154). A Saint-Florenz de suz Saumur.
Cum il ne fussent pas segur etc.
Bened. de St. Maur, Chron. des ducs de Normands, L. 1.

155). Bibliothecam in coallo accipiens, fugiit.

156). Extrait d'une Dissert. de M. Athenas, dans le compte rendu des travaux da la Soc. acad. de Nantes, pour l'an 1820.

157). Civitates quæ destructæ fuerunt, fuit Aquis, Lescurris, Oloren, eccles. Tarbæ etc. Charte de Lescar, anförd af Marca.

158). Davezac-Macaija, Essais historiques sur le Bigorre. Bagnères 1823; Tom. I, L. IV, chap. I.

159). Roderici Toletani, Hist. Arabum; Cap. XXVI, i II Tom. de l'Hispan. Illustr. Annales de Saint-Bertin.

160). Abulfeda: Annal. Muslem.; Tom. II, pag. 178. Anmärkn. af Reiske. 168. — Cardonne: H'st. d'Afrique; Tom. I, pag. 275 och följ. — Werlauf: Om Scandinaviernes resor till pyreneiska halfön, 1814. — Fræhn: Relations d'Ibn Fozlan et d'autres Arabes. Petersburg 1823; pag. 137.

161). Vater et Link: Livre de lecture arabe, syriaq. et chald., pag. 107.

162). Orkneynga-Saga. — Sigurd Jorsalafarares Saga.

163). Abbé Lebeuf sur l'emplacement du hameau actuel de la Chaussés, Mem. de l'Acad. Roy, des inscript. et belles lettres. Tom. XIX.

164). Annales de Saint-Bertin.

165). Annales de Saint-Bertin.

166). Bibliotheca patrum. Tom. XIV, pag. 817; edit. Lyon. — Memoir. de Bonamy, sur l'etat de l'empire français, lorques les Normands y firent des incursions (XV Tom. af mem. de l'Acad. Roy, des incript. et belles lettres).

167). Fleury: Hist. eccles. L. XLVIII, pag. 30. — Traité des prêts du commerce; Tom. III.

CAPITLET V.

168). Chronique mss. de Saint-Bauvon, anförd af Lesbroussart. Mem. sur Baudoine, I Tom. af nouv. Mem. de l'Acad. Roy, des sciences et belles lettres de Bruxelles 1820.

169). Orderic Vital: Hist. eccles. L. III.; — Bollandi acta SS. — Juni, fol. 787.

170). Hermant: Hist. du diocèse de Bayeux. Caen 1705.

171). Sciatis, quia missos nostros ad Brittones mittimus et illos ad communem profectum et pacem hortamur. — Sciatis, quia similiter missos nostros ad Nordmannos pro pace accipienda mittimus. Conventus apud Marsnam, i VII Tom. af des Hist. de France.

172). Annales de Metz.

173). Sannolikt Taciti Vicus Batavorum.

174). Se numismatiska arbeten af Eckardt, Joachim, Mieris och andre.

175). Jacques de Roer: Disquisitio de Dorstado Batavorum a Normannis vexato ac direpto; V Tom. Mem. de la Société sélandaise des sciences à Flessingen. Middelburg 1776.

176). Mader: Memor. critiques pour servir à la connaissance des médailles du moyen age. Prag 1803.

177). Annel. de Metz, de Fulde, de St. Bertin.

178). Plurimum illi qui litora Scaldi insederant, debacchabantur, quoniam gratissima statio navium, sive ad hiemandum, sive ad quodlibet belli periculum declinandum, illic eos fecerat esse continuos; Folceien de gestis abbat. Labiens, Cap. XVI.

179). Lillö.

180). Ermerins, de la fondation de quelques places à l'Est et à l'Ouest de l'Escaut; Tom. V. — Mem. de la Société sélan-andaise à Flessinque.

181). Odo. de gestis Consul. Andegav. — D'Achery, Spicileg.; Tom. III.

182). Suhm: Danm. Hist.; 2 Del., pag. 185 och följ.

183). Annales de Saint-Bertin.

184). Quid Nortmannis per nostram commendationem sive sine nostra commendatione datum sit etc.; VII Tom. Hist. de France.

185). Aimon: Translat. Sancti Vinc., i Acta S. S. Benedict.; sect. IV, 1 Del. Enligt författarne till Hist. génér. de Languedoc, inföll belägringen af Toulouse omkring år 850. (Se I Tom., 98 not., pag. 751).

186). Preuves, pag. 108., I Tom. Hist. génér. du Languedoc. Paris 1730.

187). Sed maxima vero juxta mare tellus inculta manebat, accessusque hominum illo rarus erat etc. Ibid.

188). Bened. de St. Maur, Chronique de Normand., L. 1.

189). Annal. de Saint-Bertin, år 855.

190). Dom Touss. Duplessis: Annal. de Paris år 857.

191). Annal. de St. Bertin. — Chroniq de Normand.

192). Ibd.

193). Chronique de Sebastian de Salamanca.

194). Note de M. Fræhn, i dess arbete: Relation d'Ibn Fozlan etc., pag. 249.

195). Guill. Appulus: De Normannis; L. III, V Tom. af Scriptor. rerum Italic., af Muratori.

196). Både i Danmark och Finska viken finner man ett Ösel. Tilläfventyrs härleder sig namnet af denna Ö i Seinefloden från Skandinaverne.

197). Lebeuf: Mem. sur la situation de l'ile d'Oscelle; XX Tom., i Mem. de l'Acad. Roy, des inscript. et bell. lettres. — Aug: Le Prévost, Mem. sur la position de l ile Oscellus. I Tom. Mem. des antiquair de Normand.

198). Bonamy, Mem. sur l'ile d'Oscelle. Tom. XX des Mem. de l'ac. des inscriptions.

199). Bonamy: Mem. sur l'ile d'Oscelle. Tom. XX etc.

200). Noël: Essai sur le départ: de la Seine-inf.; Tom. II, pag. 183.

201). Note communiquée, par M. Le Prevost de Rouen.

202). Aimoin: Miracles de Saint-Benoit.

203). Se detta bref i OEuvres d'Hincmar, Tom. II, pag. 126; samt i Collect. de Baluze; Tom. II, pag. 101.

204). Fideles ac veri adjutores ex cooperatores; ibid. Tom. II, pag. 141.

205). Hildegaire, Vie de S. Faron.

206). År 859.

207). Bened. de St. Mauer, Chroniq. de Normand., L. I.

208). Une tels dolurs ne tels travaitz etc.
Bened. de St. Maur., L. I.

209). Annales de St. Bertin.

210). Sedem Negotiatorum Cappas Lettres de Loup, abbé de Ferrières, se dess OEuvres; edit. de Baluze. Paris 1664.

211). Lotharius de omni regno suo, 4 denar etc. Annal. de St. Bertin, âret 864.

212). Annales de St. Bertin.

213). Ducibus accersitis etc. Dudon de St. Quentin. De mor. ex act. Normannorum, L. 1.

214). Chroniq. des ducs de Normandie, L. 1.

215). Houard: Traité sur le cout. Anglo-normand; Tom. I Préface.

216). Aymoin: De mirac. Sancti Bened. — Bouillart: Hist. de l'abbage de St. Germain-des-Près.

217. Chroniq. des ducs de Normand., L. 1.

CAPITLET VI.

218). Annales de St. Bertin. — Chron. d'Odon de Vienne. — Opusc. Hincmari.

219). Baluze: Recueil des Capitulairis; Tom. II.

220). Dulaure: Hist. de Paris, 1821; Tom. I.

221). D. Toussaint Duplessis: Annal. de Paris anser denna bro hafva varit anlagd ytterst i vester på Ön, nära der nu Pont-Neuf befinnes.

222). D. Toussaint Duplessis.

223). 862.

224). Annal. de St. Bertin; Chron. de St. Riquier.

225). Ne propter iram indignationemque vestram, ipse Balduinus impiis Normannis ... etc. Påfvens bref i VII Tom. des Historiens de France.

226). Flodoard: Hist. de l'eglise de Reims; L. III, chap. XII.

227). Chroniq. mss. de St. Baron, citerad af Lesbroussart; Mem. sur Baudouin I. I Tom. Nouv. Mem. de l'Acad. Roy. De Bruxelles 1820.

228): Suhm: Danm. Hist., Tom. II. Ménard: Hist. de Sablé.

229). År 866.

230). Annales de St. Bertin, de Metz, de Fulda.

231), Ménard: Hist. de Sablé. — Bodin: Rech. hist. sur l'Anjou et ses monumens. Saumur. 1821; Tom. I, chap. XVIII.

232). A. J. Notice sur l'abbaye de St. Benôit-sur-Loire, i l'annuaire du départ. du Loiret. Orleans 1824.

233). Annales de St. Bertin.

234). Noel: Tableau de la navigation de la Seine. — Potimus: Humititerque posscimus.... Epistole synodica concil. Suesson; VII Tom. Hist. de France.

235). Annales de St. Bertin.

236). Ac deinde cum magna confusione ac suo detrimento etiam sine duce a finibus descesserunt. — Annal. de Francor.; Annal. de Fulda.

237). År 873.

238). Chroniq. de l'abbaye de St. Serge; VII Tom. Hist. de France.

239, 240). D'Argentré: Hist. de Bretagne, pag. 178 — Bodin Rech: Hist. sur l'Anjou et res monumens, Tom. I. Angers ex le Bas-Anjou, chap. XIX.

241). Annal. de St. Bertin.

242). Rou eller Ballon, härförarens Franska namn; Isl.: Hrolf eller Hrolfur, med binamn: Gaunga Hrolf, emedan man förblandat honom med en fabel-hjelte af samma namn, som hjelten i Hrolfs Saga.

243). Dudon de St. Quentin. Guillaume de Jumièges, Robert Vaco, Ben. de St. Maur.

244). År 876.

245). Grant jovence assambla, neis et basteaux prist
De ce qu'il conquerrait, partie lor promest.
Roman de Rou.

246). Enligt Asser, de rebus gestis Alfredi, i l'Angl. norman., af Cambden; och Chroniq. de Bromton, i Recueil

de Twysden Scriptor. rerum anglic. anlände han till England år 875. La Chroniq, de Florent Wigorn. bestämmer hans ankomst till nämnda rike år 876.

247). Britannia latina, pag 265.

348). Suhm: Danm. Hist., 2 Del.

249). Hist. Normannor, af Dudon, Guillaume de Jumièges; Rimkrönika af Robert Vaco och Bened. de St. Maur.

250). Hist. Normannor., af Dudori, Guillaume de Jumièges; Rimkr. af Robert Vaco och Ben. de St. Maur.

251). M:tet af en Krönika från Normandie (Kongl. Franska Bibl. N:o 7, 369) omtalar ej dessa befallande vilkor, hvilka Rolf föreskref Grefvens gemål. Enligt denna Krönika var det Grefvinnan sjelf, som frivilligt återsände dessa fångne Nordmän, tillika med allt det guld och silfver han kunnat hämta från kyrkan och privata hus. Rolf bevekt af denna uppoffring, återgaf Grefven frihet, anhöll om hans vänskap, och återställde hälften af summan.

252). Enligt Simeon Dunelmensis de rebus gestis regum Angliæ, i Recueil de Twysden, ankom Rolf till Frankrike år 876. Corneri krönika, II Tom, af Corpus Hist. Medii ævi, af Eckard, uppgifver årtalet 880. Alberics krönika 882.

253). Acta conventus Carisiaci, i Carl den Skalliges Capitularia. — Duchesne Rer. francic. Scriptor.; II Tom., pag. 469.

254). Hincmari Opera; Tom. II, pag. 182.

255). Hist. Regum Erancorum; IX Tom. af Hist. de France.

256). Asserii vita Alfrudi.

257). M:skript i Kongl. Franska Biblioth.: N:o 9,857, pag. 24 och N:o 9,848.

258). År 879.

259). Thimum juxta Carbonariam. Annal. de Metz "Tumiomum". Annal. de St. Vaast. (Se Abbé Lebeuf; XXIV Tom. Mem. de l'acad. des inscript).

260). Sjelfva domkyrkan i Cambrai synes ej hafva blifvit förstörd. Leglay, Rech. sur l'eglise métrop, de Cambrai 1825.

261). Annal. de St. Bertin.

262). Ibid.

263). Chronique de Tours, IX Tom Hist. de France.

264). Se denna Cantilena historica, i Annales bened., af Mabillon, II Tom ; och IX Tom. Historiens de France.

265) År 881.

266). Man har nyligen på det gamla slagfältet vid Saucourt funnit många jernskor till mulåsnor, sannolikt fordom använda i Kungliga arméen. (Note de Traullé, communiquée par le Prèvoast).

267). Suhm anser Tharamund vara densamma, som Gurmund, emedlertid kunde det ej vara en anförare af samma namn, hvilken, omvänd i England, sedan benämndes Adelstan. Suhm anser honom vara den unga Hasting.

268). Chron. de St. Riquier.

269). Se öfver denna fornsång Ouvrage de M. Gley, sur la lanque et la litterariture des France. Paris 1814; och Mem. de Prevoast sur lesRo mances historiques du moyen age, i Precis des travaux de l'acad. roy; de Rouen 1817.

270). Hist. des Français; Tom. III, chap. II.

271). Einen Kuning uneiz ich
Heisse Herr Luducies etc.

272). Meuzel: Hist. des Allemands. Breslau 1814; Tom. II.

273). Miracula Sancti Bertini, Hist. de France; 1 Del., prægravantibus ac præponderantibus multimodis non modo salius vulgaris populi, immo omnium dignitatum et ordinum delinquentiis. — Peccatis nostris exigentibus.... etc etc. Vie de Saint. Romain, ibid. Ira Dei respondenti peccatis populi sui — Illius ævi populi exigentibus culpis; ibid., pag. 150, 153. Engelska historici, i synnerhet Gildas, för samma språk om sin nation.

274). Chap. XXII.

275). Mirac. sancti Bertini, se äfven Adrèval, de mir. Sancti Benedicti, L 1.

276). Bibliotheca patrum; Tom. XIV, pag. 817. Edit. Lyon.

277). En häfdetecknare anför, att Ludvic den Stammande flydde för Nordmännen, och att denna flygt härledde

sig från en himmelsk uppenbarelse, som antydde Konungen, att Guds hand ledsagade dessa Vikingar. Hist. Reg. Franc, i IX Tom. af Hist. de France.

278). Mem. sur l'etat du royaume de France, pendant le regne de Charle-le-Chauve etc. etc.; i XV och XVII Tom. af Mem. de l'acad., des inscript. et belles lettres.

279). Agion: Fragment sur la fondation de l'abbaye de Vavres.

280). Sermo V. De fundamento ex incremento Christianitatis, i I Tom. Spicileg, af d'Achery. Paris 1723.

281). Hist. de Français; Tom. III, chap. XII.

282). Wiarda: Hist. de l'Ostfrise; Tom. I, L. 11, chap. I.

283). Adam. Brem.: Hist. eccles; L. 1, Cap. XXXV. — Annal. de Fulda. a L'an 875.

284). En författare, Anselm, nämner Rolf, en påtaglig oriktighet.

285). Annal. de Metz, de Fulde, de St. Bertin etc.

286). Et quod majoris est criminis etc. etc. Annales de Fulde. — Lambecc: Annales Francorum.

287). "Par deseur tout ce dona-il grant somme d'or et d'argent à Sigefroi et à Grimene etc." Chronique de St. Denis, i VII Tom. af Hist. de France.

288). Hist. de l'eglise de Reims; edit. de Sirmond 1611; och i utdrag, i VIII Tom. Hist. de France.

289). Annal. de St. Vaast Lebeuf, premier Mem. sur les Annal. Vedast.

290). VIII Tom. Hist. de Erance.

291). Annal. de St. Bertin, de St. Vaast, ex de Metz; Chron. de Saint-Denis, de gestis Norm. etc.

292). Annal. de St. Vaast.

293). Inquo certamine tales viri de Normannis cecidisse referuntur, quales nunquam antea in gente Francorum visi fuissent, in pulchritudine videlicet ac proceritate corporum. Lambecc: Annal. du Eranc.

294). Pulcher adest facie vultuque, statuque decorus. De rebus gestis Ludovici Pü, L. IV. VI Tom. af Hist. de Frauce.

295). Annal. de Fulde, de Metz etc.

296). Audita Franciæ desolatione etc. Chron. Alberic, i IX Tom. af Hist. de France.

297). År 885.

298). Annal. de St. Vaast.

CAPITLET VII.

299). Annal. de Metz. — Abbo: Lect. a Normann. obsessa, L. 1, v. 115.

300). Ön Saint-Louis gränsande till stadens ö, var sannolikt då blott en sandbank, som höjde sig till vattenytan.

301). Bonamy: Mem. sur les sièges de Paris, par les Normands (Mem. de l'acad. des Inscript., Tom. XVII, har, i likhet med D. Touss, Duplesissis, antagit en annan brygga. Hans mening är vederlagd af Maupercher, i Paris ancienne et moderne. Paris 1813.

302). Abbo; L. 1, v. 55, följ.

303). Flodoard: Hist. eccles remens, L. 1.

304). Lut: a Norm. obsessa; L. 1, v. 312.

305). Lambecc: Annal. Francorum.

306). Annal. de St. Vaast.

307). Annal. des Francs, utgifne af Lambeccius, berätta att Henric blifvit öfvergifven af sina egna soldater. Heimrich comes a suis desertus, et ab hastibus circumdatus occiditur.

308). Et factum est consilium miserum .... Annales de St. Vaast. — Nil utile gessit; fecit enim consilium nimis miserum... Chron. de gestis Normannorum.

309). Lambecc.: Annales Francornm.

310). Detta skaldestycke, under namn af: De bellis Parisiacæ urbis eller De Lutetiae Paris, à Normannis absessa, är infördt i Recueils de Pithou, Duschesne, Bouquet,

Langebek, och med större noggrannhet i Nouvell. Annal. de Paris, par Touss. Duplessis, :753, åtföljdt af en lärd förklaring — — Se la Notice sur Abbon, framför poemets öfvvrsättning, i VI Tom. Collection des Mem. relatifs a l'hist. de France, publicé, par Guizat. Paris 1824.

311), Bouillart: Hist. de l'abbaye de St. Germain-des-Prés.

312). Abbo; L. II, v. 405 och 406.

313). Chronique de Regenon.

314). Mongez: Mem. sur la manière de naviguer des Normands, ex sur un bateau déterré à Paris. i V Tom. l'Hist. ex Mem. l'acad. roy des Inscript., ex bell. lettr. de l'institut roy. Paris 1821.

315). Annales de St. Vaast.

31[illegible]). Abbo; Lib. II, v. 432 och följ.

317). Annales de Metz; Chronique de Hildesheim.

318). Annales de Metz, de Fulde; Chronique de Reginon, d'Otton de Freysing.

319). År 888.

320). Chron. de gestis Normann.

321) Annales de St. Vaast.

322). Abbo; L. II. Annales de St. Vaast.

323). Labbe: S. S. Concilia, Tom. IX.

324). Annales de Metz

325). Illis munitione progressis, gens perfida fidem ex promissa data profanat etc. Chron. de Reginon.

326). Annales de St. Vaast, de Metz etc.

32;). År 890.

328). Annales de Fulde, continuat. — Chapeauville: Hist. saxra et profana etc.

329). J. Lipse Lovanium, III Tom. af hans arbeten.

330). Detta märkvärdiga bref, som afslöjar Erkebiskopens illsluga statskonst, finnes helt och hållet hos Flodoard Hist. eccles Rem.; L. IV, Cap V.

331). Annales de St. Vaast.

332). Se om Eudos eller Odos regering; le second Mem. de l'abbé Lebeuf, sur les Annales Vedastines, XXIV Tom. af Mem. de l'acad., des Inscript. ex belles lettres.

CAPITLET VIII.

333). Schöning: Norriges Hist., 2 Del.

334). Harald Hårfagers Saga.

335). Dahlman: Histor. undersökn.; 1 Del., pag. 350.

336). Hoc proelio peracto etc. etc. — — Harald Hårfagers Saga, XX Cap. 1 Del. af Heims-Krigla; öfversättn. af Peringsköld.

337). Landnama-Saga. Liber originum Islandiæ, utgifven af Biskop Thord Thorlaksen, Skalholt 1688; äfven på Isländska och Latin, af Finsen.

338, 339). Histoire du Danemark, 3 edit. Genève; Tom. I. Jemför J. Williams, Rise, progress and present state of the Northern governement. London 1777.

340). Are Frode: Schedæ. J. Arnesen: Introduction historique a l'organisation judiciaire ancienne et moderne de l'Islande, med anmärkn. af J. Erichsen. Köpenh. 1762.

341). Are Frode: Schedæ, utgifne af Busæus.

342, 343). Schöning: Norriges Hist, II Tom.

344). Rognwalds och Rolfs stamträd, sådant det befinnes uppgifvet af Suhm (Krit. Hist. öfver Danmark; III Tom., pag. 732) är följande:

Sigurd, Konnng af Danmark.

Från honom härstamma:

1. Ragnar Lodbrok.
2. Sigurd Orm.
3. Gottfrid, Konung af Jutland.

1. Eisten, Konung i Norrige.
2. Halfdan. Kon. i Norrige. Sweide, Sjökonung.
3. Eisten Glumru, Konung

4. Ragnar Lodbrok, den yngre.
5. Sigurd Orm, den yngre.
6. Hårol-a-Knut eller Knut.
7. Gorm den gamle († 939).

i Drontheim.

Halfdan den Gamle.

4. En dotter, förmäld med Ivar Uplindinga, Jarl.

Från dem härstamma:
5. Eisten Glumru till Vors.
6. Rognvald, Jarl till Möre.
7. Rolf eller Robert, förste Hertig af Normandie.

Schöning, som i 3 Vol. af Norriges Hist. anför Rolfs fars ättelängd, utesluter de 3 första generationerna i Suhms stamtafla.

345). Torfæi Norrska Hist.; 2 Del.

346). Sturleson: Harald Hårfagers Saga. — Olof Tryggvesons Saga. Köpenh. 1825; 1 Del.

247). Harald Hårfagers Saga. — Olof Tryggvesons Saga, 1 Del.

348). Ström: Karta och beskrifning öfver Sundmöer; 2 Del., I Cap. — Schöning: Norriges Hist.; 2 Del., p. 318.

349). Harald Hårfagers Saga, Cap. XXIV.

350). Landnama Saga; 4 Del., Cap. VIII. I Fundin Noregur heter hon Ragnhilda.

351). Författaren till Genealogia Ducum Normanniæ, i Recueil de Duschesne, anser, att de, som nedsatte sig i Normandie, hade kommit ex Northvega.

352). Rollone Duce, qui ex nobili — — etc. etc. (Alberiks Krönika, i IX Tom. af Hist. de France.

353). Spicil. de d'Achens; II Tom., pag. 283. — Harald Hårfagers Saga.

CAPITLET IX.

354). Annales de St. Vaast.

355). "Då lät Rolf församla folket från staden och landet,

och

och sade, att han ville bosätta sig der, och derstädes förlägga sitt regerings-säte". — — m. m. Chronique de Normandie, Mss. de la Bibl. du Roi N:o 7369. "Så snart Rolf ankommit till Jumièges, samlades adel och folk från staden och dess nejder, af en Erkebiskop Franco från Rouen, hvilken tillfrågade dem, hvad man hade att företaga? Svaret blef, att Erkebiskopen borde begifva sig till Rolf, och försäkra honom om stadens och landets hörsamhet. Manuscr. N:o 7369. Andre mss. anföra detsamma, medan Dudon och Wilh. de Jumièges endast berätta, att Rolf gaf Rouennesarne: pacem, fidei securitatem (fred, och löfte om säkerket).

356). Portæ, cui annexa est ecclesia Sancti Martini, naves, plurimo milite, foecundas adhæsit. Dudon de St. Quentin. Et port de St. Morin mirent tuir lor navie, Rob. Vac.

357). Rob. Vaco: Roman du Rou.

358). Se detta bref i Hist. eccles. Remens. de Flodoard; L. IV, Cap. 5.

359). De gestis Normannorum. Dudon, Wilhelm de Jumièges, Rob. Vac.

360). De gestis Normannorum. Dudon, Wilh. de Jumièges, Rob. Vace. — Chronique d'Alber., året 904.

361). Se Hist. des comtes de Champagne, Tom. I.

362). De moribus Normann., L. II.

363). Dudon, Guill. de Jumièges, Rob. Vaco. Biskop Mouskes Hist. de France:

Renaut desconfis, Rou alla
Droit a Meullant, la consui,
Renaut ocist, le boure saisi
Rou tout le pais exilla.

364). De casib. Derv. Monaster, i Promptuaire de Camusat, 1710.

365). År 899.

366). Deinde cum alia multitudine Nortmannorum Rodomum urbs ex vicinæ sibi civitatis in vente vacuæ — — —

Regem nomine Rolnm qui sedem sibi in Rodomo constituit; Chron. d'Ademar, i VIII Tom. af Hist. de France.

367). Svarfd-Saga. (Se Müller; Tom. I, Sago-Biblioth.).

368). Vita Sancti Remberti.

369). Olof Tryggvesons Saga.

370). Suhm: Danmarks Hist.; 2 Del., pag. 266. Denne författare utsätter konungens giftermålsår till 915.

371). Collet: Concitia, Tom. XI; cal. 679, 688, 731.

372). Quod enim mitius agendum sit cum eis, quam sacri cenceant canones vestra satis cognoscit industria — — — Hist. de France; Tom. IX, pag. 209.

373). Hist. Norman., af Dudon, Guill. de Jumièges; poeme de Rou, par Rob. Vac.

374). Enligt en anonym författare visade Rolf endast missnöje deröfver, att konungen låtit uppsäga stilleståndet, utan att förut hafva börjat underhandling. (Chron. mss de la Normandie. Biblioth. du Roi, N:o 9875.

375). Almanach hist. du depart. de l'yonne, pour 1824.

376). Dudon de St. Quentin: Hist. Norm., L. 111. En anonym författare, i VIII Tom. af Hist. de France, påstår deremot, att Rolf lät mörda 60 munkar, och sätta stiftet i brand. Att förlika dessa stridiga anföranden, förmodar Bouquet, att Rolf gifvit befallning att skona klostret, hvilken befallning likväl ej åtlyddes af hans folk.

377). Dudon, Guill. de Jumièges, författaren till de Gest. Normann. Rob. Vac. etc.

378). Les Chartrains la chemise prirent
sur les murs aux carneau la mirent etc.

Poeme des miracles de la Vierge, cité, par Seb. Rouillard: Hist. de l'eglise de Chartres. Paris 1609; Chap. VII.

379). Slaget vid Chartres hänföres af historici än till år 898, än till 805, än till 912. Då fördraget i Saint-Clair, som är af sistnämnda årtal, synes hafva nära föregått bataillen, anser Suhm, att denna sannolikt inträffat år 911.

380). Seb. Bouillard: Hist. de l'Eglise de Chartres, Chap. VII.

381). La Chronique de Normandie anför, att Richard och Grefve Eblo "skyndade att gömma sig i en valkares hus, hvarest de, i fruktan och villrådighet, tillbringade natten; genom denna händelse blefvo de ett åtlöje i Frankrike, emedan så få, och dertill uthungrade Nordmän förmått öfvervinna och skingra så förnäma anförare, med deras talrika krigare."

382). Roman de Rou.

383). Mss. de la Biblioth. du Roi, N:o 9857 etc.

384). Mss. de la Biblioth. du Roi, N:o 9858.

385). Poème du Rou.

386). Chron. de Malaterra: Seniorum usus consilio I Carusii Bibl. hist. regni. Siciliæ, Tom. I.

387). Hist. regum Angliæ, L. XII, i X Tom. des Hist. de France.

388). Mandans, i christanus efficeretur, terram maritimam ab Eptæ flumine usque ad Brittannicos limites, cum sua filia, nomine Gisela se ei daturum fore — — Guill. de Jumièges: Hist. Normann., Cap. XVII.

389). Roberti Denyaldi, Rollo Northmanno-Brittannicus Rouen 1660.

390). Rou en a fait sa mie, Rob. Vaco: Roman du Rou.

391). Roberti Denyaldi, Rollo Northmanno-Brittannicus Rouen 1660.

392). Roman du Rou.

393). Chron. Manuscr. de Normand. Bibl. du Roi, N:o 8597.

394). Hist. de France, Tom. II.

395). Chron. de J. Wallingford, i Recueil de Th. Gale. Oxford 1691.

396). Donavimus et subjecimus istam abbatiam sancto Germanno, ejus monachis — — "protutela regni" äro Carl den Enfaldiges ord i en handling af år 918, till förmån för stiftet St. Germain-des-Prés. Hist. de France; Tom. IX, pag. 536.

397). Dewez, afhandling öfver frågan: vid hvilken tid-

punkt Grefvar och Hertigar blefvo arftagare i Nederländerne? I III Tom. Nouv. Mem. de l'Acad. roy. de Bruxelles, 1822.

398). All uppgift häröfver saknas i Table chronologique des diplômes chartes, titres et actes imprimés concernant l'Hist. de France, par Brèquigny. Paris 1769, T. I. in fol.

399). Liv. I.

400). Sine ullo chartarum notamine; Bref till förmån för Stiftet St. Ouen. Ett Donations-Bref för Abbots-Stiftet Jumièges, innebär likalydande uttryck. (Note de M. Aug. de Prévost.)

401). Conferebantur etiam primo multa præmia nudo verbo, absque scripto vel charta, tantum cum domini gladio vel galea, vel cornu, vel cratera, et plurima tenementa cum calcari, cum strigili, cum arcu, et nonulla cum sagitto. Gale. Rerum anglic. scriptor. veteres.

402). Terram maritimam ab Epta flumine usque ad limites britannicos. Chroniq. d'Alberic, i IX Tom. Histor. de France.

403). Mss. i Kongl. Franska Biblioth. N:o 7369, 8957, 9848. etc.

404). Terra illa concessa a pago Pontiniensi quem ab orientali parte sui habet, secus mare Anglicum, quod ab aqui lonari parte adjacet, usque in Britanniam quæ fines ejus occidentales claudit. etc. Malaterra. L. I. de la Biblioth. histor. de Sicile.

405). Lobinaeu, Hist. de Bretagne; Paris, 1707 in fol. Tom. I.

406). Traité histor. de la Mouvance de Bretagne, och Hist. critique de l'établissement des Bretons, et de leur dépendance des Rois de France et des ducs de Normandie. Paris, 1720. Dissertations de Dumoulin sur la Mouvance de Bretagne; Paris, 1711.

407). Histoire de Bretagne; Paris, 1618. — Mezerai: Histor. de France; Tom. II., gör samma anmärkning som d'Argentré.

408). Esprit de Lois; L. XXXI. Chap. XXXIII.

409). Duchesne, Scriptor. Rer. Normann.; pag. 316.

410). Reddendo regibus Francorum servitia annua secundum consvetudinem feodalem. Guillelm. Armoric.; De gestis Philippi Aug.; XVII Tom. Histor. de France.

411). Guill. de Jumièges, Histor. Normann. — Chronique d'Albéric.

412). Enligt en handskrifven Krönika (i Kongl. Franska Bibl. N:o 9858), gaf han dem som ej ville bosätta sig, eller undergå Dopet, "silfver, hästar och vapenrustning; med tillstånd att förfoga sig hvart de ville."

413). Illam terram suis fidelibus funiculo divisit, universamque diu desertam reæ dificavit, atque de suis militibus advenisque gentibus refertam restruxit. Guill. de Jumièges. Abboten Suger yttrar sig mera bestämdt om mätningssnöret i Antiquo fune geometricali Francorum et Danorum concorditer metito collimitat. Munken Fontenelle anför att jorddelningen skedde genom lott. (d'Achery, Spicileg. Tom. II. pag. 283.)

414). Cujus (funiculi) dimensione tota villa in æquales partes redigitur portiones. Suneson, Leges prov. Scaniæ. L. IV. Cap. I.

415). Olufsen. Köpenhamn; 1823.

416). Se 413:de noten.

417). Thomas Walsingham en gammal Engelsk författare, anför att Rolf, likasom en annan Romulus, öppnat en fristad för alla *flygtingar, landsförviste* och *främlingar,* och försäkrats dem om beskydd, säkerhet och besittning af jord. (Se dess Hypodigma Neustriæ).

418). De la Rue, Essais historiques sur la ville de Caen, Tom. II.

419). Burnenvilla, Amgoti, Fulcardi, Grimaldi, Heroldi, Geroldi villa (se Mem. de M. de Gerville sur les noms de lieux en Normandie i VII Tom. af Mem. de la soc. roy. des antiquaires de France.

420). Jura et leges sempiternas, voluntate principum sancitas et decretas plebi indixit. De Mor. et act. Normann. L. II. Cap. XXIX.

421). Constipatus dignissime comitibus militibusque conclignis. De morib. et act. Normann. L. III.

422). Dudon nämner å ena sidan: Episcopi comites, et abbates, och å den andra, endast Proceres och optimates.

423). Coutumes Anglo-Normandes; Paris, 1776.

424). Suhm: Danmarks Historia, 1 Del.

425). Denique in Jutia, tamquam in capite regni sui, magni ponderis auream armillam triviis affigi curavit, edictæ a se innocentiæ experimentum tam insignis prædæ daturus: säger Saxo: Hist. Dan. V Bok. om Kung Frode. Samma anekdot anföres om Brien, Konung af Irland.

426). Fordom visade man i Normandie flere ställen der dessa gyllne armband skulle hafva varit upphängde; först i skogen Roumare, sedan vid Caen, och slutligen vid Marre-aux-Anneaux, på vägen från Caen till Rouen. (Se Bråz, Recherches sur le duché de Normandie, 1588),

427). Tanagui Sorin, De quirinatione Normannorum: Basnage, Cout. reformée du pays de Normandie.

428). P. E. Müller: Dissert. sur l'importance de la langue islandaise, deriverar ordet *Haro* från *Här-rop*, andre från *Herre*, hvilket på Jutland uttalas: *Har*.

429). Caseneuve, Remarques sur Menage, p. 63: — Scipio Dupleix härleder ordet *ha-roul* från *Harouenne*, domsäte, domstol.

430). Det är framför allt ur den gamla Lagboken (Coutumier) man kan inhämta en bestämd och noggrann kunskap om ordet Haro, sådant som Rolf införde det i Normandie. Jemför man *Haro* med *Huesium*, hvilket var gängse i England före och efter Wilhelm I:s regering, kan man ej undgå att finna likheten i deras ursprung, Coutumier: i IV Cap. berättar oss följande om Haro-ropet: "Il ne doibt estre cryé fors pour cause "criminelle, et comme pour feu ou pour larcin, ou "pour hommicide ou pour autre evident peril, si comme "s'aulcun court seeir à un autre le cousteau trait." etc.

431). Chronique de Florent Vigomensis.

432). Miracula Sancti Albani; Bollandistes, i Mags och i IX Tom. Histor. de France.

433). Flodoard, Hist. eccles. Remens: L. IV.

434). Flodoard, Hist. eccles. Remens: L. IV.

435). Miracula S. Benedicti, 2 Del. af Acta S. S. Ordin. S. Benedicti; IX Tom. Histor. de France.

436). I Saint-Eloi-aux-Fontaines, canton chaulny, Departementet Aisne, ses en stor grafhög, i gamla handlingar kallad: tumulus Reinaldi, och nära bredvid en så kallad Ragnars slätt. Skulle detta ställe vara Nordmannens begrafningsplats?

437). Pauperes vero Britanni terram colentes sub potestate Normannorum remanserunt absque rectore atque defensore. Chronique de Nantes i VIII Tom. Hist. de France.

438). Odon: De gestis Consulum Andegar. i IX Tom., Histor. de France.

439). Dudon: De morib. et Actis Normannorum. L. III.

440). Meum est, inquit, mihi illum subrogare etc. Guil. de Jumiéges, Hist. Normannorum, L. II. Cap. XXII.

441). Translatio Sancti Audoensi, i 3 Del. af Thesaur. anecdot: af Martène.

442). Chronique de Richard IX Tom. Histor. de France.

443). Inscriptionen, som blifvit förnyad, är på Rolfs graf, följande: Hic positus est Rollo Normannii ast territi vastatæ restitutæ primus dux, conditor, pater, a Francore archiep. Rotom. baptizatus anno 913, obiit anno 917; ossa ipsius in veteri sanctuario nunc capite navis primum condita, translato Altari, collocata sunt a B. Mauritio archiepisc. Rotom., an. 1063. — 931, obiit Rollo anno vitæ 86. — Chronique de Tours.

444). Unum ex diversis gentibus populum efficit, etc. Munken Fontenelle, Append. ad Chronic. i 2 Tom. af Acherys Spicileg; och IX Tom. af Histor. de France.

445). Gentilem linguam omittens, latino sermone assuefacta est. Ademars Krönika.

446). År 935.

447). Dudon: de Morib. et Act. Normann. L. III.

448). Krönikan: de gestis Normannorum.

449). Tempore primi Richardi, cum redditus est Rex Francorum Ludovicus, auxerunt Normaniam Dani abs aquâ quæ dicitur Andela usque ad aliam aquam, quæ vocatur Eptæ; alii tamen dicunt usque ad Isaram. Adittam. ad Guillelm Gemetic.

450). Flodoard, Histor. eccles. Remens. L. IV.

451). Dudon de Saint-Zuentin, Guil. de Jumièges, de gestis Normann. etc.

452). Dudon: de mor. Normann. L. III.

453). Dudon: de mor. Normannorum, L. IV.

454). År 943.

455). Martyrium sancti Guillelmi, i Martyrologium Gallicanum af André du Saussay.

456). Guillaume de Jumièges: de Duc. Norm. L. IV.

457. Goube: Hist. du duché de Normandie, I Tom.; Rouen, 1814.

458. Roman de Rou. vers. 3084, följ.

459. Hist. eccles. L. VI.

460. Se Schlegels, Suhms och Mallets bref i detta ämne.

461). Des nefs traient fors lors conveiz
Armes, chevals, et palefreiz.

462.) Sigeberts Krönika, året 949.

463) Dudon de Saint-Quentin, och andre författare.

464). Nonne patres vestri regem Francorum in Rotomago ceperunt et tenuerunt, donec Richardo puero duci vestro Normaniam reddidit etc. William Huntingdon.

465). Dudon låter Hugo säga: Richardus nec regi nec duci militat, nec ulli nisi Deo obsequium præstat. Tenet sicuti rex monarchiam Northmanniæ regionis. L. III.

466. Ipse (Konungen) et omnes episcopi, comites et abbates reverendi, principesque Franciæ regni. (de morib. et act. Normann. L. III.)

467. Additamentum

467). Additamentum ad Guillelmi Gemeticensis, etc. i recueil de Duchesne: Scriptor. Histor. Normann.

468). Wittechinds Annaler.

469). Flodoard, Hist. eccles. Rem.

470). Chroniq. de Normand., i Recueil de Duchesno Script. Histor. Norm.

47). År 996.

472). Roman du Rou; v. 6159, följ. (se den passage i Vacos Poem som har afseende på detta upplopp hos Fréd. Pluquet i Notice sur la Vie et les ecrits de Rob. Vaco, pag. 34). Rouen, 1824.

Metum nus (nous) fors de dangier
Nus sumes homs cum ils sunt,
Tiex membres avum cum il unt
Et altre si granz cors avum
Et altretant suffrir poum;
Ne nous faut cuer seulement, etc.

CAPITLET XI.

473). Ex chronic. Ademari Caban, i X Tom. af Histor. de France.

474). Guill. de Jumièges, Histor. Norman. — Robert Vaco Roman de Rou.

475). Des paense de lur venue
Fut tute France commeue
Ni a Barun ne vavasseur,
Ki es paens n'ait pour
— — — — —
Robert Vaco.

476.) De Norvègue le roi Colau,
E de Suave le roi Caman.
ibid.

477). Olof Tryggvesons Saga öfverensstämmer med Heims-Kringla; dessutom finnes en Olof Tryggvesons Saga af Gunlaug. tryckt på Isländska, i Skalholt, 1688, 2 Vol. iu 4:to; och ännu en 3:dje Saga öfver samme hjelte, som Reenhjelm utgaf i Upsala 1691, (se Müller: öfver de källor hvarutur Sturleson hämtat).

478). Matthieu de Westminster: Flor. histor. — Flor. vigorniens. — Chron. Saxonic. år 994. Chron. de Maillros. —, Ranulphi Higdeni, Polychronic. — Joh. Wallingford, Chronic.

479. I Norden hade man ingen visshet om stället der Olof undfick Dopet. Sed sive Rothomagi, sive in Anglia baptizatus fuerit, tunc constat cum fuisse provectioris ætatis, quando martyrio coronatus est, säger Munken från Drontheim Theodoric: Hist. regum Norveg. — Isländska Sagan nämner knapt Olofs vistelse i Frankrihe.

480). Pomeraye: Hist. des archevèques de Rouen. Rouen 1667.

481). År 1026.

482). Benedict de Saint-Maur.

483). Guillaume de Jumièges, Hist. Norm:

484). År 1035. Robert Vaco säger att han blifvit förgifven.

485). Se Wilhelmus Opul· de Normannis i V Tom. af Script. Rerum Italic. af Muratori.

486). La Quérière, Maisons de Rouen.

487). Guill. de Jumièges: Hist. de Normand.

488) Se reis soz piez toz tems les tient
E ki bien les detort è poigne
D'els porra fere sa besoigne
Rom. du Rou. v. 14289.

489). Se: Thierry, Hist. de la conquete de l'Angleterre par les Normands, Paris, 1825.

490). Se: coms Vikinga-Saga, Köpenhamn, 1824.

491). Wormskiöld, öfver Grönland, Vinland, och andra af de gamla kända länder.

492). Finni Johannæi, Hist. eccles. Islandiæ.

493). Vedel Simonsen.

494). Ibid.

495). Nyerup.

496). Histor. Dan.

497). L. III. Cap. V.

498). Waræi, De Hibernia et antiquitatibus ejus. London, 1658.

499). Barry, Hist. des iles Orcades. — Hibbert, Descript. des iles Shetland. Edimb., 1821.

500). Se: Estrup. Författaren anför såsom likheter: det allmänna bruket af öl eller dricka, hvilket bruk bibehöll sig i Normandie ända till 16:de seklet; den noggranna omsorgen vid hästskötsel; fruntimmernas hufvudbonader, hvilka liknade Isländskornas, och slutligen flere ord ur Nordmännens språk.

501). Edmonstone: Descript. of the Shetland islands, Edimbourg, 1809. — Encyclopedia Britannica Tom. VII. art. Duns.

502). Pennant, resor i Skottland och till Hebriderne Tom. 1 och 2.

503). De Freminville, Notice sur divers monumens d'antiquités, dans le départ. des Côtes-du-Nord; Tom. II. des Mem. de la Soc. roy. des antiquaires de France.

504). Underrättelse meddelad af M. Aug. Le Prévost.

505). Anglo-Norman antiquities, London 1767.

506). Thorlacius.

507). Unusquisque optimatum certabat in prædio suo ecclesias ædeficare ex monachos qui pro se Deum orarent, rebus suis locupletare. Guill. de Jumièges, De ducibus Normann. L. VI. Cap. XXII.

508). Templa subvertere, non ædificare solitos esse. Gallia christiana Tom. XI.

509). Erke-Biskop Hugos bref af år 1145. — Bessin. Concilia Rothomag. Provinc.; pag. 29.

510). La Quérière, Descript. historique des maisons de Rouen les plus remarquables, etc.; Paris, 1821.

511). De Caumont, Essai sur l'architecture religieuse du moyen âge particulierement en Normandie, avec des planches; Caen 1825.

512). Rees, Nouv. Cyclopedie Tom. XXV. art. Norman. Architecture.

513). Hovard, Anc. Lois des Français conservées dans les Coutumes anglaises, Rouen 1766, Tom. I. pag. 117.

514). Monachi respondere se non posse, quia meminissent soli apostolicæ sedi subditos esse, et post, suo abbati. Notic. excommunic. latæ in Guillelm. Rothomag. episc., anno 1089, i XI Tom. af Gallia christiana.

515). Eodem fere anno, liberata est ecclesia Normanniæ a longo servitutis jugo quo premebatur, edictumque fuit, ne in posterum a secularibus apprehendi possent clerici. nisi, etc. Gallia christiana Tom. XI. pag. 52; Neustria pia, pag. 99.

516). Se: Ecclesiasticæ libertatis in Normannia leges, i Neustria pia. pag. 99.

517). Concessimus archiepiscopo omnia placita et omnem justitiam placitorum lyda orden i ett bref af Kon. Johan af år 1200. Neustria pia. — Omnia placita de omnibus querelis hominum suorum, de incendio scilicet, de murtuo et de rapto . . in abbatis curia teneantur. Henric I:s Bref af år 1108. Gallia christiana T. XI.

518). Se: Concil. apud sanctam Mariam de Prato, ibid., pag. 171.

519). Inledningen till ett donations-bref af år 1060, till förmån för kyrkan i Seez. Gallia christiana, T. XI. pag. 151.

520). Se: Bessin. Conc. Rothom. prov.; Rouen, 1717.

521). Bessin, Obscev. sur le concile de Rouen, år 1055. Concil.

522). Jam illud obsecro quale est quod in plerisque diœcesibus rectores parochianorum ex certo et conducto cum suis prælatis pretio passim et publice concubinas

tenent. Nic. de Clemengis: De corrupto ecclesiæ statu, citerad af Bessin ib. pag. 73.

523). Et sancta synodus in debacchationem et ludibrium conversa est. Orderic Vital i Recueil de Duchesne, pag. 886.

524). Et cum filios habeat undecumque: Påfve Innocentii bref till Capitlet i Avranches; hos D. Bessin; Conc. Rothom. prov. pag. 368.

525). Epist. 32 Arnulphi Lexov. episcop. i XII T. 5 Del. af Biblioth. Patrum, och i Neustria pia, art. Grestanum.

526). Chroniq. de Caen, citerad af Bessin, Concil. Rothomag prov. pag. 63.

527). Gallia christiana, Tom. XI, pag. 294.

528). Prohibeant Sacerdotes sub pœna excommunicationis choreas induci in cemetrio, vel in ecclesiis. Præcepta antiqua, anförde af D. Bessin, Concil. Rothomag. prov. pag 50. Synoden i Bayeux af år 1370, förbjuder dessa oordningar sålunda. Ne de cætero fierent ludi vocati Calmali seu Carmari gallice, quod nonulli iniquitatis filii et perditionis alumni . . . etc. ib. p. 243.

529). Ibid. pag. 91.

530). Prædictus Baldricus . . . custos meretricium publice venalium in lupanari de Rothomago, et marescallus meus etc. Hertig Roberts, Richards sons bref citeradt i Glossarium manuale ex glossariis magnis af Dufresne, Ducange och Carpentier; Halle 1773. Houard, traité des Coutumes Anglo-Normandes, Tom. I, p. 19.

531). Concil. de Caen, 1042, hvars Stadgar förnyades 1061; Concil. de Lillébonne 1080; och Concile de Rouen, 1096, i det af D. Bessin utgifna arbete.

532). Orderic Vital. Hist. eccles. L. III, IV och V.

533). Seniorem sinite mecum morari ut facundæ ubertatis colloquio edoctus discat definire et determinare verba scrupulosæ rei. . . etc. Dudon. L. III.

534). Memoire de M. Estrup, sur l'Hist. de la civilisation en Normandie depuis le dixième jusqu'au troizième siècle, XVII des Memoir. de la Soc. de Litterat. Scandinave.

535). Hist. eccles. L. VI; Neustria pia, art. Uticum.

536). Verbis et verberibus. Orderic Vital.

537). Orderic Vital. Hist. eccles. L. VIII.

538). Gallia christiana. Tom. XI, pag. 508.

539). Se: Neustria pia; Gallia christiana, Tom. XI. och Hist. des évêques de Coutances.

540). Fulcandus, citerad af Bonamy, Dissertation sur les causes de la cessation de la langue tudesque en France, i Tom. XXIV. des Mem. de l'Acad. des inscript.

541). Fableau du sacristain de Cluni. (Se: Fauchet, de la langue et poésie française.

542). De la Rue; Dissertation sur quelques Trouvères anglo-normands; Pluquet, Mem. sur les Trouvères normands, 2 Del. af Tom. I. des Mem. de la Soc. des antiquaires de Normandie, 1825.

543). Se: en upplaga af hennes Fabliaux, utgifven af Roquefort, Paris, 1820.

544). På detta sätt hafva Nordmännen haft inflytande på Frankrikes vitterhet (se Heeren: om Nordmännens inflytande på Franska språket och Litteraturen) i 1 Del. af Breyers Historiska Magazin.

545). Lélevel, Examen critique des histoires de Russie, i Archives du Nord, Petersbourg, 1824, Augusti, och i Bulletin des sciences historiques. Paris, 1825, Juli.

546). Roman du Rou, vers. 9109.

547). Roman du Rou, vers. 9756.

548). Roman du Rou.

549). Recherches sur les ouvrages des Bardes de la Bretagne armoricaine; Caen 1815.

550). Chroniq. de Normandie. L. I.

551). Decimam annonæ et vinearum, lini, canabi et leguminum. Kon. Henrics Donations-bref till förmån för St. Evroult, af år 1128. Neustria pia.

552). Habeant monachi in eodem parco centum porcos etc. Kon. Henrics Bref till förmån för Abbot-Stiftet Essay. Neustria pia, pag. 618.

564). Willebrand, chronique anseatique, (Hansische Chronick), 1 Del.

553). Mabillon, Annal, Benedict. Tom. IV, pag. 152; Gallia christiana. Tom. XI.

554). Vineam de tri, decimam vinearum in mente de Calvincourt, 40 agros ad vineam faciendam vineam nostram in terra Jay; etc. Neustria pia.

555). Præterea dedi et in perpetuum concessi præfatis monachis, poma colligenda ad proprium potum eorum et servientium ipsorum per totam foresfam meam Roberts Donationsbref. Neustria pia, p. 322.

556). Decimam mellis ipsius forestæ, venationis, etc. Påfve Eugenii III:s Bulla af år 1152. Gallia Christ. i Tom. XI, pag. 134.

557). Quatuor salinas apud Huneflotam, salinam apud Butellas; salinam apud Girafrevillam totum meum sat de Veduno (se: handlingar i Neustria pia).

558). Habeant monachi . . . unam piscariam in mari et decimam anguillarum. — Decimas linguarum cenarum quæ capiuntur inter Tar et Tarel fluvios. Eugenii III:s Bulla.

559). Quod si homines abbatis piscem qui vocatur Turium capiant, totus erit sancti Michaelis; crassus piscis si captus fuerit, ala una et modestas caudæ erit monachis. Neustria pia, och Gall. Christ. Tom. XI.

560). Debent habere vinum, milliare bonorum halectorum, et 13 paria sotularium. Donationen till Hospitalet i Lisieux, af år 1218. — Ex done Valteri comitis Giffardi allecum sex millia apud Pontem Audemari. Donation af år 1169. Neustria pia, Gallia Christ. Tom. XI.

561). Noel de la Morinière, Statistique du departement de la Seine-Inferieure ch. IX. Hist. des Pêches T. I.

562). Schöning Norriges Hist. 2 Del. p. 139, 455.

563). Westenberg, Dissertat. de piscaturis in Oceano boreali; Humble de Piscatura hareng. in Roslagia 1744. Enander: afhandling om fiskerier i Sverige, i Vitterhets- Historie- och Antiquitets-Akademiens handling. Stockh. 1802.

565). Houard anser denna samling innehålla Normandies äldsta lagar. Basnage tror att den gamla Lagboken (Coutumier) skulle hafva innefattat Normandies äldsta lagsamling, så vida författaren af denna samling hade skrifvit före Philip Augusts tid. Likheten emellan *Coutumier,* och *Littletons samling af Engelska lagar* bevisar ännu mer att den innehåller den gamla.

566). Anc. Coutumier de Normandie, ch. X, LIII et CXXI.

567). Houard: Anc. loi des Français. Tom. I. p. 177.

568). I Donationsbrefven läses: Unum hortu lanum cum terra sua . . . duos homines et mensuras duas . . . duos villanos, etc. Neustria pia.

569). Querelam habuit Gilbertus (Abbé de Saint-Wandrille) cum Guillermo archiepisc, Rothomas; de ferro judicii et jurisdictione in 4 parochias quæ abbati a Wilhelmo R. adjudicata sunt anno 1082 apud Oxellum. — Gilbertus perditam probationis ferri machinam anno eodem instauravit, et a Guillelmo Rothom. antistite benedictione sacrandam curavit, qua de re actum fuerat in consilio ejusd. anni. Gallia Christ. Tom. XI.

570). Orderic Vital., och andre Normandiske häfdatecknare. — Capefique, Essai sur les invasions maritimes des Normands dans les Gaules, p. 340 följ.

571). R Vaco, Chron. ascend. des ducs de Normand.

572). Vaco, Rom. du Rou v. 14252 följ.

573, 574). Est quippe gens astutissima, injuriarum ultrix, spe alias plus lucrandi patrios agros vili pendens; . . . Carusii, Bibl. histor. Sicil. Tom. I.

575). Archœologia Brittanica, Tom. XVII.

576). Sam. Rush Meyrick, Critical inquiry into ancient armour, London, 1824.

577) Roding.

578). Anc. lois des Français, etc. Tom. I. p. 196.

579). Traité des Tiefs par Brussel; Le recueil de Dupuy; l'Hist. du duché de Normandie, af Goube, Tom. II. etc.

HISTORISK TECKNING

af

NORDMÄNNENS SJÖTÅG.

CAPITLET I.

De gamla nordiska folkslagens tillstånd. — Hårdt klimat. — Brist på födoämnen. — Hungersnöd. — Plägsed att utsätta barn. — Bruk af hästkött. — Fiskeriers idkande, och dermed förenadt sjöväsende. — Sjötåg. — Undersökning om den nordiska ungdomens utvandringar.

Vid den tidpunkt, då Carl den stores vidsträckta rike lutade till sitt fall, vågade sig horder af sjöröfvare, om hvilkas fäderneslaud man hade föga kunskap, med svagt utrustade farkoster, in i Europas haf, ofredade öppna sjön, och kringliggande kuster, härjade länder, tusen gånger mer befolkade

än deras egna fält och skepp, utförde bragder af oerhörd vågsamhet, framträngde ända till medelpunkten af det gamla Romerska Kejsarerikets vidsträckta landskaper, plågade folken, förstörde klostren, ödelade städer och land, och gäckade de motvärn, som svaga Regenter kunde åstadkomma, samt medförde skräck öfver allt, der de visade sig. Denna landsplåga, hvarpå allt exempel saknas, och hvilken oupphörligt förnyades, kunde med möda väcka nationerne ur deras slummer, och förmå dem, att öppna ögonen öfver svagheten af deras styrelser, de höga vasallernes för långt drifna oberoende, och presterskapets omåttliga rikedomar — orsaker, som hindrat dem att foga nödige anstalter till försvar, för att afvärja så förenade, och med så mycken djerfhet utförda anfall. De olycklige invånarne hade ej annat öfrigt, än anropa himlens bistånd, mot så grymma fienders raseri.

Dessa sjöröfvare, sedan de förstört många generationer, erhöllo sluteligen en af de skönaste provinser i Frankrike, hvilket haft den största anledning att beklaga sig öfver deras härjningar. De aflade nu sitt barbariska skick, men bibehöllo sitt medfödda anlag till stora företag. De eröfrade England, Sicilierne och grundlade i dessa länder regerande ätter. Deras smak för det äfventyrliga väcktes å nyo under korsstågen, de uppreste throner till och med i Antiochien 1). Långt förut hade

hedniska Nordmän stiftat herravälden på Skottlands öar, anlagt en republik på Island, och gifvit beherrskare åt Ryssland. Andre hafva upptäckt Grönland, tillhörigt Amerika. Minnet af dessa underbara bedrifter uppeldade Skalderne; och då isländska Skalder besjöngo Nordens rygtbare män, sjöngo de nordiske med ifver Frankernes riddaresånger. Deras chefer voro utmärkte genom kraft i förvaltningen. Glömmande sitt fädernesland, och sedan de antagit christendomen, mot hvilken de i början förde krig på lif och död, uppreste Nordmännen städer, byar, kyrkor, kloster och palatser, på de fält, som voro af dem barbariskt utplundrade; med en förvånande lätthet sammansmälte de med folkslag hvilka de underkufvat, eller sköfladt, och försvunno i sina eröfringar, utan att qvarlemna spår deraf. Det är en historisk teckning af dessa sjöröfvare, deras härfärder, bosättningar och inflytande på Europeiska folkslagen, framför allt på Frankerne, och sluteligen deras sammansmältning med dessa folkslag, som är föremålet för detta arbete.

De tragter, som vattnas af baltiska hafvet på ena sidan, och af nordsjön på den andra, samt sträcka sig från Elbens mynning till midten af ishafvet, hafva länge förblifvit obekanta för andra folkslag. Romarne ägde om dem en osäker kunskap, och när Romarnes upplysning slocknade med fal-

let af deras rike, hade verlden, åter sjunken i barbari, intet vidare begrepp om dessa nordiska länder. Ingen gick att besöka tragter, hvilka utgjorde, så till sägande, en verld för sig sjelf, hvaraf en del knappt kände den andra. Hafvet har här öfver allt gjort inkräktningar i landet, hvilket dessutom är genomskurit af otaliga sjöar och strömmar, underhållne af snö och is från de bergskedjor som hafva sin rigtning mot norra polen. Kusterne framvisa, dels ödsliga sandfält, dels en pittoresk uppstapling af branta klippor, samt smärre öar. I det inre, ser man öfver allt vattensamlingar, hvilka skilja fälten från hvarandra, och afspegla gran- och björkskogarnes grönska. Vackra belägenheter omväxla i oändlighet; men mot norden aftynar denna lifliga natur, närande växter försvinna, gränsen för en evig snö vidtager, vintren blir längre och skarpare, och vid norra pol-cirkeln finnes blott renar, som söka mossa under snön, och Lappar, som nära sig af renar och fisk. Oagtadt mist och töcken från hafvet, andas man der en hälsosam luft, och i trotts af de få tillgångar naturen erbjuder, är Skandiens folkstam utmärkt genom styrka och mod 2).

På en tid, då geografiska kunskapen var mindre utredd, var det från nordens länder man trodde alla de barbariska folkslag hafva uttågat, hvilka tid efter annan, infóllo i södra Europa, såsom

Cimbrer, Vandaler, Svever, Göther, Lombarder, Anglar m. fl. Man kallade dessa länder: slägternas skida, eller verkstad 3). Man har sysselsatt sig med att undersöka och förklara, huru länder, som bestå af branta klippor, eller sandsträckor, samt genomskurne af sjöar, strömmar och sund, der än i dag fem millioner invånare äro utspridde, kunnat, ehuru gynnade af alla tillgångar, som skeppsfart, handel och industri erbjuda, utrikes afsärda hela samhällen, lifvade af det djerfvaste mod, och förträffligt beväpnade. Man borde då genast förutsätta, såsom en nödvändighet, att norden fordom ägt en öfverflödig befolkning 4), och till förklaring af denna öfverflödiga befolkning omkring baltiska hafvet, ansåg man sig böra antaga utomordentliga orsaker. Skulle Norden hafva undergådt stora härjningar af Scytiska folkslag 5). Eller hafva stammerne, till följe af Romarnes, och Carl den Stores eröfningar återtågat från det södra Europa 6); eller hafva dessa länder undergådt våldsamma naturförändringar, eller allmänna olyckor som förstört den naturliga frugtbarheten, och gjort dem mindre beboeliga 7). Gamla skriftställare anföra något dylikt 8). Remnorna i norrska kusten, och det stora antalet af smärre öar, synas likaledes bära vittne om hafvets der gjorda inkräktningar, ifrån långt aflägsna tider. Men hvarföre fly till så många hypotheser när den sak man vill förklara icke är bekräftad? Af alla de folkslag man

anför hafva gjort utflyttning från Skandinavien, äro blott två eller tre, hvilkas ursprung man känner. Götherne kommo från svarta, ej från baltiska hafvets stränder. Det är tvifvel underkastadt, att Cimbrerne kommo, som man i allmänhet tror, från Jutland och Hollstein 9). Utflyttningarne följde hvarandra, på långa mellantider; för öfrigt, hade nordiske horderne, innan de angrepo Romerska riket, med dessa förvånande talrika massor, vid tåget genom andra länder, naturligtvis bordt öka sin styrka, antingen med de infödingar som sjelfmant voro beredde att dela deras äfventyr, eller, med samhällen af kolonister, hvilka med våld borrtsläpades. Så kunde några tusen män ur norden, visa sig såsom ett helt folk, när de stodo vid Romerska rikets gräns.

Huru än härmed må vara; framter beskaffenheten af nordiske folkslagens allmänna utflyttningar, som blott genom häfdatecknare från Södern äro oss bekante, så mycket osäkert, att den med noggrannhet icke låter bestämma sig. Detta är, som det synes, resultatet af de afhandlingar i tvänne böcker, hvilka en af Nordens ypperlige lärde, författat i detta ämne 10). De hade ock en annan karakter än Nordmännens uttåg, hvilka snarare voro sjöexpeditioner, än utflyttningar, som vi innan kort skola se.

Emedlertid är det en vigtig omständighet, som i alla tider, bordt göra Nordmännen benägne, att gifva företräde åt andra länder, framför sina egna, nemligen klimatets beskaffenhet, vinterns långvarighet, och hvad häraf följer, en osäker och ringa årsväxt, samt i allmänhet, svårigheten att försäkra sig om lifsmedel. I de barbariska tiderna, borde skördens ovisshet, medföra större förvirring, än vi förmoda. Tjocka skogar förtogo solens verkan, floderne hade ett mindre regelbundit lopp. Det ohyfsade folket, utan omtanka och idoghet, kände icke konsten att odla med fördel, och draga vinst af det, som kunde öfverstiga förbrukningen. Inbördes krig förorsakade oersättliga förödelser; utrikes krig, eller brist på kommunication, hindrade ifrån att på annat håll förse sig med det, som saknades hemma. Ett folk i sitt ännu vilda tillstånd, är icke vän af åkerbruket, hvilket fordrar beständig omsorg, och kufvar för mycket oordentliga böjelser. Det är så, som Tacitus skildrar invånarnes lynne, på denna sidan af baltiska hafvet; på andra sidan af samma haf hade de bordt likna Germanerne.

I sjelfva Frankrike, har hungersnöd fordom ofta varit orsak till rysligt elände. Man må då, om möjligt, föreställa sig de olyckor, för hvilka Norden skulle blifva rof, när, vid infallandet af en åtta månaders vinter, den ringa grödan svek dess

förhoppning! Nordiska häfder förtälja ganska ofta de beklagansvärda följderna af hungersnöd.

En sådan, bland de äldsta som inträffat, inföll under Snios regering, en liten Jutländsk Konung, som hade sitt säte i Wiborg. Till besparing af säd, utgaf han förbud emot bryggning af dricka; men då bruket af denna dryck var allmänt, syntes det, som man gäckat förbudet, hvarföre Konungen fann klokt att upphäfva det. Emedlertid fortfor hungern att plåga landet. På allmänt Ting blef beslutadt, att döda gubbar, barn, alla af mankönet, som ej voro i stånd, att bruka vapen, eller odla jorden. Sannolikt hade ett så förtvifladt beslut blifvit verkstäldt, om ej en qvinna, som var mor åt flere barn, gjort ett mindre grymt förslag gällande. Gunborg, (namnet på denna sitt lands välgörarinna), gaf det råd, att från fäderneslandet utdrifva endast dem, som genom lottning dertill kunde utses. Detta råd vann enhälligt bifall. Händelsen ville, att de, som förbundos till utflyttning, voro, till större delen, till åren komne män. Men de unge tillbödo sig att välja hemvist; de lemnade landet, och gingo att på annan ort bosätta sig 11). Saxo och Paulus Diaconus tillägga, att denna emigration försvagade Jutlands befolkning, till den grad, att en del uppbrukade landsträckor, lemnades utan odling. Det synes, som denna folkminsk-

minskning, efter ungdomens borrtresa, blef en af de anledningar, som stadgade Anglernes, och Svevernes beslut, att hosätta sig på Jutland.

Sverige framställer äfven exempel af en dylik folkflyttning. Genom öfverflöd på lifsmedel hade populationen i Wermeland till en betydlig del ökat sig. Man samlade sig dit från flere provinser. Men på en gång utbredde en hungersnöd elände bland dessa talrika invånare. I deras förtviflan anföllo de Konung Olof; anklagade honom såsom den, hvilken icke visat Gudarne tillbörlig heder, och genom föragt för Odins dyrkan, ådragit sig hans vrede; gjorde uppror, kringrände hans Slott, vid sjön Wenern, och antände det; då den olycklige Konungen omkom i lågorna. En Skald anmärkte då, att sjöns vågor gåfvo, på långt afstånd derifrån, återsken af elden. Genom sådan uppoffring trodde upprorsstiftarne sig kunna mildra Odins vrede, och dämpa nöden. Isländske häfdatecknaren Snorre Sturlesson som förtäljer denna händelse, fortfar att omtala, det den upplystare delen af folket var öfvertygadt, att man icke borde tillskrifva Konungen denna allmänna nöd, utan mängden af invånare, hvilken landet icke kunde föda 12). Då beslutades att ett ansenligt antal inbyggare skulle utflytta; de genomvandrade vidsträckta skogar, styrde tåget åt vester, anlände

till öarne Soloer, mördade dervarande Konung, underlade sig dessa öar, nedsatte sig der, och utnämnde Konungens i Wermeland broder, Hvitben, till Regent. Sluteligen underkufvade de Romarike, och äfven Wermeland.

Ännu ett bevis på en sådan utflyttning påkallad af hungersnöd, berättar Petrus Olai 13) skall hafva tilldragit sig under Danska Konungen Knuts regering, omkring år 880. Då tillräckliga lifsmedel icke voro att tillgå, för en större befolkning, beslöts, att hvar tredje person af mankönet skulle lemna sitt fädernesland. Man lottade, och de, på hvilka lotten föll, borde söka uppehälle på annan ort. Denna af hunger plågade menighet gick öfver till Preussen, Carelen och Samogitien, hvarest den fann tillräckligt uppehälle, samt bosatte sig för alltid i denna del af Europas fasta land.

I dessa barbariska tider, voro således folken tvungne att lemna fosterjorden, för att söka sitt uppehälle; då i vår upplysta tid, tack vare handeln, och goda författningar, lifsmedlen sjelfva gå flit och idoghet till möte.

Många sådana bevis kunde ännu anföras på Nordens armod i dessa tider. I elfte seklet, då en sådan brist yppades på Island, sände norrske Konungen Harald Sigurdson till denna ö fyra, med

säd lastade skepp, jemte befallning, att återföra så mycket folk, som dessa kunde rymma 14). Det synes häraf, att emigration varit i sådana olyckliga omständigheter, ett vanligt botemedel.

Den Hungersnöd, som plågade Danmark i Konung Olofs regering, efter Christendomens införande, och sedan åkerbruket der vunnit insteg, påstod i tolf år, och föranlät Konungen att afyttra flere domäner. Bönderne, och sjelfva adeln, voro tvungne, att sälja sin personliga frihet, för att kunna finna sitt uppehälle 15). Norrige är ännu i dag, ett land, som är i stort beroende af andra europeiska länder.

Detta armod i Norden, upplyser, huru plägseden att utsätta barn, hvilka man ej kunde föda, så länge blifvit iagttagen 16). Föräldrar i sin brist och nöd, döfve för naturens röst, ville, af en medömkan, som kommer menniskonaturen att rysa, heldre åt ödet öfverlemna sina barn, än att de vid mognare år, skulle blifva offer för ett långvarigt elände. Det är äfven förklarligt, hvarföre de nordiske folkslagen så envist hållit sig vid bruket af hästkött, ett bruk, till hvars bibehållande Isländarne uttryckligt förbundo sig, vid Christendomens införande på deras ö, emedan de ej trodde sig, utan detta slags lifsmedel kunna uppföda sina barn 17), ty detta näringsämne ersatte jordens produkter.

Jornandes 18), säger äfven, att i detta land, mycket folk lefde endast af kött. Sagorna anföra ofta, att vid religiösa högtider, ett stort antal hästar och boskap offrades, och att detta offerkött, såsom en utsökt anrättning, utdelades åt folket. Äfvenledes, då vid Christendomens införande, presterskapet ansåg bruket af hästkött, såsom en qvarlefva af hedendomen, måste christna Konungar utfärda påbud, och biskopar och missionärer använda kyrkans och religionens myndighet för att förmå inbyggarne, isynnerhet Isländarne, att afstå från detta bruk 19).

Behofvet gaf anvisning på andra hjelpmedel. Stora skogar, moras och hedar gynnade jagten. Menniskor, vane vid ett fritt och oberoende lif, borde älska denna sysselsättning; men en annan, mer indrägtig, mer enlig med Skandiens läge, nemligen Fiske, erbjöd sig likaledes åt detta folk. En omätlig kuststräcka, hafvens grannskap, der hvalfiskeri, och sillfångst kunde med fördel idkas, mängden af öar, sund, större och mindre hafsvikar, flöder och strömmar, se der, hvad som oändligt lättade detta yrke! Norrske invånaren Other 20) underrättade Anglo-Saxiske Konungen Alfred, att hans landsmän, gingo öfver norrska kusten till Finnarnes land, på fångst efter hvalar, hajar och skälar, att de idkade utförsel af dessa hafsdjur, och gjorde sig boningar af deras skinn och hudar. Att Nordens fiskerier sedan nionde seklet ganska

mycket utbredt sig, är häraf tydligt. Gamla nordiske häfdatecknare anmärka äfven lax, sill, ostron och snäckarter, såsom födoämnen för detta folk 21).

Fiskeri och sjöväsendet borde här sammansmälta till ett enda yrke. Och äfven om Skandiens inbyggare icke idkat fiske, skulle de hafva bildat sig till förträfflige sjömän. Sund, sjöar, hafsvikar, floder och fjärdar, skilde dem åt. Blott genom sjöfart kunde de hafva communication med hvarandra. Man måste nödvändigt besegla hafvet, för att anskaffa lifsmedel, eller utbyta öfverflödsvaror. Sjelfva nyfikenheten borde uppägga Skandinaven, att begifva sig till sjös, för att besöka tillgränsande kuster, eller upptäcka andra trackter 22).

Vanan, att lefva på sjön, och besegla den, borde då blifva nationell, och häraf en annan uppkomma, nemligen den, att draga fördel af sin öfverlägsna skicklighet i seglingskonsten. Skandinaverne anträffade vid Baltiska hafvet, och på Germaniska kusterne, byggnader, af andra folkslag uppförde, hvilka hänvisade på fiendtliga afsigter, eller beskyddade de pass och sund, som dessa folkslag i förhand bemägtigat sig. Man måste strida, eller åtminstone alltid vara färdig till strids. Framgången i krig, beredde segrarens ära, och vände allt till hans fördel. Sådant uppeldade honom till nya bragder. Så voro ära, afund, girighet och någon

gång en verklig nödvändighet, orsaker till drabbningar i de nordiska farvattnen. Ära och byte — se der hvad som lockade Skandiens sjöhjeltar! Att gå ut, för att söka byte och ära, var hos dem ett så vanligt eftersträfvande, att Isländske Sagor betjena sig af dessa uttryck, för att utmärka Skandinaviske hjeltars vanliga företag, emedan de icke ansågo annat vara värdigt män af mod och ädel härkomst.

Man plundrade i Skandiens haf, och blef der röfvare, på samma sätt, som man i Arabiens öknar blef Beduin, eller Klepht i Greklands berg. Vid ett sådant, för hela nationen öfligt yrke, fäste man de ärofullaste begrepp. Odins gudalära, hade hos nordens folkslag upptändt en krigisk anda; det var den, som i synnerhet gjorde deras sjötåg frugtansvärde. Odin, Religions- och Lagstiftare, från oss aflägsen, ända i Mythologiens dunkla tidskiften, hade gjort tapperheten till en hufvudsats i Religionen. Enligt Edda, är det blott genom välförhållande i fält, som äran vinnes, att efter döden, få inträda i Valhalla, de himmelska hjeltars boning. Lifvet förlorades, blott för att fortsätta stridernas bana, i sällskap med de odödlige, hvilka mythologien skildrar, med de, för ett krigiskt lynne, mäst retande färger. Med allt detta, bör man förvånas, öfver dessa under af tapperhet, hvarpå nordiska hjeltehistorien öfverflödar? Bedrifter medförde rikdom

och glans, och öppnade den mäst lysande utsigt i ett kommande lif.

Så uppkom i norden ett hjeltemod till sjös, hvilket, med undantag af ställe för handlingen, och lokala plägseder, framställt riddare-tidens karakterer och alstrat dessa nordiska härfärder, ämnen för denna historiska teckning. De taga sin början ifrån nordiska häfdens första ålder. Tacitus 23) säger, att Suionerne, ett till oceanen gränsande folk, var mägtigt, ej blott genom sina vapen till lands, utan ännu mer genom sina flottor. Om desse Suioner icke voro Skandinaver 24), hade dessa sednare åtminstone samma fördelar; hvilket vi gå att undersöka.

I förhand må vi uppehålla oss vid undersökningen af en omständighet, som borde antingen hafva föranledt till sjötågen, eller närt och underhållit dem. Var denna omständighet orsak dertill, eller en verkan deraf? Se der frågan. Franske häfdatecknare, i synnerhet de från Normandiet 25) försäkra, att en plägsed af ålder varit öflig i Norden, den, att ur föräldrarnes hus, ja, till och med ur landet, borrtskicka de fullvuxne ynglingarne, med undantag af dem, hvilka, såsom arftagare, borde tillträda sin fars jord. Den förste häfdatecknaren, som förmäler detta, var Odo en prest, 26) död 942, och som då kunnat vara ett vittne till Nordmännens bosättning i Frankrike. Enligt

hans utsago, var en sed gängse i Danmark, att hvart femte år, i brist på lifsmedel, utskicka en ansenlig folkmängd, som genom lottning var bestämd att annorstädes välja hemvist. Enligt hans påstående, har en af Nordens mäst berygtade härförare, Hasting, en af dem som sköflat Frankrike, på sådant sätt blifvit fördrifven från sitt fäderneslånd. Historieskrifvare från Normandiet, hvilka skrifvit midt ibland afkomlingarne af Nordens sjöhjeltar, försäkra oss om detsamma, och anföra ännu flere namnkunnige höfdingar, som, till följe af denna plägsed, varit tvungne att lemna fäderneslandet, samt ankommit, för att härja Frankrike. Dudon de Saint-Quentin bekräftar Odos uppgift. Wilhelm de Jumieges tillägger ännu något: nemligen att då Danska öarne voro för starkt befolkade, ålade en gammal, af deras Konungar bekräftad lag, allt ungt folk, med undantag af äldste sönerne, att utflytta, för att med vapnens tillhjelp, annorstädes bosätta sig. Robertus Vaco, och Benedictus de Saint-Maur bekräfta, i deras fransyska rimkrönikor, dessa munkars påstående.

På ett annat ställe omtalar Robertus Vaco, att en dylik händelse ofta ägde rum, när befolkningen var för stor 27). En Engelsk författare, ur medeltiden, John Wallingford, försäkrar äfven att, ända till Christendomens införande, en sådan pläg-

sed

sed var allmän hos dessa folkslag; och att ungdomen, i kraft af lag, från fosterbygden fördrifven, och lemnad åt sig sjelf, utan att tyglas af sedlighetens band, blef ganska farlig för nästgränsande nationer. Således, enligt denne författare, blef ungdomens fördrifvande en orsak, att härar af sjöröfvare uppkommo; ty på annat sätt kunde de icke blifva frugtansvärda för sina grannar.

Intet nord-historiskt document omtalar dock en lag af så mycken vigt. Isländske Sagorna, och äfvenledes Danmarks första historiker, iagttaga öfver detta ämne samma tystnad 28). Det är blott Lombardiske häfdatecknaren Paul Warnefrid eller Paulus Diaconus 29) som berättar, att när Skandinavien blef för mycket befolkadt, man indelade hela folkmassan i tre delar, och stadgade, att den delen, på hvilken lotten föll, skulle lemna landet, och nedsätta sig på annan ort; tredjedelen, genom lottning likaledes bestämd, delade sig i tvänne delar, och utflyttade i egenskap af tvänne brödrastammar. Härifrån uppkommo Lombarderne, hvilka sluteligen inträngde i Italien. Ehuru denne häfdatecknare i början synes tala om Skandinavien, såsom ett ganska vidsträckt land, tillstår han sedan, vid skildringen af dessa emigranters äfventyr, att de utgjorde blott en liten hop, och att ön, hvarifrån de utflyttade, icke är stor 30). Frågan är då endast om en händelse, som en

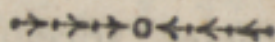
enda gång inträffat i Danmark, eller till och med blott på en dansk ö.' Må hända hafva desse historieskrifvare från Normandiet utsträckt den till hela Norden; till äfventyrs fanns ock en gammal lag, eller plägsed, som man, vid behofvet, gjorde gällande. Vi känna icke mer de gamla nordiska lagarne. Man skref då ganska litet 31). Minnet var enda medlet att förvara alla kunskaper. Folket stiftade lagar på sina allmänna sammankomster 32), hvilka höllos med all högtidlighet. Ålderdomens vishet, fällde inför allmänheten sina domslut, enligt de bruk och plägseder, som den kände af traditionen. Man åberopade förfädrens bruk, och undervisade deruti det uppväxande slägtet. De äldsta danska lagar i skrift, äro från trettonde seklet; de norrska äro likaledes yngre än Christendomens införande 33). Vid denna tid upphörde utflyttningarne; äfven innebära de intet förbindande för ungdomen, att öfvergifva sina fäders boningar. I äldre tider hade slägternas fåfänga, och jordens ringa afkastning, infört bruket, att åt en enda son öfverlåta egendomsrätten; och tvinga de andra, att på annat håll söka sin lycka. Ännu i Norige får äldste bondsonen all fädernejorden 34). Sådant var äfven, före revolutionen, bruket i pays de Caux, hvarest Nordmännen torde hafva infört det. De gamla danska lagarne, iagttaga äfven mycken noggrannhet i att bibehålla fäderne-

jorden inom familjerna, och att tilldela husfäderna stor myndighet 35).

Det oroliga tillståndet bland så många barn utan hemvist och utan egendom, måste sluteligen hafva förmått Konungarne, att låta befallning utgå om deras borrtresa, och att, åt deras utflyttningar, gifva en bestämd ordning. Om de icke ägt nog vishet, att bestämma en talrik ungdoms öde, hade de åtminstone klokhet att afvända de faror, hvarmed den hotade samhället. Sjölifvet erbjöd utomdess åt unge Skandinaver de behag och de tillgångar, att de icke önskade sig annan sysselsättning. Om lagen eller plägseden, som föreskref deras borrtresa, är äldre än sjöröfveriet, hade denna kringströfvande ungdom bordt sluta med att oroa sjökusterne, och förena sig i ordentliga röfvareband. Om deremot sjöröfveriet föregådt bruket af dessa utflyttningar, hade man deraf kunnat taga sig anledning att aflägsna ungdomen; man hade då blott anvist dem hafvet till underhåll, i stället för fasta landet. Huru än härmed må vara, synas dessa båda omständigheter hafva inverkat på hvarandra, och sig emellan stådt i närmaste förhållande. Denna hjeltehär, under namn af Kämpar, som i Norden stridde för Konungarne och de höge, och utan annan tillflygt än sina vapen och sitt mod, helgade sig för alltid åt sina Herrars tjenst, var sannolikt bildad af unge män, förjagade ur fäder-

nehemmet, och i brist på arf, tvungne att fästa sig vid sina Herrar. Några ställen af häfdatecknaren Saxo gifva anledning till den förmodan, att i Norden en *adoption genom vapen*, var i bruk, på samma sätt som sednare i Riddare-tiden, och hvilken, för de hjeltar och riddare, som helgat sig till sina Herrars försvar, banade dem väg till inträde i deras familj 36).

Vi gå, att fullständigt framställa, det i Norden allmänt utbildade sjöröfveri-system, hvilket slutade med att komma en stor del af Europa att darra, och framför allt, att ödelägga Frankrike.

CAPITLET II.

Skandinavernes sjöröfveri. — Sjökonungar. — De nordiske sjöhjeltarnes styrka och mod. — Deras förbindelser, och fosterbrödralag. — Kämparnes samfund. — Sjökonungarnes och deras kämpars djerfva mod, strider och äfventyr. — Berserkarnes raseri. — Qvinnor i striden. — Qvinnors borrtförande. — Polygami. — Romaneska uppträden ur nordiske sjöhjeltars lefnad.

I norden, som i den öfriga delen af Europa, hade ett litet antal kolonister, som i framtiden grundlade stora monarkier, länge fördt ett verksamt och oberoende lif. Ofta styrde en stad eller en liten ö sig sjelf, eller lydde under en styresman som der hade sitt säte. Täflan uppstod emellan dessa små-Chefer, afunden söndrade dem, men allmänna behofvet förde dem åter tillsammans. Religion, språk, likhet i seder och vanor, förenade Sverige, Danmark, Norrige och tillgränsande öar; passionerne försvagade ofta dessa gemensamma föreningsband emellan Skandiens folk.

Man skulle lätt kunna uppräkna de souveräner som styrde Nordens öar och provinser, innan Ko-

nungamagten infördes 37). Största delen af dessa öar, hafva från ålder haft sina egna Konungar. Städerne anlagde vid sjökusten, synas äfvenledes nästan alla hafva haft sina styresmän; men ett sådant sakernas skick kunde icke länge äga rum. En Konung mera krigisk och mägtig än sina grannar, gjorde dessa skattskyldige under sig, och således till sina vasaller; vid andra tillfällen hade vasallerne eller undersåtarne, begagnande sig af sina Konungars svaga styrelse, krossat sitt ok och i sin ordning, uppstigit till högsta magten. Konungatiteln betydde blott en chef som var oberoende, herrskaren af en by eller liten ö, prydde sig dermed. Nordiske författare, hafva icke utan orsak, liknat detta land vid Grekland, sådant det befanns i sina första åldrar, då en myckenhet små-chefer, hvilkas stater gränsade till hvarandra, delade myndigheten sig emellan, och förde krig, den ena mot den andra 38). Personliga tvister gåfvo anledning till krig; borrtröfvandet af en qvinna, af lifsmedel, m. m. stridighet om fiskerier, upptände ett blodigt krig; hvar och en anförare omgaf sig med tappre män; tapperhet och list voro en borgen för hämnd eller försvar, och segervinnaren lät sitt ok falla tungt öfver de besegrades hufvuden.

Vid den tidpunkt, då Norden begynner hafva en historia, finner man redan medborgliga friheten ganska inskränkt, och styrkans och eröfringens rätt

nog allmänt grundad. Det funnos Öfver-Konungar och Skatt-Konungar. I Danmark regerade fyra Konungar af förstnämde värdighet, den ena hade sitt säte i Ledre, och rådde öfver Seland; en annan styrde i Skåne, tvänne andre delade Jutland sig emellan; Sverige hade likaledes flere Konungar, eller mägtige styresmän; Norige räknar sina ända till aderton. Ett slags feodalisme lade redan bojor på deras undersåtare, och detta system som Montesquieu trodde vara uppkommit i Germaniens skogar, var åtminstone lika gammalt i Noriges berg 39). Under-Konungarne, eller Konungar, som hade förlorat sitt oberoende, betaldte sin skatt, och stridde för sina segervinnare. Jarlarne, eller Grefvar, skipade rättvisa, insamlade beskattningen, och framförde till sina Beherrskare de män, som i härfärderne borde utgöra deras armée. Under deras befäl lydde Hersar, undervasaller, (Friherrevärdighet 40).

Små-Konungarne hade ingen annan inkomst än af sina domäner. På deras resor kring landet, för att i egna personer skipa rättvisa, hvari de biträddes af landets ålderstegne män eller vise, njöto de, med sitt hof, fri gästning, och mottogo skänker å Jarlarnes och Hersarnes vägnar, åt hvilka de stundom utdelade gods, med beting att herbergera hofvet under resorna. Tronföljden hos dessa små-souveräner berodde af omständigheterna. När

Konungarne voro mägtige, utnämnde de sjelfve sina efterträdare, så framt icke folket, genom ordentligt val, uppdrog högsta magten, åt någon medlem af deras familj, utan att fästa sig vid det företräde förstfödslorätten kunde medföra. När Konungen sjelf nämnde sin efterträdare, begärde han, vid en allmän sammankomst, folkets bifall dertill 41). Äfvenledes ägde successionen ofta rum till förmån för äldste sonen, utan att man behöfde, vid slutet af hvarje regering, förordna något i detta ämne.

Så hafva sakernas skick af ålder varit i en stor del af Europa; men hvad som varit ett särskildt uppträde i Norden, är, att af två eller flere Konungasöner, en af dem, efter fadrens död, stundom fattat regeringstömmarne, under det de öfriga, likaledes förande titel af Konungar, utrustade flottor, eller använde i sin tjenst konungarikets sjömagt, och tillbragte sedan sin lefnad med att kryssa kring hafskusterne, göra härtåg till sjös, och utmärka sig genom bedrifter på hafvet. Stundom förenade sig tvänne bröder att skiftevis föra befälet öfver flottan eller landet. På detta sätt hafva tvänne söner af Anglernes Konung Rörik-Breki skiftevis regerat, hvardera trenne år, öfver det ena eller andra af dessa båda element 42). Det är detta Saxo kallar: delningen af regeringen till lands och

sjös

sjös 43). Sannolikt ansåg man hafvet, som gränsade till rikets kuster, såsom en tillhörighet, ett arf.

Detta är en af orsakerne till den ärerika glans, som så länge strålat öfver sjöröfveriet i nordens länder. Och, i sanning, huru skulle ett stånd, oupphörligt idkadt och omfattadt af konungasöner och landets förnämsta adel, undgå att vinna heder, så mycket mer, som detta var den enda bana, på hvilken man kunde utmärka sig genom bragder, vittnande om hjeltemod och kärlek till fosterlandet? Man kan lätt föreställa sig, att, när sjöväsendet i norden en gång blef frugtansvärdt nog, för att våga infall i öfriga sjökuster, eller underkufva andra länders sjömagt, titeln af härförare på hafvet skulle eftersträfvas af alla de furstar eller förnäme, som hemma i sitt eget land hade intet att hoppas, och borde samla under sina fanor, denna lika arflösa ungdom, som endast sökte efter anförare, för att våga allt för sitt uppehälle. Så måste blomman af nationen öfverlemna sig åt sina skepp, såsom enda medlet för välfärd och befordran. De Anförare af ädel börd, som öfverlemnade sig åt sjölifvet, benämnas i Sagorna Sjökonungar (på Isländska Soekonungar). Med all anledning, berättar en Isländsk häfdateknare 44), bära dessa furstar titeln af Sjökonungar, emedan de alldrig söka tillflygt under tak, och aldrig tömma hornet vid eld-

stad. Det synes, som desse adelige anförare icke gillade något oädelt 45), ty historien anför flere exempel på chefer af ringa börd, hvilka straffades af Konungarne såsom sjöröfvare, ehuru de sjelfve idkade samma handtverk. Det är så, som vi i medeltidens historia finne borgsherrar och annan adel i Frankrike ofreda landsvägarne och plundra resande, under det de sjelfve såsom röfvare bestraffade dem af lägre härkomst, som vågade följa deras eget exempel; tilläggande således antalet af deras privilegier, en fri utöfning af deras öfvermagt. I Norden var det ej blott arflöse söner af Konungar och Jarlar, som gjorde sig till Sjökonungar. Äfven regerande furstar, åtminstone de från sjökusterne, anträdde som oftast denna bana, som lofvade dem större rikdom och förvärfvade dem högre ära, än att regera öfver landet. Orsaken var, att inkomsterne af dessa små stater voro ringa och Konungen var utan hopp att öka dem eller förskaffa sig mångfalldiga föremål för införandet af en luxe, som man lärt känna genom handel eller sjötåg, såsom guld, silfver, vin och slafvar. Deremot var Oceanens fält omätligt, hafvet kunde leda till allt, och förskaffa alla de rikdomar och qvinliga skönheter, som man lärt sig söka och finna på en sådan färd.

Se der orsaken, hvarföre vi, i gamla nordiska häfder, finna kärnan af nationen sysselsatt på haf-

vet. Der var scenen för nationens bragder. Det var der, som detta hjeltelynne, detta häftiga begär efter ära och byte, denna enthousiasme för stora företag utvecklades, företag, som, väckte af behof och täflan, trottsade alla faror och snart ansågo nordiska hafven för trånga. För att der samla rikdomar och göra sig ett namn, borde man i oförskräckt mod öfverträffa andra, öfverträffa dem i skicklighet, omgifva sig med följeslagare, mera sorgfälligt valde, äga en bättre utrustad sjömagt, och en större insigt som fältherre. Man borde, med ett ord, göra underverk, för att lysa på en skådeplats som hvimlade af hjeltar. Snillet borde förstora sig sjelft genom perspectiven; man kände icke gränsen för ett obekant haf; och den okunnige äfventyraren, ehuru brinnande af åtrå att utmärka sig, kunde icke hafva framgång. Således främmande för det medborgliga lifvet och de vanor, som städernas invånare iagttogo, förbundne till en oupphörlig strid mot elementerna, och satte i nödvändighet att öfverfara omätliga rymder, öfvergick deras karakter till en vild storhet, som i visst hänseende gaf dem likhet med Iliadens hjeltar.

Allt bidrog till den fasthet i karakteren, som hos Nordens sjöhjeltar bihehållit sig i så många århundraden, och som tillväxte vid hvarje ny framgång. Deras gudalära, förkunnad i hög hjelteanda, ingaf det högsta mod i så krigiska sinnen, och

kufvade icke deras våldsamma passioner. Odin föreställes i Skandiens Mythologi, såsom en skicklig sjöman och såsom hjeltemodets beskyddare. Norrske Konungen Hadding och sjöröfvaren Liser hade gjort en expedition emot en Konung öfver kusterna vid Dvina, som tappert afslog deras anfall. Emedlertid hade Valhallas öfvergud, på sin häst Sleipner, borrtfört Hadding, återförde honom frisk och sund till Norrige 46). En annan furste hade i samma trackt utan framgång belägrat en befästad ort. Odin undervisade honom om en krigslist för att bemägtiga sig densamma.

Der fanns ingen prestcast som kufvade Skandinaviens hjeltar; desse, i sina härfärder eller sammankomster, lyssnade icke till någon prest, utan hörde med förtjusning sina Skalder, hvilka besjöngo gudars och hjeltars höga bedrifter. De religiösa förskräckelser, som öfver svaga själar utöfva så mycken magt, skakade icke sådana hjeltesinnen; deras heroisme var förenad med denna styrka och klarhet i förståndet, för hvilken allt dunkelt försvinner. Sagorna förtälja, huru Frithiof och Orvar-Odd, tvänne namnkunnige hjeltar, icke framburo åt Gudarne något offer. ” Min vapenbroder och jag, säger Gaukathor, åt Konung Olof den helige, tro blott på våra vapen och vår styrka när det gäller att besegra våra fiender, och deraf befinne vi oss väl ”. Bardur, ägare till Ulfsdal i

Upland, säger detsamma: "Jag har icke något förtroende för afgudabilder; jag har genomrest månget land, träffat jättar och andar; men emot mig förmådde de intet. Också anförtror jag mig åt intet, utom mina krafter" 47). Utan tvifvel var dock stundom Skandinavens ljusa förstånd, behäftadt med fördomar; men hans tapperhet led icke deraf. I sina genealogier berömma konungarne sig af, att härstamma från *trollen*, eller andar i hafven, bergen och skogarne. De nordiske féerne af Asars, Alfers och Dvalins Gudastam, ansågos såsom hjeltarnes beskyddare och vårdare vid deras uppfostran. Under så lyckliga auspicier trottsade Konungarne klippor och stormar, och anföllo fiendtliga skepp 48).

Hvad som hos Skandinaven gaf detta förtroende åt styrkan, denna energi, detta högmod, var national-friheten. Detta folk var aldrig underkufvadt. Aldrig hade utländske segervinnare kommit, för att föreskrifva det lagar, seder, religion eller språk. Alla dess författningar voro födde under dess sal, och voro ett verk af dess egen naturliga uppfinningsgåfva. Det skapade sig sjelft sina Gudar och sin himmel, i enlighet med sina egna idéer. Det uttryckte sig med kraft och enfald, i ett språk, som vunnit en viss grad af fullkomlighet 49), hvarföre de hade att tacka sina Skalder, hvilka i sånger förevigade Nationens ära.

Men hjeltemodet ärades icke blott af skalde-konsten, utan äfven af musiken; och stundom, efter striden, var det hjeltens vederqvickelse att i högtidssalen, improviserande med poetisk eld, besjunga sina och vapenbrödernas äfventyr.

Skandinavens konstsinne hade något gemensamt med Österlänningen: smaken för berättelser, allegorier och tänkespråk; samma smak igenfinna vi hos vildarne, Gallerne och andra äldre folkslag. För öfrigt voro konsterne okände eller föragtade. Denna fredliga sysselsättning, öflig hos bildade folkslag, kunde icke behaga en krigisk, och för det äfventyrliga stämd nation.

Ehuru der funnos trälar, hvilkas antal oupphörligt ökades genom byten och eröfringar på hafvet, var massan af nationen fri 50), och ägde denna själsstorhet, som friheten skänker. Då, som nu, voro nordens inbyggare spridde och fördelade midt ibland sina egna tillhörigheter. De voro Bönder. Detta namn innebär tre förhållanden; frie, godsägare och odlare 51). Ännu i dag är tillståndet sådant i Norrige, ehuru det den tiden ägde mer anseende. Bonden, såsom egendomsherre eller ädel, lät sina trälar eller domestiker förrätta alla sysslor som angingo huset och åkerbruket; han kunde jemföras med Vest-Indiens plantörer. Bönderne utgjorde folkets allmänna sammankomster; bland dem

funnos många af den förmögenhet, att de gåfvo gästning åt Konungar och deras suite; de voro kallade att deltaga i rättvisans skipande. Denna fria class af folket, vördad och oberoende, ägde en stolthet och själshöghet, som delade sig till hela nationen, och underhöll hos densamma patriotiska tänkesätt. Naturen gaf åt Nordmannen en stark kroppsbyggnad, härdad för alla mödor; och i alla företag en liflig och uthållande förmåga, som gränsar till oböjlighet.

I de lagar, som Konung Frode VII gaf åt Gardarike, säges, att en man, som genom tapperhet åstundar inlägga ära, bör ensam anfalla en fiende, försvara sig mot två, och icke vika för tre, men kan utan skam fly för fyra. Hvad horde ej blifva af sådana män, på dessa sjötåg, som kunde förvärfva dem allt, hvad de saknade hemma, och förena öfverflödets njutningar med ett vildt och otygladt lefnadssätt!

Det är i synnerhet i inrättningen af dessa kämpelag, (på Isländska Cappar, på Danska Kämpar), som karakteren af skandiske sjöhjeltar visar sig i fullt ljus. De voro lifvakt åt Konungar till lands och sjös; krigare, som, uppoffrande sig åt sin Herres person, icke ägde annat medel till befordran, än att utmärka sig genom bedrifter, hvilka rygtet borde utsprida öfver hela Norden. Man kunde likna dem

vid de så kallade Ribauds eller vagthafvande, som omgåfvo franska Konungars personer, och stridde för dem 52), om denna inrättning ej så snart hade förfelat sitt ändamål.

Sagorne äro uppfyllde med kämparnes dueller, eller enskildta strider, som fördes mot fiender, och stället för dem var merendels någon liten ö i grannskapet af kusten. Dessa strider, hvari någon kämpe öfvervann eller dödade flere fiender, och hvilka uppstodo så väl Sjökonungar emellan, som bland Knoungar och Kämpar, blefvo ännu talrikare derigenom att den, som uppträdde på en krigares bana, eller önskade göra sig ett rygtbart namn, valde ett sådant medel, och uppmanade till strids andra kämpar, utan att hat eller hämdlystnad dertill gåfvo anledning. De inrättade sig emellan förbund eller fosterbrödralag, hvilka man beseglade med blod, och hvilka blott döden kunde upplösa 53). Någon gång gåfvo Konungarne eller de Herrar, under hvilka de tjenstgjorde, egna stadgar åt dem, som bestämde deras antal, deras rättigheter och stränga pligter. Half och Hiorolf, söner af en Norrsk Konung, voro båda härförare på hafvet. Hiorolf hade samlat en mängd skepp, och värfvat folk af alla stånd, frie och trälar; men blef slagen på alla sina härfärder. Hans bror, Half, hade blott ett enda skepp, bemannadt af bepröfvadt folk. De

voro

voro blott i början ett antal af tjugotre, och härstammade alla från en konglig familj. Detta antal växte sedan till sextio man. Stränga författningar uteslöto derifrån alla dem, som voro under aderton år, och öfver sextio. För att vinna inträde i samfundet borde man äga den styrka, att kunna lyfta en sten på gården af Halfs residence, och hvilken sades ej kunna upplyftas utan med tolf mannakrafter. Kämparne voro förbudne, att med våld borrtföra qvinnor och barn, att söka skydd mot storm, och förbinda sina sår förr, än efter striden. Denna utvalda skara af kämpar kryssade aderton år kring hafven, och gjorde sig genom sjöröfveri fruktansvärd. När Half slutligen återvände hem, var skeppet, lastadt med byte, på vägen att sjunka; man beslöt då, att genom lott utse dem som borde kasta sig i hafvet, för att rädda anföraren och lasten: alla kastade sig då i böljorna och räddade sig genom simmande 54). Rolf Krake, i sjette seklet, Konung öfver Ledre, hvilket då var en allmän mötes- och samlingsplats för danska sjöröfvare, församlade till sitt hof den tidens förnämste och rygtbaraste kämpar. Tolf af dessa, de tappraste, voro större delen af året på hafvet, för att åt deras Höfding förvärfva ära och byte. De återkommo om Julen, en högtid, som alltid i Norden varit utmärkt firad. Sedan de mött tvänne kämpar, som i styrka voro dem öfverlägsne, erkände de

dessa såsom sina anförare. Då Atil, en Svensk Konung, begärde undsättning af Rolf Krake, mot en Norrsk Prins, som infallit i dess stater, skickade honom Rolf Krake tolf af sina krigare. Vid deras ankomst till Sverige, blef öfverenskommelsen, att de skulle strida emot den Norrska Prinsen och hans kämpar, och att, i händelse af seger, krigarne skulle erhålla en viss penningsumma i guld, och utvälja tre dyrbara saker för sin Höfding. Slagtning levererades på sjön Venern, som då var tillfrusen. Norrska Prinsen förlorade slaget och sitt lif. Segervinnarne togo åt Rolf Krake den öfvervunnes hjelm, harnesk och guldring, hvilka man tillskref öfvernaturliga krafter. Emedlertid då Atil vägrade dem sin sold, förbundo de Anföraren till inkräktning af Sverige. Detta företag verkställdes, men utan framgång 55). En Isländsk skald ur fjortonde seklet, ger Rolf och hans kämpar rum i Valhalla jemte Odin, åt hvilken Rolf, må hända, försummat att offra.

En af Nordens mäst rygtbare kämpar, är den, hvilken Sagorne ära, under namnet Stark-Odder, men detta på ett sätt, som lemnar tvifvel öfrigt, huruvida de bedrifter, som om honom förtäljas, kunna tillskrifvas en eller flere, och om hans lefnadsäfventyr innehålla sanning och verklighet, eller icke. Den unge Stark-Odder, uppfostrad med Wikar, Konung Haralds son, dödade under en trå-

ta sin vapenbroder, och flydde sedan med dennes skepp, samt idkade sjöröfveri. Han var en man, fruktansvärd för sin styrka och derjemte en af sin tids förnämsta Skalder. Han företog sig att strida mot Angantyr, furste till Seland, och dess åtta bröder. Af dem dödade han sex, och dref de öfriga på flygten; men erhöll sjelf sjutton sår. Försmägtande af törst, släpade han sig fram till en bäck; men nekade sig sjelf att dricka, innan han sett vattnet färgadt af det blod, som strömmade ur hans fienders kroppar. En träl och dess qvinna ville förbinda hans sår, men han afslog denna tjenst af trälars händer, och mottog den af en fri man. Då han hörde talas om Konung Inges vekliga Hof, begaf han sig dit i en grof klädnad, och satte sig i högtidssalen bland Konungens förnämste män. Hans blotta närvaro förskräckte Hofvet. Man tillböd honom skänker för att blidka honom, hvilka han likväl med föragt afslog. Man lät honom afhöra en flöjtblåsare, men Stark-Odder ålade honom tystnad. Jag är, sade han till Konungen, anländ till Hofvet, för att söka Frodes son, och finner blott en vällustling, som har behag i Saxarnes veklighet. Fordom satt jag här ibland tappra kämpar; men nu, hvad ser jag vid Hofvet? Skalder sjöngo din fars bedrifter, men då jag ser dig måste jag af blygsel vända borrt mina ögon; — ty, hvar äro dina segrar? Din fars mördare omgifva dig; de skola, efter din död, befläcka Danmarks

thron. Skymf skall hölja dig, om du ej hämnar din fars död. Dessa ord, talade af den förnämste bland Danmarks kämpar, väckte Konungen ur sin dvala; han uppreste sig hastigt, drog sitt svärd, och med Stark-Odders bistånd, hämnade sin fars död, i det han nedgjorde sju söner af Saxiske Konungen Svetring. Samme Kämpe gaf sig i tjenst hos Prins Ale, Norrsk Sjöröfvare, som enligt rygte, i sin lifstid underkufvadt sjuttio Sjökonungar, och hade vid sitt Hof några af den tidens namnkunnigaste kämpar. Emedlertid, sedan han genom sina eröfringar väckt frugtan hos Danmarks ädlingar, kom han i fara för ett förräderi, hvarpå dessa barbariska tidehvarf lemna få exempel. Man anvärfde Stark-Odder såsom den starkaste af kämpar, att öfverrumpla och mörda sin Höfding. Konung Erics af Pomern Krönika vill veta att en Svensk Konung besoldade kämpen, för att begå detta brott. Ale blef af Stark-Odder öfverraskad och dödad i ett bad på Ledre i Danmark. Denna mordgerning fördunklade glansen af Stark-Odders rygte såsom krigare, och förgiftade hans återstående dagar. Nittioårig och svag, önskade han dö; stödd på två kryckor, och väpnad med tvänne svärd, väntade han att någon ville gifva honom sista dödssåret; och för att uppägga någons åtrå dertill, hade han kring sin hals den guldkedja lindad, som var belöningen för hans brott. Under tiden hade en bonde skämtat öfver hans bräckliga till-

stånd; Stark-Odder genombårrade honom med sitt svärd. Hather, son af en furste hvilken kämpen dödat, jagade med sitt sällskap i nejden. Denne, så snart han igenkände gubben, anföll honom; men de förste som nalkades, blefvo offer för deras djerfhet. Då uppstod ett samtal emellan den unge Hather och den gamle kämpen, hvilket en Isländsk Skald ordnat i vers, och Saxo förvarat på Latin. Den bräcklige hjelten klagar öfver sina olyckor och sin ålderdom, och återkallar den mogna ålderns höga bedrifter; Hather har medlidande med hans sorgliga öde, och fullbordar målningen af hans bräckligheter. Slutligen ger den unge Prinsen sig tillkänna. Stark-Odder uppmanar honom då att på sig hämna hans fars död, räcker honom, såsom belöning, allt det guld han eger, och öfverlemnar honom sitt svärd. Hather låter öfvertala sig, afhugger Gubbens hufvud, och uppreser åt honom en grafvård af sten, ej långt från Wegeholm i Skåne 56).

Jag vågar ej bekräfta huruvida alla dessa äfventyr, hvilka Sagorna omförmäla jemte många andra, kunna vara fullkomligt enlige med sanningen; åtminstone äro de dock enlige med Skandinavernes dåvarande råa seder, hvilka ej sällan hos kämparne urartade till vildhet. Historien och Sagorne gifva oss tillkänna, att desse hjeltar stundom anföllos af raseri, sannolikt en verkan af deras upp-

höjda mod, eller af någon dryck, hvars bruk förorsakade vansinnighet. Vid dylika anfall fradgades de, och kunde icke urskilja omgifvande föremål; deras hufvud var ansatt af svindel; de kunde icke mer styra sina handlingar och företag, deras svärd drabbade utan åtskillnad vänner och fiender, lefvande varelser, eller träd och stenar, och de omgåfvo sig ej sällan med högar af offer för detta raseri. Nordens språk hade ett särskildt ord för att utmärka kämpar som ledo af sådana anfall, nemligen: Berserkar 57). Detta ord förekommer så ofta i Sagorna, att man synes böra anse det tillstånd af raseri, som dermed betecknas, såsom en nästan vanlig åkomma hos sjöröfvare, hvilka tillbringade sitt lif med att kryssa i hafven och slåss i tvekamp. Det säges om Sivald, som enhälligt valdes till Konung i Sverige, att hans fem söner voro Berserkar, och att de, vid anfallet af sådant raseri, nedsväljde glödande kol, och kastade sig i elden. Denne Sivald blef afsatt, och jemte sina fem söner dödad af gamle Konung Halfdan, som intog hans ställe, och måste sluteligen kämpa mot Hartben en annan Berserke, åtföljd af tolf kämpar. Denne var en fruktansvärd sjöröfvare, hvilken vid anfallet af sitt raseri, kunde med möda hindras af sina tolf kämpar ifrån att ödelägga allt som var i hans väg. Konung Halfdan erböd sig att strida mot hela denna hop. Detta tillbud förolämpade så högt sjöröfvarens stolthet, att han under paroxysmen, dödade sex af sina

egna trogna följeslagare. Med de öfrige sex marcherade han mot Halfdan, som, med slagen af en hammare, dref dem tillbaka, den ena efter den andra 58).

Sagorne påstå äfven om Konungens af Helgoland Arngrims söner, att de, under sina sjöresor stundom anföllos af raseri, och då togo lifvet af sitt eget folk, och förstörde sina egna skepp; eller ock, att de satte i land vid några ödsliga ställen, och utöfvade sitt blinda raseri mot klippor och trän. Efter detta grymma uppträde erforo de, genom krafternes uttömning, en längre tids vanmagt 59).

Ämnet inbjuder oss att bevista den skådeplats, der Nordens hjeltinnor uppträda, och visa det inflytande könet hade öfver detta slags hjeltar på hafvet.

Nordens jord födde blott ett ringa antal menniskor; hafvet måste föda de öfrige: qvinnornas lott var densamma. Ägtenskapet kunde endast ingås af bosatte män, odlare, konungar, ädlingar, som voro fästade vid jorden, eller der egde bostad. Obeständiga kärleksäfventyr, trolösa förbindelser, flygtiga som molnen, ingingos i förbigående af sjöfarande plundrare, som oupphörligt måste vara i strid mot elementer och fiender, och hvilka således icke kunde njuta sällheten af en äkta förening, eller ega

känslor för en äkta sammanlefnad. Behofvet påkallade ej valet af en maka, eller böjelsen att behaga henne. En Vikings vanor frikallade honom från dessa omsorger. Man bemägtigade sig qvinnan såsom annat byte, och tvingade henne att dela ett lefnadssätt på sjön, så litet öfverensstämmande med könets svaghet. Hoppet att röfva unga flickor, ryktbare för deras skönhet och behag, borde öka sjöröfvarnes antal och elda deras mod. Som Nationen ej med afsky betraktade qvinnoröfveri, kunde hvar och en ung krigare, utan underverk af styrka och mod, bemägtiga sig en Konungadotter, hvilkens behag rycktet förde till hans öra.

Detta var att fånga det skönaste, dyrbaraste byte, och tillika vinna hjelteära i vapenbröders ögon. En Furste af landet anhöll ödmjukt om den furstinnas hand, som fängslat hans hjerta, och om hans värdighet icke motsvarade hennes fars, var han viss om ett förödmjukande afslag. En Sjökonung utrustade ett skepp, och i spetsen för sina kämpar gick han att eröfra den Princessa som vunnit hans tycke. Gällde det strid om hennes person, vek han icke, och som segrare öfver rivaler eller fiender, njöt han dubbel ära af sin triumf. Då han någon gång från en far bortröfvade en dotter, gjorde han sig äfven utväg till hemgiften; detta var en dubbel seger. Gunnar, en svensk viking, anföll

Norrske

Norrske Konung Regnalds stater, hvilken sednare, i stället att tåga emot honom, gömde sin dotter tillika med lifsmedel och skatter i en grotta, öfver hvilken han lät plöja. Segraren uppsökte det hemliga gömstället, der Konungen förvarat det dyrbaraste han ägde, inträngde dit, och bortförde Princessan och skatten 60). En sådan eröfring hade alltid en annan eller tredje i följe, och hos desse äfventyrare var polygamien nog allmän. Qvinnorna sjelfva kunde ej med likgiltigt öga anse män, som för dem uppoffrade lifvet, och hvilkas bedrifter, af Skalderne förevigade, genljudade från ö till ö, från slägt till slägt.

Detta höga mod, detta eldade begär efter strid på hafven, intog äfven det vackra och svagare könet, som alltid hörde omtalas Kämparnes utmärkta bragder. Qvinnan eldades af fäders och bröders efterdöme; och, i likhet med mannen, satte hon sig ofta i spetsen för nordiska sjötåg. Ännu har nordens språk ett ord, som utmärker qvinnan, vågsam på hafvet, och väpnad midt i böljan af tungt pantsar. Sagorna nämna dessa hjeltinnor *Sköldmör*; och tekna med oförgängliga drag deras hjeltemod.

Alfhild, dotter af Östgötha-Konungen Sigurd eller Sivard, var skön, kysk och tapper. Alldrig syntes hon inför allmänheten, utan slöja; och sedan

hon återvändt till sitt rum, var hon vaktad af tvänne kämpar utmärkte genom ovanlig styrka. Sigurd hade låtit kungöra, att den, som önskade vinna hans dotters hand, borde förut öfvervinna dessa båda väcktare, vid förlust af lifvet, om han besegrades. En ung Prins och Viking, vid namn Alf, som redan utmärkt sig genom några bedrifter, vågade äfventyret. Han dödade i envige dessa båda kämpar; men den modiga Alfhild var icke benägen att gifva sig så lätt. Hon steg om bord, med en hop af följeslagare, alla i manlig drägt och beväpnade. Ett sjöröfvarband som mötte henne, och hvilket hade förlorat sin hufvudman, valde henne till Anförare, och stridde under hennes banér. Rygtet om hennes lyckliga härfärder hade kommit till Alfs kunskap, och väckte hans harm. Han skyndade med sin flotta att förfölja henne, förskingrade de fiender som ville hindra hans färd, och inträngde i Finska viken, hvarest de skepp befunnos som tillhörde hans stolta älskarinna. Alfhild, för att icke blifva inspärrad, lät sina skepp utlöpa och började en träffning mot sin häftige fiende. Denne, följd af en vapenbroder, kastade sig om bord på Princessans skepp. Det striddes, man mot man. Alfs följeslagare klöf Alfshilds hjelm, och Princessan föll. Vid åsynen af hennes sköna anletsdrag, och i vågor fladdrande hår, stodo båda krigarne stumma af förvåning, och vågade icke mer höja sina vapen. Alfhild, besegrad af en ädelmodig älskare,

biföll att gifva honom sin hand, och segrarens vapenbroder gifte sig med en Princessans följeslagarinna 61).

Dessa hjeltinnor borde mer än vanliga qvinnor behaga män, som blott värderade ett oförskräckt mod. Thorborg, dotter af Erik, en Svensk Småkonung, var alltid beväpnad, och färdig att strida. Hon afvisade alla friare som anmälde sig, och vid för långt drifven envishet, dödade hon eller jagade dem på flygten. Detta för älskare så hårda öde, afskräckte likväl icke Konung Rolf, att sjelf öka deras antal. Vid rygtet om en ny älskares ankomst, satte sig Thorborg i spetsen för sin här, och dref denna furste tillbaka. Denne, uppretad af sitt misslyckade försök, förnyade sitt anfall, men med större klokhet; belägrade borgen, der hjeltinnan hade sitt säte; hvilken nu, efter ett tappert motstånd, måste ge vika, och förmäla sig med segraren 62). I dylika omständigheter, var högagtningen ömsesidig, och förmälningen mer ljuf efter en strid, hvari de båda älskande hade pröfvat hvarandra, och funnit att de voro hvarandra värdige.

Man kan lätt föreställa sig, att denna täflan i äregirighet och hjeltemod hos båda könen, borde föranleda till äfventyr. Nordiske häfderne äro rika på romaneska berättelser, som först då blifva

sannolika, när man gör sig bekant med den tidens seder och bruk. Här förekomma älskarinnors borrtförande, envigen, förklädningar, ridderliga kärleksäfventyr; man tror sig stundom läsa, enligt en Dansk författares anmärkning, *tusende och en natt*; så mångfaldiga äro de händelser, som här sammanfogas, följa hvarandra, och antaga ett mer och mer inveckladt utseende.

Två bröder, Hiall och Skate, gjorde sig namnkunnige genom bedrifter på hafvet, och i synnerhet genom qvinno-eröfringar. De utmanade till envige Konung Olof af Wärmeland, emedan denne vägrat att till dem öfverlemna sin dotter Åsa. Desse Vikingars djerfhet satte Olof i stort bekymmer. Norrske Prinsen Ale, hvilken, som förut är omnämdt, mördades af en sin kämpe, rörd af den gamle Konungens öde, begaf sig, förklädd som bonde, till Konung Olofs Hof. Man borrtlofvade der Princessans hand åt den hjelte, som kunde befria henne från dessa två Vikingars förföljelse. Ale besökte Konungen, och förbant sig till strid mot Hiall och Skate. Detta Ales löfte väckte Hofvets glädje. Emedlertid — vid åsynen af en främling, hvars yttre utseende var så ringa, och likväl vågade begära hennes hand, föll Princessan i svimning. Men Ale gaf sig tillkänna, och visade sig för henne i furstlig pragt. Princessan deltog då i den allmänna glädjen. Striden hölls, enligt tidens

bruk, på en ö i hafvet. Ale dödade de tvänne Vikingarne med deras tio kämpar, och förmälde sig med denna Princessa 63).

Svafurlami, Konung i Gardarike, och egare af svärdet Tirfing, som, enligt Sagorne, var smidt af dvärgar, (enligt Suhms förmodan: må hända af Finnar), hade i envigskamp dödat Jätten Jotun Thiasse, och gift sig med hans dotter. Det var icke sällsynt i Norden, att förmälning mellan en Sjökonung och en Konungadotter, var följden af en strid på lif och död mot hennes far. Svafurlami blef litet derefter behandlad på samma sätt, som han sjelf handlat. Andgrius, en namnkunnig Berserke, steg i land i hans rike, dödade honom, och gifte sig med hans dotter Eivor, med hvilken han aflade tolf söner, alla Berserkar, berygtade i Sagorna. En af dem, kär i Ingeborg Svenske Konungen Aunes dotter, begaf sig med sina elfva bröder till denna Konungs Hof i Upsala, för att begära henne till ägta. Tvänne tappra kämpar Hialmar och Orvar-Odd hade redan der infunnit sig, hvilka voro utmärkte framför öfrige kämpar som irrade kring hafven, genom de ordentliga stadgar som de föreskrifvit sig sjelfva. Enligt deras lagar var det ej tillåtit någon sjöfarande af deras sällskap att äta rått kött, plundra bönder, köpmän eller qvinnor, och borrtföra de sednare mot deras vilja.

Bekymrad öfver så många friare, hvilka det var farligt att förolämpa, förklarade Konung Aune, att han öfverlemnade valet åt sin dotter. Hon sjelf gaf företrädet åt Hialmar, en af dessa ädla kämpar. Afundssjuke på hans lycka, angrepo sex söner af Svafurlami Hialmar och hans vän Orvar-Odd vid en skog. Orvar-Odd fattade en trädstam och nedslog dem alla, men Hialmar hans vän blef dödligt sårad. Innan han afled, bad han sin trogne följeslagare att åt sin älskarinna öfverlemna sin ring, såsom trohetstecken. Konungadottren, sedan hon emottagit detta bedröfliga minnestecken, dog af sorg. De sex bröderne som fallit i striden, jordades vid Samsö, under vårdar, som ännu kunna beses 64).

En berättelse, eller om man så vill, en tradition, mer tragisk och romanesk, är den, som förtäljes om Hagbarth och Signild. Fyra Norrska Prinsar, Söner af en Konung i Trondheim, mötte, under deras sjöfärder, en flotta, tillhörig tvänne Danske Prinsar, Söner af Sigar. En drabbning stod. Man slogs dygnet om, utan att segren afgjordes på någondera sidan. Slutligen föreslogo de bägge danske Prinsarne ett brödraförbund med de fyra norrske Bröderne. Det var icke sällsynt att se fiender, midt i striden, gifva hvarandra anledningar till en innerlig och trofast vänskap. Ett oförskräckt mod ådagalagt i en tvekamp, var den

största rättighet man kunde förvärfva sig till en motståndares högagtning, och föranledde oftast denne, att nedlägga sina vapen.

Båda flottorne styrde samfält till Seland, och blefvo der, med vanlig gästfrihet, mottagne af Sigar. Hagbarth, en af de fyra norrske Bröderne, vann der Konungadottren Signilds bevågenhet. Hennes bröder ville sätta sig emot denna kärlek, men blefvo dödade af den uppretade Norrmannen. Efter en sådan kränkning af gästfriheten, kunde han icke längre visa sig vid Hofvet. Hans kärlek för Signild återförde honom dit, förklädd som en af hennes kammarjungfrur; Signild svor honom kärlek, och lofvade att lefva eller dö med sin älskare. Konungen, genom sina förtrogna, erfor, att den främmande Prinsen insmygt sig till hans dotter, och utskickade bågskyttar för att ertappa honom. Hagbarth försvarade sig som en förtviflad, och gaf sig icke förr än han nedgjort flere af denna lifvagt. Ting blef hållit, för att besluta öfver den norrska Prinsens öde. Tvänne ledamöter, som hade stort inflytande på Tingets beslut, rådde: den ena, att upphöja den främmande unge Prinsen till Konungens måg, och anförtro honom landets försvar; den andre, endast uppmärksam på hans brott, yrkade dödsstraff.

Det sednare antogs. Signild, som erfor, att

hennes älskare var utan räddning förlorad, fattade det beslutet att dela hans öde, och låt sin tillbedjare aflägga ed att dö med henne. När Hagbarth utfördes till döden, och Signild på afstånd såg tillredelserna till hans död, gaf hon befallning att tända eld på sitt slott, och hängde sig sjelf med sina tärnor. Vid åsynen af lågorna, påskyndade Hagbarth sjelf dödsstraffets fullbordan, kallande döden en vällust, emedan den snart skulle förena honom med sin vän 65).

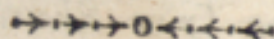
Sverige, Danmark och Norrige täfla om stället för detta sorgliga uppträde. Saxo utsatte det på Seland, och Landnama-Sagan i Norrige. Der talas om Signilds källa och Hagbarths ö. Andra orter i Norrige tillegna sig äfven den äran. Fyra ställen i Sverige hafva lokala minnesmärken, som tala till dess fördel. Äfven Jutland tillegnar sig skådeplatsen för dessa tvänne älskandes sorgliga slut 66).

Berättelsen om Hogne och Hedin, så olika framställd i Sagorna, framter ännu ett förvånande exempel på nordiska Vikingars äfventyr. Hedin, Norrsk Prins i sjunde seklet, utmärkt genom bedrifter på hafvet, kom att efter ett långvarigt krigståg, begära gästning hos en Dansk Konung Hogne. Båda Furstarne täflade i skicklighet vid anställda

kropps

kroppsöfningar, hvilka den tiden voro bevis på en fulländad uppfostran; och den högagtning de fattade för hvarandra, föranlät dem att ingå broderlig förening. Någon tid derefter, då Hogne var ute på kryssning i hafvet, insmög sig norrska Prinsen till hans dotter, och borrtförde henne. Hennes far, vid sin återkomst beredd, att hämnas denna skymf, satte åter till segel, och genomfor hafven, för att uppsöka och straffa sin dotters röfvare. Han fann honom slutligen, och slogs mot honom i tvekamp. Då denna strid icke medförde afgörande följder, förnyades den efter några år, på en ö i hafvet, och båda Furstarna blefvo hvarandras banemän. En berättelse anför, att dessa båda fiender, mer än ett århundrade derefter, uppstodo hvarje natt, och låto sitt blod strömma vid förfärliga svärdshugg. Edda förtäljer redan denna sorgliga händelse, som Saxo 67), i det han följer de gamla danska sångerna, på sitt sätt omtalar.

Dessa anförda drag äro tillräckliga, för att inse den anda som rådde i Nordmännens sjötåg. Vi gå nu att skåda dem på hafvet, och betragta de framsteg deras sjömagt beredde.

CAPITLET III.

Skandinaviska Små-Furstars krig, tvistemål och hämd. — Andra folkslag som kryssade i Baltiska hafvet. — Nödvändigheten att försvara sig mot främmande sjöröfvare. — Byte, som Skandinaverne vunno under sina krysståg, guld och slafvar. — Länder besökte af Vikingarne, Austurveg, Grekland och Bjarmaland. — Den lätthet hvarmed Norden kunde utrusta flottor. — Åtskilliga slags skepp i bruk hos Vikingar. — Flottor. — Gamla sjölagar i Danmark, Sverige och Norrige. — Bråvalla sjöslag.

Om äfven täflan, afundsjuka och hat, som kusternas och öarnas inbyggare oupphörligt hyste till hvarandra, icke utbredt en krigisk anda bland nationen, skulle hon dock blifva krigisk af nödtvång. Hvarje ö och kust, måste ej allenast vara beredd till försvar mot närgränsande öboar, utan äfven tillreds att fördrifva barbariska folkslag, närmare eller fjermare aflägsne från Skandinavien, men gränsande till Baltiska hafvet eller Östersjön.

Finnar, vid kusterna af Ishafvet, Slafver och

Vender i Ryssland och Polen, Saxare och Friser i nordliga delarne af Tyskland och Holland, hade äfven sina flottor, och Vikingar, som med beständigt ökad djerfhet, sträckte sina härfärder mot Sveriges, Danmarks och Norriges kuster. Förmedelst de öar, hvarmed Baltiska hafvet är genomsådt, borde dessa ströftåg med den lätthet kunna verkställas, att Skandinaven, som såg sig vara nödsakad, att mota dem, kunde inom fiendens område, hämnas de sköflingar, som blifvit utöfvade mot honom sjelf. Att anföra sjötåg mot främmande länder, utmärka sig genom bedrifter mot folkslag, som vanligtvis drogo i härnad mot Skandinavien, göra Skandiens namn rygtbart kring nästgränsande hafskuster, voro bragder, påkallade af kärlek till fosterlandet, värdiga att besjungas af Skalderne, och förvaras i mannaminne, emedan dessa hjeltemodiga företag, afvände de faror som uppkommo af fiendtliga infall, eröfringar, qvinnoröfveri och plundringar; och till följe häraf, upprätthöllo nationens frihet och sjelfständighet, samt till äfventyrs skyddade den odling som uppstådt i hennes eget sköte.

Det fanns då en verklig och låfvärd bevekelsegrund för den ära som inlades i dessa bedrifter, hvilka utmärkte Skandiens folk för sitt oförskräckta mod.

Norriges invånare voro ofta i strid mot Qve-

nerne, en finsk stamm, hvilka på deras små farkoster färdades från sjö till sjö, och drogo sina båtar öfver fasta landet, som skiljde Nordens vatten från hvarandra.

Norrmännerne, å sin sida, gjorde infall hos Qvenerne 68), och en del af Finnmarken blef dem skattskyldig.

Rhetho, en slavisk Viking, fruktansvärd genom sin grymhet, härjade i sjette seklet Danmarks kuster, och stupade i en träffning mot Halfdan, Konung af Skåne. Omkring trettio år förut, hade Venderne, som redan utbredt sig vesterut till Meklenburg, infunnit sig med sju skepp för att ströfva kring kusterne af Danmark. Konung Erik, som hade åtta skepp, dolde sju af dessa i en hafsvik, och med det åttonde ensamt gick han fienden till möte. Venderne anföllo honom, och förföljde honom till mynningen af nämnde hafsvik. I ögonblicket utgick flottan från detta gömställe, och dref dessa främmande vikingar tillbaka. Någon tid derefter uppstod en drabbning emellan Konung Frode och Vendiske Konungen Stenuiko; den förre besegrade den sednare, och lät hänga hans besättning. Skalko, en annan Vendisk Konung, dödades, ett sekel förut, uti en strid mot Helge, Konung i Ledre, hvilken efter denna seger, härjade sin fiendes rike. Från en annan sida kommo Slaverne i medlet af femte

seklet, anförde af deras Konung Ismar, till nejden af ön Fyen, och sedan de öfvervunnit Konung Sivar, bortförde de hans son Jarmerik i fångenskap, och underlade sig flere danska öar. Denne Jarmerik förde beständiga krig med Skandierne, och öfverträffade dem i grymhet. Sedan han börjat misstänka sin andra gemål Svanhilda, hvilken sannolikt var af slavisk stam, för ägtenskapsbrott, begångit med en af hans söner af första giftet, lät han Svanhilda förtrampas under hästfötter, och hänga den unge Prinsen. Slaverne, för att hämnas Svanhildas död, bemägtigade sig en fästning, som den vilde Jarmerik låtit bygga i Skåne, och dödade denne grymme Furste. Sådant är Saxos 69), och de gamla danska sångers anförande. Emedlertid har Edda redan förut berättat samma äfventyr, utan att nämna af hvad nation Jarmerik var; och Volsunga-Sagan innehåller ett dylikt äfventyr, med några skiljaktiga omständigheter 70). Skalderne äro som man ser, öfverallt de, hvilka förtälja oss Nordens hjeltemodiga eller sorgliga uppträden.

De länder, som voro belägne kring Östersjön, borde nödvändigt först besökas af Nordiske sjöfarande, för att der antingen plundra, eller idka handel; ty midt under detta allmänna sjöröfveri, hade Köpmän mod att genomsegla hafvet med skepp, lastade med handelsvaror, eller landets egna produkter. De voro högagtade af ädelsinnade Sjö-

kungar; men huru många funnos bland dessa, som egde denna dygd? Schöning tror att just sjöröfveriet gynnade handeln; men detta påstående synes vara sällsamt. Denne författare ingår i ett så beskaffadt raisonnement: föremål för yppighet och pragt, såsom guld, silfver, vin och silke, fattades i Norden. Vikingarne bemägtigade sig dessa varor för länders räkning, som dertill utsågos. Likaledes gjorde de ett antal fångar. Dessa byten och slafvar försåldes i de hamnar, der vikingarnes flottor inlupo, hvarifrån dessa handelsvaror sedan utspriddes i det inre af Skandinavien 71). Vikingar voro ett slags upphandlare åt Nordens köpmän. Och i sanning var guld och silfver nog allmänt i landet, framför allt hos sjömän. I Danmark börjas ordningen af de Konungar, som låtit slå mynt, och af hvilka man ännu har minnespenningar, först med Knut den Store, eller denne furstes far 72), det är, i elfte århundradet; men långt före denna tid, var guld en allmän handelsvara; ringar af denna metall, gällde såsom redbart mynt. Sagorna tala om gyllne vapenrustningar; och ofta har man funnit finger- och armringar, samt dylika effekter af massift guld, i de grafhögar, som innesluta gamla hjeltar, och hvilka man upptäckt på mångfalldiga ställen. År 1685 blefvo sex urnor af guld uppgräfne på Fyen. Konungars och Drottningars klädedrägter voro prydde med denna dyrbara metall; dryckeshornen öfverdrogos med silfver. Sig-

tuna betalade åt en Konung hundra mark silfver i skatt. Kämpen Stark-Odder undfick 120 mark guld, eller enligt andra, 120 mark silfver för sin Höfding Ales mord; en ansenlig belöning, som ej så mycket bevisar den tidens öfverflöd i guld och silfver, som icke mer svårigheten att finna en mördare.

Hvad angår mindre dyrbara metaller, var deras bruk mera allmänt. Kopparmynt var tidigt gängse i Sverige. Skandinavens vapen bestod af hjelm, pansar, sköld, sabel och värja, stridsyxa och kastspjut; och då hvarje vapenför man var förbunden att gå i fält, när fosterlandet hotades, bör man deraf sluta, att Norden varit i behof af ett stort antal metaller 73). Men landet hade derpå mindre tillgång. Sveriges grufvor, så rika på metaller, började icke bearbetas förr, än efter christendomens införande i detta rike 74). Samma förhållande var tvifvelsutan i Norrige, hvarest bergverkens rikdom bordt blifva sednare upptäckt. Schöning gör Fenicierne den äran, att vara de förste, som dragit fördel af Norriges bergverk; men framför allt borde man då vara förvissad om, huruvida Fenicierne någonsin anländt till kusterne af detta land. Danmark har icke, under någon tidpunkt, framalstrat öfverflöd af metaller.

Det är då blott genom Vikingafärder och han-

del med länder, belägna på andra sidan om Östersjön, som Norden kunnat förvärfva sig dessa. Handeln borde hafva inskränkt sig till få saker, i synnerhet i äldre tider, då hela Europeiska Norden icke egde nog odling, för att skatta dess fördelar, och intränga i dess anda. Till äfventyrs kunde man föryttra handelsvaror; men det är icke troligt, att sjöröfveriet till den grad gynnat handeln, som den norrske resebeskrifvaren påstår. Om försäljningen af det, som uppbringades på hafvet, hade medfört någon handelsrörelse uti hamnarne, och det inre af landet, så skulle de våldsamma medel, som användes för att erhålla dessa varor, hafva bordt aflägsna alla främmande Köpmän från Östersjön, och en lång tid bibehålla nordiska handeln i ett aftynande tillstånd. Större delen af Vikingar, satte sin ära uti att samla skatter, hvilka de buro med sig, eller nedgräfde i jorden, och stundom vid sin död, låto begrafva med sig sjelfva. Penningarne kunde på detta sätt icke komma i omlopp; — ett stort hinder för handeln. Emedlertid borde de dyrbarheter, som kringspriddes i Norden genom Vikingafärder, der införa smak och odling, och uppmuntra inbyggarne att förskaffa sig flera sådana, så väl genom samma medel, som genom försäljning och inköp; och i denna mening är det till äfventyrs icke orimligt att påstå, det sjöröfveriet var gynnande för handeln. Och i sanning, ju mera

vid-

vidsträckt skandinaviske vikingafärderne utbredde sig, och derigenom främmande länder blefvo besökte, föddes handeln i deras spår, och stiftade vänskapliga förbindelser, som till någon del förbättrade det onda, hvilket uppkom genom Sjökonungarnes härjande våldsamheter, och bidrogo att småningom förmildra detta vilda slägte.

Hvad åter angår de länder som besöktes af nordiske vikingar och köpmän inom Östersjöns område, är detta ämne mindre utredt, i brist af förklaring på de i våra tider obrukliga namn hvarmed dessa länder betecknas i Sagorne. Austurveg synes hafva varit ett af de länder, som först besöktes af dessa sjöfarande. Under detta namn förstås den kust af Östersjön, som sträcker sig från Weixeln till finska viken. Reidgöthaland, äfven beläget vid Weixeln och sannolikt befolkadt af Göther, eller något nordiskt folkslag, emedan det räknade sina Gudars ättelängd från Odin, och åt denne Gud offrade en del af det byte det kunde taga på hafvet, drog Skandinaverne till sig, i följd af denna förvantskap, och såg ofta deras skepp anlända med vänner eller sjöröfvare. Med Bjarmaland eller Biarmien, utmärkte man Ryssarnes Permien, eller de länder som vattnas af Dvina, från hvita hafvet, såsom Perm, Viatka, Vologda och Arkangel. En finsk stamm, som var obero-

ende, bebodde flodens stränder. Skandinaverne, i synnerhet Svenskarne, synas tidigt hafva besökt detta land, för att hämta spannmål, och sednare, pelsverk, och måhända, fisk 75). I Sverige, liksom i Ryssland, erlade man en längre tid, skatt med pelsverk, emedan åkerbruket var så föga gifvande, att den odlade jorden ej kunde skattläggas. Norrske resande anlände till Bjarmaland, seglande omkring Nord-Cap, och denna farväg, som sedan kom i glömska, och hvaraf upptäckten kungjordes under Elisabeths regering, såsom en vigtig händelse, var ganska indrägtig för norrske invånare, som idkade fiske 76).

Grekland, var äfven ett föremål för Skandinaviska sjöfarten, enligt Sagor och runskrifter. Sannolikt förstod man, under denna benämning, det egentliga Ryssland, 77) emedan man, genom Ryssland, underhöll några förbindelser med Grekernes och Califernes rike. Måhända ditförde man pelsverk och fisk; åtminstone är det säkert att denna handelsväg var tidigt begagnad af nordiske folkslag 78).

Naturen försåg nordiske sjöfarande med öfverflöd af materialier till skeppsbyggeri. Sverige och Norrige ega, af Europeiska länder, den största rikdom på skog, oagtadt de stora uthuggningar som der skedt i tio århundraden. Behofvet af farko-

ster för vanliga kommunikationer, har slutat med att bibringa en stor skicklighet i byggnadskonsten. Dessutom kunde blott konstmässigt bygde skepp utrustas af ett folk, som från ungdomen förtroligt med hafvet, lekte med farorna på detta element. Ett slags farkost var nyttjadt, som kallades holker, af ordet holk 79) som betyder en utgräfven trädstamm; detta är nog sagt, för att göra sig begrepp om den ringa och obetydliga början till Nordens sjöväsende. Man behöfde smärre båtar till sina kustfärder, på hvilka man företog mindre vikingaresor kring ränderne. Man inskeppade sig på dessa oansenliga fartyg, anlände öfverallt, och gjorde allestädes anfall, nalkades oförsedt, och afreste lika hastigt. Uppehöll man sig på fasta landet, uppdroges de små farkosterne på stranden, hvarest man hade skjul, ännu i dag kallade nästen, der de förvarades 80). Önskade man begifva sig från sjelfva kusten inåt någon ström eller sjö, som ej hade sammanhang med Oceanen, buros de på besättningarnes axlar, eller släpades från en strand till en annan. Vi skola snart se denna manöver verkställd, vid Nordmännens belägring af Paris; den var ej ovanlig hos detta folk, och Sagorna omtala den flere gånger.

Dessa små skepp hade tolf rader med årar, och besättningen utgjordes af en Styrman och tolf Matroser 81). Dylika småskepp voro ej gjorde för

större och vidsträcktare sjötåg; man kunde ej betjena sig af dem om natten; man gick om aftonen i hamn, der man fastgjorde Fartygen vid stranden, då skymningen inbröt. Ett slags längre skepp kallades Snäckor eller Drakar, försedde med tjugu roddarbänkar. Dessa voro egentligen de, hvaraf man i synnerhet betjenade sig vid sjöslag, eller snarare vid krig invid kusterne. Emedlertid, ehuru de voro af större slag, kunde de endast föra en liten del provision; man nödgades då oftast landstiga för att anskaffa lifsmedel; vid första landstignings ställe intog man med våld hvad som behöfdes af kött, öl och spannmål; detta bruk var så öfligt, att det gällde såsom lag, och var ej mer anstötligt, än förbindelsen i våra dagar, att föda och herbergera trupper som genomtåga en stad eller by. Sedan sjöröfveriet med tiden afskaffades, hade Konungarne nog själsstyrka, att äfven afskaffa denna förmenade rättighet, som på sjötågen var en födkrok för Vikingar. Rollo, måste gå i landsflygt för ett sådant strandhugg, eller våldsamt sätt att skaffa sig lifsmedel, oagtadt han försvarades af Konungen i Norrige; och till äfventyrs berodde Normandiets eröfring af denna enda händelse.

I samma mån, man blef mera dristig på hafvet, och vikingaståndet mer hedradt, samt bytet ansenligare, i samma mån blefvo äfven skeppen förstorade, förbättrade och förskönade. Norr-

ske Konungen Olof Tryggveson hade ett skepp med trettiofyra roddarbänkar. Snorre förmåler, att detta skepp ansågs vara det starkaste och ansenligaste som varit bygdt i Norrige 82). Sagorna anföra flere slags skepp; men vi känne ej hvarken deras styrka eller skapnad. Man vet endast, att några hade en mera hvälfd eller utböjd ställning, än andre. Konungarne satte sin ära uti, att ega åtminstone ett enda skepp, utmärkt för dess styrka, hvilket de bestego med sina kämpar eller Berserker. Bilden af en Drake, eller något annat inbilladt djur, anbragt i framstammen, gaf anledning att kalla dem Drakar; målning och förgyllning sparades ej för att pryda dem. Draken Prinsroth, som Konung Rolf fråntog en Viking i ett sjöslag, öfverträffade lika mycket alla andra genom sin skönhet, enligt Göthreks och Rolfs Saga, som Rolf öfverträffade alla Konungar i Norden.

Krigsskeppen hade höga bord, och voro beslagne med jern. Någon gång uppförde man i bakstammen torn eller kastell, från hvilka man kastade spjut och stenar, och skjöt med pilar på fienden. Denna upphöjda del i bakstammen kallas ännu skants. Man äntrade de platta båtarne med soldater och bågskyttar.

Vikingar kallades, i nordiska språket, i allmänhet sådana, som öfverlemnade sig åt härtåg till

sjös, och endast hade sitt uppehälle af sjölifvet. Ehuru denna benämning synes komma af vik 83), hafsbugt, ett ställe, tjenligt att förlägga och dölja ett skepp, och till följe hvaraf Viking kunde vara synonymt med sjöröfvare, var likväl denna titel i stor heder, och såsom sådan, förekommer den inhuggen i runstenar, utmed de personers namn, som i lifstiden idkat sjöröfveri 84). Vi hafva sett, att den största tapperhet, och ett mod som bestod i alla prof, förherrligade detta stånd, ehuru skymfadt af alla odlade folkslag.

Af Nordens lagstiftning, under medeltiden, finner man huru hela statssystemet gick derpå ut, att fullkomna sjöväsendet. Det är sannt, att detta var ett tidskifte då sjöröfveriet nästan hade upphört; men sjötågen fortsattes och det är sannolikt, att dessa lagar, stiftade i medeltiden, hade sitt ursprung från de seder och bruk som varit gällande under det blomman af populationen kringflöt på hafven.

För att skydda kusterne af Sverige och Norrige voro invånarne i de vid hafvet belägne områden förbundne att alltid hålla ett visst antal smärre skepp i beredskap, färdige att på första uppbud utlöpa, antingen för att mota ett infall, eller under Konungens befäl, göra ett uttåg. För denna orsak voro kusterne indelade i districter,

eller hundraden, hvaraf hvart och ett, borde utrusta ett antal skepp, som den fullvuxne ungdomen måste bemanna. Denna ålagde rust-tjenst kallades skeppslag. Om något år, Konungen icke fann för godt att göra ett härtåg, lät han betala sig en skatt, som i värde svarade mot den utgift folket hade måst erlägga till flottans utrustande 85). De årliga härfärderna synas hafva varit i bruk från ganska aflägsna tider. Svenskarne voro missnöjde med deras Konung Olof, emedan han försummat att utmärka sig genom dessa årliga härfärder mot Finnland, Estland, Curland m. fl. 86). Vi finna äfven hos Anglo-Saxerne bruket, att årligen göra ett sådant tåg. I Ethelreds första lagstiftning, upphöjdes detta bruk till en lag, hvilken ålade ett årligt uttåg, som borde företagas efter Påsk 87). Landskapet Westmanland i Sverige utrustade två skepp; andra lemnade fyra; Göthaland hade på sin del sju Drakar, eller större härskepp att utrusta.

Det ringa antal krigare, dessa fartyg kunde mottaga, gör begripligt hvarföre, i de sjöslag Nordens häfder omtala, så talrika flottor kunde förekomma. Ifrån Konung Frode den III:s regeringstid omförmäler Saxo 88), funnos ganska ansenliga sjömagter. En Konung, understödd af Svenskarne, i det krig han företog emot Norrige, hade enligt häfdatecknaren, utrustat tre tusen seglande fartyg;

men återkom från detta tåg, med en qvarlefva af endast ett hundrade sjuttio; och de norrske förlorade så mycket folk, att de öfverblefne voro för få, att kunna odla jorden. Konung Anund anförde tre hundrade femtio skepp, när han, i förening med Norrska Prinsen Olof Haraldson, anföll Knut af Danmark. Det synes som denna sjömagt varit resultatet af ett enda uppbud till rustning. Gamla häfder leda till den förmodan, att Norrige kunnat samla två hundrade nittio två fartyg, och Danmark nio hundrade trettio 89). I det namnkunniga Bråvallaslaget, hvarest hela Nordens sjömagt var samlad, och der Skandinaverne gåfvo det höga skådespelet af en stor kamp emellan sina respective magter, voro, enligt de skalder som besjungit denna, i Skandiens häfder märkvärdiga dag, ej mindre än tusentals härskepp i striden. Sigurd Ring, Konung af Sverige, ditförde, enligt sägen, två tusen fem hundrade segel; och äfven om detta antal är till hälften öfverdrifvit, så återstod likväl en ansenlig sjömagt. En omständighet, som vid samma tillfälle, ger oss ett nytt prof på Nordiske sjömäns sinne för det äfventyrliga, skulle må hända förmå oss tro, att det uppgifna antalet vore enligt med sanningen. Detta fältslag, som hölls år 735 efter Christi börd, var följden af en uppfordran till strids, emellan Harald, Konung af Ledre, och Svenske Fursten Sigurd Ring, som

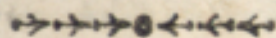
sökte störta sin anförvandt från Svenska thronen. Skådeplatsen för denna strid, valdes på Bråvalla-hed vid kusten af Skåne. Så snart denna nyhet hunnit utbreda sig till Norrige och andra länder belägne vid hafvet, längtade alla Sjökonungar och alla kämpar att deltaga i denna strid, mindre af interesse för de båda Konungarnes sak, än för att sjelfve utmärka sig genom styrka och mod; Sköldmöerne ville icke gifva vika för hjeltarne, utan ställde sig, lika som de, under det ena eller andra partiets fanor. Sköldmöerne Hetha och Visina kommo att öka Konungens af Ledre här, den ena i spetsen för hundra djerfve krigare, den andra, med en Vendisk tropp, väpnad med långa värjor, och små azurfärgade sköldar.

Slaver, Lifländare och Saxare förbundo sig med Danskarne; och en tapper sjöröfvare Ubbo, från Friesland, kom äfvenledes att strida för Harald, som räknade sjuttio fyra kämpar i sin här. Sigurd, hans motståndare, hade nittio sex. Deras namn hafva hunnit till efterverlden genom Skaldernes sånger; så stor var deras ära inom fäderneslandet. De båda Furstarnes flottor betäckte hafvet på långt afstånd, och kämparne stego i land för att strida, man emot man; och der uppstodo nästan lika många envigen, som fiender.

Efter en grym strid, afgjordes segren af norrske bågskyttarne från Telemarken, hvilka tjente i Svenske Konungens här. Harald sjelf, tillika med femton andra Konungar, och Ubbo från Friesland, stupade i slaget. Då Skandinavernes inbildningskraft älskade att se sina gudar deltaga i sjöslagen, har den äfven, i berättelsen om denna strid, infört Odin såsom närvarande. Sjelf Valhallas Gud var en orsak, att Svenskarnes fiende rönte sin undergång. Den gamle Konungen Harald satt på sin stridsvagn, kraftlös och blind. Odin hade förut anförtrodt honom hemligheten af en slagtordning, som, i form af en vigge eller triangel, skulle kunna genomtränga fiendens leder. Harald får veta af den, som förde hans vagn, att Ring, samma ögonblick, använder denna stridskonst; då ser den åldrige Konungen sig vara förlorad, och tillika, att den som styr denna hans vagn, är Odin sjelf. Han beder Odin om ännu en seger; fåfäng bön. Den hemlighetsfulle, som styr vagnen, och åt hvilken han är öfverlemnad, ger honom dödsslaget med en klubba; högar af lik hopas omkring honom och trettio tusen besegrade följde sin Konung i döden. Segraren sjelf saknade tolf tusen af sina ädlingar. Han lät åt Harald anställa en praktfull likbegängelse. Den gamle Konungens kropp brändes, och hans aska blef satt i en hög på Ledre 90). Man tror sig hafva igenfunnit den vård, eller bauta-sten, som blifvit upprest till hans minne.

Flere Skalder voro tillsammans med de kämpar, som på denna märkvärdiga dag deltogo i striden. Enligt Saxo, är kämpen Stark-Odder den förste, som besjungit Bråvalla slag. Häfdatecknaren har på Latin öfversatt, och såsom en historisk afhandling, betjenat sig af det åldriga danska Skaldestycket, som i hans tid ännu fanns, under Stark-Odders namn, men sannolikt redan blifvit förfalskadt 91). Icke desto mindre är det ett märkvärdigt bidrag ur gamla danska litteraturen. Man har äfven en Isländsk berättelse öfver denna dagens händelse. Denna berättelse, mindre poetisk än danska Skaldens, bär stämpeln af en nyare tid, men kan äfven vara en imitation af en gammal sång 92).

Sådan var Nordmännens karakter; sådane voro deras bruk och seder. Vi skola snart se dem utvidga kretsen för sina bedrifter, borrtom Östersjöns gränsor, och bära förskräckelsen till de länder, som förut aldrig stådt med Skandien i förbindelse.

CAPITLET IV.

Nordiske Vikingars första infall i det gamla Romerska riket. — Saxiske sjöröfvare vid kusterne af Frankrike och Stor-Brittanien, åtföljde af Skandinaver. — Deras täta infall i Frisland. — Nordmännen visa sig först under Merovingernes regering. — Carl den Store, i det han tvingar Saxarne till Dop, uppreser Norden emot sig. — De mått och steg som tagas af Westerländske Kejsaren emot desse corsarer. — Handelsförbindelser emellan Ludvic den fromme och Danskarne. — Nordmännen landstiga vid Noirmoutier. — Under Carl den Skallige befara de Seinen, de drifvas tillbaka till Tours. — Beskrifning öfver Hasting. — Ny expedition företagen af Nordmännen. — De besegla Loire, och intränga i Paris. — Carl den Skallige samtycker att betala dem en dryg penningsumma för deras afresa.

Vid Romerska Rikets fall, och då konsterne och odlingen som der blomstrat, med detsamma försvunno, kunde Gallien, i sitt grannskap med Nordens ännu vilda länder, och illa försvaradt af en

styrelse som, ägande sitt säte i Rom, dessutom var för svag att betäcka och beskydda sina vidsträckta gränsor, icke undvika att blifva öppet för infall af mångahanda folkslag, som förhärjade detta olyckliga land, på en gång, både hjertat deraf och vid dess kuster. Romarne höllo ingen sjömagt längst efter Atlantiska hafvet, emedan ingen frugtan för något anfall från sjösidan föreskref dem några dylika säkerhetsmått. Vandalerne, begagnande sig af detta felsteg, idkade sitt sjöröfveri vid Galliens kust, under det deras härar genomtågade detta land. Vestgöther och Bourgognare anföllo likaledes denna sköna del af Romerska riket. Den delen af Gallien, som låg vid sjökusten, och genom sitt isolerade läge, hade tvifvelsutan bättre förvarat den celtiska frihetens urgamla anda, gjorde uppror mot Romarne, och bildade den så kallade Armorikanska confederationen (förbund emellan Galliska sjöstäder), hvars oberoende lynne öfverlefde Kejsaredömets förstöring. Andre Nordiske folkslag beredde sig likaledes att draga fördel af det anarkiska och öfvergifna tillstånd, i hvilket det olyckliga Gallien hade blifvit lemnat.

Det synes, som Frankiske och Saxiske corsarer hade, ifrån slutet af tredje seklet, börjat plundra kusten 93). Historien har ej förvarat hågkomsten af dessa första bedrifter: förvirringen inom Kejsaredömet var för stor, för att göra enskildta

anfall, som blandade sig i hela folkslags öfversvämningar, märkbare. Saxarne innehade icke hela den Germaniske Norden; de utbredde sig till södra delen af Jutland, och sannolikt togo Juter och Angler, som bebodde den cimbriska halfön, del i deras härfärder. Dessa folkslag, så skicklige i kustsegling, behöfde blott följa fasta landets bugter, för att anlända till Gallerne. De ankommo ock, i sjelfva verket dit, eller blefvo åtminstone der sedde första gången omkring år 286. De verkställde der, hvad man mycket sednare såg Nordmännen oupphörligt utöfva. Deras små härskepp af vide, betäckte med hudar, gingo längs efter kusterne, och vid mynningen af hvarje stor flod inrättade de en boning, som skulle tjena dem till tillflygtsort, till ett tecken, hvarifrån de utfarit, och till nederlagsplats för deras byte. Derifrån inföllo de oförsedt i de länder som voro illa bevakade; försvunno lika hastigt, då man förföljde dem, och visade sig grymmare än någon annan fiende 94). Skeppsbrott, i stället att göra dem förfärade, ingåfvo dem mera mod och erfarenhet; med farorne på hafvet voro de förtrolige, och midt ibland vågor och skär förlorade de aldrig förtroendet till deras skicklighet att undkomma alla farligheter.

Det var efter medlet af femte seklet, som en här af dessa corsarer, anförd af Odoacer, Alaner och Vestgöther anlitade, enligt Gregorius af Tours

Staden Orleans om bistånd, och tog de öar i besittning, som äro belägne vid mynningen af Loire. Vi skola få se, huru dessa öar i sednare tider, beständigt voro en tillflygtsort för Skandinaviska Vikingar. Långt förut hade Carusius, Konung af Bretagne, sökt att försvara Gallernes kuster ifrån sitt rike ända till Holland, mot Frankers och Saxares infall, och det var i samma afsigt, som Romarne, i fjerde och femte seklen, der underhöllo en Grefve af Saxiska stranden, (comes littoris saxonici). Med denna strand förstod man hela Nordvestra kusten af Gallien; så hade Saxarnes besittningar der ökat sig; de hade bosatt sig der, ej blott såsom sjöröfvare, utan äfven såsom nybyggare 95). Man kan i flere århundraden följa historien om dessa främmande kolonier i Frankrike. När vid Frankernes infall, Kust-Saxarne bistodo dessa främlingar, att frigöra Gallien från Romarnes ok, och Stor-Brittanien våldsamt inkräcktades af flera Nordiske folkslag, bosatte sig många Saxare såsom fiskare, åkerbrukare och köpmän på franska kusten, hvarest man gaf dem ouppodlade länder 96). Staden Caen synes hafva dem att tacka för sitt ursprung 97). Felix, Biskop af Nantes, omvände der, i sjette seklet, ett stort antal till Christna läran. Af historiska uppgifter ser man äfven, att de hade nybyggen i Bessin vid mynningen af Loire, och i nejderne af Bayeux 98). De-

ras infall i Frankrike slutades ej förr, än i medlet af sjette seklet.

Saxiske Vikingar lära hafva visat sig vid Stor-Brittaniens kuster, åtminstone lika tidigt som vid Gallernes stränder. Den ringa bredd hafvet äger emellan England och Elbens mynning, borde ingifva Saxare och Skandinaver mod att öfverfara denna hafsvik, och söka sin lycka på Stor-Brittaniens öar. Redan ifrån tredje århundradet, finna vi ganska lifliga förbindelser upprättade emellan dessa båda stränder af Nordsjön; och ifrån den tiden voro flyttningarne oupphörlige, ifrån östra till vestra stranden. Öboerne, såsom för svage, borde duka under för denna svärm af äfventyrare, som från andra sidan om hafvet, anlände till dem; och deras svaghet, en gång känd, borde ständigt uppmuntra nya äfventyrare i Norden, att öfverfara hafvet.

Det synes som Saxarne visat Skandinaverne vägen så till Stor-Brittanien, som till Gallien; åtminstone besökte de tidigare dessa båda länder, och gjorde der Nordiska Vikinga-namnet frugtansvärdt. Emedlertid måste sjöröfveriet icke alltid hafva lyckats dem, emedan de stundom utbytte detta besvärliga och vanhedrande lefnadssätt med att för sold, försvara de länder som deras egna lands-

män

män hade härjat. Vortiger, en Brittisk Konung, skickade, år 449, sändebud med skänker till Saxarne, för att begära deras hjelp mot Picter och Scoter, som härjade den nordliga delen af hans rike. Denna anhållan om hjelp, ställd till främlingar, hade den vanliga följden af ett så oförsigtigt steg. Saxarne, och i synnerhet Anglerne och Juterne, inträngde i Stor-Brittanien, tillbakadrefvo Picterne, blefvo af Vortiger belönade, och afreste; men återkommo i ett större antal, med aderton skepp, gjorde Vortiger till fånge, nedgjorde Britterne, och qvarstannade sedan i landet. Juterne nedsatte sig i Landskapet Kent, och Anglerne i Northumberland, hvarifrån de spridde sig till Mercien och östra England. Sednare intogo Saxarne tre landskaper, som efter dem erhöllo namnen Vestsex, Estsex och Sussex, eller vestra, östra och södra Saxen. Sju Saxiske Konungar delade sins emellan dessa små stater, som voro tagne från Britterne, så att blott Skottland, Gallernes bergiga land, återstod såsom fritt; samt derjemte Cornwallis, och ön Man. Gallerne, förskansade bakom sina klippor, levererade blodiga träffningar mot våldkräcktarne af den Brittiska jorden, och deras Skalders sånger äro uppfyllde af patriotiska förbannelser öfver Saxarne, nationens eviga fiender. Desse åter, sedan de antagit Christendomen, måste oförmärkt

böja sig under ett mägtigt och talrikt presterskaps ok.

Emedlertid hade Saxarnes lycka i Stor-Brittanien äggat Friser och Skandinaver att begifva sig till dessa öar. Danskar och Norrmän syntes genast hafva fästat sig vid de nordliga delarne af detta land. Orkadiske öarne blefvo dessa Vikingars mötesplats. Den hafstragt, full af öar, som sträcker sig åt norra och vestra Skottland, syntes blifva ett bestämdt tillhåll för Sjökonungar; de funno der ett stort antal hafsbugter och vikar: kunde der göra öfverraskningar, efter behag mäta sig med fienden, till lands eller sjös, anskaffa lifsmedel, och snart återkomma till sina hemvist; sluteligen funno de på orkadiske öarne och i Skottland, Norriges klimat, produkter och belägenheter. Detta land blef för dem i någon mån, deras andra fädernesland. I alla tider hafva Vikingar ansett öar förmånlige till sina hemvist, emedan de ringa medel som der erbjudas, äro tillräcklige att försvara små områden, hvilka omgifvas af hafvet.

Det är möjligt, att förbindelserne emellan Skandinavien och norra delen af Stor-Brittanien hafva varit ganska gamle. Nordens lärde igenfinna i Osians sånger sitt fäderneslands seder och bruk. De fiender, emot hvilka Fingal och andre, af den galliske skalden befrejdade hjeltar, hafva att strida,

höra till en del skandinaviska namn; Skalden säger att de kommit från Outremer. Lochlinerne, som kommo att härja Erin och Morven, synes icke hafva varit annat än Nordmän; sådan är åtminstone Nordiske författares uttydning 99). Det obestämda som råder i Osians sånger, hindrar ifrån att ovilkorligt bestämma de främmande krigares ursprung, hvilka, enligt skalden, anföllo Caledoniens hjeltar.

Om vi ur den romerska poesiens område, inträde i historiens, finna vi, att i början af femte seklet en Dansk Konung, Frode den III, gaf sin dotter Ulfhilda till ägta åt Skottske Konungen Thubar. Skottske skriftställare anse Fergus, grundläggaren af detta lands monarki, såsom son af denna Prinsessa. Det synes allestäds visst att han af Danskar och Norrmän erhöll hjelp för att utbreda sitt herravälde i Skottland 100).

Således kommo, å ena sidan, Anglo-Saxerne till Brittiske Konungars hjelp, och å den andra, Danskar och Norrmän till Konungarnes af Skottland bistånd. Stundom bistodo äfven Danskarne Brittiska Konungar emot Anglo-Saxerne. Deras första inträde i Brittanien såsom fiender, hade, i följd af invånarnes motstånd, ingen framgång. Oagtadt den tidens råhet, herrskade dock hos Britterne den allmänna medborgliga ande, som visar

sig hos sjelfve deras häfdatecknare. Den lifliga berättelse Matheus Paris 101) lemnat oss om Nordmännens första infall, andas en lågande fosterlandskärlek, och uttrycker känslor af en stolthet, värdig ett stort folk. Nordmännen hade ankommit med två skepp till Konungariket Mercien, som styrdes af Offa. Så snart de började plundra, skockade sig landtfolket, störtade sig på röfvarne, och nedgjorde många. Offa vårdade ej sammankalla sin krigsmagt, han åtnöjde sig med att blott skicka ett detachement för att efterjaga Nordmännen, som skattade sig lycklige att åter få intaga skeppen, och lemna sitt byte i sticket. Man gjorde några till fångar, och inställde dem hos Konungen, inför hvilken de tillstodo, att denna här endast var skickad i förväg för att utröna landets frugtbarhet, och att en vida större här af Danskar hade föresatt sig att infalla i Britternes och Anglernes länder. Offa lät sätta fångarne i frihet, och tillät dem återgå till deras landsmän. "Säg Danskarne, tillade han, att så länge Offa regerar, skola de plundrare som vilja komma, blifva behandlade på samma sätt, som dessa". Detta uppförande, på en gång ädelmodigt och kraftfullt, förskräckte Nordmännen, och så länge denne Furste lefde, oroade de ej Mercien 102). Men sådana karakterer som Offas, voro då sällsynte hos Konungarne. Nordmännen funno icke mer hans like på denna Brittiska ö.

Vid denna tid tillväxte Frankernes magt mer och mer, genom Saxarnes undergång, som voro för nära deras gränser. Frankerne hade, vid sitt infall i Gallien, samma framgång som Saxarne, när de inföllo i Stor-Brittanien. De hade underkufvadt infödingarne, och liksom Saxerne i England, tillåtit sig allt. Dessa båda mägtige folkslag, lika krigiska, eröfrande och barbariska, samt närmare grannar, följagteligen i beröring och split med hvarandra, slutade med att ifrån sjette till nionde seklet, inbördes föra mördande krig. Blodiga träffningar uppstodo vid tyska flodernas stränder, der man ännu stundom uppgräfver öfverlefvor af deras vapen.

Saxarne, i medlet af sjette århundradet, förföljde af Frankiske Konungar och anförare som nedsatt sig bland Gallerne, anropade Danskarne om hjelp, och det synes som Jutländske Konungen Amleth, eller Hamlet beviljat den. Emedlertid ledo de ett förstörande nederlag af Clotarius, år 555. Men detta hindrade dem likväl icke, att några år derefter, göra ett härtåg mot Bretagne och der besegra en son af Clotarius. Sedan de slutligen förenat sig med Thuringerne, begåfvo de sig med detta folk, på Lahnfloden, men blefvo slagne af en Hertig af Champagne, Frankiska Konung Sigberts General. Dessa nederlag kunde likväl icke tillintetgöra ett så frugtansvärdt folks stridskrafter. Tjugu tusen Saxare, med Lombardiske Konungen Al-

boin, ställde sin marche på Italien. Efter deras afresa, gåfvo Frankiske Konungarne de fördrefnes jord åt Svever, och andra flyttande folkstammar. Icke dess mindre återkommo Saxarne, sedan de bidragit att eröfra Italien, och återtogo med beväpnad styrka sin fädernejord.

Genom denna kamp emellan Franker och Saxare, vande sig Skandinaverne att vända uppmärksamheten på Frankrike, hvarifrån de slag utgingo, som rigtades mot Saxerne 103). De voro okunnige om sjelfva dess namn; och deras Sagor beteckna med den osäkra benämningen Walland 104), eller Wallonernes land, hafskusten från Frisland till Pyrenéerne. Mera deraf kände de icke. Sannt är, att Frankernes herravälde hvilade på hela denna kuststräcka. Frisland hade blifvit underkufvadt af detta folk, och bildade mot Norden gränsen för deras rike. Weser flöt emellan Frisland och Saxarnes land. Fåfängt sökte Friserne att afskudda sig det ok, som blifvit dem pålagt af Frankrikes Konungar af Merovingernes vanslägtade ätt. Pepin, och Carl Martel kufvade dem å nyo, och Pepin lät predika Evangelium för dem, samt förstörde deras afgudabilder.

Friserne voro Vikingar, såsom alla Nordiske folkslag, hvilka gränsade till hafvet. Tidigt måtte de hafva härjat Skandinaviens öar och kuster, och

i sin ordning lära de i aflägsna tider, sjelfve hafva utstått Nordmännens plundringar.

Frode V, adertonde Konungen i Ledre, gjorde ett tåg emot Frisiske sjöröfvaren Vitto; han öfvervann honom genom krigslist på kusten af Frisland, förföljde Friserne inåt landet, framträngde till en arm af Rehn emellan Gröningen och Vest-Frisland, och underkastade sig detta land, åtminstone för en tid. Derifrån begaf han sig öfver till Stor-Brittanien, och öppnade kriget med Anglerne.

Följande sekel gjorde Hunner, eller Friser ströftåg inpå Gallernes område, efter att hafva stigit i land i Departementet Somme, (Seine-Regionen) 105). Robert, Grefve af Boulogne, för att hämnas detta, gjorde å sin sida, en landstigning på deras område, intog deras fästningar, slog deras härar, och tvang dem, att rädda sig på hafvet 106). Detta afhöll dem likväl ej ifrån att ganska ofta störa säkerheten på Frankrikes kuster.

Det är i Saxen och Frisland, eller Walland, som vi finne Frankerne komma i handgemäng med de folkslag som bebodde Östersjöns stränder. Vid början af tredje seklet, härjade den gamle Norrske Konungen Halfdans trenne söner Danmarks, och andra hafsländers kuster. En af dem, benämnd Lofde, stamfar åt Lofdungarne, bemägtigade sig en

god del af Jutland, och blef förste Konungen i detta nya rike. Hans båda bröder Audle och Budle, som likaledes anförde en stor sjömagt, sträckte sina vikingatåg än längre; och äro de första Sjökonungar som hafva gjort aflägsnare inkräktningar. Sedan de förenat sin styrka, härjade de Wallands och Saxernes kuster, och då de ej funno motstånd, landstego de, och anföllo stater eller nybyggen, den ene i Walland, den andre i Saxen 107). Den obestämda bemärkelsen på ordet Walland, har föranlåtit några Nordiske skriftställare till den gissning, att man dermed menat Frankrike, och att således Halfdan den gamles söner varit de första anförare för skandinaviske Vikingar, som Frankrikes kust såg ankomma från Norden. Man bör icke förundra sig peröfver, säger en norrsk häfdatecknare 108), om Romerske historici, i afseende på Nordens sjöröfveri, iagttaga tystnad i detta ämne; de innefattade alla dessa folkslag under namnet Franker och Saxare. Ty det är vid samma tid, som Halfdans söner idkade sina vikinga-idrotter, eller i tredje seklet, som Saxarne uppträda såsom sjöröfvare. Hvad Urkunden förmäler om deras eröfringar i Tyskland, och infall i Stor-Brittanien, kan då med sannolikhet hänföras till de härtåg som Halfdans söner anförde. Äfvenledes är, före denna tid, ingen fråga i Historien, om Frankernes plundringar. Omkring år 235 och 260, börja Romerska

skrift-

skriftställare tala derom, såsom om ett folk, mägtigt på hafvet, sträckande sina härjningar ända till kusten af Spanien, och hvilket tillika kryssade kring Stor-Brittaniens redd, och anföllo till och med Saxarne 109).

Så söker hvart och ett folkslag att i aflägsnare tid tillbakaflytta epoken för dess första bedrifter, om ock desse sednare endast voro sköflingar. Det är icke altid omöjligt att man stundom i christna staterne, under namnet Saxare, förblandat alla slags sjöröfvare af hvad hednisk stat som hällst. Man har stundom i Frankrike förblandat Nordmän med Saracener 110), emedan så väl de förre som de sednare voro otrogne; på detta sätt har man lätt kunnat taga Nordmän för Saxare, så mycket mer, som dessa tvänne folkslag hade många förhållanden till hvarandra i deras språk, seder och mythologi. Den skildring Sidonius Apollinaris gör af Saxiske Vikingar, kan nästan helt och hållit lämpas på Nordmännen.

Det är i början af sjette seklet, som Frankiske häfdatecknare, för första gången, omtala ett härjande infall af Skandinaverne, hvilka jag hädanefter alltid utmärker med namnet Nordmän, emedan det är detta namn som egentligast betecknar dem, och under hvilket de mäst äro kände. Gregorius af

Tours 111) omtalar på följande sätt, huru de först visade sig. Då Clovis genom förräderi gjort sig af med de fleste Frankiske hufvudmän, och ibland dem, Befälhafvaren i Cambrai, hade dennes son, Phinibert, som fruglade samma öde, tagit flygten till en dansk Konung, som frankiske urkunden kallar Cochilaicus, och hvilken danske häfdatecknare bevisat vara Guitlach eller Godleik, Skatt-Konung på Fyen, densamme som på ett härtåg till England hade fallit i Aurelii och hans bror Berini händer, och icke förr erhöll sin frihet än han ställt gisslan, och låfvat betala skatt 112). Guitlach tog då en förföljd frankisk chef i försvar mot en annan af samma folkslag. För att hämna Phinibert, gjorde han ett tåg till Gallien, landsteg der stammen Attuari hade sina landamären, emellan Holland och landet kring Maas-strömmen 113); allt plundrades. Hans skepp, som inträngt i nämde ström, belastades med byte; men då hären för länge uppehöll sig till lands för att härja, bereddes tid och tillfälle för Fheudebert, Austrasiske Konung Theodoris son, att upphinna desse sköflare. Han slog dem, och borrttog från deras flotta allt det byte hvarmed hon var lastad. Schöning menar, att denne Guitlach kunde vara Konung Halfe, från Norrska provinsen Hordeland, hvilkens plundringar, så namnkunnige i Sagorna, infalla vid den tidpunkt då Phiniberts bundsförvandt gjorde ofvannämnde härfärd 114).

Denna, de Frankiske Konungarnes första framgång, injagade till äfventyrs frugtan hos Nordens Vikingar, åtminstone uppstår ingen fråga mer om deras härtåg, under Konungarne af den första ätten. Desse Konungar, hvilka hade sitt regeringssäte på föga afstånd från kusten, och ägde endast små staler att försvara, voro i tillfälle att kunna bevaka dem. För öfrigt begåfvo sig alla Nordmännens Vikingar åt Brittiske öarne, sedan Anglo-Saxerne der grundlagt riken. Skottland, Orkadiske öarne och England voro oroade, och det dröjde ej länge, innan äfven Irland såg desse sjökonungar anlända, hvilka der blefvo kände under namnet Austmän, män af, eller från östern, emedan de i sjelfva verket kommo från detta väderstreck, och urkunden har länge betecknat dem med denna benämning. I början af sjette seklet skedde på Jutland en ny utflyttning af Angler, så talrik, att landet blef folkfattigt, och danske Konung Helge ansåg ögonblicket vara gynnande, att underkufva detsamma. Ifrån denna tid förblef Jutland Danmark undergifvit.

Frankiske Konungarne gjorde ett försök att omvända Friser och Danskar till Christendomen. Den Hel: Wilibrod skickades 690 till dessa folkslag, äfvensom till Thuringerne, för att förkunna Evangelium; men den Engelske missionären fann, enligt Alcuins yttrande, Danskarne hårdare än stenar,

och återkom med oförrättadt ärende till Frankiska riket. Samma, och lika frugtlösa försök hafva blifvit gjorde hos Saxarne.

Konungarne af Merovingiska ätten, hade nöjt sig med att hålla dessa hedniska folkstammar på afstånd från sina stater, och förhindra deras infall, som då voro mera sällsynte; redan detta var ganska mycket för dessa Konungars svaghet och bekymmerslöshet. Men allt förändrade utseende, sedan Carl den Store uppstigit på thronen. Under denne store mans utomordentliga snille, tillväxte Frankernes magt med en hastighet, som satte Nordiske folkslagen i oro. Frankerne voro icke mer ett folk, väpnadt blott till eget försvar; de blefvo eröfrare i öppet fält mot alla de nationer, som ännu icke antagit Christendomen. Saxarne hade hittills, utan att blifva oroade, herrskat öfver hela norra delen af fasta landet; men Carl den Stores eröfringar gåfvo dem i honom en granne, så mycket besvärligare, som han syntes beredd att, med svärdet i hand, utbreda Evangelium. Krisen var inne; striden emellan två mägtiga nationer, Franker och Saxare, var oundviklig. Det gällde att afgöra den enas öfvervälde och den andras tillintetgörelse. Carl den Store hade till sin fördel, snillet, anseendet af Frankernes magt och upplysningens förmåner; Saxarne åter, ännu i sitt vilda tillstånd, stridde för frihet och oberoende, tvänne mägtiga

bevekelsegrunder till ihärdig strid, för ett folk, som ännu ej böjdt hufvudet under främmande ok; och om de ej hade en Carl den Store till anförare, kunde åtminstone en Wittekind anses värdig en plats vid denne hjeltes sida.

Under det Frankernes Konung gjorde sina härtåg till Spanien, inträngde Saxarne, med sin Chef i spetsen, i Carl den Stores rike, ända till Moselströmmen. Nordmännen, å sin sida, landstego i Frisland, som lydde under Frankerne, och dödade Frisernes anförare. Emedlertid gick detta folk i fält mot dessa härjare, och dref dem tillbaka. Vid detta tidskifte började Nordmännen att göra gemensam sak med Saxarne. Desse, förföljde af Frankernes Konung, och såsom besegrade, tvungne att låta sig döpas, flydde till ett stort antal åt Norden, hvarest de kunde med frihet öfva sin afgudadyrkan. Sjelfve den store Wittekind, bedragen af lyckan, blef tvungen att söka tillflygt hos Nordmännen, och försöka förmå dem, att med sitt vilda, men fria folk, göra gemensam sak emot Frankerne. Detta förfarande, å den Saxiske Anförarens sida, måste hafva gjort ett stort intryck, emedan flere än tjugu häfdatecknare ur medeltiden hafva haft all omsorg ospard, för att uppteckna det i sina Annaler eller Krönikor; de äro skiljagtige endast i utsättandet af det år, då flygten skedde 115). Montesquieu tror, att hela folkslag den

tiden drogo sig åt Norden, för att undvika Carl den Stores ok; Det synes dock, som dessa utflyttningar från Germanien icke varit annat än enskildte personers flygt. De afmålade tvifvelsutan med de förhatligaste färger en christen furstes förföljelser, och bibringade Skandinaverne sitt hat mot Christendomen, och den träldom som Carl den Store förbundit med dess antagande 116). Det är för öfrigt sannolikt att, vid de krig som fördes emot hedningarne, ingen åtskiljnad gjordes emellan Saxare och Nordmän, och att desse utan undantag behandlades såsom fiender, emedan de båda voro hedningar.

Detta hat, som Carl den Store uppväckte mot sig i Norden, måste dyrt kosta hans dynasti; hans snille gjorde verkningarne deraf om intet; men hans efterträdare egde ej samma egenskaper; de dukade under för de Nordiske hedningarnes fördubblade anfall. År 795 återkommo Danskarne till Frisland, och härjade detta lands kuster. Man såg dem på samma tid oroa Irland, hvarest de tillfångatogo Sanct Findan och dess syster. Trogne sin gamla sedvana att borrtföra båda könen, för att släpa dem i slafveri, begingo de samma grymhet på Oceanen; de christna voro mera känslige för denna skymf, än för någon annan, emedan den syftade derpå, att i hedniskt mörker återstörta alla dessa borrtröfvade menniskor, och försätta dem

i det förödmjukande tillstånd att blifva slafvar åt barbarer. Emedlertid hämtade Nordens Vikingar af sina framgångar både mod och djerfhet till utförande af nya, och ännu större företag. För deras land, såsom skyddadt af hafvet, hade de intet att frugta, och blefvo med hvar dag mera skicklige i sina kust-anfall. Carl den Store, så mägtig till lands, hade en dålig och svag sjömagt, och sinne för sjölifvet fattades hans undersåtare.

År 800 vågade Nordmännen oroa Frankrikes kust; sannolikt blef kusten af Flandern oftare härjad. Carl den Store, inseende den fara, som hotade hans stater, reste ifrån Aix-la-Chapelle för att undersöka hela kusten, ända till Rouen; han befalde att der inrätta förskansningar, och bygga en flotta 117). Nordens Vikingar visade sig redan vid Frankrikes södra kust. Det förmäles att Kejsaren, som befann sig i en hamn i Narbonnesiska Gallien, sjelf såg Norrmännens skepp som voro färdige att komma i land, men vid underrättelsen om hans närvaro i hamnen, skyndade sig att åter hålla öppna sjön, och att Occidentens beherrskare då beklagat sina efterträdares öde 118). Märkvärdigt är, att Carl den Store, efter att med så mycken stränghet hafva ålagt Saxarne den Christna läran, hindrade Ludger, en Frisisk missionär, att predika Evangelium för Danskarne 119); antingen hade han frugtat dessa barbarers förolämpningar mot

den Apostoliske läraren, eller ock var det hans politik, att ej uppreta Danskarnes sinnen, genom sändandet af en Christen missionär, som var hatare af afguderiet. Huru än dermed må vara, ser man häraf, till hvilken höjd Nordens folkslag drifvit sin afsky för Frankernes Religion. Vi skole snart erfara utförligare bevis derpå.

Mer än trettio år hade förflutit under krig, beständiga uppresningar och förödelser i Saxen; mer än engång hade Korset blifvit nedslagit, för att hämna Irmensuls bild, hvilken Carl den Store låtit krossa, och för att återvinna denna åldriga frihet, utom hvilken Germanerne ej kunde lefva. Wittekind var ej mer i spetsen för Saxiske Krigarne; en del af nationen var redan genomträngd af Religionens sanningar, eller kufvad af gudstjenstens pragt och hemligheter; den öfriga delen var trött att utan framgång strida mot en Furste, hvilken lyckan och hans eget snille upplyftat till magtens yppersta höjd. Ett fredsfördrag blef sluteligen upprättadt, år 804, emellan Carl den Store och de Saxiske Furstarne. Detta folk gaf sitt bifall att låta göra sig till Christna, och erkänna Frankiske Kejsarens öfverherrskap, hvaremot denne låfvade, att lemna dem sina egna lagar och bruk, samt att ej af dem kräfva någon skatt.

För att betaga allt tillfälle till uppror, tvingade Carl den Store, nu mera Herre öfver Saxernes land, tusentals menniskor, qvinnor och barn att uttåga från Elbens stränder och bosätta sig i det inre af Frankiska riket, och förordnade godtyckligt om deras land, till förmån för Obotriterne, ett af de Slaviska folkslag som bebodde norra Tyskland, österut från Nordalbingien (Norra Elbtrakten). Men det som bidrog att befria honom från en fiende, var det samma som förskaffade honom en annan. Obotriterne voro Nordmännens fiender; desse sågo ej utan afund och fruktan Slaver intaga Elbens stränder, på hvilka de sjelfve gjorde anspråk. Godofred, eller Gottfrid, Konung i Danmark, som besteg thronen år 807, samlade genast all sin styrka, för att bortdrifva Obotriterne ur deras nya besittningar. Carl den Store blef föranlåten att understödja Thrasico, Obotriternes Konung; han sammankallade under sina fanor alla Grefvar och Kejserlige Vasaller i Frisland, och befalte värfning af hvar sjunde man ur de öfrige stånden 120). Emedlertid, efter att hafva härjat Nordalbingien, drog Gottfrid sig tillbaka till Danska öarne; denna Konung var ej mägtig nog, för att mäta sig med Frankernes Kejsare; han egde blott några öar vid kusten af Jutland och Danmark, samt en del af Norrige 121); men i likhet med alla Nordiske anförare, var han van vid sjötåg. Man tillskrifver

honom den graf, kallad Danevirk, som borde skilja Frankers och Danskars besittningar från hvarandra, och hvaraf man ännu ser lemningar vid gränsen af Jutland. Han syntes slutligen glömma Frankerne, i det han gjorde ett fiendtligt inbrott i Irland. År 810 syntes han dock åter vid Frislands kuster, med en flotta af två hundra skepp, landsteg på trenne ställen, skingrade de Friser, som ville hindra hans marche, dödade deras Hertig Rorik och upptog en skatt af hundra mark fullvigtigt silfver, hvilka Friserne tvungos att sjelfve föra till hans skattmästare, och inför honom inkasta i ett kärl af metall; skattmästaren bedömde myntets halt, af ljudet på hvarje penning, och ansåg hvart mynt förverkadt, hvars klang ej kunde höras på ett visst afstånd 122). Gottfrid behandlade Frisland som ett eröfradt land, härjade det, släpade invånarne i slafveri, och tvingade dem att sjelfve blifva verktyg till deras lands förhärjning. Det är ifrån den tiden som i Frisernes allmänna lagfarenhet, man tillade en stadga, af innehåll, att om en Friser, som blifvit af Nordmännen bortröfvad, plundrade en by, våldtog en qvinna, dödade män och brände hus, skulle han, sedan han blifvit satt i frihet, icke vara ansvarig för det onda han begådt, på sina Herrars befallning 123).

Gottfrid hotade att begifva sig till Aachen, för att öfverraska Carl den Store; men blef midt i lop-

pet af sina barbariska handlingar, hvilka i Frisland efterlemnade de grymmaste minnen, mördad af en af sina Drabanter 124). Hans här, som hade allt att frukta af Friser och Franker, flydde till sina skepp. Hemming, bror- eller systerson till Danska Konungen, blef hans efterträdare, men saknande sin Morbrors djerfva och barbariska lynne, och för öfrigt sysselsatt att befästa sig på en afskydd thron, ingick ett stillestånd med Carl den Store, hvarvid blef öfverenskommit, att Eider-floden skulle vara gränsen emellan Frankernes Kejsardöme, och Danskarnes Konungarike 125). Så var det blott en ringa ström, knappt synlig på kartan, som åtskiljde dessa på byte och äfventyr snåle Nordmän, från Frankerne, som blifvit Herrar öfver ett Kejsarerike, hvilket kunde jemnföras med Romarnes.

Detta rike förföll vid den store mans död, som var dess stiftare. Under hans sons, Ludvic den frommes regering, försvagades snart de band som förenat de åtskilliga delarne af detta vidsträckta rike. Försvarsmedlen, hvilka Carl den Store vidtagit, blefvo försummade; kronogods och donationer bortslösades på de förnäme, på presterskapet, och öfverallt, ja inom sjelfva Kejserliga familjen, började upprorets frön att gro. Danskarne, sjelfve ett rof för inbördes krig, uppkommit af de anspråk som gjordes af Gottfrids söner, begagnade sig icke

straxt af den svaghet, som rådde i Frankernes nya regering. De afsände år 817 en beskickning till Aachen för att begära fred; ett förfarande, som Gottfrid sjelf aldrig tillåtit sig, äfven när Carl den Store var på thronen. Men vid samma tid stadgade Danskarne sitt välde uti Irland, och ditsände en Konung eller en Jarl. Medan Gottfrids söner i Aachen ännu underhandlade om freden, företogo tvänne andra Prinsar, som blifvit fördrifne, ett ströftåg åt Flanderska kusten, och inlupo slutligen i Seinen. Tillbakaslagne af kustens försvarare, togo de kosan åt Aqvitanien, (Sydvestra Frankrike) plundrade landskapet Mèdoc, och återvände till Norden med rikt byte. En af dessa Prinsar oroade slutligen Skottlands och Irlands öar, våldförde de aflidnes hvilorum, bland hvilka S:t Colombans graf, för att söka skatter.

En annan ur Danmark fördrifven Furste, Harald, eller Heriold, tog sin tillgygt till Ludvic som då uppehöll sig på Slottet Ingelheim. Den Danske Prinsen gaf här vika för Erke-Biskopens af Rheims enträgenhet, och lät döpa sig. Hans omvändelse firades med Kejserlig ståt, hvilken Ermoldus Nigellus, en den tidens poeter, till minsta omständighet afhandlar 126). Kejsaren anviste honom länderne emellan Rhen och Mosel. Vidare undfick han Dorstadt, och Grefskapet Rustringen i Oldenburg 127), hans bror Hemming, ön Walcheren,

och den yngste, Rorik, landet Kennemar. Desse tre bröder skulle skydda Frisland, inom hvars gränsor dessa länder voro belägna. Ludvic lät äfven återföra Harald till Danmark, för att intaga sin förlorade thron. Ansgarius, som var sänd, att för Jutländarne predika Evangelium, beledsagade honom. Harald, för svag att kunna bibehålla sig, måste åter söka Kejsarens beskydd, och då han, i sina besittningar ville införa Christna bruk och seder, ådrog han sig sina undersåtares hat, och blef ännu en gång fördrifven.

Flere af Danmarks store, hvilka sannolikt hade utflyttat i hans sällskap, låto, efter hans exempel, döpa sig. En Munk ifrån S:t Gallen, 128) anser att kyrkan icke hade att lyckönska sig mycket öfver dessa omvändelser. Harald visade sig så mycket Nordman vid döpelseakten, och vid det tillfälle han nu skulle blifva delaktig af Kejserliga Hofvets gunstbetygelser, att man icke hade nog tid öfrig, för att behörigt tillreda en mängd hvita kappor, sådane som nydöpte Christne den tiden skulle bära, utan måste i brådskan tillverka dem ganska grofva och plumpa. En Nordman, som anmält sig till dop, och hvilken man ville ikläda en sådan, vägrade, och sade i vredesmod: "Spar er råck åt edra drängar; det är nu tjugonde gången jag låter döpa mig, men aldrig

har man förut velat påhänga mig en dylik trasa" 129).

Ludvic underhandlade å nyo med Gottfrids söner, och desse gåfvo sitt bifall till Haralds återkomst. Emedlertid fördubblade Nordmännen sina härfärder, och då de vid Frankrikes redd icke vidare möttes af några hinder, utvidgade de sina ströfverier (år 827) ända till Gallicien. Spanska häfden förmäler, att Ramirus, Konung af Léon, öfvervann dem, och uppbrände sjuttio skepp. Denna förlust måtte icke hafva varit betydlig, emedan historien anför, att Nordmännen fortsatte sina fälttåg, inträngde i Medelhafvet, landstego vid stranden af Guadalqvivir, och samlade rikt byte i Sevilla, hvarest man icke kunnat vara beredd på försvar mot så oväntade fiender 130).

Tre år derefter oroade de kusten af Frisland; en här, må hända den samma, ertappades af Saxarne i Tysklands träsk; en annan landsatte sig vid ön Noir-moutier, (på Frankrikes västra kust) härjade med eld och brand Abbotstiftet S:t Philibert, som inrättades af Carl den Store, förstörde Klostret Notre-Dame på ön Ré, (vid samma kust) och utvidgade sina plundringar till Aqvitanien.

Vid denna tid var Frankernes Kejsarrike söndradt genom det uppror Ludvic den Frommes Sö-

ner der anstiftade. Den svage Ludvic, oklok nog, att genom för tidig delning af sina stater, väcka Sönernes ömsesidiga afund, hade blifvit tvingad att skilja sig vid Judith, sin andra gemål, som endast var sysselsatt, att åt sin egen son Carl förvärfva den bästa delen af riket. Emedlertid bidrog denna söndring, att åt Kejsarens parti, (ty blott *ett* sådant var för honom), lätta medlen, att tillintetgöra Sönernes företag. Judith återkom till Hofvet, och Ludvic syntes åter, år 821, på riksdagen i Thionville, såsom Monark. För att döma af glansen vid denna riksdag, skulle man hafva trott honom vara den mägtigaste Regent. Beskickningar från Saracenske, Slaviske och Nordiske Konungar ökade Hofvets ståt och prakt. Enligt Munkens från S:t Gallen berättelse, förärades Kejsaren af Nordmännens Konungar guld och silfver, till och med vapen, såsom tecken till undergifvenhet 131).
Desse Konungar voro måhända endast svage anförare från Saxiska kustlandet.

Straxt derefter anföllo Ludvic den Frommes söner sin fars härar, och nödgade honom att undergå en förödmjukande ceremoni, hvarmed han afsade sig thronen och allt verldsligt. Medan detta lysande offer för sonlig otacksamhet och Hofintrigen, försmägtade i ett kloster, landstego Nordmännen i Irland och Kent, utbredde der sina ströfverier, och syntes åter, vid samma tid, på ön

Noir-moutier, hvarest de, enligt vanan, bildat sig en tillflygtsort; de mördade och brände nu på Frislands kust. Ännu år 835 finne vi Nordmännen på ön Noir-moutier; men denna gång funno de motstånd.

Reinhold, Hertig af Herbauge, anföll och dref dem med förlust på flygten 132). Sannolikt ledo de ett dylikt nederlag på fasta landet, och synes hafva bevakat Noir-moutier; åtminstone återkommo de dit, sedan de plundrat kusterne af Frisland och Holland, uppbränt Antwerpen, nedstörtat en af kyrkorna i Mecheln, och vid mynningen af Maas-strömmen förstört Witlands befästade plats, som synes hafva varit belägen på ön Goerée, der man ännu vid lågt vatten upptäcker lemningar af gamla byggnader 133).

Under de landstigningar, Vikingarne anställde på ön Noir-moutier, flygtade munkarne, tillika med invånarne åt skogarne, och återkommo ej att förrätta Gudstjensten, förr än Nordmännen afreste 134). Men de andägtige i S:t Philibert bortförde qvarlefvorne af sin skyddspatron till Bourgogne; man trodde sig ej en gång säker i Paris hvarifrån man vidare försände dessa reliker ända till Corvey 135). Det är denna oförsigtighet som munken Wittekind tillskrifver Nordmännens framgång,

emedan desse hade mindre afseende på helgonens qvarlefvor, än på klostren 136), der de voro säkre att finna både skatter och lifsmedel.

Vid samma tid gjorde Ludvic den Frommes anhängare och behofvet af högsta magten, för någon tid, slut på dessa söndringar inom riket. Ludvic lemnade klostret, och uppsteg åter på thronen, ännu alltid sysselsatt med delningen af sina stater emellan sine otacksamma söner. För Ludvics fromsinta karakter var det för mycket besvärligt, att på en gång styra sina söner och sitt folk, samt skydda riket för härjande inbrott. Emedlertid ville han sätta Frisiska kusten i säkerhet för sjöröfvare. Nordmännen återkommo icke dessmindre. Två Frankiske Grefvar, som tågade emot dem, gingo förlorade i det motstånd de gjorde. Hedningarne lade en prest under torturen, och upphängde honom sedan han vägrat offra åt deras Gudar. Man kan anse detta grymma exempel af Fanatisme, såsom det enda i Nordmännens historia. Ehuru stort hat de än buro till Christendomen, har man icke, under deras talrika härfärder, funnit dem tvinga christne att afsvärja sin tro; de inskränkte sig blott till att åsamka Frankerne hvad annat ondt som helst.

Allt uppeldade dem vid denna tid, att störta

sig på Frankrike. Efter en bedröflig regementstid, som upptogs af strid mot egna söner, mot de store och prelaterne, hvilka voro fästade vid deras hof, och af underhandlingar med dessa, samt sedan minst tio familj-traktater, och lika många delningar af staterne hade blifvit upprättade, afsomnade Ludvic den Fromme, år 840, på en ö i Rhenströmmen, nära Ingelheim, lemnande Kejsarvärdigheten åt sin äldsta son Lotharius, som borde vara ett skyddande stöd åt Carl, Ludvics son med Judith, i andra giftet, hvilken han i arf lemnat Frankrikes thron. Lotharius innehade redan Italien, Ludvic af Bäijern en del af Tyskland, och Pepins son bibehöll sig efter sin fars död, till trotts för Kejsaren, vid besittningen af Aquitanien.

Knappt hade Ludvic den Fromme nedstigit i grafven, förr än hans söner, till folkens olycka, förnyade dessa bedröfliga stridigheter, som lågo dem mera om hjertat, än den välfärd de borde skänka de länder som blifvit anförtrodde åt deras spiror. Lotharius gick öfver Rhen, och i förening med Pepin, tågade mot Carl och Ludvic, som sig emellan ingått förbund. Båda härarne möttes vid Fontenay i Bourgogne, och lemnade hvarandra ett blodigt härslag, hvilket försvagade Carlovingerne, utan att göra slut på deras tvister, och tillika påskyndade Frankiska rikets fall 137). Den verkan detta mördande slag gjorde på Nordmännens här-

färder, har icke undgått de häfdatecknares upp-
märksamhet, som lefvat i medeltiden. Några haf-
va uttryckligt beskrifvit den. "Sedan kärnan af
militär-styrkan, säger en urkund, fann sin under-
gång vid Fontenay, herrskade förskräckelsen öfver-
allt; ingen vågade motstå Nordmännen, ingen kun-
de drifva dem tillbaka 138)" Robertus Vaco in-
stämmer äfven i detta yttrande 139).

Saxarne, under den förste Kejsarens regering
förflyttade ur sitt fädernesland i andra stater, kun-
de under Ludvic den Frommes styrelse återkom-
ma till Saxen; men det var slut med deras sjömagt
och national-kraft. Hafvet var då öppet för Nord-
männen, och något annat folk kunde ej der mä-
ta sig med dem. England fortfor att vara målet
för deras ströftåg; men deras omenskliga raseri
hade redan der ganska mycket förminskat alla till-
gångar eller rikdomar; man borde finna nya i
Frankrike. Det var då man störtade sig på detta
land både från Norden och Brittanien. Samma år
slagtningen stod vid Fontenay, försökte de ett
djerft företag, hvilket lyckades, och hvaraf de upp-
muntrades att flere gånger förnya ett dylikt. Un-
der Oskers eller Askers anförande, inträngde de
i mynningen af Seinen, vid ett tillfälle, då floden
var högt uppstigen, anföllo och brände Rouen den
14 Maj, dödade Biskopen, och bemägtigade sig,
dagen derefter, Abbot-stiftet Saint-Ouen, hvars hel-

gons qvarlefvor hade blifvit förde till Köpingen Condé vid Paris; andra reliker voro flyttade till Lothringen. Nordmännen, sedan de dödat eller bortfört en myckenhet munkar och en stor del af folket, öfvergåfvo Rouen den 16 i nyssnämnde månad; men återvände till kusten, härjade klostern och stränderne längst utmed Seinen, eller pålade dem skatt. Den 24 Maj uppbrände de Abbot-stiftet Jumiège som den helige Philibert grundlagt i sjette seklet på en liten ö i Seine-strömmen, och hade blifvit en ort, ganska mycket befolkad både af munkar och lekmän. Sedan de andlige i hemlighet nedgräfvit en del af sina skatter, flydde de med det öfriga, samt med helgonens reliker. Detta kloster, fordom så blomstrande, stod nu i trettio år öde och förstördt 140). En Benedictinermunk beklagade i fredligare tider, på latinsk vers, detta sköna och rika stiftets förstöring och klosterbrödernes förskingring 141). Nordmännen hade ämnat Stiftet Fontenelle samma öde; men det köpte sin frihet med sex mark guld eller silfver. Munkarne i Saint-Denis betalade tjugu sex mark i lösen för sextio åtta fångar. Sista dagen i samma månad, begåfvo sig Vikingarne åter ut på hafvet 142).

En anförare, Wulfhard, befann sig i spetsen för en Frankisk corps; men vågade ej anfalla sjöröfvarne. Munkarne, stadde på flygten, och fö-

rande midt igenom Frankrike helgonens reliker, för att frälsa dem undan barbarernes förolämpningar, kunde ej annat än utbreda förskräckelse bland folket. Om helgonens ben, hvilka man tillskref en öfvernaturlig kraft, icke kunde räddas utan genom de flyendes försorg, hvad hopp återstod väl då för de lefvande? Om de andlige med dessa reliker, snarare hade tågat mot hedningarne, skulle de till äfventyrs kunnat väcka en slumrande fosterlands känsla, då deremot deras flygt endast nedslog nationens kraft och mod.

Delningen af Frankernes vidsträckta rike, som nu, enligt fördraget i Verdien, blifvit verkställd emellan Ludvic den Frommes söner, borde för hvar och en af dessa Furstar, lätta bemödandet att försvara sina stater mot utländske fiender. Ludvic den Tyske kunde bättre försvara Tyskland mot Slaverne; Kejsar Lotharius med mera lätthet sätta Italien i säkerhet för Arabernes landstigningar, och slutligen hade Carl den Skallige endast Frankrikes gräns att skydda mot Nordmännens infall. Men denne Konung måste vid samma tid hålla de oroliga Furstarne af Bretagne i hörsamhet, och skilja Saracenerne från Aqvitanien, en provins som redan ganska mycket var böjd för uppror. Detta var ett drygt bekymmer för en Furste, som illa understöddes af sitt rikes mägtige. Knappt hade Nordmännens härjningar upphört vid Seinens

stränder, då en annan här åter beseglade Loire, inträngde i Tourraine, brände Amboise, härjade hela Landssträckan emellan Loire och Cher, och utbredde der hungersnöd. Samma här kom att anfalla Tours, hvars invånare, ehuru förskräckte för den grymhet Nordmännen föröfvat i hela landet, och ehuru utan hopp om understöd, förbättrade skyndsamt sina murar, försågo fästningstornen med behörigt krigsförråd, och mottogo fienden med kastspjut. De belägrande gorde breche på murarne, och anföllo staden med storm. Invånarne, i sin nöd, anförtrodde sig åt det stora helgons beskydd, hvars graf de hade i sitt sköte. De togo dess ben ur kyrkan, och buro dem upp på murarne. Vid åsynen af dessa reliker lifvades modet, och öfvertygade att den helige Martin skulle förjaga fienden, beredde de sig att förfölja denne. Nordmännen, ovane vid ett så kraftigt motstånd, drogo sig tillbaka; de belägrade trodde att den helige Martin med öfvernaturliga medel understödde deras krafter, och i denna religiösa hänryckning lyckades dem att få belägringen upphäfven, och befria staden, under det de med relikerne förföljde fienden som flydde 143). Efter denna seger, så berömlig, så sällsynt och upplifvande för Frankerne, tillskref likväl ett andägtigt presterskap helgonet hela äran af en sådan framgång. Man uppbyggde på det ställe, der man stannat med relikerne, kyrkan Saint-Martin-de-la-Guerre (den helige Martin i

striden); och der muren stått, på hvilken helgonaskrinet en natt varit utsatt, uppfördes en prägtig byggnad, (Basilica) som invigdes samma helgon till ära. Enligt en fornsägen, hade Valentinianus sitt palats på detta ställe, hvilken der, från sin thron, rådfrågat helgonet, som stod framför honom i upprätt ställning. Presterskapet, som icke lät sig nöja med dessa tvänne minnesverk, höll en sammankomst, på hvilken beslöts att för framtiden skulle, öfver hela Biskopsdömet, den 12 Maj firas såsom en års-högtid till minne af stadens befrielse 144). Denna seger blef äfvenledes ämne för en skrift af Adelbold, Biskop i Utreckt, men Borgerskapets i Tours blygsamma tapperhet hvarken fordrade eller erhöll någon allmän taeksamhetsbetygelse. Lyckligt hade Frankrike varit, om det af dessa modiga ansträngningar tagit ett lysande efterdöme! Må hända hade det då besparat sig ett helt sekel af olyckor och nöd.

Nordmännens här, fördrifven från Tourraine, och sammansatt af Danskar och Svenskar, anfördes af en den utmärktaste härförare Vikingahäfden vet omtala: nemligen den rygtbare Hasting, äfven i gamla urkunder kallad Hadding eller Hastein, och hvilken man tillskrifver så många bedrifter, att nyare tidens forskare hafva trott sig böra antaga flere hjeltar, under detta namn 145). Wilhelm de Jumiege jemför Hasting och hans följe

med en förödande flod, utbrusten från Nordens kuster. Schöning tror, att han härstammat från Norrige 146), och Suhm anser honom bördig från West-Göthaland, samt att han varit Jarl, eller Grefve af Jylland eller Jutland 147). Häfdatecknare från Normandie försäkra deremot, att han blifvit förvisad från sitt fädernesland Danmark, i kraft af den lag som tvingade alla söner i en slägt, utom en enda, att öfverge sin fosterbygd. Emedan Nordiska historien omtalar en Viking Hastein af Sogne, Jarlen Atles son, förmodar Danske häfdatecknaren, att en del af den Franske Hastings bedrifter kunde med skäl tillhöra denne härförare. En enda Fransk häfdatecknare, Glaber, som skrifvit i elfte seklet, anser 148) Hasting vara son af en landtman från nejden af Troyes i Champagne, och att han hänförd af en omåttlig böjelse att åstadkomma ondt, öfvergifvit sin Religion och sitt fädernesland, för att göra gemensam sak med Nordens sjöröfvare. Hasting skulle då varit det namn han antagit vid sin förening med Frankernes fiender, och hvarmed han utplånade allt, som kunde påminna om hans härkomst. Ehuru föga sannolik denna uppgift om Hastings härkomst än synes vara, bör man likväl ej så lätt förkasta den. En man som Hasting, med detta sinne för äfventyr, hade lika lätt kunnat förena fädernesland och Christendom, för att kasta sig i de Nordiske

Vikingarnes äfventyrliga lefnadssätt. Han kunde hafva tillvunnit sig deras förtroende, genom de egenskaper som de sjelfve högaktade hos sina hjeltar. Hans vidsträckta infall i Frankrike, och slutligen hans bosättning i detta rike göra troligt, att Frankernes seder och bruk voro honom närmare bekante. Å andra sidan, se vi honom så införlifvad med Nordmännens lefnadssätt, att man ej kan öfvergifva den tanken att han bland dem varit född och uppfostrad 149); och när han sedan betjenade Frankerne såsom tolk vid deras underhandling med Rolfs här, sade han till Nordmännen, att han var från Danmark.

Af alla Skandinaver, var han den, som beredde Frankrike och de länder der han landsteg det största onda; också hafva författare af Frankrikes Kyrkohäfder förföljt honom med hat och förbannelser 150). De föreställa honom såsom uppkommen från afgrunden, såsom den, hvilken hade sitt nöje i Frankernas tårar, och föraktade det folk, hvilket han störtat i förvirring och fasa 151). Det var höjden af all olycka för de christne, att vara förnedrade i en barbars ögon, som förstörde deras minnesmärken och röfvade deras egodelar. Hasting synes hafva varit plågad af ett dystert och vildt lynne; man ser honom försmägtande af begär efter plundring, utan att kunna tillfredsställas af alla

de förödelser han efterlemnade på sin väg. Skyndande från det ena äfventyret till det andra, från den ena bedriften till den andra, och med en hastighet som utmärker en man, säker på företagens utgång, gäckade han genom svek de hinder som mötte hans arm. Stora företag smickrade hans stolta sinne, men han föraktade efteråt de eröfringar han gjort. Fåfängt försökte man att tämja detta vilda lynne; Klereciet, då för tiden så skickligt att tygla mennisko-sinnen, förlorade sin möda på Hasting, som utan att fästa sig vid något, alltid var och förblef en vild äfventyrare.

Hasting, under sin flygt från Tourraine, plundrade ännu Klostret Saint-Saëns, beläget på något afstånd från Rouen. Följande året härjades kusten af sundet (mellan Frankrike och England) vid Etaples; ett kloster förstördes; inbyggarne omkommo, eller släpades i slafveri. Tilläfventyrs var det denna här som samma år landsteg i Frisland och plundrade Amsterdam, jemte andra städer. Frankernas Kejsare hade åt Heriold, alltid fördrifven från Danmark, såsom belöning för hans omvändelse, skänkt de landskap, som äro belägne vid kusten af Frisland, der han kunde beskydda denna kust mot sina landsmän. Men denne furste, öfverallt illa ansedd, väckte här missnöje hos de christne, hvilka trodde honom vilja plundra såsom de öfrige Nordens folkslag. Ludvic den Tyske

var en kraftfull Regent; kusterne af hans rike, som för öfrigt icke voro lockande för Vikingarne, började att sparas för deras härjningar; Nordmännens åtrå och girighet förde dem till kusten af Frankrike, som för dem nästan stod öppen, och der förrädare merendels ingingo med dem i förbindelser. Hasting, på sin återfärd till Norden, förenade sig med Björn Jernsida, så kallad, af en metallplåt, hvilken enligt sägen, skyddade hans ena sida, hvilken var sårad eller sårbar. En folksägen förmäler, att hans mor, en i trollkonst öfvad qvinna, hade, med undantag af högra sidan, härdat hela hans kropp mot sår af spjut, värja och pil. Denne Skandinaviske furste var son af Ragnar Lodbrok, hvilkens hjelte-lefnad likaledes blifvit, till den grad, dunkel och förvirrad genom romantiska dikter, att Suhm har förmodat tillvarelsen af tvänne med detta namn, för att i dessa händelser kunna tillvägabringa ordning och sannolikhet. Det är en af dessa, som Isländske Skalder tillskrifva en kraftfull dödssång, lik de vildes i America, hvilken han skulle hafva afsjungit vid det tillfälle, då han, fallen i sina fienders händer, och af dem dömd att dö af en orms bett, för sista gången yttrade sitt modiga förakt för döden.

Nordmännens häfder anföra att gamle Konung Lodbrok, för att befria sig från en orolig ungdom,

återgaf gällande kraft åt den åldriga förvisningslagen, och anställde lottning med dem, som borde öfvergifva landet. Lotten föll på hans egen son, Björn. Konungen uppdrog då Hasting att vara den unge Prinsens beskyddare 152). Hasting och Björn gjorde nödige förberedelser till ett stort härtåg mot Frankerne; skepp byggdes, vapen smiddes, budskap kringsändes till angränsande landskap, för att uppfordra sjöfolk att deltaga i härfärden. Det synes, som sådana vapenbröder kommo från åtskilliga länder, emedan häfderne förmäla, att Westgöther befunno sig på Nordmännens flotta; andre omtala Westfoldingar, som i Nordmännens sällskap landstego i Frankrike. Desse Westfoldingar voro, enligt Suhms gissning, invånare från provincen Westfold i Norige 153). Ungdomen, drifven från fädernehemmet, steg glättigt om bord, tog afsked af Norden, hissade segel, och anförtrodde sig åt lyckan på hafvet.

Flottan, anländ till Franska kusten, synes hafva söndradt sig i tvänne delar; den ena tog kosan uppför Seinen, och inträngde sannolikt i Oise, oroade Vermandois, och lade Abbot-Stiftet Saint-Quentin i aska. Detta är allt hvad man om detta uttåg har sig bekant. Den andra afdelningen gjorde en märkvärdigare expedition. Hon bestod af sextiosju långa krigsskepp som styrde fram mot Bretagne.

Redan under Ludvic den frommes regering, hade denna provins, hänförd af sin gamla frihetskänsla, endast med saknad och förtrytelse hörsammat Frankiske Konungarne, och ofta hade dess styresmän gifvit bevis af olydnad. Kort förut hade Carlovingiske Konungarne, vid ett sammanträde i Thionville, förmanat dem till lydnad. Grefve Lambert, sedan han af Ludvic blifvit fördrifven, hade under den nya regeringen, bemägtigat sig Grefskapet Nantes, men kunde ej der bibehålla sig. Sedan han ingått förlikning med Noménoé, Furste af Bretagne, mottog han Nordmännen med glädje, i hopp att kunna betjena sig af dem, till utförande af sina planer, och lät vägvisa dem i vikarne, och på kusterne ända till ön Bas. I Junii månad begåfvo de sig från denna ö till Loire och gynnade af vestlig vind foro de uppföre denna flod, med tillhjelp af segel och åror. Invånarne i Nantes, som sågo flottan ankomma, togo henne för convoj-skepp åt köpmans-fartyg; och då de omöjligt kunde misstänka, att en fiende skulle vara nog djerf för att besegla denna flod, satte de sig ej i försvarsstånd. Emedlertid hade ett utkommit rygte om Nordmännens ankomst redan uppfyllt nejden med förskräckelse; landfolket och de som bodde i klostren flydde till staden, der man tillslöt portarne. Nordmännen bestego murarne med stormstegar, och störtade sig i staden med vapen i hand, hvarest de dödade en del invånare,

och gjorde en annan till fångar. Hela klereciet, åtföljdt af en mängd menniskor, sökte tillflygt vid altaret i Domkyrkan, men Vikingarne inslogo dörrarne, och mördade Biskop Gohard, tillika med prester och lekmän. Sedan de plundrat staden, gingo de åter om bord, och landstego derefter på en ö, midt emot Abbot-Stiftet Mont-Glonne, nu mera Saint-Florent-le-Vieux. De förändringar Basse-Loire efter nio à tio sekler undergådt i sitt lopp, tillåta oss ej att fullständigt bestämma de orter och ställen som anföras af gamla häfdatecknare. Öar hafva, efter den tiden, förenat sig med fasta landet, och nya hafva sedan uppkommit. — Detta ställe gaf Nordmännen en säker och beqväm postering; de befästade sig der, i det de betäckte redden med sina skepp, hvilka utgjorde likasom en mur kring denna fästning. I omkretsen byggde de kojor, der de sjelfve vistades, och dit de förde sitt byte, sina fångar, äfvenledes sina sjuke och sårade, ty så mycket Frankrike än led af dem, ledo de sjelfve mer, dels af klimatet, dels af sitt hårda lefnadssätt 154). — Derifrån utgingo de för att härja på Loires stränder, än till häst, än till fots, och än på båtar; utbredde allmän förskräckelse, brände kloster och plundrade landssträckor, dit inbyggarne flydde ur städerne. Borgar och slott voro ej i säkerhet för deras anfall. De samlade en myckenhet guld, silfver och andra dyrbara effekter, som blefvo öfverförde till ön Her, der

de hade sina fångar inneslutne. När fråga blef om delning af rofven, uppstod bland dem blodiga tvister; en del kastade sig hoptals öfver skatterne, vid hvilka tillfällen många omkommo. Många fångar begagnade sig af denne segervinnarnes oenighet, för att fly och rädda sig med simmande, samt med ebbens tillhjelp, uppnå fasta landet. En sådan, som bland bytet blef varse en Bibel, iakttog på följande sätt det afgörande ögonblicket för sin flygt: han uttog den heliga Boken ur det förvaringsrum der den var innesluten, och sedan han fästat den vid sin hals, kastade han sig i vågorna för att göra sällskap med sina följeslagare i olyckan 155).

Man har sig ej med visshet bekant, hvad som förstods med ön Her, hvilken församlat de snåle Vikingarne, och blef de franska fångarnes räddningsställe. I allmänhet vill man igenfinna denna ö i Noir-moutier, som i sjelfva verket kallades Herius, och der Nordmännen hade haft en nederlagsplats och postering ända ifrån sina första infall. En skriftställare från Bretagne har anmärkt, att det var svårt för fångarne, att med simkonst färdas öfver en hafsvik, som då utgjorde en sträcka af nära två franska mil. Enligt hans tanke, var ön Her belägen i det vidsträckta moraset Moutaire, som har sammanhang med Loire-floden, och den tiden sannolikt varit en sjö eller en bugt af denna flod 156).

Nordmännen beslöto nu att göra ett tåg åt söder. Vinden dref flottan åt Spanien; de strandade på redden af Galicien, och landstego i Corunna, der invånarne, som fått tid att sätta sig i försvarsstånd, och dessutom genom lång vana och öfning att bekriga kristenhetens fiender, blifvit stridbare, drefvo dem tillbaka och förstörde en del af deras flotta. Det återstod Nordmännen blott ett antal af trettio skepp, med hvilka de hade mod att tränga in i Garonne, för att på Frankernes bekostnad hålla sig skadeslöse för den förlust Galicierne tillfogat dem. De plundrade Bourdeaux, och utsträckte sin härfärd, å ena sidan till Saintes, å den andra till Torbes och Toulouse, sköflande Bazas, Lectoure, Dax, Bigorre, Bayonne, Oliron, och Abbot-Stiftet Condon. Fruktlöst sökte Totilas, Hertig af Gascogne att möta dem, och hindra deras framfart; Vikingarne drefvo honom på flygten, och genomströfvade hela Gascogne. Tarbes hade ett befästadt slott, der Grefvarne af Bigorre vanligtvis residerade, dessutom var staden omgifven af murar och grafvar, men dessa hinder kunde icke länge afhålla horder, vane att öfverändakasta allt som var i dess väg. Tarbes förvandlades i en askhög, på samma sätt alla klostren i Bigorre; gamla Biskopsdömen stodo en lång tid öfvergifne 157). Qvarlefvorna utmärkte, under hela nionde seklet, de ställen der christna församlingar fordom blom-

strade.

strade. Landtfolket i Bigorre, begagnande sig tvifvelsutan af sina bergpass, hade dock mod att anfalla röfvarne, som, lastade med byte, öfvergåfvo landet. Nordmännen, öfverraskade i ett bergigt land, och besvärade af sin börda, blefvo nedgjorde till sista man, och gäldade här sina ströftåg med lifvet. Ännu i våra dagar firas i Tarbes den 21 Maj, såsom en årsfest, till minne af denna hämdens dag 158). Andakten gifver äran deraf åt den hel. Missolin som i lifstiden befriat Bigorre från Saracenska härars ströfveri. Man vågade ej tro, att mennisko-mod ensamt kunnat afgöra denna seger, och utan biträde af en himmelsk skyddsande förjaga dessa vilda fiender. Sådan förskräckelse hade Nordmännen, genom oerhörd framgång, injagat i allas sinnen.

Den öfriga folkmängden i Gascogne, sedan den blifvit i saknad af sina prester, som dels hade flytt, dels blifvit af Vikingarne uppoffrade, förföll i ett stort sedeförderf. Föräldrar beblandade sig med sina barn; ryktet om ägtenskap i förbudna leder spridde sig ända till Rom, och Påfven ansåg nödigt att göra de öfverblifne Biskopparne uppmärksamme på dessa olofliga förbindelser. Å andra sidan tillskansade sig de förnäme alla tionden, som klereciet icke mer upphämtade, och

ökade dermed de feodala inkomster som voro landtmännen ålagde att betala.

Det synes som Nordmännen, från denna tid, vid Garonne inrättat en boningsplats, lik den de redan innehaft vid Loire-floden, och som de derifrån, året derpå, med femtiofyra långa här-skepp företagit ett krigståg mot Spanien. De landstego omsider vid Lisabon, och sedan de där uppehållit sig i tretton dygn, fortsatte de resan åt söder, begagnande sig sannolikt af de kännetecken för vägledningen som de erhållit af Nordmän, hvilka före dem tagit denna kosa. Äfvenledes är det ej otroligt att flottan, under framfarten, tillväxt i antal. De beforo Guadalqvivir, anföllo Sevilla, och nedstörtade dess murar, sedan invånarne flytt till Carmona. Araberne, som då voro i besittning af hela södra Spanien, tågade dem till mötes. Detta möte — med beväpnad hand, och i Spanien, emellan tvänne ströfvande och eröfrande folkslag, hvaraf det ena från nordens isfält, det andra från Afrikas brännande sand, och hvilka måhända alldrig hört talas om hvarandra — är en sällsynt händelse! Samma orsak, nemligen sinne för äfventyr — har låtit Odins och Mahomets anhängare råkas vid foten af Sierra-Morina. En så ny fiendes krigskonst som Muselmännens, borde förvirra Nordens Vikingar; emedlertid blefvo de förre slagne på flygten af de sednare.

Denna framgång ökade Nordmännens mod. Herrar öfver Sevilla, gjorde de, enligt vana, ett ströftåg åt landsbygden. Maurerne togo ögonblicket i agt, och öfverrumplade deras flotta, hvaraf de uppbrände en del. Redan hade Nordmännen intagit posteringar emellan Cordova och Alicante; men den förlust de ledo, tvang dem att tänka på återtåg, och indraga dessa posteringar, hvarefter de, med ett ansenligt byte och en hop fångar, stego om bord, utan att Maurerne kunde hindra deras afresa 159). Arabiske skriftställare omtala denne Vikingarnes ned-marche i Andalusien, och beteckna dem med namnet Madgious 159), det är: otrogne 160). Man ansåg dem i Spanien, enligt Masoudys vittnesbörd 161), för ett folk af Magernes stam. Från den tiden var Gibraltars-sund bekant för Skandinaverne, hvilka i Sagorna benämna det: Niörva-Sund 162).

Hasting hade sannolikt qvarstannat i Frankrike, der, följande år 845, ett nytt ströftåg framträngde in i Seinen, som bestod af ett hundra tjugu skepp. Häfden förmäler ej, huruvida förberedelserne dertill blifvit gjorde i Norden, eller på en af öarne vid Franska kusten, der Nordmännen bosatt sig. Vikingarne foro på Seinen till Charlevanne 163), en ort, mellan Ruel och Saint-Germain-en-Loye, der Carl Martel inrättat ett fiskeläge. De bemägtigade sig denna plats, fördrefvo

Konungens här som anföll dem, och gjorde derifrån ströfvande utfall i nejden, för att plundra och göra fångar, hvilka de sedan förde med sig till en ö i Seine-floden; foro sedan uppåt denna flod, och härjade båda dess stränder. Allt flydde vid deras ankomst, och folket, som kastade sig in i andra provinser, utbredde förskräckelsen åt alla håll. Framgången lifvade dem efter vanligheten, alla Franker, som voro i deras väg, blefvo nedgjorde, hvarjemte elofva fångar blefvo hängde på en ö i nämnde flod 164).

Klostren i Paris utrymdes vid deras ankomst; den helige Genovevas och den helige Hermans reliker blefvo flyttade till det inre af riket. Vikingarne inträngde utan möda i staden, eller åtminstone i förstäderne vid Seinens södra strand, hvilka ej, såsom ön, på hvilken sjelfva staden var belägen, voro befästade. Carl den Skallige åtnöjde sig under tiden, att med sina tropper betäckå Abbotstiftet Saint-Denis; eller snarare sökte han en tillflygt i detta kloster, som då torde varit den mest befästade ort i hela Konungariket. Vikingarne, tagande vägen åt Norden, inföllo i Beauvais och Saint-Omer och sköflade dervarande stift; men midt under tåget anföllos de af en sjukdom, förorsakad af klimatet, eller deras mindre regelbundna lefnadssätt. Carl visste ej begagna sig deraf,

Lugnt afhörde han den beskickning, som afsändes till honom, och ingick med dem i underhandling. En häfdatecknare anför, att Konungen ej ville antaga deras propositioner, men att Baronerne, förledde af Nordmännens skänker, öfvertalade honom att tillhandla sig deras aftågande. Detta är ej den enda gång, Nordmännen bestuckit sina fiender. Emedlertid kände ett Vikinga-folk föga konsten att förleda; det stridde och härjade, deri bestod hela dess konst. Må hända att Konungen, ej utan själsstorhet, ehuru han ofta använde den på ett skadligt sätt, då insåg hela det förödmjukande i sin ställning, som tvingade honom, att i skötet af sina egna stater, köpslaga med en röfvaranförare; det är äfven möjligt, att rikets store, föga hänförde af national-ära och endast afseende fiendernas uttågande ur deras länder, föranledt Konungen att underhandla med Nordmännen.

Det är bekant att Carl den Skallige föranläts att i Saint-Denis mottaga Nordmännens anförare Ragnar med hela dess underbefäl. Öfverenskommelse skedde, att Nordmännen skulle utrymma riket mot 7000 mark fullvigtigt silfver, en summa som i våra tider gäller mer än en half million francs, med löfte att aldrig mer återkomma till Carls stater, så vida de ej ditkallades såsom hjelptroppar 165). Det synes som dessa vilkor ingingos

endast med den del af hären, som hade intagit Paris, och stod under Ragnars befäl.

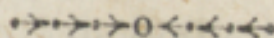
Detta var ett för Frankerne skymfligt fördrag. Folket, långt ifrån att erhålla upprättelse för hvad Vikingarne beröfvat det, var ännu dessutom nödsakat, att med sista penningen betala deras afresa, och se sin qvarlåtenskap föras om bord af en flock vilda menniskor, som på återmarchen dogo af sjukdom, under det hungernöd, en följd af landsbygdens och förrådshusens plundring, hotade Frankrike. De Nordmän, som öfverlefde farsoten, och nu gått om bord, ledo derefter skeppsbrott. Emedlertid återförde Ragnar till Danmark ett omätligt byte; men de som följde honom, spridde i sitt fädernesland samma sjukdom, hvaraf de sjelfve voro anfallne, och hvilken der blef smittsam. Han berömde sig att hafva besökt Stiftet Saint-Denis, hvars rygtbarhet hade hunnit till Norden; han uppvisade en spån af en bjelke som tillhört denna byggnad, samt en spik till en af portarne i Paris; och syftande på relikerne, sade han, att han i Frankrike endast funnit ett folk utan mod, och att de döde der voro mera att frugta än de lefvande. En Munk, som beskrifvit den H. Hermans underverk, berättar att Ragnar, i det han trottsade helgonet, hastigt anfölls af en förfärlig sjukdom, och utropade att helgonet rörde honom med dess staf, hvarefter han, under grufliga plågor, uppgifvit sin anda;

men Benedictinerne i Paris kunde svårligen veta hvad som tilldrog sig i den hedniska Norden. Rygtet om dylika underverk, var en liten tröst för folket, och öfvertygade det, att ej helt och hållit vara öfvergifvit af sina kyrkors skyddshelgon. Ragnar har må hända dött af den smittsamma sjukdom han ådragit sig i Frankrike; och Suhm är af den tanken, hvilket dock är mindre sannolikt, att Konung Erik, genom rygtet om hans död, kunnat fria honom från det straff, hvarmed Konungen var pligtig att belägga sjöröfvare, som härjat Frankrike.

Paschasius Radbertus en munk från Corvey, samtida med denna härjning af Paris, utbrister i vidlyftig klagan öfver denna händelse, i en utläggning eller förklaring af Jeremiæ klagosånger. "Hvem "skulle hafva trott, säger han, eller någonsin kun-"nat inbilla sig, det vi nu hafva sett ske under "våra egna ögon, och som är ämnet för våra suc-"kar och tårar, att en samlad här af sjöröfvare, "sammansatt af menniskor, dem slumpen skulle fram-"tränga till Paris, bränna kyrkor och kloster beläg-"ne på Seinens strand? Hvem skulle hafva tänkt att "stråtröfvare varit djerfve nog att utföra så-"dana företag? Ack! att ett så namnkunnigt, så "befästadt, så vidsträckt och befolkadt rike skulle "hafva det ödet att förödmjukas och vanhedras af "dessa barbarers plundringar! Icke allenast ingen "skulle för några år sedan hafva väntat sig se dem

"bortföra oräkneliga skatter från våra provinser, "härja dem och bortföra inbyggarne i fångenskap, "utan man hade ej en gång kunnat misstänka, att "de skulle våga sätta sin fot i det inre af riket 166)."

Folkets elände, efter detta härjande infall, framtedde ett sönderslitande skådespel. En sammankomst hölls samme år i Meaux, som hade för afsigt att mota de oordningar, hvilka äro en naturlig följd af ett förstöringskrig. På detta möte uppgjordes många inrättningar, hvaraf endast en del vunno laga kraft vid Riksdagen, eller Parlamentets sammankallande i Epernai 167). Inledningen till mötets handlingar uttrycker, i de kraftigaste ordalag, de oerhörda lidanden och grufliga olyckor, för hvilka folket varit rof. De rikes hjertan voro, midt i detta allmänna elände, hårda som stenar; de som ännu hade penningar öfrige, lemnade dem ej ifrån sig, utan under vilkor af det skamligaste ockrande, och de som förlorat allt, underkastade sig det svåraste tillstånd, för att kunna, åtminstone för en tid, uppehålla lifvet. Sammankomsten dref sitt nit ända derhän, att förbjuda allt penninglån; men Konungens Råd, som sannolikt insåg att ett sådant förbud skulle öka den allmänna nöden, fann icke tjenligt att åt denna stränghet gifva laga kraft.

Capit-

CAPITLET V.

Beskickning till Danskarne. — Gottfrids expedition. — Nya härjningar vid Loirefloden. — Nordmännen sköfla Paris. — Deras återkomst från Italien till Frankrike. — Carl den skallige ingår vid Verberie ett fördrag med Björns här. — Man betalar åt Nordmännen en ny penningsumma. — En Vikinga-tropp belägrar den andra. — De framtränga i Departementet Marne, och tillfångatagas af Fransmännen genom krigslist. — Deras anförare låter döpa sig. — Hasting får länderier i Frankrike. — Nordmännen afresa.

På andra sidan om Seine, Oise och Garonne hade Nordmännen oroat Flandern och Frisland. Ryktet om deras grymhet och vanhelgandet af hvad de underkufvade folkslagen ansågo heligt, hade i Flandern, som för öfrigt tappert försvarades af Balduin, förste arftagare till detta Grefskap, väckt så stor fruktan, att Biskoppar och Presterskap flyttade reliker och dyrbara kärl i säkerhet till

Saint-Omer, en stad, som mot barbarernes försök skyddades af sina höga murar, försedde med skansverk och torn 168).

Då invånarne i Biskopsdömet Bayeux första gången vågade sig ur sina härjade boningar, funno de sin Biskops, Sulpitii döda kropp under ruinerne af Eremitaget Livry, hvilket Nordmännen, under plundringen af detta landskap, förstört sedan de mördat Prelaten, som sökte sin tillflygt på detta ställe. Hans stiftsbröder uppkastade med sorg hans graf vid brädden af en källa i Valsaint, der ett kapell sedermera byggdes 169). Mer än ett årtusen har förflutit sedan denne Biskops död, men bygdens invånare förrätta ännu en bön öfver hans graf, när en fara hotar, eller en missväxt plågar dem 170).

Folket från alla sjöprovinserne, betryckt af de rike, vände sig med klagomål till Carl den Stores sonsöner. Vid en Riksdag som hölls i Mersen, i Februari månad 847, beslöto desse furstar, som sig emellan delat Kejsarriket, och nu, efter lifliga tvister, insågo en förening till allmänt väl vara nödig, att, utom andra åtgärder som borde vidtagas för att i det inre af deras stater hämma orättvisa och försnillning, i hvarje provins nedsätta en kommité af vissa män, som å öfverhetens vägnar skulle skipa rättvisa, och upptaga de fattiges

och förtrycktes klagomål, samt afsända en beskickning till Britternes (Bretonernes) Hertig, och en annan sådan till Konungen af Danmark, hvilken de ansågo vara Nordmännens Konung, och slutligen särskildt antyda hvar och en af desse souveräner, att den, som ännu en gång oroade deras riken, skulle få emot sig alla deras tre arméer; hvarförutan Konung Ludvic förbant sig, att ensam bestyra om denna dubbla beskickning 171).

Så vidrigt utseende man än gaf åt dessa åtgärder, voro de dock i hänseende till Nordmännen föga betydande, emedan Erik, till hvilken budskickningen var ställd, regerade endast öfver en del af Danmark. Beskickningen var likväl af den beskaffenhet, att den satte denne furste i oro, emedan hans rike gränsade nära intill Carl den Stores Kejsardöme, och kunde lätt anfallas af Carlovingernes härar. Till följe häraf gaf Erik ett stort bevis både på undergifvenhet och stränghet. En Fransk författare anför, att han lät halshugga alla Nordmän, som ej kunde undkomma, eller icke omkommit af smittan, och skickade deras hufvuden till dessa furstar, tillika med de christna fångar, som Nordmännen öfverfört till Danmark. Skandinaviska urkunder omtala ej denna händelse, hvarpå man ej finner något exempel hos ett folk som, enligt vana, ansåg sjöröfveri såsom ett hedrande yrke, och betraktade de christnes slafveri blott

under synpunkten af en vedergällningsrätt för allt det onda, som christna Konungar låtit hedningarne utstå. Det är just vid denna tidpunkt som Konung Erik gjorde en expedition till Elben för att utrota christendomen, brände de kyrkor Ansgarius låtit bygga, och jagade missionärerne på flygten 172). Huru skulle då samme Konung kunnat nedstiga så djupt att åt christne furstar öfversända sina undersåtares hufvuden, när man icke fordrade mer af honom, än att hindra Nordmännen från ströfverier in på Carl den stores rike? Det är likväl sannt, att Erik på slutet misstänktes af hedningarne, att gynna christendomen, och att han mördades af hufvudmän för Danska Vikingar. Samma år Riksdagen hölls i Mersen, finner man Nordmän i Bretagne, hvarest Konung Noménoé, som inkallat dem, skattade sig lycklig att kunna, för sista skärfven, köpa deras återresa; hvarest de uppbrände Stiftet Ile-Dieu, Grand-Lieu och Noirmoutier, förstörde kyrkan Saint-Michel, dit pilgrimer anställde resor, togo sedan vägen till Aqvitanien, plundrade kusten af Frisland, och bemägtigade sig några af Skottlands öar.

En ansenlig här synes hafva qvarstannat vid Garonne, för att belägra Bourdeaux, under samma Askers befäl, hvilken sannolikt var densamme, som någon tid förut härjat Rouen. Carl den skallige, hvilken efter långa mellantider väcktes ur

sin slummer, af kärlek till äran, eller ock af personlig känsla för sin värdighet, beslöt, att i Aqvitanien våga hvad han icke tordes företaga vid Seinen. Aqvitanien var af hans stater den provins, som befann sig i den brydsammaste belägenhet; Pepin iakttog ej den ringaste lydnad; Saracenerne gjorde der infall, och likaledes anställde Nordmännen der sina härjande ströftåg. Carl marcherade på Dordogne för att förjaga piraterne; men detta, liksom alla andra denna Konungs företag, hade den vanliga utgången: han dödade några enskilte krigare som utgått på byte, under det Nordmännens egentliga krigsmagt genom öfverraskning bemägtigade sig Bourdeaux, hvilken de plundrade, bortförde en Hertig Wilhelm, förstörde Stiftet Rèole, och rasade med eld och svärd, ända till Melle i Poitou. De tillbringade vintern i Aqvitanien, hvarest de, året derpå, 849, återgingo till sjös, sedan de ännu dertill ödelagt staden Perigueux. Till äfventyrs bevakade de några vissa punkter af kusten, emedan året derefter Aqvitanien, ända till Toulouse, å nyo blef ett mål för deras grymma härjningar.

Midt i nionde seklet hade Nordmännen genom deras sjömagt redan fått en sådan öfvervigt, att två Konungar af Carlovingernes ätt, sedan de förgäfves sökt fördrifva dem, togo det beslut att åt dem inrymma länder. Lotharius, Konung af Ger-

manien, öfverlemnade dem Dorstadt, tillika med ett ansenligt område. Dorstadt spelar en viss role i Nordmännens invasions-historia. Denna ort i nejden af Utrecht, i sjelfva verket endast en by, med namnet Wyk-te-Duerstede, bör vara ganska gammal 173). Den var en af Frisernes handelsplatser. Missionärer hade der bygt många kyrkor, och Carlovingernes dynasti hade der ett myntgjuteri, som drefs med mycken verksamhet för att dömma af antalet och skiljaktigheten af de myntsorter, som derifrån utgått, och af de skådepenningar, som ännu finnas i kabinetterne 174). Det var troligtvis denna nejdens rikedom som ofta ditlockade piraterne 175). Dorstadt blef under nionde seklet fem eller sex gånger härjad af de ströfvande härar som foro på Rhenfloden. Vid ett af dessa anfall, 863, nedgjordes ett stort antal Frisiske köpmän, som der voro samlade, och en hop invånare bortfördes, för att släpas till en ö, som, efter vanligheten, utgjorde förvaringsställen för Vikingarnes fångar. Det är möjligt, att konstnärerne sjelfve, hvilka voro anställde vid dervarande mynt-inrättning, hade pröfvat samma lott; det ohyfsade arbete, som utmärker många Dorstadtske mynt, synes åtminstone bevittna Nordmännens allt förödande närvaro 176.)

Ludvic den fromme hade med Grefskapet Rustringen och köpingen Dorstadt belänat Danske

Prinsen Heriold, hvilken, som förut är anfördt, blef vid hofvet omvänd till christendomen. Ifrån den tiden syntes Nordmännen ofta i Frisland, härjande Batavien, och hela landsträckan emellan floderne Rhen och Wal' Heriold misstänktes, att hafva indragit dem i landet, och att med dem vara i hemligt förstånd. Hans bror Rörik som erhållit landskapet Kennemar, råkade i samma misstanka. Denne blef satt i fängelse, men undkom; och sedan han gifvit sig under Konung Ludvics beskydd, utrustade han en flotta, med hvilken han återtog Dorstadt. Man måste nu underhandla med honom. Lother afstod åt honom för andra gången Dorstadt såsom län, hvilket han förökade, med vilkor att Rörik skulle försvara landet mot Vikingar och hafva uppsigt öfver pålagornes indrifvande. Det lyckades genom ett sådant fördrag, att förmå en halfchristen Viking-anförare till stillhet och fred 177).

En annan anförare, Gottfrid Haraldsson, som varit Röriks följeslagare, men hvilken sannolikt på sin färd tagit en annan rigtning, och således icke var inbegripen i denna sakernas anordning, begaf sig till kusten af Flandern, der, enligt en medeltidens författare, piraterne hade en säker och beqväm ställning 178). Tilläfventyrs var denna postering vid Lilloe, invid Scheldes mynning. Detta namn synes vara nordiskt 179). Man har der fun-

nit qvarlefvor af en ganska gammal skans, hvilkens grundval hvilat på Citadellets strandbrygga 180). Gottfrid inträngde i la Scarpe, förstörde två abbotstift, och framtågade till Seine-floden. Carl den skallige ville genast sätta sig i försvarsstånd mot denna nya fiende som börjat härja i norden af hans rike, då det redan i söder var ett rof för Vikingar, och han i vester hade allt skydd af nöden mot Brittiske anförares ströfvande infall. Han kallade sin bror Lotharius till hjelp; men innan han hunnit afvakta broderns ankomst, följde han dennes exempel, och afstod länderier åt Gottfrid. Häfdatecknare underrätta oss ej, hvar dessa länderier varit belägne. Efter Suhms gissning, kunde sådana varit honom anviste i Normandie. Tvänne anledningar bestyrka denna förmodan: Nordmännen, hvilka i sednare tider, under Rolfs anförande inträngde i Seine-Departementet, vunno der genast en sådan magt, att denna omständighet blir oförklarlig, så vida man ej antar, att Nordmän redan voro bofaste i landet. För det andra kunde statsklokheten ålägga Carl att åt de orolige hufvudmännen i Bretagne gifva sådana grannar, som voro i stånd att sysselsätta dem, eller dela deras styrka. I allt hänseende blir detta afstående af länder åt Gottfrid föga vigtigt; ty denne, långt ifrån att der bosätta sig, återvände till Danmark, rustade sig till ett nytt fälttåg, anföll Frisland

med

med tvåhundra femtiotvâ skepp, härjade det, styrde åt Schelde, visade sig snart vid Seine-Departementet, der, litet före honom, den här, som innehade Bourdeaux, gjorde infall. Han belägrade en ort, som häfden kallar Augustodunæ, hvarmed enligt Bonamy, förstods Andelys, och enligt Lebeuf, Vieux, i nejden af Caën. Carls och Lothars troppar låtsade vilja anfalla dem; men Nordmännen fortforo att bibehålla sin ställning, förhärja samma landskap, och göra Frankerne till slafvar. Sedan de tillbragt vintern i Normandie, begåfvo de sig, följande år, 853, till trakterne af Loirefloden, der de anföllo Nantes, hvilken stad Carl den skallige då nyligen aflåtit åt Erispoé, och mördade der Biskop och Presterskap.

Hären riktade slutligen sin marche på Tours, i afsigt att der plundra den hel. Martins graf. Denna stad blef ännu en gång förvarad för sköfling och blodbad. Ett vattuflöde inträffade från Loire och Cher, hvilka, förenande sitt vatten, syntes bilda ett omätligt haf, och hindrade Nordmännen ifrån att inkomma i fästningen. De utgjöto då sin grymhet på stiftet Marmoutier, belä-get icke långt från staden, plundrade det, och lå-to hundratjugu munkar omkomma. Tjugufyra andlige tillika med klostrets föreståndare, sökte undflygt i de grottor som nejdens klippor bildat; men

föreståndaren, antingen han oförsigtigt begifvit sig ut ur dessa underjordiska boningar, eller valt en så beskaffad håla, der han kunde lättare upptäckas, blef af fienderna öfverraskad, och öfverlemnad åt rysliga plågor, för att tvingas till upptäckt af det ställe, der stiftets och hans olyckliga medbröders skatter blifvit gömde. Han egde själsstyrka nog, att oaktadt sitt lidande, dölja hemligheten, och blef mildare behandlad. Så snart Nordmännen aflägsnat sig från denna nejd, för att återvända till Nantes, och floden återfallit innom sina bräddar, skyndade Borgerskapet och Klereciet från Tours till Marmoutier, hvars olycka de redan kände, drogo munkarne ur deras underjordiska gömslen, och ledsagade dem, tillika med Herbernus, deras värdige föreståndare, till staden, der de slösade på dem all omsorg, och lemnade till deras tjenst ett hus, som hade gemenskap med en kyrka 181).

Knapt voro sex månader förflutne, då man i Tours fick veta att en ny Nordisk tropp var i antågande. Denna bestod ännu af Hastings krigare, men förstärkt af en flotta, som utgjorde hundrafem segel, anförd af Sydrok. De tjugufyra munkar som undsluppit blodbadet i Marmoutier, och i sina hålor uthärdat dödens ångest, togo nu den hel. Martins ben, och, ledsagade af sin Prior, tolf Domherrar, och lika många borgare från

Chateauneuf, som ville utgöra deras skyddsvakt, begåfvo de sig straxt till Orleans, derifrån till Saint-Benoit, och slutligen till Chably. Emedlertid uppbrändes Angers af Hastings tropp, som dessutom härjade Mans, och visade sig framför Tours, hvars skatter äggat hans omåttliga snålhet. Då de denna gång möttes af inga hinder, inträngde de den 8 November i staden, och brände stiftet och kyrkan Saint-Martin. Gamla dokumenter, bref och handlingar uppgingo i lågorna, så att Konungen följande året, måste föranstalta om en samling af nya.

Nordmännen togo derifrån vägen till Orleans, Fleuri, Chably och Auxerre, och voro djerfve nog, att framtränga till Bourgogne, och således aflägsna sig mer än hundra franska mil från den kust, der de innehade sitt läger. Det synes emedlertid som hade de vid mynningen af Loire qvarlemnat nog stark bevakning. Ön Bier eller Her hade blifvit förvandlad till en befäst ort, betäckt med kojor, der de förvarade sina fångar. Den tropp, som bevakade detta förvaringsställe, kom i tvist med de Nordmän, som förut hade intagit Nantes, och voro måhända af Hastings parti 182). För att tvinga dem, som kommo från Nantes att flytta, ingingo de som senast ankommo (hvilka förmodligen voro de som fattat stånd på ön) ett förbund med Crispoé, som efterträdt sin far, No-

ménoé i Hertigliga eller Kongliga värdigheten af Bretagne, och anföllo staden samfällt med storm. Men anföraren Sydrok blef farligt sårad, hvarefter striden å deras sida upphörde. Man underhandlade med Nordmännen från Nantes, hvilka biföllo att gifva Sydrok guld och silfver, med vilkor att han återtågade med sin tropp. Sydrok aftågade ock från mynningen af Loire, sedan han fått den utlåfvade summan, men endast för att åter visa sig vid Seinen. Det var ej med Franker, han ingått denna öfverenskommelse; han hade blott gifvit landsmän det löftet att lemna dem i fredlig besittning af Nantes.

Desse, knappt befriade från sina medtäflare, anföllo Loire och Vilaine, och ville landstiga för att plundra stiftet Redon, som då var ett af de rikaste och mest vördade i Bretagne, hvars munkar redan tagit flygten. Då en storm anföll piraterne på floden, blefvo de till den grad förskräckte att de sände skänker till nämnde stift, för att försona de christnes Gud och helgon. Urkunden framställer mer än ett exempel på detta folkslags öfvertro, när en stor fara hotade, och de förolämpat det heliga. Emedlertid måste deras fruktan hafva upphört med stormen, ty sexton Vikingar inträngde sedan i stiftet, der de drucko vin ur kalkarne, hvaraf de skolat dött på stället. Suhm förmodar, att detta vin varit förgiftadt. Ehuru

dessa tider icke voro redlighetens och dygdens, finner man likväl aldrig, att Frankerne brukat förrädiskt svek mot det folk, hvars grymhet gjorde dem så olycklige. Nordmännen härjade och förstörde allt i stiftets granskap, uppbrände boningsställen, och släpade med sig män och qvinnor till sina skepp. Grefve Pasquiten och Biskopen af Vannes voro bland dessa fångars antal. Stiftet Redon uppoffrade en guldkalk för Grefvens lösen; men Biskopen bortförde de, när de lemnade Loire, och man har ingen underrättelse huruvida han någonsin återvunnit sin frihet 183).

Vi återkomma till Sydroks här, hvilken utgick från Loire för att tåga till Seine. Carl, som fått en armée på benen, angrep, med tillhjelp af Torquatus, en af hofvets förnämste, piraternes här, med sådan hurtighet, att deras nederlag blef fullkomligt. Sydrok återvände till Danmark.

Frankrike hade kunnat vinna flere sådana segrar; men dertill fordrades att Konungen hade varit ense med sina bröder och med folket, och att det sednare icke haft att beklaga sig öfver hans bekymmerslöshet vid alla dess missöden. Aqvitanien, i flere år ett rof för piraternes härjningar, och försatt i oro genom sin gamle Konung Pepins anhängare, hvilken Carl redan tvänne gånger förvisat i kloster, var i sådan gäsning, att det, för

att undandraga sig Carls välde, önskade sig Ludvic den Tyske och hans son till Konungar. Denna elaka ställning, som Konungen ej förstod att ändra, lättade för en lång tid Nordmännens inträde i Frankrike, hvilket framdeles skall ådagaläggas.

Carl den skallige var redan ledsen vid de klagoljud som hördes från alla städer, och hela den utplundrade landsbygden. Han hade en sammankomst med sin bror Lotharius i Valenciennes. Det synes dock, som på detta möte inga mått och steg blifvit tagne för allmän säkerhet. På vägen, vid Ville-en-Selve, gjorde Konungen ett förordnande i afseende på de främlingar, som af Nordmännens eller Britternes infall kunde hafva blifvit tvungne att taga sin tillflygt innom området af hans stater. På ett möte, som några månader förut, år 853, blef hållet i Abbot-stiftet Saint-Medard, nära vid Soissons, var det beslut fattadt, att visse, af Konungen utsedde, skulle uppgöra räkning öfver hvad kyrkorne varit tvungne att förära Nordmännen, antingen på Konungens förord, eller utan denna omständighet, samt efterse hvad inkomster ännu voro dem öfrige, och anställa undersökning om tillståndet af de helgade rum som af Nordmännen blifvit förstörde 184). Det är sannolikt, att kyrkorne, vid Nordmännens inbrott, måste oftast betala för hela församlingen eller hela staden; man fann der öfverflöd af skatter, och

dyrbara prydnader; och tilläfventyrs tvekade icke lagliga magten sjelf, att tillgripa kyrkornes och klostrens rikdomar, i trängande nöd, när tiden icke tillät att anskaffa och uppbära de skattläggningar som Nordmännen pålade.

Seinen var fri, men Loire fortfor att hemsökas af plundringar; och man finner icke Konungen hafva varit betänkt derpå, att låta förstöra den fördelagtiga ställning Nordmännen så många år innehaft vid mynningen af denna flod, och som gaf dem medel i handen, att hvarje år anställa plundringar i sjelfva hjertat af riket. År 854 brände de slottet Blois, och störtade sig på Orleans, hvarest dock denne stads Biskoppar och Biskopparne af Chartres satte sig i försvarstillstånd. Det var en bedröflig sak, att Klereciet icke oftare gaf folket bevis af fosterlandskänsla, det skulle då tvifvelsutan gått i fält under dess banér. Till det efterdöme som gafs af Biskopparne från Orleans och Chartres må vi lägga den bragd af Erke-Biskop Hinkmar från Reims, att han, litet derefter, äfvenledes följd af sitt folk, satte sig i tillstånd att kunna möta fienden.

Vi hafve ej noggrann kunskap om allt som tilldrog sig i Aquitanien; efter utseende hade Nordmännen utrymt Bourdeaux, men visade sig dock samma år (854) och tände eld på denna

stad; invånarnes förskräckelse måste denna gång varit större än förut, emedan månge af dem räddade sig med flygten.

Carl hade ännu ett möte med sin bror Lotharius, i frågan om Nordens Vikingar. I Attigny blef dem emellan stadfästadt, att kusterne skulle bevakas. Carl gjorde en skänk till stiftet Grandlieu, af Prioratet Basseuil, emedan det skulle vara en tillflygtsort mot hedningarnes inbrott. En lika gåfva förärade han stiften Saint-Martin och Noirmoutier. Man borde väl sörja för de hundrade — ja tusentals andliges öde, som irrade kring Frankrike, och hvilkas utblottade tillstånd anklagade styrelsens och nationens svaghet. Det var i synnerhet abbot-stift och kyrkor, som ledo mäst af Nordmännens raseri. Men äfven folket led grufligt, och man känner icke någon anordning å Konungens sida, som hade för afsigt att lindra härjade städers och bygders nöd. Det är anmärkningsvärdt, att häfdatecknarne föga uppehålla sig vid det elände, som genom dessa inbrott, utbredde sig bland Rikets öfriga inbyggare.

Två år efter sitt nederlag visade sig Sydrok åter med en flotta i Seine-floden, och beseglade den ända till Pistes. Björn, en annan härförare, sannolikt den samme, som med binamnet Jernsida,

redan

redan visat sig i Frankrike, kom att förena sin flotta med Sydroks. Desse Härförare hade bidragit till Danske Konung Eriks afsättning och död. Stolte öfver denna framgång mot en infödd och inländsk Konung, angrepo de Frankrike med förnyad styrka, och härjade Provinsen Perche. Carl, å nyo biträdd af Grefve Gerhard, en af sina förnämste, anföll och förskingrade dem. De Nordmän, som hade sitt tillhåll vid Loire, ledo samma tid ett dylikt nederlag vid Poitiers, der Aqvitanierne lemnade dem en träffning. Men Konungen fick ej njuta mycket af dessa segrar. Pepin, som flytt ur klostret, gjorde gemensam sak med Nordmännen, af hvilka en tropp sannolikt ännu innehade sin ställning vid Garonne. Vikingarne, understödde af denne Carlovingiske Furste, efter att hafva tillbakaslagit Stephan, Hertig af Auvergne, inträngde i dennes fädernesland ända till Toulouse, hvilken stad de förgäfves sökte intaga. Den gjorde ett så hårdnackadt motstånd, att de belägrande afskräcktes 185) från alla vidare försök mot denna stad.

Pepin, i samråd med dem, sköflade landet, och lät dem åter betjena sig af deras egna skepp, som de lastade med byte. Detta ovärdiga förhållande var sannolikt en orsak, som förmådde Aqvitaniens invånare att välja Carl, Konungens i

Frankrike sen, till Konung, och dertill smörja och kröna honom i Limoges. Om Pepin haft rätt till kronan, hade hans förening med fienden naturligtvis gjort honom detta anspråk förlustig.

Ett historiskt fragment, hvars författare är Aigo eller Agion en prest från klostret Vavres 186), ger oss ett sorgligt begrepp om södra Frankrikes tillstånd i detta tidskifte. Den största förödelse rådde i hela detta land. Städerne voro förstörde, kyrkor och kloster plundrade och ödelagde, lummiga träd växte på ännu qvarstående murar. Fienderne hade förskingrat inbyggarne, och om de skonat deras lif, var det i hopp om så mycket större lösen. Af dem, som bodde på landsbygden, hade en del utvandrat för att bosätta sig öster ut; andre ville heldre trottsa alla faror, än öfvergifva sina fäders jord; ännu andre, slitande de heligaste band, hade störtat sig dessa fiendtliga främlingar till möte, och för att vinna deras förtroende, öfvergingo dem i grymhet, i det de sölade sina händer i vänners och slägtingars blod. Åt hafssidan, förblef landet utan odling, inbyggarne hade kastat sig in i bättre befästade orter, det öfriga af landet framvisade knappt en mensklig varelse 187). I medelpunkten af Frankrike var samma förhållande som i Norden. Jorden bar ingen inkomst åt de store; vinberg och trädgårdar voro sköflade, arbetarne fördrifne, och på allmän-

na farvägar träffade man ej mer hvarken köpmän eller pilgrimer. Dödens tystnad herrskade öfver fälten, och törne och tistel betäckte all brukbar åkerjord 188).

Emedlertid började Carl den stores rike mer och mer försvagas; Lotharius var död, hans söner delade och söndrade hans rike. Ett härtåg utgick genast från Norden, för att härja Frisland, som sköflades af en tropp, under Gottfrids befäl, hvilken var son af den Harald som blifvit döpt vid Kejserliga hofvet. Frisland var olyckligare än Frankrike; oupphörligt landstego Nordmännen der, för att plundra. Kejsar Lotharius, oförmögen att kunna skydda denna provins, hade kort före sin död öfverlåtit den åt sin yngre son, af samma namn. När denne Lotharius, vid delningen af Kejsarens stater emellan sina tre söner, hade erhållit Lorraine, afstod han, i sin ordning, en liten del af Frisland, såsom län åt två Nordiska Prinsar, Rörek och Gottfrid 189).

Under tiden fortforo piraternes härjande inbrott. Flottan som utgått från Norden mot Frisland, var sammansatt af Danskar, Norrmän och Obotriter. Svenskarne hade upphört att deltaga i härfärder på oceanen; de hade vändt sina ögon åt Ryssland, eller Slavernes land, der de landstigit, och bosatt sig under namn af Vareger, och der

de hade äran att upphöja en af sina Härförare på thronen.

Den nya här, som var riktad mot Frisland, förstörde Dorstadt och anföll Utrecht. I Holland vågade invånarne göra motstånd, men ledo nederlag, och en del af dem bortfördes i träldom. Segervinnarne skyndade att bära förskräckelsen till andra länder. Tilläfventyrs var denna den hären, som vid årets slut marcherade mot Paris, och sades vara sammansatt af många folkslag. Den 28 Dec. inträngde den i förstäderne, hvilka, efter allt utseende, öfverlemnades åt dess raseri. Sjelfva staden var sannolikt tillsluten, likasom vid Nordmännens föregående anfall 190). S:t Genovevas och S:t Hermans reliker blefvo å nyo bortförde i provinsen. Efter vanligheten sattes eld på kyrkorna; Saint-Germain, Saint-Denis och Saint-Etienne sparades blott i kraft af en öfverenskommelse med fienderne 191). De togo Abboten af Saint-Denis och hans bror såsom gisslan för uppfyllandet af öfverenskommen förbindelse. För att kunna hopsamla den summa de hade att vänta, måste Carl den skallige pålägga en allmän skatt, från hvars utgörande ingen och intet blefvo undantagne, vare sig Biskoppar, Abboter, Adelsmän eller kyrkor. Nordmännen aftågade slutligen med en skatt af 685 mark guld och 3,250 mark silfver 192). De hade nu utbredt sina ströftåg norr om

Seinen. Saint-Quentin och Soissons blefvo härvid ödelagde. Aldrig har Frankrike varit så oroadt; ty, så länge stränderna af Seinen betalade sina utskylder, för att blifva från härjning befriade, blefvo de städer, som voro belägne längst efter Loire, från Tours till Blois, plundrade af den andra hären, och Pepin, som ledsagade den tredje, öfverlemnade Aquitanien ända till Poitiers, åt deras omåttliga girighet.

Nordmännen vid Seine, sannolikt anförde af Hasting, hade förbundit sig att aftåga. Hasting föreslog dem en härfärd mot Rom, hvars rikdomar han med beröm hört omtalas, men utan att bestämdt veta i hvilken del af Italien denna namnkunniga stad var belägen. Han gick till segels med hundra skepp, plundrade i förbifarten Spanien och sjelfva Aquitaniens kust i Afrika 193), der ännu ingen Nordman förut varit synlig; inträngde i medelhafvet och härjade Baleariska öarne. Man har icke längesedan i Ryssland uppgräfvit en mängd Arabiska mynt af Ommiadiska Kaliferne i Spanien, af Abbassidiske furstar i Libyen, och Edrisider i Mauritanien. Dessa mynt, alla före år 815, och för närvarande förvarade i Vetenskaps-Akademiens Museum i Petersburg, äro, efter utseendet 194), lemningar af Nordmännens plundringar bland Maurerne, och kunna vara öfverförde till Ryssland, der

Nordens Vikingar på samma tid gjorde åtskilliga infall.

Efter att hafva brandskattat Maurerne och Spaniorerne, styrde Hastings flotta till kusten af Italien. Den ankom i en hamn, som troddes vara Roms; ett misstag, så mycket mera begripligt, som höga och med torn försedda murar, några allmänna byggnader, och måhända ett fördelaktigt läge, gaf åt denna hamn ett vördnadsbjudande utseende, hvaraf Vikingarne blefvo bedragne. De anlände verkligen till hamnen af Luna, en gammal stad, hvilken Etruskerne försatt i blomstrande tillstånd, men som efter Romerska rikets undergång, fallit från sin fordna pragt. Luna var en liten stad i Genuas område vid Spezzias vik. Invånarne firade julhögtiden i Domkyrkan, då nyheten spriddes, att hamnen uppfylldes med skepp, bemannade af ett okändt folkslag. Kyrkan blef genast tom; man skyndade att tillsluta stadsportarne, och sätta sig i försvarsstånd. Hasting underrättade genom bud Biskopen och Grefven af Luna, att de voro män från Norden och segrare öfver Frankerne; att de öfverallt voro fruktade, men ville ej göra denna kustens invånare något ondt, utan önskade blott förbättra den skada deras skepp tagit under resan. Hasting, för att inge större förtroende, lät förljuda att han vore trött vid ett flygtigt och äfventyrligt lefnadssätt, hvilket han

ru så länge fört, och att han önskade ingå i christna kyrkans sköte. Detta gjorde verkan. Biskopen och Grefven, långt ifrån att oroa Nordmännens läger, försågo dem snarare med hjelpmedel. Hasting lät döpa sig, men Nordmännen blefvo likväl ej mottagne i staden. Hasting tog då sin tillflygt till en annan list. Han diktade på sig en svår sjukdom; lägret gaf genljud af jemmerrop; han förkunnade sig vara sinnad att skänka allt sitt rika byte till kyrkan, om man låfvade honom en graf i ett kloster. Huru kunde man vägra bifall åt en så from önskan af en främling som mot Klereciet visade sig så benägen? Snart derefter hördes Nordmännens sorgeskrän, som förkunnade deras anförares död. De anställde begrafning, och följde mangrannt hans lik till kyrkan; men i det ögonblick man ville nedsätta honom i grafven, uppreser sig den förmente döde ur likkistan, fattar sitt svärd och mördar Biskopen som förrättade tjensten. Detta var för alla hans män signaler till förräderiets verkställande. De blottade sina vapen som hittills voro gömde under kläderne, nedgjorde de prester och lekmän som voro i kyrkan, utspridde sig i staden, uppoffrade invånarne, plundrade husen och intogo alla poster. Herre af Luna, insåg Hasting nu sitt misstag, och blef varse att han ännu var långt från Rom. Mer behöfdes ej, för att inge honom afsmak för hela expeditionen. Han lät föra om bord invånarnes rikdomar, de skönaste

qvinnor, och ynglingar som voro i stånd att strida eller föra åran, och afseglade för att återvända till Nordens länder.

Detta äfventyr, som till minsta omständigheter berättas af gamle häfdatecknare från Normandie, synes så ovanligt, att yngre författare betvifla dess sanning. Men var då ej Nordmännens hela lif en oupphörlig kedja af äfventyr? Det framvisar dessutom många exempel på samma svek som Hastings. Man skulle kunna säga, att en sådan krigslist beständigt af dem förnyades, när minnet deraf hunnit någorlunda utplånas ur folkens sinnen. Flere sekler efter tåget mot Luna, då Nordmän från Frankrike landstigit i södra Italien, intog Hertig Robert genom samma medel ett befästadt slott i Calabrien, som gjorde honom motstånd 195). Italienska urkunder omtala ej Lunas intagande af Nordmän. Den berättelse de lemna om stadens förstöring, liknar snarare Romanen om Romeo och Juliette, än den skildrar en Hastings bedrifter. Den är af följande innehåll: Fursten af Luna blef intagen af en ung Kejsarinnas skönhet, hvilken gjorde en resa i sällskap med hans maka. Hon, å sin sida, fattade till prinsen den häftigaste kärlek. Desse älskande togo sin tillflygt till en list, för att ingå förening med hvarandra. Kejsarinnan förebar en svår sjukdom; man trodde

hen-

henne vara död, och tillställde hennes likbegängelse; men i hemlighet förenade hon sig med sin älskare. Kejsaren, som feck veta bedrägeriet, förstörde våldtagarens hufvudstad. Man finner att enda sammanhanget mellan dessa båda traditioner, är, att staden Luna, till följe af ett föregifvet dödsfall, blifvit ödelagd, och att ryktet om en romantisk händelse, såsom orsak till stadens undergång, spridt sig från Italien till Frankrike.

En af Nordmännens anförare, som förut härjat Seinens stränder, var icke Hasting följaktig på dennes Italienska fälttåg, utan bosatt på en ö, som Annalskrifvare kalla Oscelle, Oissel 196) (Ösel), utan att vidare uppge dess läge. Abbé Lebeuf tror att denna ö kunde vara den, som utgör en sträcka i Seine-floden, framför Marly, och hvilken i medeltiden kallades: Ile de la Vieille Loge, ou Tour (gamla hyddans, eller tornets Ö 197). Stenbrotten vid Saint-Denis kallades fordom Peroscel, eller Oscelles klippa 198). Andre äro af den öfvertygelsen, att den ö i Seinen, hvarest Nordmännen bosatte sig, vore belägen nära Pitres, der man likaledes finner en by med namnet Oissel. Såväl vid denna by, som vid Port de l'Arche, möter man en sådan mängd af öar, att det blefve svårt att afgöra, hvilken af dem varit boningsplats åt Vikingar 199). I slutet af förra århundradet,

öppnade man vid Oissel ganska gamla grafvar, och ett rykte utbredde sig genast, att man efter Nordmän funnit benrangel af vidunderlig storlek 200). Hvad som häraf är sanning, är att man der funnit Romerska skådepenningar, och att icke något anträffats som företrädesvis haft afseende på Nordmännen 201). Det är dock troligt att en ö i nejden af Pont de l'Arche varit intagen och bebodd af Nordmän, emedan den på medeltidens kartor utmärkes med de skandiske namnen Cortholm och Torholm 202).

Intagandet af ön Oissel blef en ny olycka för Frankrike. Ifrån den stund Nordmännen försäkrat sig om denna postering, började de sina ströftåg på Seinens båda stränder, och härjade flere provinser. De utöfvade nu sina fiendtligheter med mera ordning än tillförene. De anskaffade hästar, och genomforo allmänna vägarne, för att öfverfalla och beskatta förmögne resande. På detta sätt öfverraskade de Abboten af Saint-Denis, och tvingade honom att friköpa sig med en betydlig penningsumma. För att hålla dessa anslag, så mycket mera hemlige, döljde de med sorgfällighet afresans ögonblick, och visade sig när man minst väntade dem.

Emedlertid lärde nödvändigheten dem, som fruktade deras fiendtligheter, att iagttaga be-

stämda försigtighetsmått. Abbot-stiftet Saint-Germain-des-Prés, beläget i en enslig nejd utanför Paris, hade försedt sig med skildtvakt till häst, för att gifva munkarne röfvarnes ankomst tillkänna. Nordmännen iagttogo vid dylika tillfällen den hastighet i resor, att då Benedictiner-bröderne en påskdag voro sysselsatte i morgonmessan, hade skildtvakten med möda tid, att gifva tecken till en tropps ankomst, hvilken hade för afsigt, att öfverraska klostret. Munkarne flydde ur kyrkan ned i brunnar, och till andra ställen der de säkrast kunde gömma sig. Nordmännen antände kapellet, och aftågade. Staden Chartres föll i deras våld, och öfversvämmades af blod. Biskopen, som ville rädda sig med simmande, drunknade i Eure. Biskopen af Beauvais dödades i sitt eget stift.

Ingen säkerhet till lif och gods var mer att påräkna i trakterne af Paris. Carl den skallige, hans brorson Lotharius och hans förnämste Vasaller, beslöto i Juli månad 858, att tåga emot ön Oissel, för att förstöra detta farliga näste. Ön blokerades, och då man förmodade att röfvarne icke hade mycket lifsmedel på denna ö, hvarifrån de hvarken kunde undkomma eller äga förbindelser med fasta landet, syntes deras undergång oundviklig. Men i samma ögonblick Frankerne nalkades, för att hämnas på sina grymma fiender, gjor-

de ett uppror bland de stora Vasallerne en vigtig förändring i sakernes ställning. Man känner ej de hemliga stämplingar, som af dem begagnades, för att göra gemensam sak med Bretanerne, hvilka upprest sig mot Carl. Icke nöjde med detta steg, skickade de bud till Ludvic den Tyske, Konungens broder, för att beklaga sig öfver det tyranni som utöfvades af Ludvic, Carls son. De blygdes ej, att låta säga Germaniens Konung, att om han vägrade dem undsättning, voro de nödsakade, att underkasta sig Nordmännens välde. Ludvic den Tyske begaf sig med härsmagt till Frankrike. Carl fortfor icke dessmindre att inspärra ön Oissel, ehuru hans egen person råkade i fara; och, oaktadt Vasallernes affall, hade han kunnat tvinga fienden att dagtinga, om hans brors hastiga antågande icke förmått honom, att tänka på sin egen säkerhet. Han upphäfde blokaden af Oissel, och sammankallade, första gången efter många års förlopp, Parlamentet till Chiersy, der han, genom de mest förödmjukande löften, förmådde de store att väpna sig för hans sak. Emedlertid nalkades Ludvic; och vid hans inträde inom Konungariket affollo nästan alla Vasaller från sin Herre, och skyndade Germaniens Konung till möte, hvilken, på Erke-Biskoppens af Sens inrådande, sammankallade Parlamentet till Attigny. Landets förnämste bivistade detta sammanträde till ett stort antal, förklarade Carl den skallige, i an-

seende till hans oskicklighet, thronen förlustig, och utropade hans bror, Ludvic den Tyske till Konung.

Snart blefvo de likväl öfvertygade, att en utländsk Konungs regering, icke beredde dem sådana fördelar, de väntat sig. Hincmar, Erke-Biskop af Reims, öfverlemnade till den nye Konungen de kraftigaste föreställningar i afseende på furstar, som våga förgripa sig på kyrkans egendom, samt beklagade sig öfver det förtryck hans armée utbredde 203). Ludvic återsände sin här till Tyskland. Då han nu såg sig i Frankernes, eller, som de hädanefter böra kallas, Fransmännens våld, kunde han ej längre motstå Carls anhängare, hvilken vid samma tid befästat sig i Bourgogne; han ansåg klokt att afsäga sig Frankrikes krona, och återvände till Tyskland.

Ett möte, som Konungarne höllo i Coblentz, afgjorde, efter någon tid, deras tvistigheter. De gåfvo der sitt löfte, att återställa kyrkorna deras egendom, och hädanefter rätta sina förhållanden efter de stores betänkanden, deras verklige och trogne hjelpare och medarbetare 204).

Sedan blokaden af Oissel var upphäfven, bemägtigade Nordmännen sig alla de skepp, som Konungen hade samlat omkring ön, och lemnat

efter sig vid sitt återtåg 205), och sysselsatte sig från den tiden, att befästa en station, på hvilken de undsluppit en så hotande fara. Carl, som såg sig bedragen, i stället för understödd af sitt rikes store, ansåg det vara försigtigheten-likmätigt, att underhandla med fienderna, ehuru erfarenheten visat honom både onyttigheten och faran af sådana tillställningar. Genom ett fördrag 206) som upprättades i slottet vid Verberie, och hvars beskaffenhet vi icke hafva oss bekant, lofvade Björn att lemna Frankrike. Utan tvifvel måste man betala hans återtåg; men då man icke med visshet vet, att Konungen upptagit någon ny beskattning, har denne kunnat anskaffa den betingade summan, genom lån på sina gods, eller af kyrkornas medel. Björn hade äfven från Danmark mottagit hugneliga nyheter, och beslöt att återresa till sitt fädernesland. Hans flotta hissade segel, och anlände få dagar derefter till Frisland. Det förmäles, att Björn der slutat sina dagar, utan att återse sin födelsebygd 207).

Som en blixt utbredde sig tidningen i Frankrike, att den vilde Hasting återkommit från Italien, och rustade sig att åter härja landet. Allmän tröstlöshet! Man såg ej mer målet för de olyckor, som hotande uppstego öfver detta rike. Nordmännens flotta hade, vid återtåget från sin expedition mot Luna, med allt sitt byte, alla de fångar, och skö-

na qvinnor som togos i denna stad, blifvit öfverfallen af en gruflig storm; deras master, styren och segel — allt gick förloradt. I denna nöd kastade de menniskor och saker öfver bord, för att lätta skeppen 208). Sannolikt bemödade de sig att finna en tillflygt vid kusten af Provence; åtminstone ingick en del af flottan i Rhône, den enda flod i Frankrike, som ännu ej undergådt den förödmjukelsen, att bära rikets förstörare på sin bölja. De styrde uppåt floden, gjorde ströftåg på dess båda stränder, härjade städer och kloster. Nimes och Arles undergingo i synnerhet ett grymt förfarande. Medelhafvets kuster, från Pyrenéerne till Apenninerne, darrade för desse Nordens sjöröfvare. Det förmäles äfven att Grekiska rikets kuster vid denna tid skådat dem första gången. Spanien, som förut endast i förbifarten blifvit härjadt, tjente dem nu till vinterläger. Dock hade Spanien blott att göra med en enda hop; Frankrike deremot var anfallet på alla punkter.

Ehuru Björn afseglat, återstod likväl ännu en skara vid Seinen, hvilken utan tvifvel ingen förbindelse hade med Björns folk, ty i annan händelse, hade äfven dess aftåg varit inbegripet i fördraget vid Verberie. Den ersatte, ty värr, i allt hänseende Björns afvekna följe, öfverraskade, d. 28 April, staden Noijon, sköflade klostret Saint-Eloi, bortförde Erke-Biskopen, jemte många adelsmän, prester

och lekmän, och dödade fångarne under vägen. Munkarne i Saint-Denis bortförde relikerne från stiftet till sina gods vid Nogent-en-Hurepoix. Folket, öfvergifvit af sin Konung och af adeln, samlade sig i sin förtviflan vid Seinen, för att söka motstå dessa härjningar. Nordmännen skingrade med ringa möda en sammanrafsad hop, utan skicklig anförare. En ny anfallshär anlände nu äfven från Norden, hvilken plundrade länderne kring Schelde, Abbot-stiftet Saint-Valery-sur-Somme, och staden Amiens, under det en tredje flock ödelade Batavien, hvarest Ludvic den Tyskes donationer icke synes hafva lemnat dem rum för en fast boningsplats. Sedan de plundrat Amiens, bosatte sig Nordmännen på en ö i Somme, alldeles så, som de voro vane vid mynningarne af Frankrikes öfrige floder 209). Nu voro alla Konungarikets floder i deras våld, och om någon segelfart ännu var öfrig, borde den nästan helt och hållet upphöra.

Carl den skalliges svaga regering tröttnade ej att ånyo betala piraterne, för att förmå dem upphöra med sina härjningar. Han biföll att gifva den tropp, som lägrat sig vid Somme, 3,000 mark guld, måhända en öfverdrift hos häfdatecknare. I kraft af denna summa, lofvade troppen att icke allenast sjelf aftåga, men det som väl

var

var värdt 3000 mark, att förjaga sina Landsmän från Seinen. Suhm anser dessa Nordmän icke vara Danskar, eller att de åtminstone voro från en annan ö, eller ett annat rike, än de, mot hvilka de erbjödo sin tjenst. Fördraget afgjordes, och denna tropp gaf gisslan, såsom underpant för sin trohet. Nu uppstod äfven å Fransmännens sida fråga, om att kunna uppfylla detta aftal. Men huru anskaffa en så ofantlig summa i ett land, uttömdt af plundringar, och beröfvadt all handel och idoghet? Man skattlade alla kloster, alla egendomsägare och köpmän. Man indref pålagorne med yttersta stränghet, och borttog effekter och möbler från dem, som ej mägtade betala. Icke dess mindre, förflöt ett helt år, för att hopsamla denna summa. Förmodligen är denna skattläggning densamma, som enligt en Frankisk häfdatecknare, utgjordes år 866, efter ett ströftåg af Nordmännen, som sträckte sig till Chappes, bredevid Troyes, hvarest marknad hölls 210). Enligt denna berättelse stego utskylderne till 4000 mark; hvarje fritt Mensal-hemman uppskattades till sex denier, hvarje ofritt till tre, hvarje jordbrukare till en; af två värdshusvärdar, blef en ålagd att gifva skatt; köpmännen skattlades till tiondedelen af deras förmögenhet; och då summan ändock ej befanns tillräcklig, måste man lägga ännu en denier såsom beskattning på hvart prestbord, och dess-

utom en pålaga i silfver eller vin att utgöras af alla adelsmän, hvilka dock sannolikt genast derefter blifvit derifrån befriade.

Lotharius var ej mindre bekymrad än Carl öfver Nordmännens beständiga härjningar. Sedan de å nyo plundradt Dorstadt, beseglade de Rhenfloden. Lotharius, som ej mägtade fördrifva dem, följde Konungens i Frankrike exempel. Han pålade hvarje prestbord en skatt af fyra denier, och tillade ännu en viss pålaga i vin, mjöl och boskap, för att skicka Nordmännen, som anfördes af Heriolds son 211).

Nordmännen vid Seinen, som under väntan på skattens insamlande, funno att hvilan var en tidsspillan, gjorde ett tåg till England. Det synes, som en annan tropp förenat sig med dem under vägen, ty de återkommo med 200 skepp, under en anförares befäl, vid namn Veland. Tideböckerne gifva ej tillräcklig anledning att urskilja, huruvida denna här, som ankom från England, var densamma, som vid denna tidpunkt förnyade de ströfverier hvilka begingos vid Somme. Äfven stiftet Saint-Bertin, vid Saint-Omer fick erfara följderne af deras raseri. De dödade der fyra munkar, och uppstaplade hopar af byte framför hög-altaret i kyrkan, för att på en gång kunna bortföra hela samlingen. Snart märkte de att

några af deras egen tropp hade oförmärkt borttagit något från den gemensamma högen. De läto då hela troppen genom trompet-ljud sammankallas, och upphängde de brottslige midt för klosterkyrkan 212). Vid detta drag af rättvisa bland Vikingar, borde Fransmännen erindra sig, att deras förfäder, i Clodovigs tid, handlade lika samvetsgrannt när de plundrade Gallerne.

Slutligen hann Konungen samla den utlofvade summan, hvartill han bifogade ett stort förråd af lifsmedel, för att ännu kraftigare förmå Nordmännen att hålla deras löfte. De hade redan inträngt i Seinen, förmodligen för att injaga fruktan hos Fransmännen; men så snart man betalte, ville de visa sig värdige summan, och gingo att inspärra sina Landsmän, eller de Nordmän, som innehade ön Oissel.

Under belägringen ankom ännu en annan tropp; det var den, som nu nära ett år vistats i Spanien. De voro 60 segel starke och förenade sig med de belägrande. Straxt anhöllo de belägrade, som plågades af hungersnöd, att få dagtinga. De erbjödo sig att med sina fiender dela allt sitt byte, aflåtande åt dem 5000 mark guld, och lika mycket silfver, en summa nästan otrolig, om man ej visste att piraterne isynnerhet bemägtigade sig kyrkornes skatter. I stöd af denna anordning,

föresatte sig båda partierne att afsegla med den rika skörd de hämtadt i Frankrike.

Men vintern var inne; under denna förevändning lägrade sig Velands tropp längst efter Seinen, och låttsande sig söka goda Cantonerings-qvarter, tågade den fram åt Melun, utan att Fransmännen, undergifne sitt olyckliga öde, mot en sådan trolöshet gjorde några påståenden. Den andra troppen, som varit belägrad, tog samma väg, och framträngde ända till Saint-Maur-les-Fossès. Denna hade antagit Velands son till anförare. Nordens häfdatecknare anse denna vara en Vidric, namnkunnig i Sagorna; tvänne grafhögar i Skandien bära ännu hans namn.

Så snart dessa rörelser blifvit utförde, sammankallade Carl den skallige, sin ringa krigshär till Senlis (år 862). Hans afsigt var att bemägtiga sig stränderne af Oise, Marne och Seine; men för en så svag furste var detta ett allt för dristigt företag. Innan han kunde rycka i fält, hade Normännen, hvilkas här var förlagd vid Saint-Maur, försedt sig med smärre fartyg, hvarpå de seglade längre uppåt strömmen. De uppbrände Meaux, och skulle hafva inträngt ända i stiftet Saint-Faron, om de icke varit i saknad af tamda hästar att begagna vid intåget. De andägtige försumma-

de icke att tillskrifva sin kloster-patron denna lyckliga händelse.

Emedlertid upptänkte Carl, för första gången i sin lefnad, en krigslist, som i utförandet icke kräfde stora ansträngningar. Den gick derpå ut, att tillstänga farleden på Marne-floden vid Tribaldou, på ett ställe nedanför Meaux. Genom detta medel, skulle Nordmännen, som med vanlig djerfhet utan minsta aktsamhet färdades på floden, hindras att återkomma på Seinen.

Detta företag, utfördt med någon skyndsamhet, lyckades fullkomligt. Nordmännen, som nu seglade utföre floden, sågo till sin stora bestörtning, vägen vara stängd och stränderne besatte med krigsfolk. Aldrig hade de befunnit sig i sådan brydsam belägenhet. De rådplägade och beslöto att uppoffra allt, för att befria sig ur denna snara. De utfäste sig att återge allt hvad de uppbringat sedan deras infart i Marne, att på en bestämd dag, tillika med öfrige Nordmän, lemna Seine-floden och återgå till hafvet, ja — till och med att i förening med franska hären tvinga de öfrige Vikingarne att aftåga ur Konungariket. Slutligen tillbjödo de sig, att lemna gisslan för uppfyllandet af dessa löften. Om Carl här användt den själsstyrka som hos honom bordt väckas, vid minnet af alla de olyckor

som dessa fiender låtit hans folk öfvergå, om han här gifvit ett strängt efterdöme af vedergällningsrätten, samt dragit den lysande fördel, som tillfället erbjöd, af sina förödmjukade fiender, hvilka lyckan nu lemnat i hans händer, hade han måhända sparat Frankrike vidare besök af dessa plågoris. Men han åtnöjde sig helt fromt med antagandet af de vilkor som Nordmännen erbjödo i djupet af deras nöd.

Några dagar derefter hade Veland med Konungen ett möte, der den förstnämnde med ed bedyrade vissheten af dessa löftens uppfyllande. Det är ej osannolikt, att på detta möte Presterskapet förmått Veland att antaga Dopet. Han var Danska flottillen på Seinen följaktig ända till Jumièges, hvarest han beredde allt till återfarten, delande flottan i flere eskadrer, af hvilka hvar och en antog en bestämd rigtning. Hvad honom sjelf angick, vände han med hustru och barn om till hofvet, samt antog christna läran. Sannolikt anviste man honom besittningsrätt af vissa länder, ehuru urkunden i detta ämne iagttager tystnad. Han omkom året derpå i en enskildt strid, genom en af de sinas hand.

Just som Nordmännen voro i begrepp att med sin flotta utlöpa i hafvet, erhöllo de vissa anbud af Salomen, Konung af Bretagne, hvilken, sedan

han förvärfvat sin krona genom mord på företrädaren Erispoé, och fruktande Konungens af Frankrike hämnd, ville i rikets grannskap åt sig förvara hjelptroppar, på hvilka han i nödfall kunde räkna. Ludvic, en son af Carl sjelf, hade tagit denna thron-inkräcktares parti. Enligt Häfden förärade han Nordmännen 6000 mark silfver, för att få behålla dem i sin tjenst; men emedan Konung Carl kort derefter slöt fred med Konungen af Bretagne, blef denna öfverenskommelse utan följder.

En vigtigare händelse och i hvilken hela Frankrike lifligt deltog, var Nordiske anföraren Hastings omvändelse. Han var folkets skräck, man fruktade honom mer än alla Nordens Vikingar. Så länge Hasting uppehöll sig i riket för att härja, voro Fransmännen att beklaga. Det var framför allt honom man sökte blidka. Folket önskade det så ifrigt, och Konungen insåg så väl behofvet deraf, att han sammankallade Baronerne och Biskopparne 213), för att öfverlägga om medlen att sluta tvistigheterna med denne fruktansvärde Härförare. Enligt Benedictus de Saint-Maur, hvilken förtäljer allt som föregick i Konungens sittande råd 214), yttrade det höga presterskapet och de förnäme till Konungen, att om ännu ett fälttåg vore nödvändigt, skulle de bispringa med officerare, bågskyttar och fotfolk; men Konungen, som ville undvika ett nytt

krig, svarade att man snarare borde underhandla, för att ej förlänga krigets olyckor, och utsätta riket för det möjliga öde, att helt och hållet blifva eröfradt.

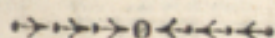
Sedan denna rådplägning blifvit slutad, skickades Abboten af Saint-Denis jemte flere Biskoppar såsom sändebud till Hasting. Vältaligheten var den tiden det högre Kereciets förnämsta gåfva och prydnad. Prelaterne gjorde deraf inför Nordmännens anförare ett lyckligt bruk. Med böner, löften och skänker förmådde de böja hans stolta sinne; han lät framföra sig till Konungen, och bifföll att låta döpa sig, sedan han fått en stor penningsumma, och med vilkor att få ega Grefskapet Chartres, hvilket dock sannolikt gafs honom endast på lifstid 215). Freden blef slutligen med högtidlig ed ingången och bekräftad.

Nu återstodo inga andra fiender än en liten här af Nordmän, som hade sin ställning vid mynningen af Loire. På lång tid hade Frankrike varit utan lugn och tröst. Nu kom fredens stund. Detta var den första verkliga fred efter trettio års härjningar. Abboten och de andäktige från Saint-Germain-de-Pres, som vid Nordmännens annalkande flytt till Nogent, med sitt skyddshelgons reliker, återkommo i Juli 863, genom

Marne

Marne och Seine. Presterskapet af Paris och otaliga invånare hade förfogat sig till utloppet af Biévre, hvarest nu är en brygga, hörande till Jardin des plantes. Helgonets qvarlefvor fördes der i land, man afsjöng en högtidlig messa vid sammanloppet af Seine och Biévre. Slutligen begaf sig den högtidliga processionen till klosterkyrkan, under det Presterne afsjöngo dessa Profeten Jeremiæ ord: "Skåda, Herre, denna stad, nu så öde och förstörd! Folkens drottning är tyngd af smärta, och det är ingen, utom Dig, som henne trösta kan 216)."

Den gamle Franske häfdatecknaren Benedict de Saint-Maur, sedan han med denna fredstraktat slutat första boken af sin Rimkrönika, beklagar i kraftfulla verser Frankernes förnedring, och deras öde som måste böja sina hufvuden under oket af det grufligaste folk i verlden 217). Det syntes honom som efterkommande skulle finna all den skam och skymf otrolig, som hopat sig öfver en så mägtig nation. Han påminner sig med sorg att detta folk var då till en förvånande grad, vanslägtadt och förderfvadt; och hans franska hjerta tröstar sig med hoppet, att den tid nalkades, då detta folks karakter skulle visa sig i ett förmånligare ljus.

CAPITLET VI.

Carl den skallige anbefaller Krigs-operationer mot Nordmännen. — Robert den tappres hjeltedöd. — Nordmännen intränga i stiftet Saint-Denis. — Nya härjningar på Loires stränder. — De intaga Angers. — Carl belägrar dem, och tvingar dem att kapitulera. — De återkomma till Basse-Loire, och ödelägga Bretagne. — Rollo (Rolf) anländer till Frankrike. — Nordiska Skriftställares misstag om hans härkomst. — Hans förbund med Alfred i England. — Han landstiger i Frisland. — Hans segrar. — Ny skattläggning i Frankrike för Nordmännens räkning. — Rollo bistår Alfred att uppstiga på thronen. — Nordmännens härfärd i Flandern. — Konung Ludvig segrar öfver dem vid Vimeu. — Klereciets klagan öfver nationen, och de få hinder som möta Nordmännen vid deras härjningar. — De begifva sig till Rhen. — Germaniska troppar belägra dem. — Kejsaren låter dem undkomma. — Deras anförare mördas vid återkomsten till Frisland, enligt Kejsarens föranstal-

tande. — Nordmännen visa sig åter vid Seinen.

Framgången vid Marne, som kunde anses vara ett drag af hjeltemod, hade åt Carls nedslagna sinne gifvit någon uppmuntran; han sammankallade sitt rikes Store till Pistes, nu varande Pitres vid Seine. På denna eller den följande riksdagen, blef Pepin, som genom förräderi tillfångatogs af Hertig Rainulf af Aquitanien, dömd till döden, emedan han utgådt ur klostret, och gjordt gemensam sak med fienderne i sitt fordna rike; en dom, som slutligen verkställdes efter kyrko-disciplin, och inskränktes blott dertill, att å nyo innesluta honom i kloster 218). På denna riksdag beslöts vidare, att bygga fästningar mot Nordmännen, och att en hvar, som försåg dem med hästar eller vapen, skulle anses såsom förrädare. Carl hade låtit samla arbetare, för att å nyo begynna fältarbeten vid Pistes, som då var en för genomfarten vigtig ort. Det beslöts äfven der, att bygga en bro i Paris, för att hindra Nordmännen, att efter vana infara på Seinen. Man har ännu en karta, som bestämdt utvisar detta förhållande, med tillägg att denna brygga uppfördes under tillsyn af Erke-Biskoppen i Paris 219). Kartan synes likväl icke vara ägta 220); men saken bestyrkes af andra vittnesbörd 221). Den då uppförda bryggan, är efter allt utseende densamma, som i sed-

nare tider fått namn af Pont-au-Change; och blef ett väsendtligt medel till inrättande af communication emellan invånarne på sjelfva hufvudön i staden och fasta landet, svarande mot Petit-Pont, som i samma linea var slagen öfver Seine-flodens smalaste passage 222). Denna brygga, som så betydligt bidrog till Paris-boernes säkerhet, blef väl färdig, men öfriga arbeten blefvo antingen icke verkställde, eller dåligt utförde. Dylika allmänna inrättningar voro ock anbefaldte i Holland. Rörek, en Viking-Chef, hade der antagit Christendomen, likasom Hasting i Frankrike, men otrogen sin nya Religion, började han åter sina gamla härjningar, sannolikt omkring Flanderns eller Frankrikes kuster.

En oförutsedd händelse ökade de faror, för hvilka Frankrike varit blottstäldt. Carls dotter, enka både efter Engelske Konung Ethelvolf och dennes son Edelbold, hade kommit till sin fars hof i Soissons. Hennes skönhet var då i sin yppersta glans, och ehuru hennes båda giften med far och son efter hvarandra, hade hos Engelska folket gjordt henne illa ansedd, såsom en qvinna hvilken begådt oloflig beblandelse, glömde man i Soissons hennes lättsinnighet för hennes ungdom och skönhet. Balduin kunde ej betrakta henne, utan att blifva fängslad af hennes behag. Judith, å sin sida, hade en afgjord böjelse för en af sin

fars Vasaller. Alltid lättsinnig, lyssnade hon till Grefvens af Flandern önskningar, gaf sitt samtycke att fly med honom från hofvet, följde honom till hans Grefskap 223), och tog honom till sin tredje man 224). Prinsessans försvinnande väckte bestörtning i Soissons. Carl hade aldrig erfarit en lifligare smärta, eller kraftigare yttrat sin vrede. Detta var äfven naturligt. Grefven af Flandern hade genom sitt uppförande både sårat fadershjertat och skymfat Konungens majestät. Baronerne och Prelaterne blefvo kallade till hofvet; Balduin förklarades skylldig till våldtägt; bannlysning blef högtidligt afkunnad öfver båda makarne, som, förföljde af den faderliga förbannelsen, och förkastade ur kyrkans sköte, flydde, bäfvande för sitt tillstånd, bort till Lorraine, hvarifrån de begåfvo sig till Rom, för att bönfalla om Påfvens bemedling. Den Helige Fadren, som gaf vika för deras enträgna böner, och måhända rördes af deras ömsesidiga kärlek, afsände tvänne Biskoppar till Soissons, med bref till Carl och hans Drottning. I sitt bref till Konungen, gjorde han framför allt politiska skäl gällande: Balduin, af Konungens oförsonliga hat bragt till det yttersta, kunde göra gemensam sak med Nordmännen, och hota rikets säkerhet 225). Fadren var dock för mycket uppretad för att afhöra de råd som gåfvos Konungen. Påfven förnyade sin påyrkan. Rörek befann sig i grannskapet af Flandern; måhända

hade underhandlingarne mellan Grefven och Nordmännen redan tagit sin början. Erke-Biskop Hincmar vände sig till Biskoppen af Utrecht, hvilken sednare borde förmå Rörek att afslå all förbindelse med Grefven af Flandern 226). Sjelfve Baronerne använde förenade krafter för att öfvertala Carl att förlåta sin dotters maka. Monarken gaf slutligen vika, och hans dotters giftermål blef gilladt och helgadt i kyrkan i Auxerre. Carl vägrade att bivista denna högtidlighet; emedlertid utvidgade han Grefskapet Flandern, hvilket han förärade sin måg såsom ärftligt län. Detta län sträckte sig från mynningen af Schelde till mynningen af Somme; Arras, Cambrai, Terouenne och Boulogne blefvo dermed förenade 227). Balduin hade, från den stunden, en stor fördel af att försvara sitt eget Grefskap och norra delen af Frankrike mot sjöröfvarnes infall; äfven var Flandern, under hans tjuguåriga regering ganska litet oroadt af dessa barbarer; småningom undandrog detta land sig Franska Konungars öfvervälde.

Den tropp af sjöröfvare, som qvarstannat vid Loire, hade nu upptagit en beskattning i Poitieres, och uppbrändt S:t Hilarii kyrka. Turpio, Grefve af Angouléme, som anfallit deras anförare Maurus, ett namn som häfden sannolikt antagit i stället för Moerne (härstammande från Provincen Moeren i Norge), stupade tillika med denne uti en blodig

strid, eller snarare envige. Nordmännen härjade slutligen hela provinsen Angoulème.

Robert, en oförskräckt krigare, med binamnet den tappre Grefve af Maine, och farfar till Hugo Capet, försvarade då Anjou mot alla sitt lands fiender. Enligt tideböcker från detta landskap, härstammade han från Saxen. Han slog de Nordiske Vikingarne med samma tapperhet, som han använde mot Ludvig den Tyskes arméе, när denne, understödd af Frankrikes adel, anföll honom. Carl den skallige, öfvertygad om hans trohet, hade uppdragit honom att skydda hela landsträckan emellan Seine och Loire. Robert försvarade till sin död ett område, som vid denna tidpunkt, var det verkliga Frankrike. I de strider han hittills bevistat, hade han flere gånger med framgång stridt emot de fruktansvärde röfvarne, som hade sitt tillhåll på öarne vid Basse-Loire. I en sådan träffning hade han förstört en Vikingskara till sista man; men i en annan strid, tvingades han såsom sårad, att draga sig tillbaka. Han sände Frankrikes Konung de fanor och vapen, som fallit i hans våld. Så kan urkunden ännu anföra åtminstone några män som lifvades för nationens ära. Olyckligtvis kunde åsynen af dessa segertecken icke väcka någon ädel känsla i Carls sorglösa själ. Någon tid förut hade Robert förföljt den här, som kom att plundra och antända Angers och nu flydde

neråt Loire, samt fråntagit dem tolf skepp, och dödat deras besättningar. Emedlertid förnyades desse fiendtliga inbrott med hvarje år; han kunde ej hindra, att ett antal af 40 skepp år 865, beseglade Loire ända till Fleuri, under Barats, eller Baards anförande, för att uppbränna Abbot-siftet Saint-Denis, eller Fleury-sur-Loire, ödelägga klostren och kyrkorna i Orleans och med härjningar utmärka sin väg ifrån Poitiers till Mans.

Ett nytt förslag af en anförare med Hastings namn, att besegla Loire med ett ansenligt antal skepp, föranlät Robert att anlita Rainulph, Hertig af Aqvitanien, om hjelp. De båda Franske härförarne, samlade så mycket troppar de kunde värfva i Anjou, Poitou och Gascogne, och tågade med dem piraterne till möte. Desse, öfverraskade längst efter Sarthe-strömmen, lemnade i hast sina skepp, för att kasta sig in i en kyrka som de blefvo varse vid stranden. Det var kyrkan i Brissarthe, en by, fem mil från Angers 228). De som ej nog skyndsamt hunno dit, blefvo huggne i stycken. Detta skedde under största hettan i Juli månad; Robert och Rainulph åtnöjde sig att för ögonblicket kringränna kyrkan, för att sedan njuta hvila efter marschens besvärligheter, innan de anföllo fienden i denna byggnad. Robert hade aflagt sin rustning, och var oberedd på strid, då fienden

gjorde

gjorde ett oförmodadt utfall, och störtade sig på krigarne från Anjou och Gascogne. Desse, oaktadt den oordning som genom denna öfverraskning bland dem uppkommit, försvarade sig på bästa sätt. Robert, såsom obeväpnad, dödades utan svårighet, och hans kropp blef af Nordmännen insläpad i kyrkan. Hans vapenbroder Hertig Rainulph fortsatte striden, men dennes öde blef ej mindre sorgligt än Roberts. En pil, som afskjöts ur ett kyrkfönster, gaf honom ett dödligt sår 229), hvaraf han afled dagen derefter 230). Soldaterne, som sågo sine anförare vara dödade, flydde åt alla håll, och Nordmännen gingo åter om bord på sina skepp.

Man ser än i dag den lilla kyrkan som varit skådeplatsen för denna mördande drabbning. Oaktadt hon flere gånger blifvit ombyggd, bibehåller hon ännu ett ganska gammalt förhus, sannolikt detsamma, hvari Nordmännen inneslöto sig. Högra sidan af detta förhus har flere små runda fönster. Trenne sådana äro ännu öppna, tvänne andra igenmurade. Det synes som pilen, hvilken dödade Rainulph, flugit ut genom en af dessa öppningar 231). Roberts kropp, som qvarlemnades af fienden, blef begrafven af hans folk i kyrkan i Seronne, nu Chateau-neuf, hufvudsätet i hans Hertigdöme, omgifvit blott af en liten borg. Frans-

männen anställde ingen ärebetygelse till åminnelse af Robert den tappre, den mäst oförskräckte af deras försvarare. Sjelfva hans graf i den mindre lysande Vårfru-kyrkan i Seronne hedrades ej med någon minnesvård. Men, så länge det gamla kapellet i Brissarthe, lutande af ålder, ännu qvarstod, kunde hvarje resande, som färdades längst efter flodens strand, ej utan rörelse skåda stället, der en af Frankrikes ädlaste män under andra Konungaätten, i striden för sitt fädernesland, dog en hjeltes död.

Carloman rördes mer af de härjningar klostren undergingo, än af folkets elände och förlusten af en tapper fältherre. Han ankom med sitt hof till Saint-Benoit de Fleury-sur-Loire; och sedan han tillräckligt ängslat sig öfver Stiftets tillstånd, lät han uppbygga kyrkan och klostret. Ett år derefter blefvo den Hel. Benedicts qvarlefvor, hvilka man gömt, under de fiendtlige härjningarne, ditförde från Orleans. Man ser ännu i Fleurys underjordiska kapell, stället, der dessa reliker nedsattes, och kapitälerne i portiken till S:t Michels torn, prydas af halft upphöjdt bildhuggeri-arbete, som synes hafva afseende på Nordmännens krig 232).

Straxt derefter visade sig en ny Vikingtropp på Seinen. Den bestod af 50 skepp. Redan hade den framträngt till Pistes, då Konungen anlände.

Man måste inhämta de förnämes råd, för att förmå denne furste att gifva befallning om iståndsättandet af de bryggor, som voro slagne öfver Oise och Marne, hvilka blifvit af Nordmännen förstörde, och på hvilkas förbättring ingen hade tänkt. Hvad Seinen vidkom, åtnöjde sig Konungen att utnämna strandvaktare, utan att gifva befallning om iakttagande af andra säkerhetsmått; hvarefter den svage Konungen begaf sig till ett gods, emellan Amiens och Arras — för att jaga 233).

Nordmännen, seende inga hinder, beordrade 200 man, för att i Paris göra en reqvisition af vin. Detta var ett vågspel, djerfvare än något af deras öfriga företag; också innebär detta sätt att gå till väga i ett fientligt land ett visst högmodigt förakt. Troppen återkom utan lifsmedel. Man har sig ej bekant, om i Paris saknades tillgång på vin, eller om man förjagat denna fiendtliga hop. En annan tropp, 500 man stark, begaf sig till Chartres, som försvarades af ett befästadt slott. Denna åter blef drifven på flygten, hvilket likväl ej hindrade Nordmännen att besegla Seine-floden ända till nejden af Paris. Man kunde antaga, att det arbete, som då förehades med den stora bryggan, hvilket vid denna tid torde varit påbegynt, afhöll dem ifrån vidare framträngande. De återvände till Saint-Denis, utan att röna något motstånd. De beherrskade detta stift nära trenne veckor, och

nedförde hvar dag byte till skeppen, utan att invånarne, vid åsynen af denna sköfling, lifvades af någon känsla för fosterlandets olycka. En sjukdom, sannolikt såsom förut, ådragen af ett omåttligt lefnadssätt — denna blott kunde befria Paris från åsynen af sina fiender; men äfven denna gång drog man ingen fördel af deras iråkade förlägenhet, och Nordmännen aftågade utan hinder. Konungen inskränkte sig blott att ifrån sin värdighet afsätta Grefve Adelard, emedan han illa bevakat Seinen, och utnämnde ännu en gång nya vakthafvande vid denna flod. Åt desse tjenstemän anförtrodde han hufvudstadens öde och hela rikets välfärd.

Tre år derefter lät Carl den skallige befästa slottet i Pistes. En urkund anför, att Nordmännen ännu samma år, 869, foro uppföre Seinen, öfverrumplade Paris och sköflade Abbot-stiftet Saint-Germain, samt uppbrände stadens förrådshus. Andre häfdatecknare omtala ej detta nya fiendtliga inbrott.

En omständighet, som väcker vår förundran, är, att Nordmännen så ofta och med så mycken lätthet beforo Seinen. När man känner denna flodens mångfaldiga krökningar emellan Paris och Rouen, och besinnar svårigheten af att uppstiga mot strömmen med en hel flotta, så lätte äfven

dessa farkoster kunnat vara, kan man ej så lätt begripa hvarken Nordmännens företag, eller Franska folkets overksamhet. Vi hafva nyss sett tvänne hopar, utgörande tillsammans 700 man, landstiga från en flotta af 50 segel som farit Seinefloden uppföre. Detta skulle hafva utgjordt 14 man på hvarje skepp; men sannolikt hade ej hela besättningen landstigit för att plundra eller anskaffa lifsmedel. Antagom således 20 man för hvarje sådan farkost; dessa fartyg borde då vara temligen stora och starka, för att kunna inrymma besättning, lifsmedel och byte. Det är, i våra dagar, ett ganska svårt arbete att bogsera ett stort fartyg uppföre floden; huru var det då möjligt för Nordmännen, att så ofta förnya denna manöver med 50 à 60 skepp, och det i ett fiendtligt land och på en flod, hvars stränder voro starkt befolkade, och der invånarne hvarje ögonblick kunde derföre lägga hinder i vägen?

För att upplösa denna gåta, bör man besinna den fullkomliga skicklighet Nordmännen egde i skeppsmanövern; äfven synes det som seglingen på Frankrikes och de öfriga Europeiska länders floder, då var förenad med mindre svårigheter än i våra tider. Deras vattu-tillgång ökades sannolikt mer än i vår tid, af de tjocka skogar som betäckte länderne, och deras lopp, framför allt vid mynningarne, var ännu icke så belastadt af den

upplandning, som nu hindrar skeppen; och af detta sednare skäl var måhända Seinens vatten högre. Vi se bevis på detta förhållande i de saltdammar som i medeltiden, blifvit inrättade i Honfleur, Oudeles och Graville 234). Sannolikt hade Nordmännen, med deras bepröfvade erfarenhet på hafvet, begagnat ebb och flod för att intränga i Seine, Loire, Garonne, och andra floder. Måhända inrättade de nederlagsplatserne för sitt byte och sina lifsmedel der, hvarest hafsströmmen upphörde, för att sedan med större snabbhet kunna fortsätta seglingen. Det är klart att dessa floder, på en tidrymd af tio århundraden, hafva släpat med sig en otalig myckenhet sand, jord och stenar samt minskat eller utvidgat sina stränder, hvilket i betydlig mån förändrat deras lopp. Vi kunne således icke af deras nuvarande tillstånd bedömma deras lopp i nionde seklet.

En invasion af så ny beskaffenhet, att ingen fiendtlig magt företagit sig en sådan i Frankrike, och mot hvilken något försvarsmedel ej kunde finnas, försänkte Fransmännen i en sådan känslolöshet, att de voro oförmögne att upptänka planen till ett försvar. Der fanns ingen härförare; de feodala privilegierne tilläto ej Konungen att träffa nödiga anstalter inom det område som tillhörde de måstore. Vattnet var Nordmannens element, der måste han lefva; der kände han sin styrka, och att

på hafvet intet folk kunde mäta sig med honom. Äfven finne vi ej, att, under alla fiendtliga infall i Frankrike, deras flottor någonsin blifvit slagne; blott till lands var det, man kunde kufva deras djerfhet, och beröfva dem deras byte.

Seinen blef, någon tid lemnad i fred, hvilket flygtiga lugn sannolikt bereddes genom ett stort härtåg, som Nordmännen vid denna tid företogo mot England. Besättningen utgjordes af Danskar, Svenskar, Norrmän, Göther, Friser och Vender, och beledsagades af månge Konungar, och af mer än 20 Jarlar eller Grefvar. Frankrike skyddades af dess goda stjerna. Hvad England vidkom, var detta land redan så intagit af Nordiske folkslag, att ett nytt härtåg var så tillsägande likgiltigt för detsamma, der intet infödt folk mer fanns, utan blott i de mest aflägsna provinser. Hela öfriga delen af Stor-Britannien var ett rof för sjöröfvares kolonier, och fråga återstod blott att veta, hvilken af dessa var den mägtigaste på dessa eröfrade öar.

Ännu var det en slags lycka för Frankrike, att i följande år, inbördes krig utbrusto i Danmark; desse hindrade åtminstone de mägtigaste piraterne, att i främmande land tillfreddsställa deras krigiska åtrå.

Frankrike hade dock ingen tid öfrig för gläd-

jen. Nordmännen, som bemägtigat sig Loirens mynning, gjorde ordentligt hvarje år, när den vackra årstiden var förliden, ett infall på flodens högra eller venstra strand. Biskopen af Nantes innehade ej mer något Biskopsdöme; flygtig på Frankrikes jord, och beröfvad allt, flydde han, vid mötet i Soissons år 866, till Saint-Sièges medlidande. Södra Frankrike led äfven af dylika härjningar. Annalskrifvare omnämna ej, om i Gironde en tropp af Nordmänner qvarstannat; detta är dock sannolikt. En fiende, lyckligtvis utan Nordmännens djerfhet, men som för den lätthet han egde att förbinda sig med sjöröfvarne vid Loire och Seine — lemnade icke Frankrike syslolöst, — nemligen Bretonerne — bidrogo mycket till dessa allmänna olyckor. Det är en ganska märkvärdig omständighet i Bretagnes historia, att se detta land upprätthålla sin sjelfständighets anda, ifrån Armorikanska förbundets tid intill de nyare tidskiften, då denna anda, förmildrad genom sedernes inflytande, visar sig i ett svagt och flygtigt ljus. — Salomo, Bretonernes Kung, slöt, för tredje eller fjerde gången, fred med Carl den skallige, och erhöll till och med Carls hjelp mot de främmande Vikingar, som han sjelf inkallat i Bretagne; Carls svaga här anföll denna provins, men denna krigsmagt kom så litet öfverens med Bretonerne, och begick så många oordningar, att Konungen an-

modades om dess återkallande. *Salomo*, för att befria sig från Nordmännen, förärade dem en gåfva af 500 kor, hudar? 235)

Under riksdagen i Cornpiègne, begagnades det ögonblickliga fredstillståndet man då åtnjöt, för att å nyo gifva förordning om de orters och ställens iståndsättande som voro af Nordmännen förstörde, äfvensom att upptaga de penningsummor, som med, eller utan Konungens bifall, utbetalades åt inkräcktarne. Man finner likväl ej, att denna anstalt medfört något resultat; det är ock tvifvel underkastadt, huruvida man då kunnat, genom några allmänna mått och steg, förbättra det onda som Frankrike lidit. Enskilta härjningar fortsattes oupphörligt. Så förstörde, kort efter ofvannämnde riksdag, en tropp, sannolikt kommen från Flandern, Abbotsdömet Saint-Crepin i Hainaut. Förut hade en öfverenskommelse blifvit träffad emellan Nordmännen och invånarne i Poitiers, hvilka, innan de marcherade mot sina angripare, hade, i händelse af seger, lofvat den Hel. Hilarius en del af bytet. De fördrefvo ock fienden, och nedlade på helgonets graf tiondedelen af bytet, utom hvad de lofvat. Hvarföre var ej hvarje stad i Frankrike eldad af samma fromhet och patriotisme? Den framgång invånarne i Poitiers erhöllo, följdes af en annan, som Hugues, Abbot i Saint-

Martin, och Grefve Gottfrid tillkämpade sig öfver ett detachement, hvaraf 60 man huggos i stycken, hvarjemte de vid samma tillfälle togo en munk tillfånga, som förenat sig med Nordmännen, och grymmare än sjöröfvarne sjelfve, efter affällingars vana, förföljde de christne. Hans brott straffades med halshuggning. Kort derefter blefvo desse båda Franske anförare, i sin ordning tillbakadrifne. Nordmännen nalkades på Loire-floden, och invånarne, för att befria sig från deras plundringar, voro tvungne att underhandla, och åt de omättlige inkräcktarne utgifva silfver och lifsmedel.

Året 873 var utmärkt af två djerfva företag å Nordmännens sida, men hvilka saknade vanlig framgång. En tropp landsteg på Frislands kust. Efter Lotharii död, hade landet, som sträcker sig till höger om Maas, i delningen tillfallit Ludvic den Tyske; denne furste skyddade Frisland. Äfven funno inkräcktarne Friserne beredde att mottaga dem. Deras anförare dödades, och flottan blef kringränd. De voro ej mägtige att undslippa denna förtretliga ställning, utan med utbetalande af en stor summa penningar, och sedan de lemnat gisslan såsom borgen för sitt löfte, att icke mer göra infall i Ludvics stater, drogo de sig i full oordning tillbaka 236).

Då Nordmännen vid Loire, på deras excursio-

ner, blefvo varse, att staden Angers erbjöd dem en stark postering, såväl genom sitt läge, som sina fasta romerska murar och sitt slott, grundadt på en klippa vid flodens strand, trodde de sig lätt kunna bemägtiga sig densamma, emedan den var obevakad, samt der anlägga en af sina nederlagsplatser. De intogo den äfven utan ett enda pilskott, och ditförde sina qvinnor och barn, hvilka de vanligtvis lemnade på öar, dertill utsedde vid flodernas mynning. Detta företag satte Fransmännen i förskräckelse. Inkräcktarne, som på sina ströftåg åtnöjt sig med att på särskildta punkter härja Konungariket, hade aldrig förut varit betänkte att nedsätta sig midt i riket, och aldrig valt sina nästen annorledes än vid dess gräns. Herrar öfver den fasta platsen Angers, kunde de omge sig med militäriska posteringar, och sluta med att fullkomligt råda öfver Frankrike. Denna fara var för mycket hotande, för att ej låta Carl inse, att han borde begagna allt för att afvända den. Med en kraftfullhet, sällsynt hos denne furste, lät han anställa värfningar öfver hela riket, och, för att ej väcka Nordmännens uppmärksamhet, föregaf han en expedition mot Bretonerne. Konung Salomo ingick i hans politik, och samlade äfven å sin sida troppar. Så snart förberedelserne voro slutade, förenade båda furstarne sin styrka, och gingo hastigt löst på Angers 237). Fransmännen anföllo platsen med storm-machiner, men de

belägrade drefvo dem tillbaka, nedvältrande på dem stora stenar, hvilka de togo ur den skifferartade klippa, på hvilken staden var bygd. Lägret led dessutom af hunger och sjukdomar. Tideböckerne förmäla, att Konungen af Bretagne, midt under svårigheterne vid denna belägring, fattat det förslag att afleda Maine, i hvilken, vid foten af slottets klippa, Nordmännens skepp ännu voro stationerade, och att de belägrade vid kunskapen om denna oförväntade anläggning, trodde sig förlorade, och skyndade att kapitulera 238). Man finner ännu minnesmärken af Salomos gräfning till detta vattens afledande 239). Lokalen borde emedlertid hafva varit ett hinder för utförandet häraf. Litet ifrån Doujon är flodens vattenmassa af naturen ledd emellan tvänne höga å-bräddar, och det synes icke möjligt att gifva den en annan rigtning 240). Icke dessmindre kunde Nordmännen hafva befarat verkställigheten af Salomos företag, lika så väl som de skulle hafva kunnat hindra det. Dem feltes äfven måhända lifsmedel. Huru än härmed må vara, ingingo de kapitulation.

Äfven här, såsom vid Marne, visade sig ett godt tillfälle att hämnas på dessa fiender allt det onda de låtit Frankrike undergå, och att hos dem injaga en välgörande fruktan; men Carl begagnade det nu lika litet som förra gången. Den enda fördel, som sysselsatte honom, var kyrkans. Han an-

tog Nordmännens anbud att, på en bestämd dag, öfvergifva denna befästade plats, lemna gisslan, och betala en summa, hvars storlek icke uppges af häfden. Vidare blef öfverenskommit, att de fingo draga sig tillbaka till deras ö i Loire, och der uppehålla sig till vinterns slut, samt under denna tid drifva handel; och att de, som derefter icke ville antaga christendomen, skulle för alltid lemna Frankrike, men de omvände kunde der bosätta sig 241). Genom detta löfte sökte man draga större delen af dem från deras vilda seder, och göra dem gagneliga för christenheten, men detta var att hoppas för mycket af dessa hedningar. Konungen bivistade den nya högtidliga invigningen af S:t Aubins och S:t Lazins gillen i kyrkan i Angers, och anförtrodde några år derefter styrelsen af denna stad åt Ingolvin, som, då han var i tjenst vid hofvet, åtnjöt Grefvinnans af Gâtinois bevågenhet och egendomar, emedan han för henne brutit en lans; det är honom man anser såsom stamfar för ätten Anjou.

När Nordmännen, sedan de utrymt Angers, tågade mot Basse-Loire, utbrast ett uppror i Bretagne. Salomo blef afsatt af Grefvarne från Rennes och Vannes, och mördad i en kyrka, såsom han tillförene mördat Erispoé. Efter hans död blefvo båda Grefvarne, som nu bemägtigat sig landet, oense. Hvar och en hade sitt anhang. Pas-

quiten, Grefve af Vannes, ville förstärka sitt parti, i det han anlitade Nordmännen om hjelp. Desse, tänkande föga på deras kapitulation, omfattade med begärlighet detta nya tillfälle att qvarstanna i Frankrike. De anlände, och då deras nya bundsförvandt blef slagen, och Bretagne öfverlemnadt åt Anarki, drogo de sig för någon tid tillbaka till Abbot-stiftet Saint-Melaine, och härjade ostraffadt sträanderne af Basse-Loire. Biskopen af Nantes, för att icke undergå sin företrädares öde, flydde till Konungen af Frankrike, hvilken anviste honom staden Angers, hvarest han varit herre öfver Nordmännens lif och död, till boningssäte för en tid. Under mer än 15 år af oordning, innehade och sköflade Nordmännen Bretagne.

Vi hafva sett åtskillige anförare i spetsen för sjöröfvarne under deras ströftåg i Frankrike och huru en af dem, Hasting, gjordt sig ett stort namn, framför allt genom sitt djerfva försök mot Italien. Men hvarken Hasting, eller någon af dem, som honom föregådt eller efterträdt, hafva någonsin tänkt göra eröfringar i sjelfva riket; alla desse hade ankommit endast för att rikta sig genom ströfveri, göra de christne allt det onda de kunnat, och slutligen återvända till sina hemvist för att njuta af deras byte och ära. Nu gå vi att se en härförare uppträda på skådeplatsen, som, genom framgången af sina företag på hafvet, öfverträffade

sina företrädare och beredde upplösningen på denna långa följd af lidanden, hvarmed Nordens horder öfverhopat Frankrike. Denne var Rolf eller Rollo 242), hvilken slutligen grundlade Hertigdömet Normandie. Det är ej ännu tid att tala om hans slägt och landsflygt, längre aflägsnad från den tidpunkt i hans historia, hvari vi nu befinne oss. Isländske Sagorna förmäla intet om hans ungdom; allt hvad vi vete om hans första bedrifter, är bekant blott genom häfdatecknare från Normandie; desse äro alltså de enda vägledare, vi för närvarande kunna följa.

De berätta Rolfs emigration på följande sätt: Danmarks ungdom var så bullersam och orolig, att Konungen, uppmanad af de Store, att förnya det gamla, och i ovana förfallna bruket, beslöt att förjaga denna ostyriga ungdom ur landet. Det unga folket, vid underrättelsen om ett dylikt förslag, bringade en uppresning å bane, hvari de intogo tvänne bröder Rolf och Garin, söner af en af Danmarks mägtigaste herrar, hvilken tid efter annan genom eröfringar förstorat sitt välde, och gjort sig fullkomligt oberoende, samt hade sedan någon tid fattat misstanke till Konungen. Den förbindelse, hans båda söner ingått med upprorsstiftarne i Danmark, förbittrade ännu mer Regentens sinne. Sedan Fadren var död, gick Konungen i fält, för att fråntaga dem deras befästade slott;

men båda bröderne förekommo honom, gingo framför honom, och förskingrade hans troppar. Konungen, som insåg att han i öppet krig ej kunde öfvervinna dem, tog sin tillflygt till förställning. Han föregaf sig med dem vilja ingå förlikning, och gjorde fred. Någon tid derefter öfverrumplade han det slott, der de vistades, sedan han förlagt en del af sin här i bakhåll. Desse bröder, som icke sågo annat än en svag hop, förföljde den, men blefvo i ögonblicket kringrände af Konungens hela styrka. Garin dödades, Rolf undkom med svårighet, och upphann en sjöhamn, der han steg om bord, samt, med hjertat fullt af sårande minnen af denna furstes förrädiska medfart, afseglade till Skottland 243). I Nordens historia finnes sannolikt ingen händelse som har afseende på detta äfventyr, och vi skole efteråt finna, att Rolf ej var Dansk, utan Norrman. Man vet ej ur hvilken källa Dudon de Saint-Quentin, den förste som berättar dessa omständigheter, har kunnat hämta dem. Måhända har smickret, som inför Hertigarne af Normadie, ej vågade tillstå verkliga orsaken till deras stamfars afresa från Norrige, hvarifrån han i kraft af formlig dom blifvit landsförvist, påfunnit ett särskildt äfventyr, för att dölja sanningen.

Hundrade skepp utgjorde den flotta som in-

trängde i Seinen 244), men Rolf egde blott sex; i sanning en flygtings eskader. — Vid ankomsten till Skottland, skall en syn hafva förmått honom att vända sig till England. Utan flotta, öfvertalade han invånarne att följa honom med fartyg, mot gifvit löfte att få del af hvad han kunde förvärfva 245). Han begaf sig slutligen till England, men måste, innan sin landstigning på kusten, råka i strid med invånarne, hvilka han tillbakadref 246). Cambden 247) tror att striden hölls vid en by i Grefskapet Oxford, emedan en omkrets af stora stenar ännu bär namn af Rolfs stenar (Rollrich-Stones). Men enligt häfdatecknarens uppgifter, ser man att denna strid egde rum vid kusterne, och att segren ej gaf honom annan fördel än en hop fångar. Han tvekade antingen han borde i England eller Frankrike försöka sin lycka. En dröm, hvilken en christen för honom uttydde såsom en syn, och på ett förblommeradt sätt framställde såsom en spådom, att han i Frankrike skulle uppstiga till hög värdighet, bestämde honom genast för detta rike. Enligt Suhms gissning 248) hade den Nordiske härföraren sjelf uppfunnit den digtade synen, såsom en förevändning att kunna öfvergifva England, der han med sina svaga medel icke hoppades bibehålla sig i anförares granskap, mägtige såsom Halfdan, Gudrum och öfrige hans landsmän. Detta är att förutsätta stor stats-

konst hos en chef för sjöröfvare. Snarare borde man förmoda, att den besynnerliga händelsen af en dröm, midt i de kritiska omständigheter hvari han befann sig, hade föranlåtit honom att vända sig till någon christen, hvilken han, till äfventyrs bland sina fångar, hört berömma sin skicklighet i drömtyderi, och att den gynnande uttydningen, af denna dröm-profet ingaf honom längtan att se den uppfylld. Äfvenledes kunde denna syn icke vara annat än en af de traditioner, som i lättrogenhetens tider, alltid blanda sig i berättelsen om märkvärdiga händelser. I denna dröm befann sig Rolf alldeles betäckt med spetälska, på ett berg, der en spegelklar källa uppvälde, hvari han badade, och blef renad och frisk. Äfven blef han varse en hop fåglar på berget, hvilka liksom han, badade i nämnde källa, hvarefter de byggde sina bon. Uttydaren förtäljde, att spitälskan betydde synden, berget kyrkan, och källan dopet, hvarigenom han skulle födas på nytt, och sedan bosätta sig i Frankrike med sina landsmän, förebildade genom fåglarne 249). En fiende till de christne, sådan Rolf då var, skulle sannolikt icke med tålamod afhört denna förutsägelse, eller, om den gjordt honom nöje, skulle han ej i tjugu år derefter hafva bekrigat Fransmännen.

Det var dock afgjordt att han ville öfvergifva England, och begifva sig till Frankrikes kust. Han

återsände de fångar som voro på hans skepp, då han ej kunde öfverföra eller försälja dem i sitt fädernesland, hvarjemte han sände en beskickning till Konung Alfred i Westsex, för att tillbjuda honom fred, med förbindelse att begifva sig till Frankrike, för att der idka handel. Detta tillbud är anmärkningsvärdt. Hittills hafve vi ej sett Nordmännen begifva sig till Frankrike för att der handla; de borde i sanning ej ingifva stort förtroende hos Fransmännen; man finner ej att Rolf behandlat Frankrike annorlunda än hans förfäder. Det torde då varit möjligt, att denna föregifna afsigt att drifva handel betydde detsamma, som vanligtvis hos ströfvande folkslag, det vill säga: på hvad sätt som helst, förse sig med handelsämnen. Alfred, ehuru christen Konung, gjorde ingen svårighet vid att bifalla en hednisk röfvares förslag. Han svarade, enligt Dudon de Saint-Quentin, att ingenstädes fanns ett mera stridbart folk än i Danmark, att han biföll Rolfs åstundan, samt inbjöd honom till ett besök. Rolf infann sig på denna bjudning. Alfred föreslog honom Dopet, och en alliance med sig, men Rolf afslog det förra, och antog blott det sednare.

Under vintern utrustade han skepp, och om våren afseglade han med den flotta, som han var skyldig att lemna sin christne bundsförvandt, den namnkunnige Alfred. Till förklaring af detta för-

bund emellan en ganska gudfruktig Konung och en hednisk anförare, är nödigt att betrakta Alfreds ställning. Denne furstes hela snille hade varit otillräckligt, att med framgång kämpa mot Nordens horder, hvilka infallit i England, och hotade hans svaga thron. En ny anförare, som skulle landstiga i hans rike, och visade sig ega alla egenskaper för att lyckas i sina företag, borde öka hans bekymmer; och sedan han förgäfves sökt omvända honom, återstod blott sista utvägen, att med honom ingå förening.

Vidare, herrskade afund emellan Karlovingiske och Anglosaxiske Konungar. Franske häfdatecknare iagttaga tystnad i detta ämne, men Engelske skriftställare, hos hvilka national-andan visar sig mer oförställd, omtala detta på flere ställen, och Matheus Pâris framställer det ganska tydligt. De anspråk Frankrikes Konungar, vid tillfället af deras kröning, fordom gjorde på Merciernes och Anglosaxernes riken, hafva ganska tydligt afseende på de gamla tvister, som uppstått emellan båda ländernes beherrskare. Så kunde Alfred, ehuru god christen, vara ännu bättre Engelsman, för att undvika tillfälle till split med Frankrikes Konung, genom afsändningen af ett nytt röfvarband till kusterne af hans rike.

Emedlertid utstod flottan på öfverfarten en

storm, som kastade henne på kusten af ön Walcheren, och till råga på denna olycka, blef hon äfven af öboerne anfallen. I så olycksbådande ögonblick visade Rolf en själsstorhet, hvilken han sedan hade att tacka för ett Hertigdöme. I trotts af sin ofördelaktiga ställning, stridde han med mod, afslog anfallet, och bosatte sig på ön, der Alfred, enligt ingånget förbund, skickade honom tolf beväpnade, och med lifsmedel försedde skepp. Öboerne, som vid åsynen af denna flottilj, trodde att Rolf icke ville qvarblifva på deras ö, kallade Regnier, Grefve af Hainaut, och Raimbaut, Grefve af Frisland, till undsättning, och samlade sig för att anfalla Nordmännen, utan att afvakta Grefvarnes ankomst. Rolf vann öfver dem en fullkomlig seger, tillbakaslog derefter dessa Grefvar, och, sedan han sköflat ön, afreste till fasta landet, samt tillställde i Holland en dylik härjning. Invånarne samlade sig på det ställe, der nu Harlemska viken är belägen, för att öfverraska sjöröfvarne i marchen, men Rolfs lyckliga stjerna och hans mod befriade honom äfven ur denna fara. Han döljde en del af sin tropp bakom första lederne; Friserne, som trodde sig endast hafva att strida mot ett litet antal, anföllo utan försigtighet, och föllo till en stor del i fiendens händer, som släpade dem till sina skepp. Folket anhöll om fred, och underkastade sig att betala skatt. Rolf, sedan han upptagit denna, förhärjade hela Holland 250).

Sedan han på detta sätt hämnats på Grefven af Frisland, vände han sig mot Grefven af Hainaut; sköflade Scheldes stränder, och framträngde till Stiftet Condé, der många slagtningar förefölla, hvilka alla slutades till Nordmännens fördel. Regnier lade sig i bakhåll för att öfverraska sin fiende, men Rolf öfverraskade och tog honom till fånga. Grefvens gemål erbjöd, att såsom utvexling för sin man, frigifva tolf Nordiske betydande män, hvilka i föregående drabbningar blifvit fångne. Rolf svarade, att om hon icke genast återsände dessa Nordmän tillika med allt det guld och silfver, som fanns i landet, skulle han låta halshugga Grefven. Detta svar kom Grefvinnan att darra. För att rädda sin maka, underkastade hon sig dessa hårda vilkor. Alla kyrkor blefvo beröfvade deras rika prydnader, för att tillfredsställa fiendens snålhet. Då Rolf såg sig vara så väl åtlydd, befalte han fången framkomma, och förebrådde honom att utan anledning hafva anfallit honom på ön. Slutligen förklarade han honom fri, med löfte om hälften af de skatter, man aflemnat, med vilkor att dem emellan fred och vänskap skulle ingås. Regnier, som icke väntade sig ett tillbud med stämpeln af sådant ädelmod, tvekade ej ett ögonblick att lofva hvad segervinnaren ålade. Rolf återsände honom med skänker, och gjorde sig färdig till afresa 251). Man torde inse, att dessa drag af storhet och ädelmod

äro de förste i Nordmännens historia, under deras härjningar i dessa länder: hittills har häfden ej anfört något som liknar dem.

Rolf, som i Frisland och på Scheldes stränder efterlemnadt ett fruktansvärdt namn, steg åter om bord, och styrde åt Seinen. Suhm tror, att hans fälttåg i Frisland blifvit fortsatte flere år; det synes ock, att de ej så snart tagit slut, som Dudon de Saint-Quentin förmäler, hvilken hänför alla dessa händelser till år 876, 252).

I November månad seglade Rolf in i Seine-floden. Åsynen af hans flotta injagade samma förskräckelse som föregående infall åstadkommit. Man räddade å nyo de reliker som närmast kunde vara blottställde för hedningarnes förolämpningar, och munkarne irrade ännu en gång på de stora vägarne. Carl den skallige hade nyss förut gifvit sitt rike ett större omfång, i det han till sina stater lagt sin afledne brors Lotharii rike. Han hade låtit kröna sig i Metz, men måste slutligen öfverlemna en del af dessa stater åt Ludvic den Tyske, som lät afträda till sig vänstra Rhenstranden. Något derefter, sedan Kejsar Ludvic II likaledes var med döden afgången, trodde Carl sig vara kallad till Kejsare-thronen. Hans troppar intågade i Italien, der han mottog kronan af Påfvens hand. När han sedan fick kunskap om Ludvic den Tyskes

död, ville han draga fördel äfven af denna händelse, och utvidga sina staters gräns ända till Rhen. Emedlertid var denne Monark, som låtit sätta tre kronor på sitt hufvud, och umgicks med så stora planer, icke i stånd att göra sig åtlydd af de Store, eller skydda Frankrike mot sjöröfvarnes horder. Cesarernes efterträdare, af Ludvic den Tyskes söner fördrifven till Andernach, köpte sig fred af Nordmännen som hade sitt läger vid Seinen, och underkastade sig att gifva dem skatt. Då han bordt försvara sitt folk, utblottade han det, för att rigta fienden. I begrepp att återvända till Italien, för att hjelpa Påfven mot Saracenerne, sammankallade han en Riksdag till Chiersi-sur-Oise, för att afgöra allt, som under hans frånvaro kunde trygga rikets säkerhet. En af de artiklar hvilka der antogos, lade en taxa af tolf denier på hvarje adeligt eller annat gods, åtta denier på hvarje fri mans hus, och fyra på hvarje jordbrukares; presternes skatt förhöjdes med fyra sous, och munkarnes med fyra denier. Alla kyrkor, som inom sitt område hade Grefvar eller Vasaller, voro ålagde att betala en lika stor summa. Köpmän och borgare skattlades efter inkomst 253).

Denna skattläggning var endast bestämd för de Nordmäns räkning hvilka hade sitt tillhåll vid

Seinen,

Seinen, och angick blott Lotharii gamla rike. Det synes dock, som man i Frankrike pålagt dylika beskattningar. Konglige sändebud blefvo beordrade att upphämta dem. Blott i de landskaper, som äro belägne på denna sidan om Loire, uppgingo dessa utlagor till en summa af 5000 mark gediget silfver. Frankrike borde vara ganska rikt, för att så ofta kunna betala summor, som den tiden voro store. Man iakttog vid uppbörden sådan stränghet, att Erke-Biskop Hincmar inlemnade till Konungen klagomål, hvilka lära oss inse hela eländet i detta rike: "Jag ålägger er, skrifver Prelaten "till Ludvic den stammande, att samfält med Guds "och edra trogne tjenare, söka upptänka medel, att "låta röfverier och plundringar upphöra i detta "rike, så att detta folk må finna någon lindring, "efter många års förtryck och plågor, under förevändning att fördrifva Nordmännen. Det är tid, "att rättvisa och billighet, som hos oss äro nästan "förqväfde, måtte återfå lif, och att Gud må gif"va oss mod emot hedningarne; ty sedan en mängd "af år, har [illegible] i detta rike ej tänkt på försvar, "utan blott på att friköpa sig, och indrifva be"skattningar; man utblottar ej allenast det fattiga "folket, utan äfven kyrkorne, fordom så rike 254)."

Rolf lemnade Seine år 878, och återkom till England, som sedan skall berättas. Loire blef

icke utrymd af sjöröfvarne, och nationens silfver bidrog ej till hela rikets befrielse. Carl den skallige, ledd af blind ärelystnad, gick öfver Alperne in i Italien, men då han såg sig öfvergifven af de Store, återkom han hastigt till Savoyen, der han afled i en by; en oväntad utgång på en hel följd af ärelystna, illa beräknade och ännu sämre utförde planer. Ludvic den stammande, hans son och efterträdare, började sin styrelse med stor frikostighet emot de förnäme; desse vunno stor magt och lycka, men folket glömdes. Emedlertid hade Nordmännen vid Loire, anförde af en härförare, Erik, bragt den tappre Abboten Hugues nästan till det yttersta, och Ludvic den stammande passerade Seine, för att komma honom till undsättning. Häfdatecknarne förmäla ej utgången af detta fälttåg, hvilket sannolikt blef utan påföljd. Desse Nordmän, eller en annan tropp härjade äfven i Bretagne. Man räddade relikerne af Dål, och Saint-Paul-de-Léon.

Vid en sammankomst som Konungen hade med Ludvic, Konung af Tyskland, upprättades ett förbund emellan dessa furstar, hvilka, bland annat, lofvade hvarandra ömsesidigt bistånd mot Nordmännen: och Påfven, som kommit till Frankrike, för att erhålla hjelp mot sina fiender, beviljade aflat åt hvar och en, som stupade i striden mot Nordmännen. Härjningarne fortforo icke dessmin-

dre, och utmärkte sig genom hittills oerhörd våldsamhet. Sjöröfvarne halshöggo Abboten af S. Beningne de Dijon, hvilken hade den olyckan att falla i deras händer. Munkarne från S. Gildas räddade sig genom flygten till Bourges, med relikerne från deras Stift. Vid Ludvic den stammandes död, som nu inträffade, utbrusto de mest beklagansvärda oroligheter i riket. Ett parti kallade Ludvic, Konungen af Tyskland, till thronen, ett annat blef Ludvic den stammandes son, Ludvic troget, men trodde sig böra till medregent välja dennes bror, Carloman, af aktning, eller snarare fruktan för den magt hans farmors bror Boso innehade, hvilken var en af Frankrikes mägtigaste länsherrar. Sedan desse båda furstar blifvit smorde, hyllade och krönte, samlades de på ett möte i Orbe, tillika med Carl, Ludvic den Tyskes son, hvarifrån de afreste till Italien, mer sysselsatte med sina kronor, än sitt folk. Under denna tid härjade Nordmännen från Loires kringliggande landskaper, ända till staden Amboise, der de inträngde, medan invånarne, på en annan väg, tågade dem till möte. Nordmännens ströftåg blefvo för vidsträckte, innan de båda furstarne hunno återvända från Italien, samla krigsfolk, och göra dem motstånd. Nordmännen, som ansågo sig ej hafva något att frukta af en styrelse hvilken förestods af två unga prinsar, illa understödde af adeln, låto denna gång öfverrumpla sig, och råkade i

fullkomlig oordning 255). Fransmännens seger blef dock utan fördelaktig verkan, ehuru Alanus den tappre jagade fienden ur Bretagne: ty, vid samma tid, anföll en annan tropp den nordliga delen af Frankrike. Se här orsaken till denna nya expedition.

Alfred, en furste, så förvånande för sitt tidehvarf, och hvilkens äfventyrliga lif liknar en Roman, hade till den grad försummat sina pligter såsom Konung, att hans undersåtare, uppretade att se sjöröfvarne ostraffade anfalla, öfvergåfvo och lemnade honom till rof åt eländet. Alfred, irrande af och an i de mest aflägsna landskaper, kunde med möda förskaffa sig lifsuppehälle, och var nödsakad att dela en svinherdes usla måltid 256). Detta inträffade under Rolfs vistande i Frankrike. Alfred, som förut lemnat denne anförare bistånd i dess ströftåg mot Frankrike, såg sig nu i behof att anropa hans hjelp, till och med hans medlidande. Man säger att han erbjöd Rolf hälften af sina stater och egodelar, hvilket tillbud i denna furstes dåvarande omständigheter icke var förledande. Rolf påminte sig emedlertid hvad han var den Anglosaxiske Konungen skyldig, och då han icke längre kunde uppehålla sig på Seinen, seglade han till England, för att bistå sin bundsförvandt. Enligt en handskrifven urkund underkufvade Rolf de Anglosaxiske upprorsstiftarne,

tvingade dem att erkänna Alfred för Konung, vägrade att emottaga hälften af riket, hvilken erbjöds honom af samma furste, och anhöll blott att det måtte blifva tillåtet dem som ville gå i hans tjenst, att qvarstanna hos honom 257). Öfrige historici omtala ej detta hans biträde åt Konungen. Enligt deras anförande hade Anglerne, som åter förenat sig, redan förjagat Danskarne ur det befästade slottet Kynvil, och dödat deras anförare Björn och Ubbe; Alfred, å sin sida, hade förskansat sig i Athelney, och begagnande sig af den förskräckelse som deras nederlag förorsakade, anföll han dem åter med sina förnämsta Vasaller från Grefskapet Sommerset, hvilka kommit att strida under hans fanor, och vann en afgörande seger. Danskarne hade blott en enda fast postering öfrig, nemligen Ethandun, och då de insågo att de der ej kunde bibehålla sig, ingingo de underhandling, lofvade att lefva fredligt, och gifva gisslan. Alfred, begagnande sina fördelar, fordrade att de skulle lemna Konungariket. Man ålade i hemlighet Danskarne att låta döpa sig, och några dagar derefter såg man deras anförare Gudrum jemte 30 af hans militäriska embetsmän högtidligt emottaga dopet. Alfred var deras dop-vittne. Gudrum, såsom nydöpt, kallad Adelstan, bar sedan, i likhet med Rolf, i åtta dagar hvita kläder, erhöll dyrbara skänker, och fick såsom län Ost-Angeln och Norfolk, hvarest Danskarne länge bi-

behöllo sitt språk och sina seder. Man har omtalat honom såsom en mägtig Dansk Konung, utdelande åt sin armée guld och silfver förvärfvadt på ströftåg, och såsom den, hvilken härjade christna länder, brände städer, kyrkor och kloster, dödade invånarne, både gamla och unga, i deras egna hus, genomstack barn, våldförde qvinnor; med ett ord, föröfvade med köld de största grymheter. Det var en seger att omvända en så vildsinnad röfvaranförare; och presterne, hvilka han förjagat från deras Biskopsdömen och Abbot-stift, borde anse såsom en triumph att hafva ledsagat en så blodgirig fiende i kyrkans sköte.

Icke hela hans här sökte likna honom. En del, gifvande företräde åt ett stilla lif framför äfventyren på hafvet, lät döpa sig i hans sällskap, och nedsatte sig, under hans befäl, i England; den öfriga delen valde att fortsätta sitt lif på hafvet, och i frihet vandra sjöröfvarnes bana, hvilken för Nordmännen egde så stort behag. Desse samlade sig under Hastings anförande, hvilken synes hafva varit son af den härförare som, efter talrika och tappra bedrifter mot Fransmännen, slutligen, såsom vi sett, af Franske Konungens hand fick emottaga Chartres såsom län.

Denna här, som enligt en gammal författare, var sammansätt af Danskar och Norrmän, kastade

naturligtvis sin blick på Frankrike 258). Den landsteg i Flandern, förstörde staden Terouane, som efteråt alldeles förföll i ruiner. Den vände sig sedan mot Tournay, härjade hela Brabant, förstörde kyrkorne, och gjorde ett stort antal fångar. Abboten Hugues, son af Germaniens Konung, vågade anfalla dem, men blef slagen. Då de ej funno någon fiende, förlade de sitt vinterläger i Gent. Vid samma tid, hade den Tyske Konungen Ludvic, genom öfverenskommelse med de tvänne Franske prinsarne, intagit Lotharii efterlemnade rike. Vid sin återkomst från Ribemont, mötte han en ansenlig här af Nordmän, som, lastad med byte, återvände till sin flotta vid Schelde. Den tyske fursten begagnade skickligt denna gynnande omständighet, för att göra anfall, bragte hären i fullkomlig oordning, och dödade 5000, enligt andres uppgift 10,000, hvilket är en öfverdrifven beskrifning, och sjelfva segren är mycket betviflad. Historien anför att barbarerne, under Gottfrids befäl, förskansade sig på Kongliga godset Thuin vid Sambre 259), och att Hugues, som trodde ögonblicket vara inne, att hämnas sitt nederlag, derstädes belägrade dem. Han föll i striden, och fienden, som drog fördel af den förskräckelse, hvari den dödes far befann sig, aftågade om natten, sedan han uppbränt sina döde. Abbot-stiftet Lobbes undergick vid detta tillfälle en gruflig härjning. Nordmännen fortforo att hafva sitt läger vid Gent,

hvarifrån de gjorde utfall, för att ödelägga alla slott och Abbot-stift vid stränderne af Schelde, Lys och Sambre.

Under det Nordmännen hotade nordliga Frankrike, var det sydliga i fullt uppror. Det gamla Konungariket Burgundien hade, redan i början af den styrelse Carl den Stores ättlingar deröfver förde, önskat sig, såsom fordom, sina serskildta Konungar. Prelaterne kastade ögonen på samme Boso, hvars syster var Carl den skalliges gemål; och hvilken, för att i sin ordning få ett gifte, hade från ett slott i öfra Italien bortröfvat Kejsar Ludvic II:s dotter, och förmält sig med henne i Konungens af Frankrike läger. Carl den skallige hade upphöjt honom till Hertig af öfra Aquitanien eller Provence; en värdighet, som sannolikt icke tillfredsställde denna högsinta kejsare-dotter. På riksdagen i Mantaille, nu mera Bourg-Evescal, emellan Vienne och Isere, tillbjödo honom de Store en krona. Boso låtsade icke vilja emottaga den, utan att derföre hafva folket att tacka. Han utsatte en tid af tre dagar, för de missnöjdes ansökningar eller anspråk, men ingen hade något att invända. Detta var dock ej allmänna rösten; de Store hade nedtystat den. Boso blef af Erke-Biskopen i Lyon högtidligt krönt, i närvaro af ett stort antal Prelater, och grund-

lade

lade således i Burgundien en ny dynasti, mer än tre århundraden efter den gamlas utrotande af Frankerne.

Vid nyheten om denna händelse, skyndade båda bröderne som bestigit Frankrikes thron, att samla sina härar, för att återtaga denna del af Carl den stores arf, ehuru norra delen af riket, på ett myndigt och befallande sätt, gjorde anspråk på deras beskydd. Under deras härtåg mot Boso, blef Abboten Gozlin skickad med troppar mot Nordmännen vid Schelde. Då desse innehade flodens båda stränder, delade Gozlin sin krigsstyrka, för att kunna anfalla fienden på tvänne punkter. Men detta anfall hade den mest elaka påföljd. Båda corpserne blefvo slagne, och lemnade i fiendens våld ett stort antal döde och fångne. Ifrån den stunden, inföllo Nordmännen, som genom framgången blefvo djerfvare, i den del af landet som är beläget emellan Schelde och Somme; de framtågade på andra sidan om denna flod, der alla inbyggarne utan undantag flydde; fienderne utsträckte sina ströftåg ända till Peronne, sedan de plundrat Furnes, Gravelingen, Boulogne, Cassel, Bailleul, Oudenarde, Ypern och Antwerpen. Den 26 Dec. inträngde de i Arras, uppbrände denna stad, två dagar derefter, och förhärjade klostret S:t Vaast med dess omgifningar, dödade en mängd

inbyggare, plundrade utan barmhertighet, och släpade med sig ett stort antal menniskor, hästar och boskap. S:t Omer och Cambrai 260) undergingo samma öde som Arras. Alla kloster vid Scarpe blefvo nedrifne. Nordmännen tviflade icke, att i klostren, sådana som S:t Bertin och S:t Vaast, tideböcker blifvit författade, hvilka åt efterverlden kunde förvara deras grymma bedrifter. Sedan de förvandlat landets förnämsta boningsplatser i aska, återvände de med omåttligt byte till deras flotta 261).

En annan hop, likasom för att understödja fortsättningen af den allmänna förödelsen, gjorde Holland till en ödemark. Berg-op-Zoom brändes. Trötte af härjningar, drogo sjöröfvarne sig tillbaka till Nimvegen, hvars borg de befästade. Ludvik, Konung af Germanien, belägrade dem der; de ägde likväl skicklighet nog att uttåga derifrån, och bränna borgen på återfärden. Förräderi ökade Frankrikes lidande. Nordmännen voro, på sina ströfverier i Flandern och Artois, vägledde af en Fransman, Isembard, Herre till La Ferté i Ponthieu, som genom sina tvistigheter med Ludvic den stammande blifvit tvungen att gå i landsflygt, hade, eldad af hämd, afsagt sig christna läran, och öfvergått till Nordmännen. Det var denne öfverlöpare, som åt sine barbariske bundsförvanter anvisade Abbot-stiften S:t Riquier i Ponthieu,

och S:t Valery vid Somme, nedanför Amiens, att förstöras? Munkarne i detta sednare stift hade med sina dyrbarheter flygtat till Sens 262).

Det synes som ordningen kommit till Nordmännen från Loire att göra nya ströftåg; ty klosterbröderne i S:t Martin vid Tours flyttade sina helgons qvarlefvor till S:t Germain i Auxerre, hvarifrån man med våld måste hämta dem, emedan Biskopen nekade att återställa dem 263). — De förödelser Nordmännen tillåtit sig i norra Frankrike, voro nog grymma och afskyvärda för att ej kräfva hämd. Man ser af gamla tidskrifter att Frankrike var uppbragt öfver underrättelsen att en Fransman, en af rikets store, och född christen, uppäggade hedningarne att förstöra allt med eld och svärd. Konung Ludvic härom underrättad, och då han hörde folkets allmänna klagomål, upphörde att förfölja Boso, och öfverlemnade åt sin bror fortsättningen af kriget i Burgundien, samt begaf sig med sin här till nuvarande Departementet du Nord, för att hämnas de oräkneliga missöden som drabbat detta land. Vid Saucourt i Grefskapet Vimeux, en by, belägen nästan på halfva vägen emellan Eu och Abbeville, mötte han barbarerne, som riktade sin marche på Lavier, hvarest då var förnämsta genomfarten från Somme. Öfver denna expedition har en anonym skriftställa-

re på gammal tyska författat en historisk sång, efter utseende kort efter en slutad batalj 264).

I denna sång uttrycker sig författaren sålunda: "Gud, som ville pröfva huru Ludvic skulle "fördraga olyckan, tillät hedningarne utbreda sig "i hans rike, och Frankernes folk blifva plågadt "af deras krigsmän. Några Ludvics egne under-"såter sällade sig äfven till dem; andre gåfvo små-"ningom vika för deras intriger; en och hvar som "blef sin furste trogen, var underkastad alla föro-"lämpningar. En förrädare, begagnande sig af "dessa olyckor för att utvidga sitt eget välde, in-"tog de befästade orterne, och utöfvade högsta "makten. Mened, dråp, alla illgerningar blefvo "öfver allt föröfvade. Konungen förtörnades öfver "de oordningar, som stiftade förvirring bland hans "undersåter. Gud, som såg alla de olyckor som "öfvergingo Frankrike, hade på sistone medömkan "med sitt folk. Han kallade Ludvic och gaf ho-"nom befallning, att tåga ut, för att nedgöra "fienden: Ludvic, befria mitt af Nordmännen så "hårdt betryckta folk!"

Sedan fursten samlat de förnämste i riket, yttrade han bland annat till dem: "Trösten Er, "mine följeslagare, mine riddare; det är på Guds "befallning vi marchera; det är Han som lofvat "våra vapen framgång. Jag fordrar Edra råd vid

"anförandet af min här. Jag skall ej spara mig "sjelf, för att komma derhän, att kunna befria "Er, men jag vill att alla, som förblifvit sin Gud "trogne, skola denna dag följa mina spår. Hvar "och en, som med ifver utför Herrans befallning, "skall, om han lefver, belönas i sin person, om "han dör, i sin familj."

Det berättas att Konungen, innan slagets början, uppstämt en Psalm 265), och att hela arméen svarat med härskri: Herre förbarma dig öfver oss! (Kyrie-eleeson!) Fransmännen hade behof af en kraftfull anförare, och Konungen visade sig sådan i denna korsfärd; hans undersåter voro äfven sinnade att med honom segra. Hvarföre visade ej Karlovingerne alltid denna höga hjelteanda? Deras regering skulle då icke hafva alstrat de stores öfvermod, presternes öfverflöd, och folkets armod. I denna strid, hvilken till dess minsta omständigheter är oss känd af anförda teutoniska krigssång, igenkänne vi förfädren af nutidens Fransmän. "Hänryckning och fröjd målade Fran"kernes kinder, en hvar mättar sig af hämd; men "Ludvic, genom skicklighet och mod, öfverstrålar "dem alla. Han fäller en, öfverändakastar en "annan, och rågar dödens bittra kalk åt den, "som möter hans klinga."

Man kunde säga, att Frankrikes skydds-

ängel då vaknade efter sin långa, djupa slummer.

Nordmännen, ur stånd att motstå Fransmännens häftiga anfall, ledo ett fullkomligt nederlag 266). Enligt en urkund, hämtad ur Abbot-stiftet S:t Riquier, räknades deras härförare Pharamond bland de dödas antal 267). Tidskrifter från S:t Bertin försäkra dock, att Nordmännen, hvilka begagnade sig af den mindre ordning som iakttogs i den Kongliga hären, samma afton å nyo började striden, nedgjorde ett hundrade krigare, och dresvo Konungen på flygten. Andre historici iakttaga tystnad i detta ämne. Oordning efter första häftigheten, har stundom varit för Fransmännen af bedröfliga följder; på detta sätt har Konungen kunnat förlora dagens fördelar. Det är ock sanning, att slaget i Vimeux icke hindrade Nordmännen att skydda sitt läger vid Gent, och göra nya inbrott i nordliga delen af Frankrike.

Emedlertid, vare sig af hänryckning eller smicker, firades slaget i Vimeux, såsom en stor Konungens segervinning. Den lifvade skalderne. Man sjöng ännu deras hjeltedigter inemot den tid, då urkunden från S:t Riquier författades, eller två sekel efter slaget i Vimeux 268). Oss återstår ej mer, än den teutoniska sång, vi redan anfört, och som i lång tid varit begrafven i klost-

rets bokstoft. Den lärde Mabillon upptäckte den i Abbot-stiftet S:t Amand, och sedan har den flitigt blifvit upplagd, såsom ett dyrbart minnesverk, såväl af medeltidens historia som dess sköna konst 269). Men urskriften har försvunnit, sedan afskrifter deraf blifvit utspridde. Måhända, säger Sismondi 270), var denna sång bestämd, att i Saxen utbreda Ludvics namnkunnighet, då han följande året, sökte hopsamla sin kusins arf. De första orden: "Jag känner en Konung, med namnet Ludvic, som tjenar Gud gerna, och hvilken Gud belönar 271)," synas snarare vara lagde i hans anhängares, än undersåtares mun; och denna gissning förklarar äfven, hvarföre sången är på tyska, då likväl Neustrierne om Ludvic III ostridigt talade det Romanska språket (urartad Latin). Den innehåller 118 verser, parvis rimmade, och hvaraf större delen består af sex stafvelser, några äro femstafviga. De första verserne närma sig för mycket nuvarande Tyskan, för att kunna vara från samma tid, som de öfriga 272). Måhända har någon börjat förnya språket i denna sång. De fromma tänkesätt och känslor man här upptäcker, och det ställe der man funnit denna sång, leda till den förmodan, att skalden varit en klosterbroder. Måhända hade han författat den på Latin, och att man i en sednare tid öfversatt hans arbete på då brukligt språk. Man kan derföre ej med säkerhet bestämma, från hvilken tid denna

teutoniska eller frankiska digt, som man nyligen kallat den, härleder sig.

Man förvånas öfver de mörka drag, med hvilka skalden målat dåvarande generations seder. Han är ej den ende som talar derom. Annaler och krönikor anklaga på mångfaldiga ställen franska folkets synder och sedeslöshet; huru de derigenom ådragit sig Guds vrede och varit orsaken till hedningarnes härjningar 273). "Synderne, yttrar sig krönikan från S:t Riquier 274) uppväckte "Guds vrede, att straffa Frankrike genom hed"ningarnes hand. Nationen liknade i sedeförderf "Belials söner. Hvilken Hertig eller Grefve, som "kände sig nog mägtig dertill, utsträckte sin hand "öfver allt, som omgaf honom, ödelade angrän"sande provinser, och sökte lägga dem under sitt "välde." En munk medger att Nordmännens förtryck var grymt; men han påstår äfven, att det var förtjent genom alla folk-klassers skamliga uppförande 275). Paschasius Rodbertus skref, någon tid efter Nordmännens härjning i Paris år 845, och hvarom förut är taladt, en förklaring öfver Jeremias, med hvilkens klagan han blandar sin egen: "Alla våra olyckor, utropar han, hafva kommit "endast genom presternes och furstarnes synder; "detta är källan till det elände som omger oss. "Långt för detta är rättvisan bannlyst från dom-

sto-

"stolarne, och länge har medborgarnes oenighet "föranledt blodsutgjutelse. Öfverallt ser man en- "dast svek och bedrägeri. Barbarernes svärd är "blottadt, och Gud har sjelf, till vårt straff, satt "det i deras hand. Emedlertid, så olycklige vi än "äro, lefva vi ej allenast i overksamhet, utan "midt ibland barbarernes grymheter, midt ibland "plundringar och inbördes krig, uppväckte af "medborgare utan menskliglhet; vi ådrage oss dag- "ligen nya brott 276."

I krönikor och annaler, handskrifne i kloster, läser man förtäckta klagomål öfver folkets liknöjdhet. Det är ock sannt att barbarerne ödelade och förstörde kloster och kyrkor, att de plundrade, förolämpade och med raseri bemötte presterskapet, utan att lekmän deröfver kände nog förtrytsamhet, för att skynda till dess försvar. Denna bekymmerslöshet är så mycket mer förvånande, som klereciet den tiden eljest egde stor högaktning, och en skymf, tillfogad presterne, ansågs såsom nidingsverk, både af andlig och verldslig lag. Möjligt är, att de rikdomar hvarmed Konungar och de mägtige begåfvat dem, väckt afund hos ett olyckligt folk. Det blinda öde, som presterskapet såg i Nordmännens grymma sköflingar, borde likaledes försvaga åtrån att fördrifva dem. Klereciet framställde dem såsom ett Guds straff; be-

tydde ej detta, att man försonade sina synder, då man underkastade sig Nordmännen 277)?

Nyare författare hafva ansett den lätthet hvarmed Nordmännen gjorde sina inbrott, mindre följa af enskilte personers förseelser, än politiska orsaker och fel. Bonamy är af den tanken, och det med skäl, att felen i statsordningen, en följd af Carl den skalliges svaga styrelse, äregirighet och oenighet bland de store, som endast voro betänkte på att utvidga sitt herravälde öfver hela provincer, kraftigast bidrogo att för sjöröfvarne bana vägen till Frankrike 278). Ehuru annalister och författare till dåvarande krönikor, ganska litet sysselsätta sig med nationens moraliska förhållande, dölja de icke, att det hårdaste förtryck då hvilade öfver de svage, och att den fattige ej var i säkerhet för den rike 279). Benedictinern Abbo, författare till ett skaldestycke öfver Nordmännens belägring af Paris, hvartill han sjelf var vittne, tillegnade folket ett häftigt tal, hvari han ganska skickligt gör klereciets och folkets sak till densamma, och framställer dem båda såsom offer för de mägtiges omåttliga vinningslystnad. "Dagligen, "säger han, borttaga Konungar, Grefvar, Vicom-"ter, Conculer, Pro-consuler, deras Vicarier, Kong-"lige Vasaller och deras drabanter, samt orätt-"rådige Domare, kyrkornes och klostrens effekter "och gods; genom bedrägeri och list, genom röf-

"veri och falska handlingar, nedbryta de christen-"hetens bålverk, d. ä. Biskops-stolarne.... Dag-"ligen fly de fattige till de heliges grafvar, ro-"pande, att man låter dem förgås i hunger och "nakenhet." Talaren, hänförd, utbrister: "Desse "röfvare och nidingar, hvad äro de annat än "helfvetets eldbränder, och djefvulens bete?.... "Ja, andarne i helfvetet föda sig ej af annat än "deras själar, som plundra eller orättvist besitta "Guds kyrkors ägodelar!" Vidare: "De äro ogud-"aktigare än Moabiterne, än Amalekiterne och "Nordmännen — desse plundrare, som i trotts af "namnet christne, icke upphöra att uthungra och "utblotta det christna folket 280)." Denna satir, visserligen öfverdrifvet rigtad mot Adelns och de Konglige Agenternes våldkräktningar och orättvisa, blir intressant genom den populära ton som råder deri. Man kunde säga att klereciet, som plundrades af de store, när desse icke voro sysselsatte med krig, och äfven af dem öfvergifne vid Nordmännens förödelser, sökte mot desse mägtige hos folket ett stöd.

Sismondi anmärker, att förnämsta orsaken till den lätthet hvarmed Nordmännen gjorde sina eröfringar, var, jemte utslocknandet af all krigisk anda, populationens fullkomliga utdöende på landsbygden 281). Denne häfdatecknare förmodar, att under Carlovingiske ättens första regenter, de sto-

re, hvilka befunno sig midt i detta vidsträckta rike, och således icke hade det ringaste att frukta af någon fiendes infall, ej mer voro i behof af ett stort antal trälar, upphörde att underhålla sådana, och förorsakade på detta sätt landtboernes undergång, hvilka derigenom försvunno och lemnade Frankrike öde. Trälarnes antal har kunnat förminskas, men de store, sig emellan, eller mot Konungen i krig, hvilken sednare de afhände hans majestäts-rättigheter, för att sjelfve i sina hertigdömen eller grefskaper tillegna sig dem, hade säkert ingen fördel af träl-klassens försvinnande. Ej heller omtalar någon urkund ett sådant försvinnande af landtfolket såsom ett skäl, hvarföre Nordmännen ofta utan hinder genomströfvade hela landskaper. Sannolikt var det hastigheten i deras framtåg, en väsendtlig del af deras krigskonst, som öfverraskade invånarne, hvilka kringspridde på Frankrikes illa odlade jord, icke fingo tid att samla sig till försvar. För öfrigt fann man ingen samhällsanda bland invånarne hvarken i städer eller på landet; ingenstädes hade fria inrättningar i medborgarnes hjerta fått inplanta kärlek till fosterlandet; allas sinnen voro förslafvade, och lika förnedrade, som styrelsen var oduglig. Nordmännens infall borde likaledes öka landtfolkets träldom, i det de tvingade dem att söka tillflygt under fästningarnes murar, och på bekost-

nad af deras frihet, underkasta sig de höge Baronernes beskydd.

Nordmännen, återkomne till Gent efter slaget i Vimeux, láto se, att denna batalj lika litet nedslagit deras mod, som det nederlag de ledo vid Norvich, egentligen Norden i Frisland (eller nuvarande Grefskapet Emden) 282), der de christne eldade och hänförde af deras Biskop Rimbert, med tapperhet angrepo sjöröfvarne, och höggo dem i stycken, så på valplatsen, som på sjön der de flyende förgäfves sökte undkomma, och lemnade ett ansenligt byte i Frisernes händer 283). Nordmännen, som kommo från Frankrike, drogo sina farkoster öfver land åt Maas, och lägrade sig för ett år vid Haslou, herrskade i Brabant och Lüttichska landet, samt vid flodlandet emellan Köln, Mayntz och Maas. Abbot-stiften Prum, Cornelimunster, Stablo och Malmedy förhärjades, äfvensom städerne Lüttich, Mastricht och Tongres; denna tropp var förmodligen anförd af Sigfrid eller Gottfrid 284). Vid denna tid oroade en del af hären vid Gent de franska gränsorterne, sannolikt under Hastings anförande. Man hade anlagt en skans i skogen vid Arras, för att skydda sig mot deras ströftåg, men ingen vågade försvara sig. Det är ock sannolikt att de icke länge kunnat uthärda sjöröfvarnes häftiga anfall. Douay gaf sig likväl icke, men Peronne blef utplundradt. Munkarne i

stiftet Baral, beläget emellan Arras och Cambrai, blefvo öfverrumplade under flygten, och mördade på stora vägen. Balduin, Grefve af Flandern, ehuru ålagd att skydda norra Frankrike, lät endast befästa slottet Bruges, det enda steg han tog till försvar 285).

En tysk armée höll Nordmännen ännu insperrade vid Rhenens stränder, men nyheten om Ludvic den tyskes död nödgade den att marchera tillbaka. Fienden, befriad ifrån detta hinder, tågade ända till Coblentz, plundrade Prum, och anföll Ardennes. Invånarne skockade sig för att tillbakadrifva dessa fribytare, men i brist på anförare, blefvo de lätt bragte i oordning. Biskop Walo gjorde motstånd framför Metz; men Nordmännen dödade Biskopen i en skärmytsling. Vid Bingen, der Rhen-strömmens lopp är sammanträngt af klippor, blefvo alla invånarne dödade, med undantag af dem som flygtat åt skogarne. Munkarne från S:t Maximin vid Trier, sparades icke mer än de föregående. Mayntz, Worms, Köln, Bonn och Aachen förvandlades i aska; man vanhedrade Carl den stores minne, i det man förvandlade hans palats till stall; den mägtige och namnkunnige Frankiske Kejsarens gamla residens stod 80 år öde. Vid nedra Rhen utbredde sjöröfvarne samma förstöring. Nejderne af Bois-le-Duc och Breda fingo äfven

röna deras grymhet. Belastade af byte, återgingo Nordmännen till sitt högqvarter vid Haslou.

Detta väckte nya klagorop och hämdeskri från folket i Carl den stores gamla rike. Kejsar Carl III måste återkomma från Italien, och hålla en Riksdag i Worms för att öfverlägga om statens tillstånd, och i synnerhet om medel att förekomma dessa fienders ohyggliga framfart. Denna gång syntes man kraftfullt skynda till en allmän hämd. En här af Lombarder, Tyskar, Thüringer, Franker, Saxer och Friser, sattes genast i rörelse. Hvem skulle ej tro att så många folkslag borde för alltid hafva uttrotat barbarerne från rikets jord? Men dessa mångfaldiga namn på nationer antyda redan, att denna armée var i hast sammanrafsad och utgjordes af olika folkslag.

Denna här utförde dock ett vigtigt värf; den kringrände nemligen fästningen Askloha eller Haslou, som beherrskade nejden af dervarande by Elsloo, två mil (lieues) från Mastricht, vid vägen från Roermonde. Som detta var en af de befästade orter, hvarifrån Nordmännen ofta färdades för att samla byte vid stränderne af Maas, hade Belgiens invånare genom en deputation redan bönfallit hos Kejsaren, att detta farliga läger måtte förstöras. De Nordiske anförarne Sigfrid, Gottfrid, Gorm och Half hade der sitt hufvudsäte. Det

tyckes, som detta bordt afgöra Nordmännens öde, men emot förmodan räddade de sig äfven ur denna brydsamma belägenhet. Sedan blokaden fortfarit tolf dagar tröttnade Kejsaren vid en längre bevakning af stället; hans läger befann sig på en mindre tjenlig ort, midt i den största sommarhettan, men det var svårt att ändra dess läge. Nordmännen, å sin sida, blefvo tvungne att dagtinga, sedan en orkan betydligen förstört deras förskansning. Icke dess mindre behandlades de kejserlige med vanlig stolthet. Nordmännen tvingade dem att utlemna gisslan, på det Nordmännens Konung Sigfrid med säkerhet skulle kunna besöka Kejsarens läger. Resultatet af fredsunderhandlingen hade likhet med de öfverenskommelser, som flere Nordiske chefer ingått med Carlovingiske furstar. Sigfrid utfäste sig att aftåga, och att icke mer under hela sin lifstid oroa Kejsarens stater, emot en summa af 2080, enligt andre 2,412 mark guld och silfver, samt slutligen att antaga christendomen. För att kunna hopsamla denna stora summa, måste man beskatta alla kyrkor, måhända vågade man ej skattlägga lekmän. Att bemantla det skymfliga i detta fördrag, föregaf man denna skatt vara en frivillig gåfva.

En så oväntad öfverenskommelse måste nödvändigt väcka folkets harm. Författaren till fortsätt-

sättningen af Fuldas annaler påstår, att de belägrade redan ansett sig offer för en oundviklig undergång, när Biskopen af Verceil, i samråd med Grefve Wichart, och vunnen af Nordmännens penningar, begaf sig till Kejsaren, hos hvilken han hade mycket inflytande, och tillställde ett samtal emellan honom och Gottfrid, samt, efter utbyte af gisslan, stiftade fred emellan dem båda. Samme författare tillägger, att Nordmännen, till tecken af ingången förlikning, upphissade sköldar på fästningsporten, och att de Kejserlige, som i förlitande på detta vänskapstecken ingingo, mördades eller smiddes i jern, för att sedan utbytas; att oaktadt denna förnyade skymf, Kejsaren likväl såsom fadder bivistade den barbariske anförarens dop, och att han, förledd af elaka rådgifvare, gjorde denne fiende till sin like, i det han åt honom afträdde de grefskaper och länegods af hvilka Rörek varit i besittning, såsom lön för sin tillgifvenhet för riket. Än mer, han blygdes ej att betala sjöröfvarne skatt, och att för detta ändamål beröfva kyrkorne deras egodelar 286). Om författarne från S:t Denis icke yttrat samma eftertryck i sin beskrifning öfver denna händelse 287), så skulle man förmoda, att kyrkan, till hvilken den munk hörde, som fortsatt Fuldas annaler, varit bland de utplundrades antal, och att han derföre bibehållit den hatfulla ton som råder i denna

berättelse. Det bör anmärkas, att denne Biskop af Verceil, af häfdatecknaren från Fulda, afmålad såsom en förrädare och brännmärkt med tillnamnet, den falske Biskopen, uppträder i annalerne från Metz, såsom en man af stor förtjenst.

Allt det som förekommer hos häfdatecknaren från Fulda, kastar en stor skugga på Kejsarens brottsliga uppförande. Då en krigsman, säger han, hänförd af nit för Guds ära, dödade några Nordmän i det ögonblick de vågade intränga i lägret, befallte Kejsaren att han skulle halshuggas, *eller* att hans ögon skulle utrifvas. Arméen såg med smärta sig vara anförd af en furste, som hade mer hjerta för fiendens, än sina krigares välgång, och som ryckt en viss seger ur händerne på sin här.

Två hundra farkoster lastades med allt det rof Nordmännen bemägtigat sig i de provincer der de framfarit. De uppbrände Deventer, och återtågade sannolikt till Schelde, der de hade bestämt sitt läger. Snart derefter visade de sig i norra Frankrike, der de framträngde till Laon, och hotade staden Rheims. Flodoard, Domherre vid denna stads kyrka, anför, att Biskop Hincmar låtit smälta kalken i S:t Remi samt ett annat heligt kärl, för att gifva Nordmännen guld, och dermed beveka dem att skona Rheims, som var utan murar. Sjöröfvarne härjade nejden, och lemnade staden orörd 288).

Nordmännen från Loire hade likaledes gjordt nya ströftåg; Konung Ludvic öfverraskades af döden, då han var i begrepp att med Bretonerne uttåga, för att jaga fienden tillbaka. En författare påstår, att denne Konungs död var en följd af hans ansträngningar vid slaget i Vimeux.

Carloman, hans bror, var nu ensam Konung, sedan han på Riksdagen i Chiersi med ed bekräftat Carl den skalliges kyrko-författning, och inhämtat underrättelser om Viennes intagande af sina troppar; en framgång, som nedslog Bosos anhängare: således Herre öfver thronen i Provence, marcherade han mot Nordmännen som kommo från norra Frankrike. Sällan voro Nordmännen i stånd att motstå ordentligt krigsfolk. Denna gång, såsom i flere skärmytslingar blefvo de förskingrade, beröfvade sitt byte, och kastade på Aisne. Konungen kringrände en afdelning af detta röfvarband vid Avaux 289), men kunde deremot icke belägra en befästad ort. Nordmännen, begagnande sig af hans bortresa till Compiégne, utspridde sig på landsbygden, återtogo sina små skepp vid Condé, och inträngde i Oise. Abboten Hugues, den fruktansvärdaste fiende Nordmännen hittills hade haft, och en af Frankrikes mägtigaste Herrar, emedan han var Grefve till Anjou och Orleans, och efter hvad man förmodar, Hertig af Frankrike, det är: herrskare öfver hela landet från Laon till Loire,

från Pontoise till Montereau, trodde han sig ej böra ostraffadt tillåta detta nya försök. Han skaffade Konungen hjelptroppar, och marcherade i hans sällskap att förfölja fienden, som plundrat Beauvoisis, och belägrade den fasta staden Laon, sedan de der härjat förstaden Vilette. Anfallne vid Vailly, i skogen Vicogne, bragtes de på nytt i oordning. Annalisterne gifva stort beröm åt Abbotens segrar öfver fienden; enligt tidböckerna från S:t Denis "förjagade och förtrampade han dem hårdt, och slogs mot dem med en mans eftertryck, och gjorde bland dem ett så stort nederlag, att knapt en enda menniska kunde framföra nyheten om deras förvirring 290)."

Emedlertid begagnade de sina skepp, för att draga sig tillbaka till Aisne, hvarest de mot munkarne föröfvade nya våldsamheter, och släpade ett antal menniskor i slafveri. De uppbrände kyrkorne i S:t Quentin och S:t Amiens, och förlade sitt vinterläger i sistnämnde stad. De understöddes af den corps som ännu innehade Haslou, och af Gottfrid, som hade ingått äktenskap med Gisela, naturlig dotter af Lotharius II och den sköna Waldrada, samt syster till Hugues, och som hade anspråk på denne furstes krona. Konungen af Frankrike tog här sin tillflygt till de vanliga räddningsmedlen, nemligen underhandlingar och penningeanbud; men man kunde ej komma öfverens. Följ-

aktligen fortfor fienden att ströfva och plundra i Picardie och Flandern, hvarest Abbot-stiftet Marchiennes lades i aska. Man började nya underhandlingar. I Frankrike befann sig en Dansk anförare vid namn Sigfrid, som öfvergått till christendomen; denne blef flere gånger af Konungen nyttjad såsom sändebud till sjöröfvarnes anförare vid Amiens. Man beslöt en vapenhvila, och ingick slutligen ett fördrag, hvarigenom Nordmännen utfäste sig att öfvergifva Frankrike på tolf år mot en skatt af 12,000 mark fint silfver. Detta var en oerhörd summa; men sjöröfvarnes beständiga härjningar kostade riket än mer. Man utvexlade gisslan å båda sidor, och i Frankrike började man uppbära utlagor. Då man ej vågade för mycket plåga nationen, utarmade man på nytt kyrkorne och deras tillhörigheter, inom hvilkas sköte landets största rikdomar voro förvarade. Den utlofvade skatten betalades; men med detsamma höllo Fransmännen sig beredde att förjaga Nordmännen, i händelse desse bröto sitt löfte 291). Denna krigiska ställning hade passat dem bättre före denna ingångna förbindelse.

Snart satte Nordmännen eld på sitt läger, och utrymde Amiens, samt aftågade till Boulogne för att der stiga om bord. Fransmännen följde dem på långt håll, likasom för att hindra dem att återkomma i deras spår. Fiendens aftågande var för

dyrköpt, för att ej försäkra sig om verkställigheten deraf. Nordmännen befriade dock ej landet från all fruktan. En del af hären steg väl om bord, för att från Boulogne intaga hafvet, men återstoden begaf sig till Louvain, i Lotharii rike, och tog der vinterqvarter. Vi hafve redan anmärkt att Hugues indrog och underhöll sjöröfvarne i detta rike, för att använda dem till sin egen upphöjelse. Enligt Suhms gissning anfördes den tropp, som steg om bord i Boulogne, af Rolf som i sjelfva verket återkom till Frankrike efter förloppet af dessa tolf år. Häfdatecknare från Normandie omtala ej denna händelse, och det är sannolikt, att man ej förtegat hans namn, om han deltagit i den långa och djerfva expeditionen i Tyskland.

Carloman, som såg fienden aftåga, afskedade sina troppar; några unge adelsmän qvarstadnade hos Konungen, för att i skogen vid Baizieu förlusta sig med jagt 292). På en af dessa jagtfärder, blef Konungen, som var i begrepp att fälla ett vildsvin, sårad af någon bland sitt folk, och dog några dagar derefter. Nu återstod af hela Franska Konunga-stammen blott ett barn, Carl, med binamnet: den enfaldige. Man hade en styresman af nöden, och rikets store skyndade sig att tillbjuda honom åt Carl den tjocke; inför hvilken de aflade trohetsed i Gondreville. Kejsaren stad-

nade i Tyskland, och det öfvergifna tillstånd, hvari Frankrike befann sig, uppeldade Nordmännen till nya bragder. De, som slagit läger vid Louvain, förnyade sina ströftåg i norra Frankrike, under föregifvande, att de ej ingått fördrag med någon annan än Carloman. Gottfrid, åt hvilken Carl den tjocke utsett en så förträfflig bostad i Frisland, gick öfver Rhen, oaktadt sina undersåtares missnöje, och befästade sig vid Duisberg, för att der tillbringa vintern. Hans otacksamhet och trolöshet borde förolämpa dem som emottagit hans löften. Henric, Grefve af Thuringen, tvingade honom att återvända till sitt hem. En annan tropp framträngde i Saxen, men samme Henric dref dem tillbaka. En författare anmärker vid berättelsen om detta nederlag, att de Nordmän, som blefvo på platsen, voro, genom skönheten af deras växt och anletsdrag, ett ämne för beundran 293). Han är ej den ende som tillegnar dem dessa yttre fördelar. Ermoldus Nigellus har äfven yttrat sig om dem, att deras ansigten voro sköne, och deras växt förträfflig 294).

Desse två författare äro ej från Frankrike. Franske häfdatecknare medgifva ej Nordmännen någon fördelaktig egenskap; för dem äro de blott af djefvulen härkomne menniskor och vilda hedningar.

På en Riksdag, som hölls i Colmar af Carl

den tjocke, beslutades att Grefvar och Biskoppar, skulle marchera mot Nordmännen, och på Riksdagen i Worms utnämnde Kejsaren nya militäriska Embetsmän, för att nedgöra dessa eviga fiender till hans rike. Det synes som hade man säkra bevis på den sammangaddning Hugues och Gottfrid stiftat, för att bemägtiga sig Lotharii gamla Konungarike, och sedan dela det sig emellan. Detta väckte hos Carl den blodiga hämnd som han året derpå utförde.

Emedlertid gjorde Gisita, Gottfrids hustru, ett besök hos Kejsaren, för att utvärka hans ynnest mot denne Nordiske härförare. Men Kejsaren ville icke låta henne återresa. Ifrån denna stund borde Gottfrid — misstro denne Furstes afsigter. Han skickade två Frisiska Grefvar, Gerolf och Gardolf, till Carls hof, för att framställa, huru i anseende dertill, att hans gods hvarken voro nog beskyddade eller med vingårdar försedde, det vore tid att åt honom öfverlåta Coblentz, Andernach och andra Kejserliga domäner. En häfdatecknare vill veta, att denna beskickning hade ingen annan afsigt än att illistigt förmå Kejsaren att vända sin uppmärksamhet från de steg Gottfrid och Hugues togo. Kejsaren, som å sin sida upptänkt ett förslag till förräderi, begagnade sig af denna beskickning för att ställa det i verket. Han

låtsade ingå i Gottfrids åstundan, och svarade, att han genom Konglige sändebud skulle göra rättvisa åt hans begäran. Grefve Henric och Biskopen af Köln blefvo äfven för syn skull utnämnde att resa till Frisland, och bestyra om den Nordiske anförarens bosättning.

Försedde med hemliga instruktioner, begåfvo sig dessa sändebud, ledsagade af få personer från Köln; men Gref Henric hade gifvit sitt folk befallning att resa genom Westphalen, och på bestämd ort möta honom efter denna omväg. Gottfrid, underrättad om de Konglige sändebudens annalkande, gick att möta dem ända till gränsen af sina länder. Första sammankomsten ägde rum på en ö. Vid andra sammanträdet medförde sändebuden en Grefve Everhard, hvilken Gottfrid beröfvat sina egendomar. Denne Grefve föredrog med bitterhet sina klagopunkter. Gottfrid svarade med djerfhet. Midt under ordväxlingen drar Everhard sin värja, och ger den Nordiske anföraren ett djupt sår. Straxt skynda Gref Henrics drabanter, och fullborda mordet. Man nedgör alla Nordmän som funnos i Holland. Everhard och Gerolf, sannolikt förut lejde af Carl den tjocke, erhöllo Nordmännens länder, hvilkens enka fick titel af Abbedissa till Nivelle. Gottfrids barn råkade i sådan fattigdom, att Erke-Biskop Foulques

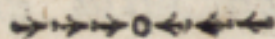
af Rheims trodde slutligen sig böra anbefalla dem åt Konung Arnulds mildhet 295).

Så snart Gottfrid var mördad, inledde man hans svåger och medbrottsling Hugues i en snara; man utstack hans ögon och förviste honom i ett kloster. Fransmännens Konungar hade ej alltid med en Carls tapperhet fäktat i åsynen af Nordmännens härar, men aldrig hade de sölat sina händer i ett mord, eller upptänkt en så trolös gerning. De hade alltid handlat med ärlighet, som hos dem förtjenar loford. Det är ock föga begripligt, huru Hertig Henrik, Carls närmaste embetsman, kunde nedlåta sig till utöfningen af en så trolös stämpling. Det enda som ursäktar Kejsaren är, att sedan han blifvit förvissad att Gottfrid och Hugues bragte riket i uppror, hans svaghet ansåg en öfverraskning vara medlet till räddning ur denna fara.

Han skulle väl hafva önskat att vid samma tid befria sig från de Nordmän som varit förlagde vid Louvain; men desse voro på sin vakt. Fransmännen, beröfvade sin Konung, hade anhållit om deras bistånd, och äfven underhandlat med sjöröfvarne, hvilka svarat att de ville skona riket mot ännu en summa af 12,000 mark silfver. Detta anbud förkastades. Man visste emedlertid icke hvad dessa fiender kunde företaga. De sågo Frank-

rike utan hufvudman, och de store Vasallerne sig emellan delade 296). De voro äfven förbittrade öfver sina landsmäns nederlag i Frisland. Till följe häraf beslöt deras anförare Sigfrid att till lands infalla i Frankernes land.

Den 25 Juli inträngde Nordmännen i Rouen 297), och öfverforo Seinen, på de farkoster som de funno vid stranden, dödade Ragnald, Hertig af Maine, och tillbakaslogo Neustrierne och Burgundierne, som ville göra motstånd. Invånarne bragtes om lifvet; städer och byar uppgingo i lågor. Fransmännen, med en förkänsla af hvad som skulle drabba dem, satte fästningarne vid floderne i godt stånd. Nordmännens härjningar fortforo. Sedan de inträngt i Oise, insperrade de fästningen Pontoise, försvarad af Aletran, och tvingade garnisonen, som led brist på vatten, att kapitulera 298). Vid underrättelsen om deras ankomst skyndade Biskop Gozlin af Paris att taga nödiga försigtighetsmått.

CAPITLET VII.

En nordisk flotta uppkommer på Seine. — Belägringen af Paris. — Invånarnes hjeltemodiga försvar. — Nordmännens fruktlösa anfall. — Tornet Petet-Pont kullstörtas. — Gref Henriks af Saxen ankomst och afresa. — Sigfrid skiljde sig från Nordmännens läger. — Paris får undsättning. — Gref Henrik dödas af fienden. — Carl den tjocke ankommer till Paris och dagtingar med Nordmännen, samt öfverlemnar Bourgogne åt deras härjningar. — Då Paris-boerne ej vilja låta dem framtåga, föra de sina småskepp öfver land till Yonne. — Carl den tjocke flyr från Soissons, faller i föragt, blir afsatt och hans rike delas. — Eudo, utnämnd Konung af Frankrike, marcherar mot Nordmännen, hvilka vilja anfalla Paris. — Man aflägsnar dem. — Mord, begånget på en anförare under hans dop. — Nordmännens krig mot Bretonerne. — De ödelägga Flandern och stränderne af Rhen. — Eudo blir tvungen att dela thronen med Carl. — Eudos död.

Förslag till anfall och hämnd, ingifne genom nyheten om Gottfrids våldsamma dödssätt, och oroligheterne i Frankrike, förenade Nordmännen från Seine, Bessin och Loire. Häfden uppskattar deras samlade krigsstyrka till 40,000 man 299). Troppar kommo från England och Nederland, och denna fruktansvärda här, anförd af Sigfrid, uppkom i Seine-floden med 700 mindre fartyg. Abbo, i sitt skaldestycke öfver belägringen af Paris, säger, att stranden, på en vidd af två mil, var uppfylld af deras skepp; man torde dock hafva anledning till den förmodan att dessa fienders antal blifvit af häfdatecknare för högt uppskattadt.

Flottan mötte intet motstånd, ända till höjden af Paris, dit hon anlände den 25 Nov. 885. Trenne på hvarandra följande infall, öfvertygade invånarne om nödvändigheten att befästa denna stad, hvars läge behöfde föga anlita konstens biträde för att motstå af- och antågande fiender. Paris var den tiden egentligen innesluten inom sjelfva stadens ö 300), med undantag af två förstäder, hvaraf den ena intog södra, och den andra norra stranden af Seine. På dessa öppna ställen, midt ibland kojor, ängar och fält, hade man anlagt de rika Abbot-stiften S:t Germain, S:t Geneviève, S:t Martin, S:t Laurent; men svårigheten att försvara dem, gjorde att de stodo öfvergifne, åtminstone af

presterskapet. Vid ryktet om fiendens ankomst, hade klosterbröderne bortfört reliker och andra dyrbarheter inom stadens omkrets, hvilken skyddades af Seinens båda armar, af en mur, och torn som voro uppförde vid ändarne af stora och lilla bryggan, hvarigenom Paris å ömse sidor hade gemenskap med förstäderne. Den stora bron, anlagd på det ställe der Pont-au-Meuniers sedan var, och Pont-au-Change 301) nu är belägen, byggdes så, att den kunde tillsperra vägen för ankommande farkoster.

Nordmännen hade icke anmärkt detta hinder; de hoppades utan svårighet kunna genom Seine och dess bi-floder intränga i det inre af Frankrike. Då de sågo sig uppehållne genom en befästad stad och en tillstängd flod, anhöllo de om ett möte med Biskop Gozlin, som gemensamt med Gref Eudo, Robert den tappres son, innehade styrelsen öfver denna stad. Till lycka för Parisboarne hade dessa båda män en fast karakter och mycket mod. När Sigfrid framställde sin begäran, om fri fart på Seinen, mot löfte, att ej tillfoga staden någon skada, svarade Biskopen, att Kejsar Carl anförtrott Grefven och honom denna platts, och att de skulle veta försvara den. Nordmännen uppretade öfver detta svar, beslöto anfalla staden 302) i det hopp, att den snart skulle gifva sig, i likhet med andra städer som de anträffat

under sina tåg, och hvaraf ingen enda kunnat motså deras stormningar.

Dagen derpå anföllo de tornet som försvarade ändan af den stora bron,* och höjde sig på samma trakt der le Châtelet sedan byggdes; dess grund var af mur-arbete, den öfriga delen af träd. Parisarne hade ej fått tillfälle att fullborda denna byggnad, men följande natten påbyggdes den af vakterne, till den höjd, att de der kunde skyddas mot de angripandes stenar och pilar. Försvaret af denna plats var lika hårdnackadt, som anfallet. Gozlin, som blottställde sig sjelf, och slogs som en simpel soldat, blef lindrigt träffad af en pil. Nordmännen fingo många döde och sårade, hvilka de, vid nattens inbrott, släpade med sig till skeppen.

Följande dagen gjorde de försök att, betäckte med friska hudar, undergräfva tornet. De belägrade fördrefvo dem med olja och sjudande beck, och skämtade öfver deras flygt. Hittills hade Nordmännen öfverallt injagat förskräckelse, och ingenstädes lidit förakt. De blefvo nu mer uppretade och grymme i sina försök att bemägtiga sig en stad, som gäckade deras djerfva våldsamhet. Man berättar att sjelfva deras qvinnor genom bittert skämt förlöjligade dessa fruktlösa bemödanden, och derigenom än mer ökade deras raseri. De förnyade anfallet, och sönderhöggo med bilor den

murbäddning på hvilken tornet hvilade. En ofantlig sten, som nedkastades från spetsen, krossade ett stort antal, och tillintetgjorde detta företag. De ville äfven sätta tornet i brand, men de belägrades verksamhet förekom antändningen. Parisarne, ständigt blottställde för faror, förlorade många af de sina, men intet kunde nedslå deras mod. Detta kraftiga motstånd, och December-kölden som inföll, betog Nordmännen all lust att fortsätta stormningen. De lägrade sig på högra stranden af Seinen, och förvandlade kyrkan S:t Germain-le-Rond, nuvarande Auxerrois, till en förskansning. De utspridde sig derifrån till närgränsande slätter, mördade män, qvinnor och barn, antände deras boningar och bortförde boskapen. En stor del af landtfolket flydde till skogarne, der intet annat återstod, än att dö af elände. Foulques, Erke-Biskop af Rheims, skref till Påfven, att, af fruktan för Nordmännen, ingen vågade lemna sitt gömställe. Samme Prelat öfverlemnade en skrifvelse äfven till Kejsaren, deri han förehöll honom hans liknöjdhet för sitt rikes välfärd, och sökte förmå honom, att komma Paris till undsättning, hvilken stad nu hotades, att blifva Nordmännens rof. Af detta bref ser man tydligt att vägen emellan Paris och Rheims var oroad, och att månge Fransmän, för sin egen säkerhet, underkastade sig fiendens beskydd, och öfvergåfvo christna kyrkan 303).

De

De belägrade upphörde ej, att med fördubblad häftighet våga nya anfall. Sedan de år 886 i Januari förfärdigat tre vindspel, upphöjt det ena på det andra, och genom anbragta hjul gjort denna krigs-maschin rörlig, hvilken kunde rymma 60 beväpnade män, framsköto de den mot tornet vid bryggan, för att skjuta bräck derpå; men de som styrde denna rörliga fästning, blefvo, tillika med tillverkaren eller uppfinnaren, dödade, och de öfrige af Parisarne fördrifne. Båda påföljande dagarne, visade de sig åter under tornet; anföllo det med yttersta häftighet, kommo det att vackla, och utan Eudos, Gozlins och hans systersons Eblos orubbliga mod, hade detta bålverk för stadens säkerhet blifvit om intet. Barbarerne försökte igenfylla grafven invid tornet, medelst ditkastande af jord, trän och döda kroppar. Abbo anför, att de dödade fångarne, för att uppstapla dem på denna hög, och att Biskopen, som ifrån staden såg denna grymhet, dödade en fiende med en pil, samma ögonblick han skulle mörda en fransk fånge 304). Nordmännen qvarstannade vid tornet öfver natten, för att påföljande morgon störta det med tre murbräckor. Stenkastnings-maschiner, som i hast förfärdigades, och jernbeskodda bjelkar eller stänger, tillintetgjorde detta förslag. Fienden drog sig hastigt tillbaka, och öfvergaf två murbräckor. Ännu återstod dem sista medlet, nemligen att an-

tända sjelfva bryggan medelst tre små farkoster, lastade med brinnande trän, hvilka de låto nedflyta med strömmen, och styrdes med tåg. Dessa båtar stadnade vid bryggans pålar, hvilkens grund var murad.

Vid åsynen af dessa brinnande båtar, föll på en gång allt mod hos ett stort antal belägrade. I tanke att allt var förloradt, skyndade de till S:t Germains reliker, för att anropa dess bistånd. Men den sinnes-närvaro de öfrige visade, liknade fiendens djerfhet. Man skyndade att släcka elden, och medelst stenkastning i båtarne, förtynga, och komma dem att falla af. Så räddades bryggan. Man fastade tre dagar, till bevis af tacksägelse för denna befrielse.

Men en oförtänkt händelse blottställde staden för samma fara, hvilken den nyss undsluppit. Natten, den 6 Februari, uppref ett flöde i Seinen, en del af den mindre bryggan, och skiljde derifrån ett torn som försvarade dess ända, och bevakades blott af tolf man. Man ville skyndsamt bota skadan, men fienderne, ännu skyndsammare, angrepo detta torn, och lade det i aska, hvarmed de således afskuro all förbindelse emellan staden och flodens södra strand. Desse tolf värdige krigare försvarade sig hela dagen, på den del af bryggan som ännu var öfrig, men emot aftonen förmådde

dem deras aftagande krafter, och onyttigheten af allt vidare försvar, att öfverlemna sig i fiendens våld. Desse nye Cocleter vördades ej af barbarerne: man mördade dem, och släpade deras kroppar i floden. En af de tolf räddade sig med simmande. Deras namn hafva hunnit till efterverlden. Abbo har i sitt skaldestycke upptecknat dem, men Paris har ej med något äreminne hedrat deras mod. Hvarföre kallas ej S:t Michels bro, de tolf hjeltarnes bro?

Nordmännen, som inträngt midt i det land som var föremålet för deras härjningar, voro öfverflödigt försedde med alla förnödenheter, hvarföre de icke mer gjorde något anfall mot Paris. De bemägtigade sig Abbot-stiftet S:t Germain-des-Prés vid Seinens venstra strand. Man vet ej om de skonat Cesarernes gamla palats, hvars öfverlefvor än i dag bära namn af Thermæ; dock synas de hafva plundrat Merovingiske slägt-grafven i S:t Genovevas kyrka. Då man år 1807 nedref denna kyrka, funnos likkistor af sten, som af ålder varit förvaringsrum åt de döde af Chlodowigs ätt, och synas ännu sådana som Nordmännen, i dessa bullersamma tider af nionde seklet, hafva efterlemnat dem. — En del af fiendtliga hären begaf sig till Loire, för att göra byte. Denna fördelning af deras styrka gaf de belägrade ett gynnsamt tillfälle att våga ett utfall. Eblo, Abbot af S:t Germain-des-

Prés förde dem mot Nordmännens läger eller förskansning; men desse som voro på sin vakt, tvingade dem att återvända. Biskop Gozlin dukade under för de mödor han utstått vid ett så beundransvärdt försvar, och afled kort derefter, lemnande befälet åt Eblo, värdig att honom efterträda.

Nordmännens härjningar fortforo; de intogo Chartres, och Parisarnes hopp minskades hvarje dag. En oförmodad undsättning tände hoppet på nytt. Henric, Grefve af Saxen och Lothringen, kallad af Biskopen, visade sig med en Kejserlig krigshär på Seinens stränder, sedan han under marchen genom regn och sträng köld förlorat en mängd hästar. Eudo förenade sin här med dessa hjelp-troppar; man anföll Nordmännens förskansade läger. All den skada, man kunde tillfoga fienden, bestod i något byte och några sjöröfvares död. Häfdatecknare, som äro Germanerne bevågne, påstå, att Nordmännen, som inom förskansningen hade öfverflöd på allt, ville ej tåga ut, för att komma i handgemäng med Henrics troppar 305). Enligt Franske historici, syntes desse sednare icke hafva varit lifvade af mycken krigisk anda, de voro snarare komne för att göra ett ströftåg, än att fullfölja belägringen. De återvände i slutet af Maj, utan att mot fienden hafva gjort flere försök. Månhända kunde Paris icke underhålla dem med

lifsmedel, eller lofva dem sold, utom hvilken man ej ville bestå någon krigshjelp.

Staden lemnades således åt sitt öde. I April blefvo lifsmedlen sällsyntare, elände och sjukdom åstadkommo betydliga förödelser; flere anförare begåfvo sig från staden; med möda kunde man begrafva alla som afledo. En del af stadens olycklige invånare fordrade med jemmerskri, att mån borde kapitulera; andre visade mod, och yrkade ett längre försvar. En riddare, som efter att förgäfves hafva instämt i folkets klenmodiga påståenden, ville frälsa sig utom staden, hade en dröm, hvilken återgaf mod och hopp. I en syn hade Gud visat honom den himmelska härskaran, som försvarade murarne och skyddade staden.

Parisarne, starke genom dessa hemlighetsfulla, i en syn utlofvade hjelpmedel, skyndade till den Helige Hermans reliker, och buro dem i procession omkring murarne. Emedlertid tröttnade Sigfrid vid en belägring, hvars långsamhet ej var enlig med en röfvar-anförares vana. Han erbjöd sig att aftåga, mot en summa af 60 mark rent guld. Denna måttliga summa bevisar hans åtrå att afresa. De belägrade skyndade att emottaga hans tillbud, men andre Nordiske hufvudmän gåfvo ej bifall åt deras samtycke, föredragande krigslyckan i nya strider. De anföllo ock med en ny storm-

ning, hvilken Parisarne modigt afslogo. Senric, en fiendtlig anförare, hade svurit att ej lemna Frankrike innan han befarit Seinen intill dess källa. Någon tid derefter drunknade han i denna flod, med femtio de sina. Sigfrid skiljde sig då från hären, och hissade segel med en del af sin flotta. Smittosamma sjukdomar och hungersnöd fortforo att ödelägga staden; emedlertid var man långt ifrån att vilja kapitulera och tänkte blott på undsättning. Gref Erkenger, enligt andre, Eudo sjelf, begaf sig till Metz för att begära hjelp af Kejsaren. Under tiden försvarade Abboten Eblo staden, och vågade äfven göra utfall, i det han gaf några riddare dansk drägt, för att så mycket bättre kunna öfverraska fienden, hvilken var sysselsatt med furagering 306).

Slutligen ankom i Juli månad den så efterlängtade undsättningen. Gref Adalhelm med sin tropp kastade sig in i Paris. Kejsaren, som i Metz hållit rådplägning med sina förtrogna, begaf sig på vägen med en här; framför honom tågade Gref Henric. Denne beslöt, att å sin sida belägra Nordmännen i deras eget läger. Till häst undersökte han förskansningarne, men då han ville förfölja fienderna som oroade honom, föll han i ett försåt, och innan hans folk kunde hinna fram till hans hjelp, blef han af Nordmännen omringad, dödad och plundrad. Så hämnades de på en af

Gottfrids mördare. Grefvens tropp kunde endast bevisa honom den sista tjensten i Abbot-stiftet S:t Medard i Soissons 307).

Grefvens död kom Nordmännen att åter gå anfallsvis tillväga. Oförmodadt anföllo de stadens ö från östra sidan, hvarest fordom galliske sjöfarande upprest altaren åt sina gudomligheter, och der, efter sex århundraden, en göthisk Domkyrka helgades åt Jungfru Maria.

Denna punkt af ön var då försvarad endast af sex män; men Gerbold, en af dem, lifvad af det hjeltemod, hvarpå belägringen af Paris framter så många ärofulla exempel, uthärdar, i förening med sina fem vapenbröder, fiendernas anfall, till dess undsättning hunnit ankomma från staden. Emedlertid var invånarnes förvirring ganska stor, ty Nordmännen riktade sitt anfall åt en annan sida. Man skyndade att hämta den H. Genovevas reliker, för att bära dem upp på murarne. Detta var ej nog, folket bar äfven dit den H. Hermans qvarlefvor. Nordmännen, tvifvelsutan begagnande sig af garnisonens försvagande, framträngde till norra delen af bryggan, bestego murarne och satte eld på tornet, som på denna sida försvarade staden. Redan herrskar förskräckelsen på ön; qvinnor och barn, i tanke att allt är förloradt, upphäfva sönderslitande jemmerskri, soldater och bor-

gare utan att låta rubba sig af farans ögonblick eller förtviflans skrän i det inre af staden, försvara med tapperhet sina poster, och tillbakadrifva fienden, som på stormstegar klättrade sig opp på murarne. Manskapet i denna lilla fästning, som måste uttåga ur det brinnande tornet, kastade sig på Nordmännen; desse, fördrifne från alla punkter, kommo i oordning, och ledo ett fullkomligt nederlag. Med ett ord, Parisarnes mod räddade staden ännu en gång.

Kejserliga Arméen ankom slutligen i October till nejden af Paris. I stället att befria staden från blokad, slog den läger vid Mont-Martre. Vid samma tid återkom Sigfrid med sin här från Louvain till Nordmännens läger. Kejsaren hade kallelsen att blifva en Camillus i det anfallna Rom, men Roms dygder voro okända i detta barbariska tidehvarf. Carl den tjocke inlät sig ej i någon strid, ej heller gjorde han något försök att bortjaga fienden, och utan att afskjuta en pil, eller bistå de tappre Parisarnes oförskräckta mod, afslöt han med fienden ett det skamligaste fördrag, som den tidens häfder kunna uppvisa. Man kan af de uttryck som förekomma i tideböckerne lätt sluta, huru stor folkets harm skulle vara, när det fann, att Kejsaren med sin stora här hade kommit, endast för att ödmjuka sig inför en röfvar-anförare 308). Häfdatecknare,

nare, hvilka synas vilja ursäkta honom, anföra, att den förstärkning Sigfrid medförde åt Nordmännen, hade förskräckt de christne 309). Man bör dessutom ej glömma, att Carl endast var en främling i Frankrike, och att man af honom ej borde fordra ett mod, som ej egdes af sjelfva de store i detta Konungarike. Desse hade ej visat sig under hela belägringsåret, och efter utseende hade de ej förenat sig med Kejsarens här. Kejsaren utfäste sig att i Mars månad följande år betala Nordmännen en summa af 700 mark gångbart mynt, mot vilkor att aftåga, sedan de med full frihet verkställt sina härjningar längs efter Seinen, ofvanföre Paris, ända till Burgund. En urkund förmäler, att han öfverlemnade hela denna landsträcka åt deras raseri, emedan invånarne voro hans styrelse mindre trogne. Tilläfventyrs ville han på detta sätt taga hämnd på Burgundierne, som voro hans fiende Boso tillgifne. Så hade Parisarne tio månaders tid förgäfves uthärdat hela eländet af en belägring, och fåfängt användt ett mod, värdt ett bättre öde. Ingen belöning kunde uppväga den uppoffring de gjort för landets välfärd, i det de med största fara uppehöllo denna svärm af sjöröfvare som ämnat bemägtiga sig hela Seine-floden. Hade de gamles fosterländska dygder varit kände i Gallien, så skulle namnen af de medborgare, som under belägringen mest utmärkt sig, blifvit

lika många äretitlar, hvilka, ädle och förherrligade, öfvergått till senaste efterverld. Abbo har i sitt kloster, i svulstiga, ofta obegripliga verser, målat de förnämsta händelser under denna belägring, hvaraf han sjelf varit åsyna vittne. Utan snille och smak uttömmer han sig i fruktlösa bemödanden att efterhärma skalderne, som besjungit Trojas belägring och Eneas's äfventyr 310); det är emedlertid en lycka, att detta barbariska qväde ännu är bibehållet. I brist på all annan underrättelse om denna märkvärdiga belägring, är det blott der, Parisarne läsa förfädrens ärorika namn; och utom munkens högtrafvande rim, skulle afkomlingarne icke hafva känt deras gudalika mod. Man måste riktigt bedömma denna belägring, och gifva den sitt rätta värde. Ehuru det synes, som Nordmännen drogo mycken fördel af sin flotta, för att belägra och intaga en ö i en flod, der man ej borde vara beredd på en långvarig belägring, är det å andra sidan tydligt, att Skandinaverne, ankomne på smärre farkoster, saknade mycket, som fordrades till anfall på en ö af någorlunda storlek, väl befolkad och måttligt befästad. De kamperade ett år vid flodens strand, men företogo ingen ordentlig belägring af Paris, och kunde ej afbryta all förbindelse mellan ön och fasta landet. Sjöröfvarne hade ej smak för långvariga belägringar; äfven låto de blott nöja sig, att framför Paris, undersöka ortens läge, någon gång göra för-

sök att medelst öfverraskning intaga staden, och tillbringa den öfriga tiden med ströftåg kring nejden. Parisiske anförarnes hufvudsakliga förtjenst var den, att bestämdt hafva uppfattat sin ställning, och icke misströstat om stadens räddning.

Klerecict sökte ett slags belöning i egandet af de reliker som förskräckelsen nedsatt i stadens kyrkor, och hvilka man, när fienderna aftågat, till större delen vägrade återgifva. Munkarne i S:t Germain-des-Près voro nödsakade att i staden qvarlemna en arm af deras skyddshelgon, innan de kunde återföra dess lekamen till Abbot-stiftets kyrka. Desse bekommo deremot sedan relikerne efter S:t Leuffroy, hvilka munkarne från trakten af Evreux, undangömt för Nordmännens plundringar. Abbot-stiftet tillät sig att år 871, afstå ett dyrbart kors, jemte böcker åt de munkar från S:t Amand, som med sin Biskops ben, der sökte tillflykt. Stadens frälsning, som man allmänneligen tillskref den II. Hermans öfverlefvor, gälde, i Abbot-stiftet des-Près, en betydlig mängd guld och ädla stenar. Emedlertid uppbyggdes stiftskyrkan å nyo ett århundrade efter belägringen af Paris, nästan sådan hon än i dag är att bese 311).

Frankrike var störtadt i olycka; det hade hvarken Konung eller styrelse; fienden ensam bibehöll, med förskräckelsens magt, rikets lugn på

ett år. Till råga på olyckan öfverlemnade en Carlovingisk furste, genom fördrag, Nordmännen det inre af Frankrike. Han hade beviljat dem mer än de, under förra året, åstundade, när de kommo till Paris, och ännu icke hade plundrat hela landskapet. De som styrde Parisarnes försvar blefvo dock äran trogne. Eblo, och den nye Biskopen Anserik sutto till bords, när Nordmännen voro i begrep att med deras flotta fara staden förbi, i mening att, på Kejsarens tillåtelse, förhärja öfra Seinens stränder. Uppretade af denna skymf, sprungo de upp från sina stolar, grepo till vapen, och satte sig emot denna genomfart. Abboten Eblo afsköt med egen hand en pil emot fiendtlige anföraren, som genast stupade 312). Nordmännen vågade ej göra invändningar. De lofvade tvärtom, att icke vidare försöka genomfarten vid Paris, äfvensom att ej mer oroa stränderne af Marne. De föredrogo att upptaga sina båtar ur strömmen, och släpa dem 2000 steg öfver land, för att på nytt stiga om bord ofvanom Paris 313). Detta förfarande, som tidskrifterne utmärka såsom ovanligt och oerhördt, var hos Nordmännen ganska brukligt; detta folkets häfder anföra derpå många exempel. Det synes, som de till denna plågsamma öfverförsel nyttjat christna trälar, till hvilkas förmån, den svage Kejsaren sannolikt ingen ting bestämt i sitt fördrag med fienden. Om den båt man 1806 funnit begrafven under sandbäddarne vid Seine-floden

nära Champ-de-Mars, blifvit på detta ställe qvarlemnad af Nordmännen, så kan man af den sluta, att en sådan öfverförsel icke varit förenad med mycken svårighet. En dylik farkost, byggd utan allt jernarbete, bestod af en urhålkad trädstam, hvars längd var 8 metrar och 90 centimetrar *), kunde bära 8 man med deras tillbehör och lifsmedel, och var på sidorna här och der försedd med halfknän af ek, fästade med pinnar af tall 314).

Under det sjöröfvarne beforo Seine och Yonne, och inföllo i pays de Sens, tillbragte Carl ett overksamt lif i Paris, och begaf sig i December till stiftet S:t Medard vid Soissons. Den förnedrande öfverenskommelse han ingått med rikets fiender, hade till den grad stadgat allmänna omdömet om hans svaghet, att Sigfrid, som ännu qvarblifvit i nejden af Paris, vågade fortsätta sina plundringar i sjelfva hofvets spår, och tvinga Kejsaren, som nyss med honom slutit fred, att rädda sig ur Soissons, och fly till Elsass 315); en skymf hvarifrån ett modigare uppförande vid belägringen af Paris skulle hafva frikallat honom. Knapt hade han hunnit fly från stiftet, innan Sigfrid uppbrände det tillika med alla stadens kyrkor, och alla slott som voro belägne i denna nejd.

---

*) I det närmaste 30 fot Sv. mått.

Sigfrids obarmhertiga plundringar utbredde ny förskräckelse. Man började föra helgonens qvarlefvor till säkrare ställen, och vid denna tid införde man i Litanien dessa så bekanta böneord: För Nordmännens våldsamhet bevara oss, o Herre! En bön som först 25 år senare blef hörd. Sigfrid dog någon tid derefter en våldsam död i Frisland, hvilket land äfven innesluter Gottfrids graf.

Parisarnes oförskräckta försvar hade uppmuntrat inbyggarne i Sens. Nordmännen, som ankommo till denna stad, funno der ett nytt hinder för deras väg. Här var en belägring nödvändig. Men orten försvarade sig tappert i sex månader, då den likväl måste se hela det omgifvande landskapet blifva af fienden förvandladt i en ödemark. Det är troligt, att Biskopen, medelst en penningsumma, aflägsnade desse förstörare. De afreste för att medföra förskräckelsen till andra länder, hvilka ännu ej erfarit denna landsplåga. Stiftet S:t Remi-de-Vareilles blef förstördt; i stiftet Flavigny nedgjorde de alla dervarande kloster-bröder; ödelade nästan vid samma tid Bourgogne och Champagne, och slogo sitt läger vid Chezy-en-Brie. Biskopen af Paris öfverlemnade dem, enligt öfverenskommelse af året förut, den äskade brandskatten af 700 mark; men då man visste, att de ej destomindre skulle fortsätta sina fiendtligheter, samt bosätta sig i Brie, satte sig Eblo i spetsen för en serskildt

tropp, att hämnas på de Nordmän, hvilka fortforo att vistas kring Paris och dess nejder. Sex hundra fiender blefvo offer för detta krigståg, de öfrige frälste sig med flygten 316). Ibland de Fransmän, som blifvit på fiendtliga ströftågen berröfvade, räkna häfdatecknaren en Biskop af Séez, hvilken de på andra sidan om hafvet sålde till träl; men Biskopen fann utväg att rädda sig ur sitt slafveri.

De drag Carl den tjocke, vid belägringen af Paris, visat af klenmodighet och känslolöshet för äran, samt för de staters väl, som styrdes af hans dynasti, påskyndade hans fall. Han förlorade qvarlefvan af den aktning man ännu hade för hans värdighet; skilsmessan från Kejsarinnan Richarda, anklagad, att hafva haft oleflig beblandelse med Konungens minister, Biskopen af Vercell, var den sista handlingen i denne furstes beklagansvärda regering. På Riksdagen i Tribur vid Rhen, gaf han så omisskänneliga tecken af ett rubbadt förstånd, hvars naturliga svaghet ännu mer ökades af vidskepelse, att rikets store endast voro betänkte på att gifva honom en efterträdare 317).

Tyskland, liksom efter allmän öfverenskommelse, gjorde inom få dagar uppror. Många medsökande voro på förslag att erhålla åtminstone en del af de vidsträckta länder, hvilka Carl den

stores snille allena kunde förena under en enda spira. Germanien erkände Arnulf, Carlomans naturlige son, och Burgundien på andra sidan om Jura, Rudolph, Grefve Conrads af Paris son. Guido, Hertig af Spaleto, och Berenger, Hertig af Friaul, båda ättlingar af Carl den store, bestredo hvarandra Italien och sjelfva Frankrike. Fransmännen från Neustrien vände då sina ögon till Eudo, som utmärkt sig vid belägringen af Paris, och hvilkens far, Robert den tappre, hade stupat i striden mot Nordmännen. En sägen låter honom härstamma från Carl Martel; alla trodde honom vara sådana förfäder värdig. Nationen ådagalade genom detta steg, att i de omständigheter, hvari Frankrike och hela Europa befann sig, frågan snarare vore om en försvarare, än en beherrskare; äfvensom de båda förnämsta stånden, den höga Adeln och det höga Presterskapet, som framför det tredje åtnjutit särskildt förmånsrätt att välja Konung, här funno det mest gynnande tillfälle, att göra denna rättighet gällande. Emedlertid var det snarare i kraft af allmänna rösten, än genom båda ståndens enskilta val, som Eudo, Grefve till Paris och Orleans, utropades till Konung vid Rådsförsamlingen i Compieyne. Man fick ännu mera skäl att prisa detta val, när Eudo visade den foglighet (må den hafva varit verklig eller förställd), att förklara det han, som af Ludvic den stamman-

de

de blifvit utsedd till förmyndare för dess son Carl, endast betraktade sig, såsom Konungarikets regent, till dess den unge prinsen uppnått myndiga år.

Alla svårigheter syntes nu vara besegrade och man borde förmoda, att Frankrike sedermera skulle använda hela sin förenade kraft mot Nordmännen. På en sammankomst i Worms emellan Arnulf och Eudo, erkände den förstnämnde Eudo, såsom Frankrikes nye Konung, och desse båda furstar lemnade hvarandra i godt förstånd, under det Kejsar Carl, störtad från thronen i ett rike, som stod på nödens gräns, slutade sina dagar i ett af de tyska län, för hvilka han hade att tacka sin efterträdares mildhet 318).

I Frankrike funnos partier; men de voro tyste för ögonblicket. Sannolikt gåfvo de vika för allmänna rösten. Eudo, som erhållit sin krona af de sändebuds händer, hvilka voro skickade af Arnulf, lät kröna sig i Rheims, der sedermera, så många Konungar vid deras kröning hafva svurit att uppoffra sig åt Franska folkets sällhet. Den nye Konungen, för att utsläcka allt parti-hat, förkunnade allmän amnesti och glömska af det förflutna.

Eudo kunde ej företaga sig något angenämare för sitt folk, än att börja en härfärd, och åter-

taga anfallsplanen mot Nordmännen, Frankernes eviga fiender. Deras hufvudstyrka innehade ännu stränderne af Marne 319). Eudo gick dem den 25 Juni till möte vid skogen Montfaucon. Ehuru blott med tusen man, anföll han deras här, hvilken, enligt historiske författare, bestod af 19,000 man, fotfolk och ryttare, af hvilken styrka sannolikt blott en del användes mot Fransmännen. Eudo bragte dem i oordning, oaktadt öfverlägsenheten i deras antal. Han var nära att bli ett offer för sitt mod. Sedan han gifvit sig för långt in i handgemäng med fienden, blef han huggen med en stridsyxa, hvilken likväl icke lärer hafva genomträngt rustningen. Han vände sig genast om, och dödade fienden, som gaf honom hugget 320). Nordmännens nederlag hindrade dem likväl ej att fortsätta belägringen af Meaux, hvilken stad de sedan någon tid höllo insperrad. Staden fann genast sin försvarare, Grefve Teutbert, Anserics bror, och Biskop af Paris; men denne anförare dog, och det synes, som sjukdomar äfvenledes medtagit en del af garnisonen. Omsorgen om stadens försvar hvilade från den tiden på Sigismuud 321), stadens Biskop. Denna tidens Prelater synas nästan alla hafva varit eldade af en fosterlandskärlek, värdig de svåra förhållanden hvari riket var inveckladt. Man har stundom tadlat klereciet för dess militäriska befattningar, men så länge Nordmännens härjningar påstodo, var detta en dygd, eller sna-

rare en nödvändighet. Det höga Presterskapet, som ingen nåd hade att vänta af dessa hedningars vilda lynne, var nödsakadt, att så dyrt som möjligt sälja sitt lif.

Sigismund försvarade staden, till dess hungers nöd och brist på krigare tvungo honom att kapitulera. Nordmännen beviljade invånarne endast lif och frihet; hvad staden angick, blef den plundrad och bränd; och då flygtingarne passerade Marne, för att söka en fristad i andra länder, släpades de af röfvarne, tvärt emot kapitulationsvilkoren, i slafveri 322). Den nye Franske Konungen var ännu ej nog mägtig för att hämnas denna våldsamhet. De härjade ostraffadt i Champagne, Lothringen och Bourgogne, förstörde Abbotstiftet Baïze, och dödade der flere klosterbröder. Klostrets reliker voro förde till slottet i Dijon, hvilket, såsom väl befästadt, var i säkerhet för öfverrumpling.

Fienderne uppbrände stiftet S:t Germain i Auxerre, städerne Troijes, Châlons, Toul och Verdun. Picardie och Artois, ända till hafskusten, ledo af deras raseri. Sjöröfvarne vid Loire, som icke öfvergifvit sina kantoneringsställen, förbundo sig med sina landsmän vid Seine till verkställande af nya ströftåg. De förstnämnde drefvo sitt barbariska behandlingssätt till än större höjd. De

nedhöggo frukt- och vin-trän, och betogo derigenom inbyggarne deras utkomst för en lång framtid. Man kunde ej finna botemedel mot dessa förstörelser, och mötet i Metz beslöt, att anropa den gudomliga barmhertigheten mot de horder, som så blodigt sammansvurit sig till Frankrikes undergång.

På Mötet i Mayntz som följde derpå, måste christenheten höra Presterskapets klagan öfver kyrkornes och stiftens jemmerliga belägenhet, öfver presters, munkars och klosterbröders flygt. Folket var ej mindre att beklaga; men intet möte sysselsatte sig med dess fördelar 323).

Hvarken mötens klagomål eller åsynen af det allmänna eländet kunde uppmana den betryckta nationen till det beslut att befria sig från den landsplåga, hvarunder alla suckade. Eudo, som hade att tacka sitt kraftfulla uppförande mot rikets och christendomens fiender, för Frankrikes krona, hotades af de store med ett fall, så mycket mer olycksbådande, som ensam han ingjöt detta fullkomliga förtroende, hvarigenom allas sinnen kunde förenas, och fäderneslandets försvar blifva möjligt. Vi skole snart erfara huru afunden och ärelystnaden lyckades i sina bemödanden att beröfva Frankrike denne mägtige försvarare. Eudo måste afresa till andra sidan af Loire för att

släcka den upprorslåga som der uppflammat och gynnade fiendens härjningar; och för att vinna anhängare, var han i nödvändighet att i öfverflöd utdela gods, förmånsrättigheter och hedersbetygelser.

Eudo befästade Abbot-stiftet Tournus; men då han fick veta, att fienderne på nytt hotade Paris, återtågade han med sina troppar till Seine. Nordmännen, som denna gång kommo från öfra delen af denna flod, ville anfalla staden från östra sidan. Paris försvarade sig lika oförskräckt som förut. Biskop Anseric gjorde med fördel ett utfall, som förskaffade honom byte. I skärmytslingarne utmärker historien en otitulerad man, Ademar. Sådana namn äro sällsynte i nationens historia 324).

Eudo var, efter allt utseende urståndsatt att fördrifva fienden. Han ingick öfverenskommelse med dem. Hvilket utseende antogo nu sakernes ställning, när försvararen af Paris följde Carl den tjockes skymfliga efterdöme! Äfven denna gång förstod Paris att förekomma det förödmjukande skådespelet af en fiendtlig flottas förbifart. Nordmännen, som ej kunde förbisegla stadens ö, måste släpa sina båtar öfver land, för att nedanom staden, åter göra dem flott. Skönt och vördnadsvärdt skall det alltid blifva för invånarne i Paris,

att två gånger hafva tvungit detta obehagliga röfvare-följe att aflägsna sig ur deras åsyn. Om alla Franska städer, såsom Paris, uppfyllt sina skyldigheter, skulle många olyckor blifvit undanröjde; men presterskapet, öfverlastadt med rikdomar, anklagade nationens seder, och pladdrade sina böner framför altaren; de store sammangaddade sig både inom och utom landet; folket, lika kallsinnigt för national-äran, som de öfrige stånden, suckande i sin träldom, var fördjupadt i okunnighet och förstod ej att verka, ty det saknade ledare.

Sedan sjöröfvarne seglat utföre Seinen ända till dess utlopp, började de en belägring af slottet S:t Lô sur la Vire, der de funno sådant motstånd, att belägringen varade ett år. Man har sig ej bekant, hvarföre de så envist belägrade ett slott, hvars intagande icke borde vara dem till mycken fördel. Äfvenså känner man ej den tappre Fransmans namn, som så länge försvarade denna plats. Måhända var det Lista, Biskop af Coutance; åtminstone vet man att han varit i fästningen. Då vatten tröt garnisonen, måste den slutligen gifva sig, med vilkor att få behålla lifvet. Nordmännen, bröto med vanlig grymhet, äfven denna öfverenskommelse. De nedgjorde garnisonen vid tåget, och jemnade fästningen med jorden 325). Ingen hämnare straffade denna trolöshet.

Oroligheterne i Aqvitanien föranlät Eudo att återresa till detta land. Vid denna resa bivistade han Danske anförarens Oskytels eller Anskantils dop. Denne hade haft befälet öfver Nordmännen vid Paris, och sannolikt fått tillstånd att bosätta sig i Frankrike. I det ögonblick Dansken neddoppades i det heliga vattnet, blef han mördad af en fändrick vid Franska Gardet. Mördaren flydde till altaret, och bönföll om nåd, påstående att gerningen härledt sig från kärlek till fäderneslandet, hvilket han nu befriat från en fiende, som, oaktadt sin yttre bekännelse af den christna tron, icke dess mindre vore en afgjord barbar, och intagen af hat till Frankrikes Konungars följeslagare, rördes mer af fändrickens öde, än de harmades öfver nidingsmordet. De förestälde Konungen, att denna gerning befriat landet från en fiende, och att det ej vore rätt att för denna främling, som dessutom nu vore upptagen i evig lycksalighet, uppoffra en tapper krigare. Hatet till denne Nordman måste hafva varit nog stort, för att kunna med kall blod ursäkta ett sådant brott. Konungen gaf vika, och mördaren, långt ifrån att straffas, erhöll slottet Blois, hvilkens fordna egare blifvit dödad af fienden. Än mer, han gifte sig med den mördades bror- eller systerdotter, hvilket gifver Suhm anledning till den gissning, att Konungen sjelf ej var okunnig om detta mord. Denna medbrottslighet var afsky-

värd; men hafva då Nordmännen bevisat Frankerne annat än grymhet och förräderi?

Sedan slottet S:t Lô blifvit förstört, inföllo hedningarne i Bretagne, der oenigheten emellan Hertigarne Alanus och Judicaël lättade deras intåg. Vid åsynen af sjöröfvarnes härjningar, ingingo likväl desse medtäflare sig emellan en förening, för att nedgöra den gemensamma fienden. Judicaël, utan att afvakta hjelp ifrån sin bundsförvandt, öfverföll dem, och förlorade lifvet i denna oförsigtiga strid. Alanus, mer sansad, församlade så mycket troppar han kunde, och, sedan alla möjliga försigtighetsmått blifvit tagne, tågade han mot Nordmännen, och gaf dem en slagtning vid Quictembert, emellan Rennes och Vannes. Hans seger öfver dem blef så afgörande, att af 15,000 endast 400 undkommo, hvilka flydde till sina fartyg. Enligt en annan skriftställare, förlorade Nordmännen i två fältslag 12,000 man. Franske häfdatecknare ingå ej i omständlig beskrifning af dessa stora drabbningar. Bretagne var för dem ett främmande land, och hvad der skedde, bekymrade dem ganska litet.

Seinens stränder voro ännu oroade; hufvudstyrkan hade ännu ej lemnat trakterne af Paris. Auxerre fick sina förstäder uppbrände. En del

hade

hade farit uppåt Oise, ända till Conflans-Sainte-Honorine och Noijon. Eudo följde den, för att hindra denna tropp att utbreda sig; detta var allt hvad han kunde företaga. Sjöröfvarne fortsatte sina ströftåg till Maas-strömmen, och först efter sex månaders förlopp, upphäfde de, i brist på lifsmedel, belägringen af Noijon. Arnulf, Konung i Germanien, tågade emot dem ända till Schelde och Arras, men då han ej såg dem komma, återvände han samma väg. Efter hans afresa, tog en hop Nordmän sitt vinterläger vid Louvain. Den öfriga hären, anförd af en Hasting, intog sina ställningar vid byn Argove, på högra stranden af Somme 326). Eudo bemödade sig att bortdrifva Hasting från sin postering vid Amiens 327), men blef tillbakaslagen till Vermandois. 550 man af Hastings här, anföllo S:t Omer, hvars försvarsverk endast voro påbörjade. Borgarne fördrefvo dem, och dödade 300; samt skyndade derefter att fullborda sina förskansningar. Röfvarne, som återvände i striden, ville antända staden, men elden jagad af vädret, anföll deras eget läger. Vid samma tillfälle dödades en deras anförare af en pil, händelsevis afskjuten af en munk från staden.

Efter hållen rådplägning, uppbröto Nordmännen sitt läger om natten, och drogo sig tillbaka, sannolikt åt Louvain, hvarifrån de begåfvo

sig på Maas-floden, och sedan, genom skogar och moras, till Aachen. De oroade Konungens af Germanien här, och lemnade den en slagtning vid ån Geule, ej långt från Maëstricht, d. 16 Juni 891. Germaniska arméen led ett fullkomligt nederlag. Erke-Biskop Sunderald af Mayntz, Grefve Arnulf, och ett stort antal ädlingar blefvo på platsen, hvarefter de intogo fiendens läger, dödade sina fångar, och återvände efter denna bedrift till Louvain.

Sedan Germaniens Konung, Arnulf, blifvit underrättad om sina troppars nederlag, samlade han genast en här af Saxare, Franker och Bäjrare, och satte sig i marche till Dyle, som skilde honom från fienden. Denne hade lägrat sig i en kärraktig nejd, och Germanerne, som icke hade fotfolk, ville ej begynna drabbningen. Kejsaren uppmuntrade dem, och satte sig sjelf i spetsen. Nordmännen uthärdade ej ett häftigt anfall af Kejserliga kavalleriet, och ledo ett nederlag, som enligt munken Wittikinds måhända öfverdrifna påstående, kostade dem 100,000 man. Danske skriftställare uppgifva sina landsmäns förlust till endast 8 eller 9000. Tolf anförare, bland hvilka man antecknat ännu en Gottfrid och en Sigfrid, räknades bland de döda, hvilkas kroppar tillstoppade Dyle-flodens lopp. De eröfrade fanorna fördes till Regensburg, Arnulfs residens 328). Slagtningen vid Dyle be-

friade för alltid det inre af Tyskland från Nordmännens härjningar. Man har i alla påföljande sekler firat densamma i Louvain d. 1 September. En inskrift, som man fordom läste i denna stad, tillegnade den hel. Jungfrun äran af denna seger 329).

Den flotta Nordmännen hade vid Louvain blef ej anfallen; de försökte, året derpå, ett ströftåg till stranden af Rhen, och förvärfvade sig stort byte. Fruktan, att blifva eftersatte af Tyskarne, förmådde dem att skyndsamt stiga om bord vid Maas-floden; och då de ej vidare ville anfalla Frankrike, der hungersnöd uppkommit, afseglade de till England med 250 större båtar. De landstego i Sussex, och byggde der en skans. Denna gång drogo de sina farkoster öfver land, på samma sätt, som deras landsmän gjorde längst efter Seinens stränder.

Vid denna tid plågades Frankrike af inhemska oroligheter. Rikets store, hvilkas högmod ej med nöje kunde se att Eudo, nyss förut deras like, var upphöjd på thronen, öfvergåfvo denne Konung. Det är sannolikt att han, som i början var så älskad af folket, nu genom deras bedrägliga uppförande hindrades, att med framgång handla mot fienden, och genom nya bedrifter, öka den ära han redan vunnit genom försvaret af Paris. Man

anklagade honom att vilja tillvälla sig den krona, han redan förklarat vara Prins Carl tillhörig. Eblo sjelf, som så troget understödt honom under hufvudstadens belägring, och åt hvilken han gifvit Abbot-stiftet S:t Denis, och hvilken han upphöjt till sin Stor-Cansler. öfvergaf honom, ställande sig i det mägtiga partis leder, som gick, att på thronen uppsätta denne Carl, Ludvic den stammandes son, och hvilket ej förödmjukades af det dödsstraff Gref Valgaire af Laon måste undergå. I spetsen för detta parti stod Foulques, Erke-Biskop af Rheims; denne Prelat, hade, såsom de öfrige, utkorat och erkänt Eudo; hans snille uppfann en antaglig förevändning för denna ombytlighet. Han skref till Arnulf, Konungen af Germanien, att han för egen del genast velat erkänna Arnulf för Konung, men som han emottagit honom med köld, såg han sig föranlåten att antaga Eudo till beherrskare, en man, som ej allenast saknade allt Kongligt i sin slägt, utan ock gjorde ett tyranniskt bruk af sitt Konungsliga välde. Slutligen hade han åter vändt sig till Arnulf, men då han icke heller nu blef bättre bemött, var han betänkt på sista utvägen, nemligen att utvälja enda telningen af Kongliga huset. Att han icke valt honom genast efter Kejsar Carls död, dertill voro prinsens barndom och Nordmännens inbrott orsaker, hvilka skulle hafva gjort ett motsatt förfarande vådligt; men denne unge furste, skulle sä-

kert vid nu ingångna mognare år, föra spiran så till sitt rikes välfärd, som äfven till sjelfva Arnulfs fördel 330).

Till följe af sådana grundsatser, hvilka snarare åsamkade Eudo hat, än väckte tillgifvenhet för Ludvic den stammandes son, smorde Foulques den unge Konungen i samma domkyrka, der Eudo nyligen mottagit sin krona 331). Foulques hade hos Konungen af Germanien anhållit om hjelp åt Konung Carl mot dess fiende Eudo; på samma tid hade den orolige Prelaten uppmanat Zventibold, Konung af Lothringen, att bidraga till omstörtningen af Eudos thron, och den unge Konung Carls hyllning. Zventibold ankom ock med en här till norra delen af riket, och belägrade staden Laon, under det en stor skara af ädlingar kommo till hans läger för att öka antalet af Carls anhängare. Man trodde sig inse, att Zventibold önskade på sitt eget hufvud sätta den krona, hvilken han ämnade frånrycka Eudo; detta utsådde oenighets-frön i hela partiet. Konungen af Germanien, som å ins sida öppet spelte en medlares rol, uppmuntrade skiftevis båda partierne. Eudo skyndade från Aqvitanien, och då han såg, att omständigheterne redan gjort så stora framsteg till Carls bästa, att dennes parti icke mer kunde skingras, föredrog han en förlikning framför vapen-lyckan. Efter ett möte med den unge Carl, biföll han att

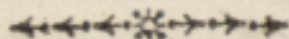
till honom afträda en del af riket, norr om Seinen.

En här af Nordmän, begagnande sig af den söndring som genom dessa faktioner uppstått i Frankrike, hade kommit för att inlöpa i Oise, och slog läger i Choisy vid Seine. En annan tropp oroade Maas. Emedlertid underhandlade deras anförare Hunede, och biföll, att i närvaro af den unge Konung Carl, som bestridde Eudo thronen, låta döpa sig i klostret Clinche, i stiftet Spire. Eudo visade ej mer denna kraft som man beundrat hos honom vid belägringen af Paris; det syntes som hans hälsa blifvit försvagad; han dog äfven kort efter sin förlikning med Carl, som genom denna opåräknade händelse, blef herre öfver hela riket 332).

Man insåg ej genast hvad man förlorat genom denne Konungs död. — Vid Seinens mynning återstod, blott en svag tropp af Nordmän, som inföll i staden Evreux, hvarefter äfven denna tropp afreste med 80 segel till England, der Alfred ej tillät den inlöpa, utan mot gifvet löfte att lefva i fred. Deras medfödda böjelse för sjöröfverier lockade dem icke dess mindre till ströftåg och plundringar; men Alfred, som då var herrskare öfver en stor del af England, lemnade ej deras förfarande onäpst. Städernes invånare, lifvade af Konungens

efterdöme, fördrefvo dem sjelfve. Den fästning de bygt vid kusten öfverrumplades af Alfreds krigsfolk, och röfvarne, tillika med deras qvinnor, barn, byte och fartyg — allt blef ett rof för segraren. Bland fångarne voro Hastings hustru och söner, hvilka bundne framfördes till Alfred i London. Konungen var nog ädelmodig att skänka dem friheten. Hasting fortfor icke dess mindre att oroa kusten; häfden förmäler ej hvilka nya hjelpmedel han begagnat vid utförandet af dessa ströftåg.

Vi skole snart se den namnkunnige Rolf eller Rollo i Frankrike åter uppträda på krigets skådeplats; men förut är nödigt, att försätta oss till Norden, för att blifva bekante med de händelser, som till Frankrike återförde denne vikinga-höfding.

CAPITLET VIII.

De Nordiske ströftågens inflytande på skandinaviens politiska tillstånd. — Harald, norsk Konung, eröfrar en del af Norrige. — Missnöjde småkonungar lemna honom en slagtning vid Hafurs fjord. — De besegras, och tvingas att öfverge sitt fädernesland. — Nya utflyttningar. — De landsförviste grundlägga en stat på Island, och betäcka hafven med sjöröfvare. — Harald förföljer sina motståndare ända till Skottland och Arkadiska öarne. — Rognvald, Rolfs far, kallas Jarl af dessa öar. — Denne furstes slägt-beskrifning och historia. — Harald såsom enväldig Konung beskyddar sjöröfveriet och bruket af strandhugg. — Missbruket af detta försvar först af Thorolf, och sedan af Rolf. — Uppror af Haralds söner. — En af dem dödas af en son af Rognvald. — Rolf, sedan han brutit Haralds lagar, framföres inför en domstol, och dömmes till landsflygt. — Den tystnad Norrske häfdatecknare iakttaga i anseende till denna

denna händelse, och de särskilta orsaker hvilka de tillskrifva Rolfs förvisning ur sitt fädernesland.

Nordiske sjöröfvarnes täta ströftåg till kusterne af Arkadiska öarne, Frisland, England och Frankrike, hade beröfvat Norden en hop anförare, som skulle hafva varit farlige för Skandiens Konungar, och desse sistnämnde försummade ej, att skörda frukten af så många medtäflares frånvaro. De gjorde försök att utvidga sitt herravälde, och dessa försök kröntes med sådan framgång att de uppmuntrades till nya företag. Gorm i Danmark och Erik i Sverige blefvo mägtige och nästan enväldige Konungar; men det var framför allt i Norrige som de förnämste härförares sjöröfveri gynnade en enda Konungs vidsträcktare magt 333). Man måste erinra sig att detta land var fördelat i ett tjugutal smärre riken. Några af dessa Konungar, såsom de i Nordanfjeld, Hordaland och Rogaland hade utbredt glans öfver sina styrelser; men denna glans fördunklades. De förlorade de stater hvilka de bemägtigat sig; nya dynastier uppkommo, och gamla välden uppstodo på nytt. Konungarne af Upland hade likaledes förlorat sin myndighet genom staternes delning mellan deras bröder, och den inom Sveriges område mägtige Ynglinga-ättens eröfringar. Det funnos då ej mer

verkligt fruktansvärda Konungar i Norrige. Detta uppmuntrade Konung Halfdan Svarte, herre till Nordanfjeld, att på qvarlefvorna af andre Norske Konungars magt uppresa sin egen. Med ett befallande lynne, och tillräckligt mod att utföra sina ärelystna afsigter, derjemte rik, och egare af en ansenlig sjömagt, lade han grundvalarne till ett rike, hvars befästande likväl fördröjdes genom hans död. Men ödet gaf honom en son, begåfvad med lika egenskaper, och en kraftfullare karakter. Harald Hårfager uppsteg, år 863, på sin fars thron, fullföljde Halfdans ärelystna företag, och eröfrade småningom de länder som gränsade intill hans rike. En stor del af dervarande förnäme, hvilka ansågo sig för svage att motstå en furste, hvars öfverlägsenhet i snille de lärt känna, fattade det beslut, att heldre utflytta, än underkasta sig segervinnaren. Ganska många gingo att nedsätta sig i svenska provinserne Helsingland och Jemtland, hvilka synes hafva blifvit befolkade af inbyggare från Norrige. Andre sökte lyckan på hafvet, eller afreste till öarne kring norra Skottland, der sjöröfvare anlagt nybyggen. De som qvarstannade i landet, blefvo tvungne att erkänna Harald för beherrskare, och svärja honom trohets-ed. Harald, för att närmare fästa dem vid sig, och omgifva sin nya thron med ett stånd, som hade fördel af att försvara sin Konung, utdelade åt de så kallade riksmänd eller rika gods-innehafvarne, eröf-

rade länder, hof-sysslor, äfvensom värdigheter inom hären, samt förmådde dem att till densamma skicka sina söner.

Trondhjems invånare lemnade honom många drabbningar innan de afstodo sitt oberoende tillstånd. Sedan desse underkastat sig, eröfrade Harald Nummedalen, der han till Jarl insatte en inhemsk prins. Han gaf slutligen sin dotter till ägta åt den mägtige Hakon Jarl. Då han såg omöjligheten att inkräckta Nordanfjeld utan att vara försedd med en fruktansvärd sjömagt, utrustade han en flotta i Trondhjem, och byggde åt sig sjelf ett härskepp af Drakarnes slag, hvilket han besteg i sällskap med sina krigare och Berserkar, eller de utvaldaste kämpar, hvilka han med mycken omsorg utsett, och fästat vid sin person genom gåfvor af lysande rustningar. De buro pälsar af varghudar, och intogo framstammen af skeppet, der Kongliga fanan svajade.

Konungen af Sverige såg med afund Haralds eröfringar; han hade ett möte med Norrske Konungen i en rik bondes hus, på gränsen af båda monarkernas stater. Desse Konungar talade intet med hvarandra, lemnade hvarandra i elakt lynne och började fiendtligheterne, hvilka endast åsyftade några Svenska landskapers förening med Norrige, hvarom de förut underhandlat. Vi igenfinne i

detta krig en rörelse, hvaraf vi sett Nordmännen vid Seine begagna sig. Då invånarne i Göthaland nedslagit pålverk i Götha elf för att hindra Norrmännen att gå uppföre strömmen, lät Harald släpa båtarne öfver land, och gjorde dem flott på andra sidan om detta stängsel.

Konungen, fortsättande sina eröfringar i Norrige, underkufvade Nordmöer och Romsdal, efter ett sjöslag hvari hufvudmännen för dessa små-stater stupade med vapen i hand. För att intaga Sandmöer, fordrades ännu en strid. Han underlade sig genast Halogaland, hvars furstar gjort Finnarne skattskyldige. Således hade Harald i norden icke sin like. Denna hastiga framgång öppnade ögonen på Konungarne, Jarlarne och Hersarne i de af Harald underkufvade provincer, hvarest de förlorat sin myndighet. De ingingo ett förbund; flere af desse anförare voro öfvade i vapen-konster genom sina ströftåg i vesterhafvet, och ansågos för goda krigare. Harald å sin sida samlade sina härar, och utrustade sina flottor. De allierade hufvudmännens förberedelser voro ej mindre fruktansvärda. År 885 möttes båda flottorna i Hafursfjord, en vik af östersjön, och lemnade hvarandra detta namnkunniga fältslag, hvilket nordiska historien anför, såsom ett det märkvärdigaste bland Nordens folkslag, såväl genom de stridandes värdighet och hjeltemod, som genom följderne af

denna sammanstöt af deras krafter. Det gälde Norriges öde. Alla desse kämpar, sjöröfvare, furstar och härförare, som åtrå efter ära eller hämnd framkallat på krigets skådeplats, gingo att bestämma, antingen enväldsmagtens triumf eller upprättandet af oberoende furstendömen. Blodig var drabbningen; den borde vara det, af så stora anledningar. Redan var förlusten å båda sidor betydlig, och segern vacklande, då Konung Harald, hvars skepp hade sin plats midt i hans flotta, utskickade sina Berserkar mot fienden. Denne, utmattad af långvarig strid, kunde ej motstå desse oöfvervinnerliga kämpars rasande vrede. De fiendtliga skeppen blefvo äntrade och eröfrade. Konungarne af Hordaland och Rogaland, jemte dennes bror omkommo; vid deras fall togo alla deras anhängare till flygten, och segern stannade hos Norriges eröfrare 334).

Denna seger, lika namnkunnig i Norden, som Trojas eröfring hos Grekerne, har blifvit förherrligad af skalderne, alltid färdige att smickra en lyckosam magt. En skald vid Haralds hof, Thorbjörn Hornklofve, uppeldades af detta vigtiga ämne, och hans segersång är ett af de bäste skaldestycken ur denna forntid. Intet är mer poetiskt än dess början: ”Hafven J hört den förfärliga strid, ”som Konungen, ärerik genom sin börd från Kjötve ”den rike, höll på Hafurs vik? Se! de komma

"från Östern, dessa härskepp, lystne på blodbad, "med gapande svalj, och sidorna fulle af konstigt "uthuggne sköldar, m. m."

Sagorne anföra, att Harald, som förlorat sin gemål, kort förut anhållit om Prinsessan Gydas hand, men att flickan svarat, att hon blott ville vara den Konungs hustru, som i magt och envälde kunde jemföras med Sveriges eller Danmarks; och att Konungen då svurit, att ej förr kamma sitt hår, som var ganska skönt, än han eröfrat hela Norrige. Men denna berättelse innebär ett fel i tidräkningen: vid denna tid, hade Gorm ännu ej underkufvat hela Danmark, och var icke enväldig Konung 335).

Sjöslaget vid Hafursfjord gaf dödsstöten åt norrske små-konungarnes sjelfständighet. Alla de ätter, som burit vapen mot eröfraren, förlorade magt och ägodelar. Då de ej mer kunde intränga i Norrige, der Konungen indrog deras gods, foro de på hafvet, och aldrig har Nordens kuster och skär vimlat af den mängd sjöröfvare, som efter detta afgörande slag. Man såg dem oroa Orkadiske och Hebridiske öarne, Färöarne, Skottland, kusterne af England, Irland, Holland och Frankrike 336). Det är sannolikt, att de Nordmän, som efter denna tid, härjade i norra delen af Frankrike, Flandern och Holland, voro en del af dessa

flygtingar, som nu mera voro i saknad af ett fäderneslând.

Men förnämligast var det Island som lockade till sig desse flygtige Norrmän. År 861 blef en nordisk sjöröfvare af stormen kastad på kusten af denna ännu okända ö, och han efterföljdes af flere andra. Man fann der ett ganska fördelaktigt fiske, och oaktadt öns ytterst hårda klimat, ansågs den blifva en förträfflig tillflygtsort för sjöfarande. Ingialf, såsom en af detta nybygges förste grundläggare, har sitt namn förvaradt i Sagorne, och i benämningen af en udde. Emedlertid skulle denna ö, utom den händelse, som gaf sakernes skick i Norrige ett annat utseende, länge hafva blifvit glömd och obesökt. Månge af de härförare, som öfvervunnos vid Hafursfjord, beslöto att nedsätta sig på Island; Landnama Saga 337), och andra urkunder, anföra ett antal Norrmän af de förnämsta slägter, som foro öfver till Island. Ett slags ingifvelse förde dem alla till denna ö. En märkvärdig omständighet är, att de utan svårighet öfverenskommo att inrätta en styrelse som kunde försäkra dem om en frihet, hvilken de vid Hafursfjord försvarat mot en enda mans äregirighet. Det allmänna missödet hade samlat dem; ingen af dem kunde göra anspråk på att befalla den andra; de voro jemnlike; följaktligen grundade de en republik. "Man finner ej, säger Mallet, i alla detta folk-

"slags inrättningar, annat än ett rent uttryck af "dess böjelser och känslor; och detta är så sannt, "att det ej synes, som någon obeslutsamhet, eller "erfarenhet af särskilta statsformer hos dem före-"gått bildandet af deras styrelse. Allt uppkom-"mer der utan bemödande, och tyckes ordna sig "sjelf; och, på samma sätt som bien tillreda sin "kupa, funno Isländarne, ledde af en lycklig för-"känsla, vid deras landstigning på en obebodd ö, "denna styrelseform; (den republikanska, 338), skön, "der friheten hvilar på sin sanna grund, på en "vis fördelning af särskilta myndigheter" 339).

Den Geneviske författaren öfverdrifver till-äfventyrs förtjensten af detta regeringssätt, som i början var ganska naturligt. Desse emigrerande Norrmän, hade intet behof af någons styrelse; de behöfde blott en enda myndighet för att jemna de olikheter som kunde uppstå emellan grannar, och tjena till medelpunkt för de beslut som rörde det allmänna. I kraft deraf, blef förordnadt, att hvarje år på en viss tid församla öns äldste, i likhet med den årliga sammankomsten i hela Skandien, och närvarande tidens sammanträden af folket i de mindre kantonerne af Schweitz. Först sedan måste ön delas i fjerdingar, och i hvar och en af dessa hållas ting eller enskilta sammankomster, der fullmägtige till allmänt Ting utsågos,

hvil-

hvilket gemensamma föreningsställe kallades Lagberg, berget der lag skipades, och var en jemnad plats på vulkanen Thingvalla. Öfverhets-personer hade befälet vid folkets sammankomster, för att vaka öfver lagsamlingen. Detta var hela styrelsen af desse öboars stat.

Det är ljuft att erfara, huru denna lilla fristad, skild genom de nordiska hafven från det öfriga Europa, midt ibland Islands klippor, isfält och vulkaner, fann den medborgliga sällhet, för hvars vinnande, dess invånare flygtat undan en beherrskares envälde i deras fädernesland. Olyckligtvis finna vi att passionerne voro dem följaktige till den kalla zonens yttersta gräns. Mer än en gång kommo de beväpnade till folksamlingarne, och fuktade med blod den vulkan, på hvilken rättvisan borde throna. Frågan om mitt och ditt alstrade en hop tvistigheter; hvarken fjerdings- eller allmänna Tingen gjorde tillfyllest för att afsluta alla misshälligheter; en ny juridisk myndighet, Fintardom, insattes, till hvilken hvarje fjerding måste skicka nio domare 340).

Emedlertid bevisar sjelfva denna inrättning huru mycket det låg dessa nybyggare och deras afkomlingar om hjertat att uppehålla rättvisan och befästa sig mot våldet. Också trifdes frihet

och säkerhet längre på Island, än i någon europeisk stat; och, när man besinnar, att denna demokratiska stat grundades i barbariets tidehvarf, kan man ej neka den vishet beundran, som förde ordet vid bildandet af nybygget på Island.

Denna sjelfständiga ö borde locka till sig alla de Norrmän som ledsnade att framsläpa sitt lif vid Haralds hof, eller ej hade något att hoppas i deras fädernesland. Utflyttningen började bli så stark att Norriges Konung, måhända harmsen att se så många af sina undersåter söka en friare styrelse, lade en afgift på alla dem, som sedermera öfverforo till Island 341). Detta hindrade likväl ej, att denna ö blef brännpunkten för Nordens vitterhet och konster.

Haralds eröfringar voro icke utan välgörande följder för Norrige, ehuru de lade styrelsen i en enda Öfverherres hand. Dessa täta krig, hvarigenom smärre hufvudmän i flere sekler härjade sitt fädernesland, upphörde, och våldet måste vika för rätten eller styrkan. Folket, befriadt från så många fattige eller stridslystne anförare, kunde öfverlemna sig åt åkerbruket och fredliga yrken. Norriges kuster blefvo dock mer än någonsin härjade, emedan hämnd eller förtviflan ditförde många fördrefne Norrmän, hvilka undsluppit förföljelse, ty de hade flytt åt Skottska öarne. Harald, lika mäg-

tig till lands som sjös, beslöt att sätta kronan på sina vidsträckta företag, i det han borttog sista hjelpemedlen för sina fiender. Han gjorde en härfärd mot Norrske sjöröfvare.

Hans flotta besökte genast ön Hetland, redan länge odlad af Norrmän, och var ett tillhåll för sjöröfvare. Man dödade der hvilken man anträffade. Derifrån afseglade flottan till Orkadiske öarne, hvarest Norrmän, från längre tid tillbaka, nedsatt sig, och voro skattskyldige under Norriges små-konungar, i synnerhet under dem från Sogn. Harald rensade likaledes dessa öar från alla Vikingar, hvarefter han plundrade Hebriderne, och förstörde der alla sjöröfvarnästen, lemnade dem täta drabbningar, anlände till Skottland, der han äfven stridde, både emot Vikingar och infödingar, förföljde sjöröfvarne till ön Man, och tog den äfven som de andra öarne i besittning; och för att gifva varaktighet åt dessa eröfringar insatte han till styresman öfver dessa öar Rognvald, (isl: Raugnvalldur 342), herre till Möre, och en af Norriges mägtigaste, rikaste och mest ansedde Jarlar. Emedan ovänskap rådde emellan Jarlarne af Möre, och små-konungarne af Romsdal, hade Harald, som började krig mot de sistnämnde, ingen svårighet, att draga Rognvald, och andra med ätten af Romsdal täflande slägter, på sin sida.

Jarlen af Möre, en af de förste som underkastade sig Konungen, hade vunnit hans förtroende och förtjent hans aktning. Harald kunde endast åt en man af bepröfvad trohet anförtro en så vigtig beställning som den, att vara styresman öfver främmande öar, der sjöröfvare i några århundraden haft sina nästen. Då Rognvald någon tid derefter återvände till Norrige, blef hans bror Sigurd insatt i besittningen af Orkadiske öarne och ön Hetland, såsom län. Harald följde alla eröfrares efterdöme: gaf län i eröfrade länder åt dem som bistått honom i hans förehafvanden. Så belänades en af hans mest utmärkte kämpar med Hordaland, ett land som han intagit från infödde furstar.

Innan vi fortsätta historien om Haralds regering, må vi ett ögonblick uppehålla oss vid nyssnämnde Rognvald. Ehuru denne Jarlens namn är föga kändt utom nordiske länderne, är det dock af någon vigt, emedan Rognvald, Rolfs far, var den stam, hvarifrån den dynasti leder sin härkomst, som regerat i Normandie, och slutligen uppsteg på Englands thron. Det är alltså icke utan nytta att uppsöka dess ursprung. Ingen häfdatecknare från Normandie nämner honom, och deras okunnighet om Rolfs slägt är så stor, att de låta honom födas i Danmark. Lyckligtvis har Snorre Sturleson gif-

vit oss tillfälle att bryta deras tystnad och rätta deras fel.

Fundin-Noregur, som uppgifvit en föga pålitlig slägtbeskrifning öfver Rognvald, låter honom härstamma i femte led från Heitir, son af Nor, som var en afkomling af Asarnes gudomliga ätt, och hvilken häfden gör till stamfar för Norriges konungahus. Olyckligtvis är denne Nor en äfven så fabelaktig person som Konung Dan, Kung Francus, och så många andra Konungar, i hvilkas namn mindre kunnige och lättrogne historiker, hafva sökt ursprunget till nyare konungahus. Utan att fästa sig vid denne Nors person, kan man emedlertid med sannolikhet förutsätta, att Rognvald härstammade från den Fornjoterska ätt, till hvilken den föregifne Nor hörde, och hvars historiska tillvarelse icke är så tvifvelaktig. Denna ätt var efter utseende en Finsk stam som kommit för att nedsätta sig i Norrige, och der förvärfvat sig mycken magt. Nordiske skriftställare, för att ej medgifva, att Finnar hafva underlagt sig Norrska landskaper, förutsätta hellre, att Fornjotherska slägten varit en göthisk familj, som, tvungen att öfverge sitt fädernesland, sökt en tillflygtsort i Finland 343).

För att ej gifva Rognvald ett fabelaktigt eller tvetydigt ursprung, stanna vi i hans slägtbeskrif-

ning vid en af hans förfäder, Eisten Glumru, Konung i Trondhjem, hvilken härstammade från den namnkunnige Sigurd Rings dotter; hvarigenom bekräftas, att Rognvald var ättling af ett bland de äldsta konungahus i Norden 344).

Vi återgå till Harald, Norriges förste envåldskonung, och dess regering. Då Harald, vid återkomsten från sitt sjötåg till Skottska öarne, icke mer fann några fiender att bekriga, och nu ansåg sig fri från sin ed, och värdig att göra anspråk på Gydas hand, upphörde han att vanvårda sitt sköna hår och delade sin thron med Gyda. Hans härfärder hade sysselsatt honom i tio år.

Befriad från all fruktan för utländska fiender, använde han hela sin omsorg på fredens bibehållande i det inre af sina länder. Han förbjöd vid hårdt straff de förnämes krig, ströfverier och blodiga tvister. Framför allt afskaffade han strandhugg, eller bruket att nedslå den boskap, man på kusterne bemägtigat sig. Detta bruk var ett verkligt plågoris för folket, i synnerhet för jordbrukaren; och Konungen gjorde sig förtjent af nationens erkänsla genom afskaffandet af en orättvisa, som genom vana nästan blifvit lag. Vi skole snart se, huru sådane välgörande förbud blefvo en oegentlig orsak till förnyade ströftåg i Frankrike.

Det var dock ej så lätt, att upphäfva plåg-

seder, som till någon del blifvit nationella, och Harald fick snart erfara, att blott befallningar icke i ett ögonblick förändra ett folks vanor. — Thoralf, en af hans gamla kämpar, hade erhållit många bevis af hans frikostighet. Sedan Konungen inrättat en lysande hofhållning, infunno sig der äfven smickrande och ränkfulle hofmän. Desse, afundsmän till den glänsande belöning hvarmed Konungen benådat denne sin trogne följeslagare, baktalade honom, och upptände mot honom monarkens häftiga vrede. Han måste fly den jord, hvilken han sjelf hulpit att eröfra, och öfvergifva de gods, som voro frukterne af hans bedrifter. Full af harm öfver sin Konungs otacksamhet, utrustade han ett skepp, bemannadt af 100 man, kryssade såsom sjöröfvare kring Norriges kuster, borttog vid ön Thrymö, ett skepp från en af Konungens anförare, inföll i Hisingen, och härjade der sina fienders gods, plundrade kusten, öfvade strandhugg till trotts af Konungens förbud, och återseglade, lastad med byte, till Sandnäs, för att der lefva med en rik Vikings pragt. Harald dubbelt förbittrad genom hofmännens tal, och af den skymf han lidit, uppfann en lysande hämd. Han begaf sig på hafvet med några småskepp, bemannade af 400 man, landsteg oförsedt på Thoralfs jord, omringade hans boning, och antände den, sedan han beviljat qvinnor och barn tillstånd att begifva sig derifrån. Hans fordne kämpes oförskräckta

mod svek icke i sjelfva ögonblicket af en oundviklig död. Han gjorde med sitt folk ett utfall, slogs med förtviflan mot Konungens troppar, och stupade död för sin Konungs fötter.

Detta en tapper kämpes sista slut, hvilken föll ett offer för hofmäns nedriga beskyllningar, uppväckte hämd hos Thoralfs vänner, som hade att frukta samma öde. Kettil-Häng, en af hans slägtingar, härjade sina fienders gods, och reste slutligen till Island, dit äfven Thoralfs far och bror afflyttade. Två kämpar Qvaldulf och Grim, för att hämnas Thoralfs död, öfverraskade ett skepp, som hade Konungens två systersöner och 50 man om bord. De äntrade det med Berserks-raseri. Alla på skeppet befintlige menniskor, för att ej blifva offer för fiendens ursinnighet, sprungo öfver bord och omkommo i vågorne. Man lemnade blott tre vid lif, för att låta dem till Konungen inberätta nyheten om hans båda slägtingars våldsamma dödssätt. Denna kungörelse var författad på vers, hvari båda kämparne berömde sig att hafva hämnat sin gamle anförares Thoralfs död. I dessa barbariska tider nyttjades skaldspråket hos Nordmännen för att uttrycka deras otämjeliga sinnesrörelser. Thoralfs båda vänner aktade sig noga att nalkas Norrige. Qualdulfs gods indrogos, och flere af hans anförvandter sågo sig tvungne att

lem-

lemna fäderneslandet. Grims slägt måste fatta samma beslut. Dennes afkomlingar hafva bebott platsen Borg på Island 345).

Desse voro ej de ende, som uppreste sig mot Norrske envåldskonungens myndighet. Hebridiske öarne blefvo på nytt oroade af Skottländske sjöröfvare, i sällskap med Nordmän och Isländare. Desse öar bära än i dag, till större delen skandiska namn, och man tror sig i dem igenkänna Nordiske fästningar. Harald, som föresatt sig, att icke lemna en enda tillflygt åt sjöröfvare, eller snarare fiender, som kunde hota hans envåldsmagt, anförtrodde styrelsen öfver Hebridiske öarne åt en bepröfvad anförare, Kettil Flatnäf, som på Oceanen utmärkt sig genom bedrifter. Denne afreste med en flotta, förjagade sjöröfvarne och intog på nytt dessa öar. Då han der bordt återställa den kongliga myndigheten, satte han sig för egen del i besittning af dessa öar. Harald ansåg sig ej nog mägtig, att återtaga Hebriderne. Han kunde blott i Norrige indraga den otrogne Jarlens gods', hvilkens slägtingar bosatte sig på Island.

På Orkadiske öarne timade andra händelser. Rognvald hade, som förut är visat, nedlagt styrelsen öfver denna hafstrakt, och sannolikt återrest till Norrige, der förvaltningen af hans gods på-

kallade hans närvaro. Han efterträddes af sin bror Sigurd, med binamnet den rike, som förjagade de christne från Orkadiske öarne, och med den namnkunnige Nordiske Vikingen Torsten Raudas bistånd, ankom till Dublin, hvarefter han bemägtigade sig en del af Skottland, och bygde der någon tid derefter, en skans. Sigurd afled efter några år. Ifrån den tiden plågades dessa öar på nytt af ströfverier, hvilket föranlät Rognvald, att med dem belöna Halldur, en af sine söner. Denne gaf han en flotta, för att bekriga sjöröfvarne. Halldur reste, men saknande mod att gå fienden till möte, valde han heldre att lemna sin plats åt en annan Jarl. Rognvald, underrättad om sin sons skamliga uppförande, öfvergaf honom, och uppdrog åt en bland sina öfriga tre söner styrelsen öfver Orkaderne 346). Rolf var äfven hans son, men var då ej i Norrige. Han kryssade i främmande haf. En besynnerlig omständighet är, att fadren ingen ting gjorde för denne son, som likväl ensam förvärfvat större ära, än de öfrige tillsammans. Nordiske häfden framställer öfverallt denne Rolf såsom kringsväfvande långt bort från fädernehemmet, antingen hänförd af sitt tycke för ett sådant lefnadssätt, eller af okända orsaker aflägsnad från sin slägt.

Sedan Rognvald sammankallat tre andra sina söner, valde han Einar, en slafvinnas son, att va-

ra länsherre till Orkaderne. Denne hans naturlige son rättfärdigade sin faders förtroende, och förjagade sjöröfvarne. Men nya oroligheter gjorde honom besittningen ganska svår. Konung Harald hade en talrik familj; Sagorna gifva honom tio hustrur och tjugu frillor; de förstnämnde hade framfödt tjugu söner. Detta har likhet med Turkarnes eller Persernes Harem, utan att derföre vara mindre sannolikt. Det fanns mer än en öfverensstämmelse emellan Skandinavernes och Österlänningarnes sedvanor, och Norriges eröfrare kunde väl tillåta sig ett Harem, fastän det förut varit okändt i Norden.

Harald hade lemnat sin äldste son styrelsen öfver Vijgen, de andre bröderne ville likaledes hafva dylika embeten sig uppdragne, och i provinserne sätta sig i Jarlarnes ställe. Ett verkligt uppror utbrast i konunga-familjen på sätt man ofta sedt i Orientens historia. Två af Konungens söner Gudröd och Halfdan höjde upprorets fana, och inföllo i den rike och mägtige Rognvalds besittningar. Måhända att de rikdomar, hvarmed Konungen öfverhopat några trogne tjenare, väckte prinsarnes afund, hvilka så talrike, nödvändigt måste hafva ganska knappa tillgångar. De dödade den rike egendomsherren till Möre och delade sins emellan hvad han samlat. Gudröd tog Romsdalen och Möre, och Halfdan Orkadiske öarne, samt

Skottland. Einar, Rognvalds son, måste fly från Orkadiske öarne till Skottland 347). Norriges Konung, förbittrad öfver det uppror hans söner tillställde och öfver sin trogne Vasalls död, gjorde en härfärd mot Gudröd och förjagade honom från de besittningar han intagit. Han öfverlemnade Romsdalen och Möre, såsom län åt Thor, en af Rognvalds söner, med hvilken han bortgifte sin dotter, tvifvelsutan för att derigenom ådagalägga hela sin bevågenhet för sin trogne Jarls minne. Men ett sorgligt uppträde inom hans slägt ingaf honom andra tänkesätt mot Rognvalds familj. Vi hafve nyss sett Einar, en son af denne Jarl, skild från sin beläning Orkaderne, genom en af Konungens upproriske söner. Einar flygtad till Skottland, hade der förberedt en lysande hämd. Med beväpnade skepp anföll han inkräktaren af dess län, prins Halfdan, och öfvervann honom i ett sjöslag, hvarifrån Halfdan måste rädda sig med simmande. Einar besjöng sjelf sin seger och Sagorna förvara en sång som ännu tillskrifves honom. Dagen efter slaget befanns Halfdan, på en ödslig klippa, i det mest öfvergifna tillstånd. Man framförde honom inför den segersälle beherrskaren af Orkaderne. Einar kunde ej qväfva sin hämnd, och lät på ett grymt sätt aflifva sin fiende. Sagorna anföra att han med eget svärd öppnade hans bröst, och offrade hans inelfvor åt Odin, för att i krig vinna denne gudens beskydd.

Nyheten om Halfdans grymma dödssätt uppretade Kongliga familjen i Norrige. Halfdans bröder grepo till vapen för att hämnas. Men Konungen förbehöll sig den brottsliges straff. Han seglade med sin flotta till Orkaderna, vid hvilkens ankomst Einar flydde till en Skottsk provins, sannolikt tillhörig hans län. Konungen följde honom i spåren, men lät likväl öfvertala sig att sluta fred, och afresa, med vilkor att invånarne betalade honom en summa af 60 marker guld i böter; detta ger Schöning anledning att förmoda, det de haft del i Haralds sons död. Måhända hade de öfverlemnat honom i hans fiendes Einards händer. Då invånarne ej kunde betala denna summa, betalade Einard för dem; med vilkor, att godsegarne skulle afstå från lagskipningsrätten öfver sina egendomar. På detta sätt blefvo endast invånarne straffade, och Einar kom i åtnjutande af en indrägtig herrerättighet.

Harald hade ännu knapt förglömt den grymma hämd Einar utöfvat på hans son, då en annan af Rognvalds söner trottsade hans magt. Rolf, hvilken, som förut är anfördt, var son af den mägtige Jarlen till Möre, och, såsom arflös, nödsakad, att ifrån ungdomen skaffa sig uppehälle genom sjöröfverie, återkom från sina krysståg, om hvilka vi ingen kunskap ega ifrån den tid han bistod sin bundsförvandt Alfred, och understödde

honom vid hans uppstigande på thronen. Enligt en sägen från Vigerö i Norrige, hade han der sin tillflygtsort, och ännu visar man der en hafsbugt hvarest hans skepp hafva legat 348). Vid återkomsten till Norrige reste han förbi Vigerö, der Konung Harald då hade sitt säte. Tvärt emot denne Konungs bestämda förbud, började sjöröfvarne, att efter gammal sed begå strandhugg. Harald, förbittrad öfver detta förakt för lagarne, trodde sig böra straffa den brottslige; men han ville att laglig ordning och en viss lysande förberedelse skulle föregå denna bestraffning.

Han sammankallade ett Ting, för att fälla den brottsliges dom. Tinget förklarade Rolf brottslig, och dömde honom till evig landsflygt 349). Det är anmärkningsvärdt att detta exempel är i Nordiska Historien nästan det enda, på en Jarl-sons högtidliga bestraffning. Ännu mer förvånande synes det vara, att Konungen, då denna dom fälldes, var Norriges eröfrare, och att den dömde var son af hans trognaste Vasall, som föll ett offer för Konungssönernes ärelystnad. Måhända trodde Konungen, att om möjligt, genom detta stränga förfarande förödmjuka sina egna söner, hvilka voro ganska böjde för våldsamheter. Men för att aflägsna den misstanken att ej hafva gifvit vika för blotta begäret efter hämd, lät han domen fällas af landets vise.

Hildis 350), Rolfs mor, bönföll om Konungens mildhet, och anhöll att hennes sons bestraffning måtte mildras; men Konungen var obeveklig. Vid återkomsten till sitt hemvist, utgjöt Hildis sin klagan i verser, hvilka skalderne hafva anfört såsom improvisationer af denna bedröfvade moder. Schöning förmodar att de äro ett verk af någon gammal skald före sagan om Hildis och hvilka häfdatecknare slutligen tillskrifvit Hildis sjelf. Hennes fruktlösa bemödande hos Konungen ger anledning till två anmärkningar. Måhända var Hildis hvarken Rognvalds lagliga hustru, eller af ädel börd. Det förefaller svårt att tro, det Konungen åt sin trogna Vasalls, sin väns enka kunnat afslå sonens benådning. Vidare är det sannolikt att utplånandet af skymfen i denna dom låg Hildis mer om hjertat, än straffets minskning. Rolf hade alltid varit aflägsen från riket, och hade der intet att hoppas, hvaraf följer, att hans landsflygt icke kunde blifva ett alltför hårdt straff för denna Viking. Men att inför hela nationen se sig, genom en samling af de äldste, utmärkt såsom allmänna lugnets förstörare, och såsom en man, ovärdig att lefva i Norrmännens samhälle, detta var tvifvelsutan ämnet för moderns sorg, och orsaken till hennes trägna böner hos Konungen.

Man gissar hvarföre denna händelse icke är upptagen i Nordmännens annaler, som äro skrifne

i Frankrike. Rolf har säkert aldrig berömt sig deröfver, och måhända ingen af hans följeslagare på härfärderne, hvilka sannolikt varit värfvade på hafvet eller öarne, hade någon kunskap derom. Då gamle skriftställare i Normandie, äro nog illa underrättade, för att gifva Rolf Dansk härkomst 351), ehuru man med säkerhet vet honom vara son af en den mägtigaste länsherre i Norrige, kan man förmoda, att han med flit lemnat sin härkomst i mörker, af fruktan att Frankerne skulle lära känna den föga hedrande orsaken till hans landsflygt; men sanningen har dock icke helt och hållit kunnat fördöljas. Några tideböcker, författade utom Normandie, afhölja den. En häfd af Alberik anför, att Rolf, härstammande från en gammal namnkunnig familj, blef förjagad från sin hembygd 352); och att han plägade umgänge med sådana som voro öfverhopade med skulder, och hade förlorat sitt goda namn. Munken Fontanelle instämmer likaledes deri att Rolf blifvit förvisad ur sitt fädernesland.

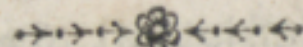
Denne härförare, utan fädernesland och egodelar, skulle naturligtvis vända sin blick på de sydliga landskaper som han genomrest, och tjugu år förut plundrat, och der han kunde återvinna hvad han förlorat i Norden. Man har ingen kunskap om hans förberedelser till denna tilltänkta

resa. Antingen han blef understödd af sin slägt, eller han blott hade de ringa medel hvarmed han förr gjort krysståg; nog af han öfvergaf Norden för alltid, och skyndade med fulla segel mot Frankrikes kust. Några omständigheter, som i nästa kapitel skola anföras, föranleda till den förmodan, att han ingått förening med andra anförare, eller ock blott simple sjöröfvare, öfver hvilka han i början icke hade annan magt än den, som stora menniskor ega öfver vanliga sinnen.

Innan vi följe Rolf i Frankrike, återstå ännu några ord om slutet af Haralds regering. Denne Konung, som mot en af sina undersåtare visat en sådan stränghet, kunde ej qväfva den upprorsgnista som var tänd i hans eget hus. För att sätta en gräns för sina söners ärelystna afsigter och brottsliga anläggningar, såg han sig nödsakad att sammankalla allmänt Ting, och der förklara alla sina söner för Konungar eller snarare Vice-Konungar, och dela med dem sitt rike, förbehållande sig sjelf högsta magten. Men snart derefter ingick han i nytt ägtenskap, i afsigt att grundlägga en annan stam, som skulle komma hans söner på fall. Han hade ock ett barn, hvilket han bestämt till arftagare af sin mägtiga thron. Han lät, enligt den tidens bruk, uppfostra det hos en af sina Vasaller och när detta barn inträdt i ynglingaåldern, lät

Harald honom genomfara hafven, och söka äfventyr, för att bilda honom till krigiska yrken 353). Det var då genom sjöröfveri som en thronarfvinges uppfostran skulle fulländas.

Hans söner voro de enda, som för denne förste Konung i Norrige förtyngde slutet af en lång och lysande regering. De fleste af dem sökte frigöra sig, oberoende af det faderliga väldet. Harald, som ej för sig sjelf kunde dölja, att laglöshet skulle efter hans död ödelägga det rike, han med så mycken omsorg bemödat sig att styra, sammankallade ett nytt Ting, som den tiden hade likhet med Franske Konungarnes parlament, och lät till sin efterträdare utropa Erik, en af sina yngsta söner. Han vande nationen att anse denne prins såsom sin Konung, och sedan Harald efter en 73-årig regering slutat sina dagar, fann Erik intet hinder mer att fortsätta regeringen.

CAPITLET IX.

Rolf landstiger med sin tropp vid Rouen, och lofvar invånarne säkerhet. — Ett märkvärdigt drag ur en handskrifven krönika. — Foulques afråder Konungen att med Nordmännen träffa några öfverenskommelser. — Konungen skickar troppar emot dem. — Hastings och hans landsmäns möte. — Fransmännen anfalla Nordmännens läger. — De drifvas tillbaka. — Sjöröfvarnes inbrott i det inre af Frankrike. — Rolf gifter sig med Popar och uppsätter i Rouen sätet för sin styrelse. — De store och folket bönfalla hos Konungen att göra fred med Nordmännen. — Vapenhvila emellan Rolf och Konungen. — Stilleståndet afbryts, och Fransmännen segra vid Chartres. — Underhandlingar. — De stores bifall till fredsfördraget. — Traktaten i S:t Clair-sur-Epte. — Undersökning öfver denna vigtiga handling: om den var nyttig, om den blifvit författad i skrift. — Gränsorna för den provins som afstods åt Nordmännen. — Den statsförfattning Rolf der införde.

Utom Rolf hade sannolikt många andre som blifvit fördrifne ur Norden, i likhet med honom, fattat samma beslut att bosätta sig i Frankrike; ty nästan vid samma tid syntes Nordmännen på en gång i åtskillige af Konungarikets floder. Först inträngde den af Hund anförde tropp genom Seinen in i Oise, tog sitt qvarter i Choisi, hvarifrån den gjorde ströftåg åt Norden; men följande året ingick Hund i underhandling, omtyckte att låta döpa sig, och qvarblef i riket 354). Kort efter Hund, inseglade Rolfs tropp i Seinens mynning och for floden uppföre till Jumèges, hvarifrån Abbot och Munkar tagit flygten med relikerne. På anhållan af folket och köpmännen i Rouen, skickade Erke-Biskop Witton bud till Rolf, för att hos honom begära säkerhet för deras lif och gods; Normandiets krönikor tillägga äfven, för att betyga Rolf deras undergifvenhet, såsom deras beherrskare 355). Hit intills hade Frankerne aldrig kommit på den tanken att bönfalla om en sjöröfvares nåd. De flydde och gömde sig, emedan de hade ingen barmhertighet att vänta. Om Erke-Biskopen af folket i Rouen anmodades att begära nåd för borgerskapet, skedde det antingen derföre att de tröttnat vid en beständig flygt, eller att de hoppades mer af Rolf än af de öfrige härförarne. De drag af själsstorhet, Rolf visat under sina första härtåg, torde hos invånarne i Rouen hafva väckt detta förtroende.

Om den utförligare berättelse nyss anförde krönikor gifva om öfverenskommelsen emellan Skandinaverne och Rouennerne är pålitlig, finner man deraf att Rolf öfver Rouen erhöll icke blott eröfringsrätt, utan verkligt öfverherrskap. Enligt tideböckerne hade folket, sedan härföraren förklarat sin afsigt att bosätta sig i denna trakt, som började blifva angenäm, så för honom sjelf som för hans folk, berättat för honom, huru mycket det lidit af Hastings infall, och då ingen beskyddade staden frivilligt, underkastade det sig, och erkände honom för sin Hertig, med vilkor att han skulle vara deras försvarare, och vårda rättvisan, emedan Konung Carl icke mer hade magt att beskydda dem. Rolf biföll, och byggde en liten fästning.

Andre historici berätta att Rolf, då han fick veta, att i Rouen icke andre funnos, än afväpnade eller värnlösa menniskor, lofvat att ej ofreda dem, och att han straxt derpå anländt till staden och låtit förlägga sina småskepp i hamnen Morin, eller vid S:t Martins kyrka, som för närvarande ligger på något afstånd från Seinen 356). Hela hans medfölje skall hafva bestått af sköna och kraftfulle män, som syntes finna nöje i denna stad 357). Rolf, som såg staden vara nästan tom, och dess murar nedstörtade, en följd af alla de eröfringar den genomgått, rådgjorde med sina vapenbröder om hvad som borde företagas. Alle voro af den tanken att,

taga landet i besittning, medan det var vackert och fruktbart. Detta var en anmärkning, som oaktadt sin enkelhet, icke förut blifvit gjord af någon af de talrika Nordiska härar som tagit vägen åt Rouen. Sannolikt bestod Rolfs Råd till stor del af sådane landsflygtige, hvilkas uppfostran och hårda öde borde göra dem, mer än råa och ohyfsade Vikingar, uppmärksamme på detta landskaps behag och fruktbarhet.

Rolf beslöt att behålla Rouen, och uppbyggde dess murar. Ingen beväpnad styrka oroade honom i denna besittning. Carl och Eudo delade ännu sig emellan väldet öfver Frankrike, och dessa furstars stridigheter hindrade dem ifrån att befordra rikets väl. Emedlertid såg folket med förskräckelse att i Rouen bildade sig en brännpunkt till nya landsplågor; Seine, Loire, Garonne och alla Oceanens floder voro af Nordmännen tillspärrade; och till råga på olyckan återkom Hasting med en flotta från England, hvilken Alfred utan tvifvel, för att hos Frankerne väcka bekymmer, låtit bemanna med Anglosaxer.

När Carl den enfaldige och Eudo sågo Nordmännen, såsom tredje man mellankomma deras tvistigheter, sökte hvar och en i hemlighet att af dem bilda sig ett stöd mot sitt motparti. Eudo lät i ett Parlament gifva anvisning på silfver, för

att förmå Nordmännen till stillhet. Äfven Carl å sin sida underhandlade med desse fiender, när Erke-Biskop Foulques, som börjat sätta Rheims i godt försvarsstånd, fick kunskap om Konungens fega afsigter, och sände honom ett skarpt bref, hvari han hotar honom med uppror och kyrkans band, om han beslöt någon alliance med hedningarne. "Alla de, skrifver han till Konungen 358), "som äro Eder tillgifne, förskräckas deröfver att "Ni är angelägen om Guds fienders vänskap, och "påkallar hedniska vapen, och söker ingå ett af-"skyvärdt förbund till det christna namnets under-"gång. Att ingå förbund med hedningar är att "förneka Gud, och återgå till afguderi.... Kon-"ungarne, edra förfäder, hafva, sedan de öfver-"gifvit hedendomens villfarelser, af en hög in-"gifvelse uppoffrat sig åt den sanne Gudens dyr-"kan, och det var hos Gud de alltid anhöllo om "bistånd, också hade de lycka i sin regering, och "kunde till efterkommande öfverflytta sitt arf. Men "Ni är färdig att öfvergifva Gud; ja — jag säger "det med sorg, Ni öfvergifver Gud i och med "detsamma Ni förenar Er med hans fiender. . . . "Hvarföre? just i det ögonblick Ni borde sätta "gräns för en lång följd af olyckor, upphöra att "utblotta de fattige, och känna ånger öfver alla "dessa oordningar: just då går Ni att ytterligare "nedkalla Guds vrede, genom förbund med dessa "som förakta honom, och framhärda i sin vildhet.

"Tro mig, det är icke genom ett sådant uppföran-
"de Ni någonsin skall kunna bibehålla Er vid re-
"geringen.... Hittills hade jag alltid något hopp;
"men nu ser jag Er med edra anhängare rusa till
"förderfvet. De som gifvit Er dessa råd bevisa
"att de ej äro trogne utan tvärtom: lyden J dem,
"skolen J på en gång förlora både himmelriket
"och Eder jordiska krona. I Guds namn, bönfal-
"ler jag derföre hos Er, att afstå från ett sådant
"steg, och att ej störta Eder i en evärdelig olycka,
"hvilket för oss och alla dem som äro Eder till-
"gifne skulle blifva ett ämne till evig smärta. Bättre
"hade varit att icke hafva blifvit född, än att
"vilja regera med den onde andens bistånd, och
"hjelpa dem till hvilkas nedgörande Ni borde haf-
"va användt alla medel. Ty vet, att om Ni fram-
"härdar i Edert förehafvande, och gifver vika för
"dylika svekfulla inrådanden, så får Ni ej mer
"räkna på min trohet. Tvärtom skall jag draga
"från Eder så många undersåtare som möjligt, och
"då jag jemte alla Sam-Biskopar, bannlyser Er och
"Edra anhängare, skall jag öfverlemna Er åt den
"eviga fördömelsen."

Man tror sig i detta hotande bref snarare igenkänna personligt agg, och häftig förtrytelse, än verklig tillgifvenhet. Om äfven en alliance med Nordmännen hade varit ett förbund med djefvulen,

och

och ett affall till afguderi, huru kunde Erke-Biskopen af Rouen ställa sitt stift under Rolfs beskydd, och lefva under hans lagskipning? Men Foulques var en parti-chef; det var han som arbetat på Eudos afsättning, och Carl den enfaldiges upphöjelse. Sannolikt förutsåg han, att ett annat parti skulle få öfvervigt vid Carl den enfaldiges hof, och han der förlora hela sitt inflytande, om han ej lät Konungen komma i håg att Erke-Biskopen af Rheims var utrustad med kyrkans åskor. Antingen nu Carl blef uppskrämd af Erke-Biskopens hotelser, eller andra omständigheter, sådana som Eudos död, kommo emellan, nog af, han gjorde ingen öfverenskommelse med Nordmännen, och desse fortsatte efter gammal vana sina härjningar.

Medan en hop genomströfvade Neustrien, härjade en annan Aqvitanien, och Rolf framför slutligen med en stark här uppföre Seinen ända till Pont de l'Arche år 898. Carl den enfaldige, nu mera ensam herre öfver Frankrike, beslöt att med en betydlig krigsstyrka gå honom till möte. Hasting, som ännu innehade Chartres såsom län, skulle förena sig med honom. Denna corps tog sin ställning vid Eure, och Rognvald, Hertig af Frankrike och Orleans som anförde den, begärde Hastings råd huru han borde förhålla sig i afseende på desse fiender. Hasting var af den tanka, att man

borde underhandla, och man valde honom sjelf, och två andre, som förstodo Nordmännens språk, att såsom sändebud afgå till fiendtlige anförarne. Underhandlingen skedde på ett nog besynnerligt sätt. De tre sändebuden höllo sig på stranden af Eure, som skilde dem från sjöröfvarne, och de ropade att de ville samtala med deras anförare. Nordmännen svarade att alla hade lika magt, hvilket utan tvifvel ville säga, att ingen i deras här innehade högsta befälet. Detta ger anledning till den förmodan att de utgjorde ett Vikinga-förbund, med ändamål att landstiga i Frankrike. Man frågade dem vidare hvad deras infall i riket åsyftade, de svarade: "vi äro hitkomne för att underkufva det." Man frågade dem slutligen om de ej hellre skulle önska att underkasta sig Konung Carl, och erhålla förläningar; men de ropade: "Nej! Nej!" och bådo beskickningen att aflägsna sig. Så aflopp denna underhandling 356).

Vid återkomsten försäkrade Hasting i Rognvalds krigsråd att denna Nordiske tropp var kärnan af en stridbar ungdom, och rådde att icke utsätta sig för stridens ovisshet. Rotland, en Banérförare genmälte, att denna underrättelse kunde vara en följd af ett hemligt öfverseende med dessa sjöröfvare. Det synes som en sådan misstanka ock delades af de öfriga råds-ledamöterne. Hasting, förargad öfver detta tillmäle, och kanske fruktande

Gottfrids sorgliga öde, aflägsnade sig från sammankomsten, och lemnade kort derefter hären tillika med sitt folk. Det synes äfven som han helt och hållit öfvergifvit Frankrike. Grefve Theobald, kallad Bedragaren, inbillade honom att han ådragit sig Konungens vrede, och öfvertalade honom, att åt sig, (Theobald), afstå Grefskapet Chartres, samt derefter förfoga sig ur riket 360). Författare från Champagne hafva sökt rädda sin Grefves Theobalds heder i det de gjorde Normandiska häfdatecknarnes berättelse misstänkt 361).

Rolf väntade sig att bli anfallen af Fransmännen. Såsom försigtighetsmått hade han låtit omgifva sitt läger med en jordvall, hvilken man ännu kunde se i Dudons tid, ett sekel derefter 362). Hans försigtighet var ej utan nytta. Sedan Fransmännen passerat längs efter floden, för att oförmodadt öfverrumpla sina fiender, anföllo de i gryningen ingången till Rolfs läger. Rotland var i spetsen för de angripande. Nordmännen redan färdige till strids, och betäckte med sina sköldar afslogo anfallet. Rotland dödades, och Hertig Ragnold och många Grefvar flydde med hela arméen, (år 898). Efter denna framgång samlade Rolf sitt folk, och föreställde dem att som Fransmännen varit de angripande, man således borde anfalla deras städer och befästade orter. Det var ej svårt för honom att bland sina vapenbröder göra ett sådant

förslag gällande. Då de vid Eure-floden icke möttes af något vidare hinder, uppbröto de sitt läger, foro uppför Seinen, öfverraskade Meulan, der redan en fästning var anlagd, dödade de förnämste invånarne, plundrade staden och dess nejder 363). "En krönika, författad i Rouen, säger, att Rolf "anföll Meullenc, intågade der med våld, och lät "alla springa öfver klingan.... Efter detta rysliga "nederlag ankom Rolf till häst, och förstörde lan-"det ända intill staden Paris."

Emedlertid samlade Ragnold i hast en annan här, starkare än den förra, tågade mot Nordmännen, och lemnade dem ett nytt fältslag. Denna gång begagnade sig Nordmännen af en annan krigskonst. De slöto sig i vigge eller trekant, och inträngde i fiendens leder, kastade allt öfverända, förskingrade de flyende, dödade ett stort antal och släpade andra i fångenskap till sina båtar. Ragnold dödades i flygten, af en fiskare från Rouen, som kastade sitt spjut mot Hertigen. En Nordisk tropp, som återkom från plundring, mötte Konung Carl vid Vimeux, och Konungen, som hade få soldater omkring sig, måste se desse till större delen dödas eller såras. Detta fälttåg blef likväl utan vidare påföljd.

Fransmännen satte icke nya troppar på benen, så syntes deras mod hafva fallit. Om vintern be-

gåfvo Nordmännen sig till Burgund, och beslöto att slå läger vid S:t Florentin vid Armancon; men fördrifne af Hertig Richard af Burgund, voro de tvungne att draga sig tillbaka till Seine-floden. På detta tåg uppbrände de stiften S:t Vivent och Bêze; sju munkar blefvo nedgjorde. Annalister anföra att denna tropp, eller dess tross, var så talrik, att dragarena inom få dagar, uttömde en bäck, der de vattnades. Nordmännen vågade icke denna gång, mer än i föregående fälttåg, anfalla slottet Dijon, hvars styrka ingaf dem fruktan. En del af den här som blef slagen af Hertigen af Burgund inträngde i Champagne, hvarifrån munkarne flydde med sina reliker, bland hvilka voro klosterbröderne från Montier-en-Der, hvilka vid fiendens ankomst, flydde med S:t Berchaires ben till Saône, der allt ännu var lugnt 364).

Vid samma tid finna vi Nordmännen i norra delen af Frankrike, der de, kallade af Grefven af Vermandois, till hjelp mot hans båda fiender. Grefvarne af Cambrai och Flandern, återtogo Saint-Quentin och Peronne, som man fråntagit nämnde Grefve. Grefven af Cambrai dödades, och Balduin hans bror öfvergaf Flandern för att bosätta sig i Arras. Häfdatecknarne omtala ej, huruvida desse Nordmän utgjorde en del af Rolfs tropp, eller om en annan här bosatt sig i norra Frankrike. Det är i allmänhet en förlust, att de icke

bestämdt uppgifvit de bedrifter som blifvit utförde af särskildta nordiska härar, som infallit i riket. Den t. ex. som bemägtigade sig Loire har sannolikt aldrig utrymt sina förskansningar; vi hafve likväl blott strödda historiska anteckningar om desse Nordmäns bosättningar.

Sedan Rolf blifvit underrättad att Bayeux var illa befästadt, ville han försöka en öfverrumpling, störtade sig hastigt på denna stad, sköflade nejden, och började belägringen af detta ställe 365). Borgarne försvarade sig tappert, och fingo Botho, en af de belägrandes anförare till fånga. Nordmännen föreslogo ett års vapenhvila, mot Bothos lösgifvande. Sedan tillbudet blifvit antaget, aflägsnade sig Rolf, tågade långsamt längs efter Seine till Marne, utan att möta något hinder, intog Meaux, och utsträckte sina ströftåg till Maas. Sventibold, Konung Arnulfs son, förföljde honom med sin här, men kunde ej hinna fienden på dess hastiga aftåg.

När tiden för vapenhvilan var förfluten, lemnade Nordmännen skyndsamt med sina båtar nejderne af Paris, öfverföllo Bayeux, der de troligtvis ej så hastigt väntades tillbaka, dödade Gref Berengar och ett stort antal invånare, samt gjorde stort byte, och många fångar.

Grefven hade efterlemnat en utmärkt skön

dotter Popa eller Pouppée. En Nordman fann ingen ting anstötligt i ägtenskap eller förening med en flicka, hvars far han mördat i striden. Vi hafva sett att detta i Skandien var ett allmänt bruk. Rolf, trogen sin nations seder, gifte sig med Popa, eller snarare tog henne till sig, hvaraf frukten blef en son, Wilhelm, och en dotter Gerlok, eller enligt andre, Adeline eller Adele, hvilket sannolikt var hennes christna namn. Det synes som Rolf ifrån denna tidpunkt dragit sig tillbaka till sina besittningar vid Rouen, och der organiserat detta Nordiska nybygge, samt att Nordmännen valt honom till sitt beständiga öfverhufvud. Ademars krönika anför att de kallade honom sin Konung, och att Rolf tog sitt säte i Rouen 366).

Ordning och fred började blomstra i detta land, som mest hade lidit af Nordmännens härjningar, och hvilket till följe häraf, varit mest ödelagt och öfvergifvit. Det är att förmoda, att Rolf lemnat de christne fri religions-öfning. De kommo åtminstone hoptals att lefva under hans lagar och tycktes gifva företräde åt en hednings styrelse som kunde skydda dem, framför en christen Konungs, som icke förstod att göra sin myndighet vördad. Frankrike var i sanning under denna epok en bedröflig skådeplats. Ett odödligt hat hade uppkommit emellan Erke-Biskop Foulques och Bal-

duin Grefve af Flandern, för ett Abbot-stifts skull, hvilket Grefven önskade äga, men som Konungen, styrd af Prelaten, hade skänkt åt denne. Balduin lät af hämd mörda Foulques i det ögonblick han skulle begifva sig till Konungen i Compiègne. Detta brott blef icke straffadt; Frankrikes monark var utan styrka mot allmänna lugnets förstörare, såväl utom riket, som mot de store inom landet, hvilka icke kände någon annan lag än deras egen.

Der var likväl lugnt några år, åtminstone anföra tideböckerne inga andra inbrott, än blott ett enda af Nordmännen vid Loire, som marcherade på Tours, härjade dess förstad, dödade der mycket folk, och brände S:t Martins kyrka, hvilken under ett århundrade beständigt tycktes hafva varit målet för deras ströftåg till denna stad. De uppbrände äfven de andra kyrkorna, och derefter hela staden. Amboise undergick samma öde; bron öfver Loire blef uppgifven, och många invånare bortförde, bland andra en amma med ett barn, slägting till Abboten af Cluny.

Om häfdateknarnes uppgifter äro pålitlige, var det nödvändigt att Nordmännen, under den tid de gjorde sina förnämsta infall i Frankrike, måste hafva bortfört ett ansenligt antal fångar, eller snarare

rare slafvar; ty man vet att slafveri var deras lott, som bortröfvades af desse barbarer. Sannolikt är, att omkring 100,000 själar blifvit af Nordmännen bortryckte ur Frankrike, Holland och Flandern. Detta antal är ofantligt. Emedlertid är det besynnerligt att häfden icke anför något om denna mängd individers öde. I de anordningar Konungarne vidtogo, i anseende till fredsfördrag eller stillestånd med sjöröfvarne, finner man ej något steg vara tagit till de Fransmäns frigifvande som blifvit ryckte ur sina familjers sköte. Hvad blef af dem? Om man hade släpat dem åt Norden, för att sälja dem till slafvar, borde något spår vara synligt efter så många främlingars vistelse derstädes. Huru sålde man dem? Funnos der ordentliga fång-försäljningsmarknader, och såldes fångarne i vanlig handelsväg? Härom saknas bestämd underrättelse. I en af Sagorna 367) är dock fråga om en slafvinna som i tionde seklet köptes af en Isländare på marknad i Danmark. Vi vete ock att då Rimbert, Erke-Biskop af Bremen, 870 predikade christendomen i Norden, mötte han i Schleswig en hop christna slafvar, bland hvilka var en nunna hvilken han friköpte genom utbyte af en häst 368). I följande sekel friköpte en annan prest en ung christen flicka, med de penningar, som voro bestämde för hans presterliga drägt. Den unge Norrske Prinsen Olof Tryggvason som i sin

blifvit borttröfvad, blef af den Estländare som köpt honom, utbytt mot en stor bock 369). Det är omöjligt att alla de, man röfvade från Frankrike, England, Holland och andra orter kunnat sammanhopas i Skandinavien; utländske trälar skulle då hafva förtärt inbyggarnes lifsmedel, och snart vuxit till ett lika antal med dem. Det är således att förmoda, att Nordmännen begått större delen af sina mennisko-röfverier, endast för att få penningar för deras lösen; och de öar, som vid flodernas utlopp af dem innehades, torde hafva varit de ställen, der fångarne både förvarades och utvexlades. Äfven häfdatecknare som ofta tala om inbyggares släpande om bord på Nordmännens flottor, nämna ej något om deras transport, hvilken måste hafva varit ganska besvärlig för segervinnarne, hvilkas krigsfartyg voro af liten rymlighet, afpassad endast för deras sjötåg. Och sjelfva vinsten för dessa fångar, var mången gång ej så frestande, att den förmådde dem att spara de invånares lif, hvilka de i städerne, på landsbygden, och framför allt i klostren fingo i sin magt. Under en tid af sju år förmäler häfden intet om Nordmännen, som icke dessmindre alla stadnade inom Frankrikes område. Det skulle vara af vigt att veta hvilka planer Rolf begagnat för att styra Rouen och landet deromkring, hvarest Fransmän och Skandier, christne och ochristne under denne höfding lefde i godt förstånd med hvarandra. Då

emedlertid, efter allt utseende, ingen gemenskap egde rum emellan Franska konungariket och den af sjöröfvarne besatta provinsen, så var ej underligt om munkarne, som författat krönikor och annaler, voro okunnige om hvad som tilldrog sig i denna af så olika beståndsdelar blandade koloni.

Hvad Konungen af Frankrike vidkommer, gifte han sig 901 med en dotter af Eduard, Anglosaxernes Konung, Alfreds son och efterträdare; man tror att detta giftermål hade politiskt syfte neml. att beröfva Nordmännen den hjelp de hittills erhållit af England 370). Han stadfästade Abbotstiftet Corbeijs fri- och rättigheter sedan detta stifts handlingar blifvit af Nordmännen uppbrände, och till stiftet S:t Denis skänkte han det konliga godset Patoy i Limousin, såsom skadestånd för de härjningar Nordmännen der föröfvat.

Man begagnade detta ögonblickliga lugn för att hålla en sammankomst i Trosley i Soisannais. Man öppnade den med klagan deröfver att hedningarnes infall i många år hindrat Biskopar och Abboter att samlas. Man afmålade klostrens bedröfliga ställning, som dels voro brände, dels sköflade och utblottade; man tillade, att de christnes syndiga uppförande vore orsaken att de ej emotstått hedningarne, utan alltid tagit flygten 371). Erke-Biskopen af Rheims, Hervéc, hvil-

ken efterträdde Foulques, meddelade Erke-Biskopen af Rouen, på dennes begäran, en skrift, rörande sättet att bemöta omvände hedningar som återfallit i hedendomen, bekrigade de christne och plundrade kyrkorne. Prelaten af Rheims rådde i denna skrift att gå mildt till väga; det skulle äfven varit svårt för Erke-Biskopen af Rouen, att med en hednisk styrelse höja annan röst än skonsamhetens. Någon tid förut hade Påfven skrifvit till Hervée i samma ämne, samt ålagt honom öfverseende med de omvände Nordmän, som åter*föllo* i hedniska vanor, dödade Frankerne, nedgjorde prester och offrade afgudabilder. Påfven gjorde honom uppmärksam derpå, att man på dem icke kunde använda kyrkans straff, emedan de hvarken voro nog upplyste, eller vane vid våld, och att man borde handla försigtigt för att ej till grymhet uppreta desse nychristne 372).

Det synes som de Nordmän, hvilka innehade de öfrige Frankrikes floder, slutligen förenade sig med dem vid Seinen, och sedan icke utgjorde mer än en enda här. Rolf hade gjort ganska mycket för att gifva stadga åt sin eröfring; på flere ställen i Neustrien hade han anlagt fästningar. Häfdateknarne försäkra att, sedan han satt sitt nybygge i säkerhet, han år 911 uppgjort planen till en stor expedition, som hade för ändamål att besegla de tre Frankrikes floder som kasta sig i Oceanen,

och att härja de landskaper som voro belägne emellan desse tre vatten. Tilläfventyrs var det en gemensam plan emellan de särskilta Nordiske härar som bemägtigat sig dessa floder, hvilkas alla lokalförhållanden de kände. Vi se dem ock verkeligen på en gång vara i rörelse både vid Loire och Seine. De satte eld på staden Nantes, sedan de plundrat salubodarne och husen, derefter foro de uppföre och härjade Angers, Saumur, Tours och andra ställen vid flodens stränder. Munkarne i S:t Florent du Mont-Glonne, togo med sig sitt skyddshelgons reliker, och förenade sig med klosterbröderne i S:t Philibert-en-Mauge för att fly. Desse sistnämnde hade åtagit sig att åt båda stiftens invånare bereda en tillflygt i ett dem tillhörigt fromt hus vid Tournus i Bourgogne mot vilkor att munkarne från S:t Florent skulle betala resekostnaden. Desse, tvungne att fly, antogo vilkoret, och bägge dessa klostersamfund afreste till Bourgogne. När sedan munkarne från S:t Florent lemnade sina värdar, för att återvända till sitt kloster kunde de ej återfå de reliker, som förut gifvit förtroende och anseende, och då de funno endast ruiner och elände, spridde de sig, och deras stift i Mont-Glonne blef aldrig återupplifvadt. Men en af dem, som beslutit att på hvad sätt som hälst från S:t Philiberts munkar undansnilla helgonet, hvilket de hade i olaga vård, insmög sig hos dem, under antaget utseende af en som var lam i alla le-

der, och skall hafva spelat samma rol i tjugufem år, till dess det lyckades honom att vinna samfundets förtroende, och han uppnådde klockare-värdigheten. Han begagnade sig då af den fria tillgång han egde till kyrkans dyrbarheter, borttog S:t Florents reliker, försvann ur klostret, och bar sin börda till ett vid Loire beläget i en klippa uthugget eremitage. Detta fromma bedrägeri gjorde att den lycklige klockaren af munkarne i Anjou ansågs nästan såsom ett helgon.

I det krigståg som förstörde klostret Mont-Glonne, dödade Nordmännen Biskop Madalbert af Bourges, och uppbrände stiftet Estrées, medan en annan hop riktade sin marche på Paris, i afsigt att öfverrumpla denna stad, hvilket försök likväl misslyckades.

De härjningar, som föröfvades under detta dubbla fälttåg, förskräckte emedlertid Carl den enfaldige, till den grad, att han vände sig till Erke-Biskop Franco af Rouen, för att bedja honom förmå Rolf, att ingå i tre månaders stillestånd. "Jag "förlorar dagligen, sade Konungen, en del af mi-"na undersåtare; riket är ödelagdt; man plöjer ej "mer eller sår. Gif Rolf tillkänna, att jag skall "gifva honom vidsträckta länder och betydliga "skänker, om han vill bli christen." Rolf gaf bifall till stilleståndet 373).

Detta förfarande väckte missnöje bland rikets store, sådana som Richard, Hertig af Bourgogne, och Eblo, Grefve af Poitiers, hvilka påstodo att denna vapenhvila var en skymf för Frankrike. Häfden har ej åt oss förvarat hufvudpunkterne af denna traktat. Nordmännen måste hafva fått löften som stridde med desse herrars rättigheter eller fordringar. Så snart stilleståndet hade lupit till ända, förnyades fiendtligheterne af desse herrar, som förut icke varit särdeles angelägne att fördrifva statens fiender. Möjligt är att Carl den enfaldige förvissat Nordmännen om ostörd besittning af de provinser, hvilka de eröfrat i detta land, och att följaktligen fienden befunnit sig inom desse Vasallers område.

Rolf, som betraktade Fransmännens anfall såsom ett förräderi 374), förnyade kriget och härjningarne med större våldsamhet än förut. Han framträngde ifrån stränderne af Yonne, hvilka han sannolikt fortfarit att innehafva och plundra. Icke långt ifrån Sens, nedanför berget, der en rik spanior genom en svår botöfning försonat ett fadermord, föröfvadt af blind svartsjuka, fanns ända till slutet af adertonde seklet, ett korss, med en påskrift, som antydde, att Nordmännen på detta ställe, under Messan, hållen till S:t Medardi ära, förstört ett kloster; och kapitlet i Sens gjorde alla år, under den procession som anställdes i bön-

veckan *), ett andägtigt besök vid detta minnesmärke efter hedniska förödelser 375).

Rolfs stridbara hop sträckte sina förödande ströftåg ända till stränderne af Loire. Stiftet Fleury skonades, man vet icke hvarföre 376); derifrån återkom hären till Seine. Vid Etampes förnyade den sin våldsamma framfart, och bortförde många fångar. Det synes som Languedoc och Provence äfven lidit af dessa ströftåg, eller måhända af den tropp som låg vid Garonne; åtminstone hade Biskoparne på andra sidan om Narbonne skrifvit till Påfven Anastasius, att de ej kunde begifva sig till Rom, af fruktan för den fara de kunde iråka på de stora vägarne, hvilka hemsöktes af Saracener och Nordmän.

Willemeu-sur-Eure anfölls likaledes, hvarefter Nordmännen begåfvo sig till Paris. Man känner endast särskilta punkter der de; anfallit, det hela af deras krigsoperationer har icke kommit till vår kunskap, som i detta ämne sannolikt alltid skall bli ofullkomlig. En Fransk här ville sätta sig emot sjöröfvarnes framsteg, men Rolf skingrade den och dödade en del. Han vände sig slutligen till Chartres

*) Dagarne näst före Christi Himmelsfärdsdag, under hvilka Catholska kyrkan gör offentliga böner för jordens goda. Öfvers. anm.

tres och landskapet Dungis, och anföll med krigsmachiner Carnuternes gamla stad, som försvarades af en på en bergshöjd anlagd fästning. Chartres var en af Frankrikes heliga orter. I en af bergets grottor, der fordom Druiderne firat sina mysterier eller hemliga högtider, förvarade man såsom en dyrbarhet en gammal stod af den heliga Jungfrun, i svart drägt; ofvanpå denna grotta hade man byggt Stiftskyrkan. Vid fiendens annalkande anhöll Biskopen af Chartres om undsättning af Richard och Eblo, samt af Robert, Grefve af Paris, bror till den afledne Konung Eudo. Desse samlade en här af Fransmän och Burgundare. Richard och Robert skyndade till Chartrenernes undsättning, lemnade Rolf ett fältslag der denne höfding med mod försvarade sig, ehuru Biskopen gjorde ett utfall med garnisonen och borgerskapet, och anföll fiendens eftertroppar. Biskopen hade icke försummat något som kunde bidraga att elda folkets mod. Då han såg Chartrenernes förvirring, kallade han dem till kyrkan. Han besteg predikstolen "förkunnade dem, (enligt en handskrifven krönika) "huruledes Nordmännen voro Guds fiender och "Saracener, och att alla de, som stupade i striden "mot dem, skulle blifva evigt lycksaliga. Derefter "meddelade han borgerskapet syndaförlåtelsen, och "utdelade sakramentet. Chartrenerne skyndade se-"dan till vapnen; och understödd af grefskapet,

"tågade den gode Biskopen ur kyrkan, alldeles så "klädd som han var under messan." I biskops-drägt, och följande korset, som bars framför honom, bar han sjelf på spetsen af en lans den heliga Jungfruns lintyg, hvilket Carl den skallige fordom hämtat från Constantinopel, och med helig vördnad förvarades i domkyrkan i Chartres. Hela presterskapet följde honom, sjungande låfsånger till den himmelska Jungfruns ära 377).

Nordmännen, anfallne af tvänne härar, hvaraf den ena leddes af afund och hämd, den andra af andakt, kunde ej uthärda denna fördubblade styrka; de drogo sig tillbaka med stor förlust. En författare uppskattar den till 6,800 man, de oberäknade, som drunknade i Eure. Rolf flydde med en del af sin här till Rouen, nära förföljd af de segrande Fransmännen, en annan tropp drog sig till sidan af Loches, och intog ställning på höjden af ett berg.

Denna seger vanns söndagen d. 20 Augusti, och tillskrefs af Chartrenerne den Hel. Jungfruns lintyg. En gammal skald har besjungit den på latinsk vers, som blifvit öfversatt på Franska i Ludvic den heliges tid 378).

Sedan Fransmännen tagit gisslan af Nordmännen, låto de dem gå i fred, hvaraf man ser, att

några anordningar blifvit gjorde att lätta flygten för de öfvervunne, som Fransmännen kanske kunnat helt och hållet tillintetgöra; ehuru det är sannt, att äfven desse förlorat mycket folk 379). Slätten vid hamnen Drouaise, der Nordmännen blefvo slagne, fick namn af: skräckfältet prè de la reculée, och en basrelief, i domkyrkans chor, egnades att framställa Chartrenernes seger 380).

Eblo ankom först efter slagtningen. Då han visade missnöje deröfver, att man ej inväntat honom innan slaget började, visade man honom Nordmännen, som intagit en höjd på sidan af Loches, för att tillkännagifva att lagrar ännu återstodo att skörda. Brinnande af åtrå att äfven å sin sida utmärka sig genom en seger, anföll Eblo fienden på denna upphöjda post, med kastspjut och pilar. Nordmännen försvarade sig med sina lansar. Förgäfves sökte Eblo att bestiga berget; han blef tillbakaslagen. För att innesluta dem lät han dithämta palisader och andra saker som Nordmännen nyttjat vid belägringen af Chartres; men fienden ryckte dem till sig, och gjorde förskansningar omkring sitt eget läger. Eblo, som nu afstod ifrån äran att ensam kufva dessa stolta fiender, kallade Richard till hjelp. Fransmännen omringade berget, och Nordmännens undergång syntes oundviklig. Då de märkte faran höllo de råd; en Frisländare var af den tanken, att man borde

skicka en man, att nattetid gå rakt igenom Fransmännens linea, och sedan gifva signal till träffning, medan hela styrkan hastigt nedsteg från berget, och banade sig väg genom Fransmännens leder. Detta råd antogs och följdes. Några krigare smögo sig om natten genom blockeringen, och stötte i trumpeterna så snart de voro på andra sidan. I samma ögonblick störtade sig hela den Nordiska skaran ned på slätten. Fransmännen, bestörte öfver denna nattliga rörelse, inbillade sig att Rolf kom de sina till hjelp; de råkade i oordning, och försvarade icke mer sin ställning; emedlertid hunno de belägrade till stranden af Eure, der de fattade posto i ett moras, och förskansade sig med en omgifning af döda mennisko-kroppar, dödade eller förderfvade hästar och boskapskreatur, m. m. Denna vall som nödvändigheten tvang dem att uppresa, ingaf afsky hos Franska rytteriet, som förföljde dem.

De låto Nordmännen aftåga, hvilka således kommo till sina båtar, och förenade sig med Rolf. Dudon anför, att Eblo tagit flygten vid Nordmännens nedtåg från berget, och gömt sig hela natten i en koja 381). Det är troligt, att denna för en krigare förhatliga beskyllning kommit från någon af Eblos fiender.

Knappt hade den Nordiske härföraren hämtat

sig efter sitt nederlag vid Chartres, förrän han på nytt anträdde ett fälttåg, för att härja och plundra Frankrike. Hertig Richard gick ånyo emot honom, åtföljd af Biskopen af Auxerre, som äfven hade biträdt i slaget vid Chartres. Denne krigiske Biskop hade under en föregående träffning bemägtigat sig två Nordiske höfdingar, af hvilka han låtit nedstörta den ena från murarne och lemnat den andra i förvar hos Grefve Ragena af Auxerre: samme Biskop hade vunnit en slags ryktbarhet genom den framgång, hvarmed han företog ett litet krig mot spridda band af Nordiske röfvare. Det hade fordrats månge män af lika bestämd karakter för att sätta en gräns för dessa fienders ströfveri. Olyckligtvis herrskade hvarken kraft eller enighet bland de store Vasallerne, hvilka ensamme hade kunnat uppställa en fruktansvärd krigsmagt. Föga rörde af nationens öde, öfverenskommo de ej om medel att befria sitt fädernesland från det plågoris hvaraf det sårades. Vid allt det tålamod som hos folket måste bli en vana, hörde man dock dess klagan, hvilken ej kunde qväfvas, vid åsynen af de förnyade våldgerningar, med hvilka Nordmännen öfverallt utmärkte sin väg, såsom kyrkors uppbrännande, presterskapets grymma förföljande, fredliga invånares nedgörande, mäns och qvinnors bortförande i slafveri. I sitt billiga missnöje vände sig folket till statens öfverhufvud, anklagade sin Konung för en brottslig bekymmerslöshet om

sitt rikes beklagansvärda tillstånd, der all fosterlandskärlek syntes vara alldeles utslocknad.

Carl den enfaldige, trött att alltid i sina stater hafva en blodig fiende, och utan hopp att nånsin kunna förjaga den, samt försatt i den sorgliga belägenheten att herrska öfver ett olyckligt och missnöjdt folk, beslöt ändtligen att taga ett afgörande steg för att göra slut på Nordmännens våldsamheter.

Skriftställarne öfverensstämma deri, att Carl i afseende härpå erhöll högtidliga föreställningar, både af folket och af Parlamentet, det vill säga Baroner och Biskopar. Se här Vacos bekräftelse derpå, märkvärdig, emedan den äfven gifver oss ett begrepp om Frankrikes dåvarande tillstånd:

"Frankrikes Biskopar och det goda ståndet, Baroner och Grefvar, gamle och unge sågo det ädla riket klädt i stor vanära. De hafva häröfver ropat till Carl den enfaldige om medlidande, att han ville öma för Christenheten. Se klostren äro brände, och folket mördadt genom Konungens brottsliga förhållande och genom hans svaghet: Nordmännen och Rolf hafva fått härja riket — se deras trolöshet, deras grymhet! Ifrån Bleiz ända till Saint-Liz finnes ej ett enda tunnland säd; man vågar hvarken arbeta i vinbergen eller på fälten;

räcker detta länge, så skall dyrheten blifva stor; redan medan kriget påstår, skall bristen visa sig. Måtte fred göras med Nordmännen: det onda har varat för länge 382)!"

Enligt en handskrifven krönika från Normandie 383), besvärade sig alla riksstånden hos Konungen. "När Prelaterne, Baronerne och Fran-"ska folket sågo riket så förstöras, församlade de "sig och trädde inför Carl, Frankrikes Konung, "och antydde honom att hafva förbarmande med "christenheten." — En annan krönika anför till och med ordet ständer: "När Carl den enfaldige "så såg sitt rike förstördt, samlade han rikets stän-"der, och de rådde honom att ingå vapenhvila "med Rolf 384)." På dessa föreställningar svarade Konungen: "Det tillhör Eder att råda, och hjelpa "mig fördrifva Nordmännen; hvad förmår jag en-"sam mot dessa fiender?" — Hvad förmår en enda menniska, hvad kan han uträtta, om den sviker honom, som borde vara honom till hjelp? Ett troget folk gör en Konung stark, och denne gör det stolt: säger Robert Vaco 385).

Konungen meddelade slutligen rådet sin önskan att ingå fred med Rolf, samt de anbud han ämnade göra denne härförare. Så utverkades fredsförslaget af dem som då utgjorde rikets ständer, och af dem erhöll det ock sin stadfästelse. Vi

skole snart finna ett annat exempel på en dylik stadfästelse af folkets representanter. Det är anmärkningsvärdt att både Franske och främmande häfdatecknare användt så mycken sorgfällighet att bevisa de stores mellankomst vid denna vigtiga underhandling, och historici från Normandie säga det uttryckligt. Malaterra från Sicilien, när han berättar huru Frankrikes Konung fattade beslutet att afträda Neustrien, tillägger, att denne furste genast inhämtade de äldstes råd 386). Wilhelm de Malmesbury, engelsk författare, gör samma anmärkning 387).

Carl skickade Erke-Biskop Franco till Rouen för att erbjuda Rolf Neustrien, och derjemte sin naturliga dotter Gisela till äkta, med vilkor att han ville blifva christen, och sedermera lefva i fred med Frankrike 388). Det synes som Franco redan vunnit något välde öfver Rolf, med hvilken han för stifts-angelägenheters skull nödvändigt måste hafva haft mångfaldiga förhållanden. Robert Vaco säger om denne prelat, att han förstod många tungomål, kunskaper, som den tiden voro ganska sällsynte. Rolf svarade ej på Konungens anbud, mer än första gången: "Vi vilje icke lyda någon!" ehuru här egentligen ej var fråga om någon lydnad; Konungen önskade blott en enkel hyllning såsom länsherre. Rolf som redan bordt göra sig för-

förtrolig med christna samfundet, och värdera dess fördelar, visade sig hugad att antaga christendomen; det landskapet endast, som Konungen erbjöd, tyckte han icke vara nog passande för sig; han invände att landet var ödsligt, ouppodladt, att sjelfva Rouen var nästan tomt, och att hans Armée i detta land icke fann sitt uppehälle.

Carl lät erbjuda honom Flandern; Rolf åter fann detta land vara för sumpigt. För att likväl göra den Nordiske höfdingen till nöjes, blef då, såsom Dudon och Wilhelm af Jumièges berätta, Bretagne honom underlagdt, eller åtminstone Herrskaperne Rennes och Dol i Neustrien, hvarjemte man öfverenskom att Rolf öfver dessa länder skulle åtnjuta full besittningsrätt. Berengar af Rennes, och Alan af Dol 389) skulle göra honom, såsom sin beherrskare, trohetsed. Längre fram komma vi till detta förbehåll i fredsfördraget. Rolf hade redan förskjutit Popa, med hvilken han i alla fall icke var lagligen förenad 390). En prest från Gisors, författare till ett nog sällsamt arbete öfver Rolf 391) har vidt och bredt afhandlat den frågan, huruvida denne härförare kunnat lagligen förskjuta sin första hustru; han förklarar sig för bejakandet, emedan Popa var christen och Rolf hedning, och således detta ägtenskap var af intet värde. Man finner icke i historien att detta första ägtenskap,

om det så kan anses, ett ögonblick hindrade det påföljande, ej heller företog sig någon att bestrida lagligheten af en förening som försäkrade Frankrike om fred.

Sedan man kommit öfverens, beslöts, att fred skulle slutas i S:t Claire-sur-Epte, en by, på gränsen emellan Neustrien och Ils-de-France, samt att Konung Carl och den Nordiske höfdingen der skulle hafva ett möte. Rolf infann sig på ena stranden af Epte, och Konungen med sin svit på den andra. Robert Vaco säger, att Konungen hade till S:t Clair sammankallat alla rikets store 392).

Det var således åter i närvaro af den tidens ständer, Konungen trodde sig böra besluta den vigtiga handling, som skulle försäkra riket om fred, ehuru med uppoffring af en den skönaste provins i Frankrike. Enligt Dudon hade Rolf ej velat antaga Konungens förslag med mindre Neustriens afträdande blifvit honom försäkradt och besvurit af Konungen, Erke-Biskopparne och Biskopparne, Grefvarne och Abboterne, hvilket tyckes utvisa, att den Nordiske höfdingen icke ansåg denna akt vara gällande, förrän hela den tidens styrelse lemnat sitt bifall. Rolf och Carl sågo hvarandra för första gången; den Nordiske härföraren aflade sin ed åt sin tillkommande svärfar, läggande sina händer emellan Konungens till ett hyllningstecken,

och Konungen afträdde då åt honom den del af Neustrien, som sedan fick namn af Normandie. Dudon och Wilhelm de Jumièges anföra att afträdandet bekräftades af det Råd eller Parlament som Konungen för denna högtidlighet låtit sammankalla. "Konung Carl och Robert, Fransmän-"nens Hertig, Grefvarne och de store, Biskopparne "och Abboterne, försäkrade Rolf, genom edgång "vid den katolska tron, om lif och lemmar, "och om de företrädes-rättigheter han egde åtnjuta "af berörde sitt län." En annan häfdatecknare anför att Baronerne ledsagade Rolf fram inför Konungen, då denne nye Hertig skulle inför monarken aflägga sin ed. Vid åsynen af den Nordiske höfdingens sköna, värdiga och krigiska utseende utropade Fransmännen: "En sådan man är värd ett stort herradöme 393)!"

En plägsed, hvarpå man ej kan anföra ett annat exempel, fordrade att den nye Vasallen skulle kyssa Monarkens fot. Rolf vägrade att underkasta sig ett så förödmjukande bruk; men då han ej kunde undandraga sig att för syn skull rätta sig derefter; uppdrog han åt en af sitt följe, att företräda hans ställe. Häfden anför såsom en sällsam händelse, att den Nordman, som dertill utsågs af Rolf, icke ville bocka sig ned, utan höjde Konungens fot så högt, att denne höll på att falla baklänges. Konungen återvände derefter till sina

egendomar, och Rolf blef af Robert ledsagad till Rouen, der han döptes af Erke-Biskop Franco, innan han gifte sig med Gisela. Hertig Robert stod fadder, och gaf honom sitt namn; många franske herrar bivistade denna högtidlighet. Rolf erhöll af Hertigen betydande skänker, och båda ingingo med hvarandra en förtrolig vänskap. Rolfs exempel följdes af hans suite och folk, de afsvuro hedendomen och blefvo christne. Denna allmänna omvändelse blef en verklig segerfiring för det höga presterskapet, som lät påskina att det genom Religionsläran kufvat en fruktansvärd höfding, med hvilken Konungen sjelf varit föranlåten att ingå förlikning. Samme plundrare som icke länge sedan bränt kloster och mördat de andlige, visade på en gång ett barns läraktighet, när han befann sig i Erke-Biskopens af Rouen händer. Under de sju första dagar, han bar de nydöptes hvita kläder, gjorde han på denne Prelats inrådan, föräringar till kyrkorne, neml.: första dagen till Vårfrukyrkan i Rouen, andra dagen till Vårfrukyrkan i Bayeux, tredje dagen till Vårfrukyrkan i Evreux, fjerde dagen till S:t Michel-sur-la-Mer, femte dagen till S:t Pierre och S:t Ouen i Rouens förstad, sjette dagen till S:t Pierre-de-Jumièges, och slutligen sjunde dagen till Abbot-stiftet S:t Denis.

Innan vi fortsätte, är nödigt återgå till fredsfördraget i S:t Clair-sur-Epte, för att undersöka

en handling, som styckade riket, och befästade Nordmännen i Frankrike. Abboten Vely 394), och andre nyare författare betrakta detta fredsfördrag såsom det skymfligaste, som någonsin ägt rum sedan monarkiens början. Det var i sanning en högtidlig bekräftelse på fallet af Carl den stores ätt, och ett slag, riktadt mot Frankernes välde. Emedlertid bör man i afseende på Carl den enfaldige ej drifva strängheten till orättvisa. Visserligen hade det varit ärofullare för Konungen att förjaga röfvarne utur riket, än att deraf till dem afstå en del; men huru skulle en af de siste Carlovingerne kunna göra hvad hans företrädare icke varit i stånd att åstadkomma, och hvad hans mägtige Vasaller ej velat företaga? I sakernes dåvarande skick, kunde ej fråga bli om att ur riket förjaga dem som oroade detsamma, utan endast att göra dem fredliga, eller snarare att befria sig från en del af de talrika fiender som hotade thronen och Frankrikes lugn; ty desse fiender voro ej blott Nordmän, och alla icke så främmande för staten som de största delen funnos inom sjelfva Konungens hof. Hvem skulle hafva kunnat fördrifva de Nordiske horderne, om ej Frankrikes store? Emedlertid hvad gjorde de? De åtnöjde sig med att vara närvarande vid Neustriens afträdande.

Men äfven om de bistått Konungen att tillbakadrifva Nordmännen, ja, att förjaga dem ur

riket, skulle man derigenom ej varit räddad. En Engelsk krönika anför att Alfred ingick fredsfördrag med Nordmännen, emedan han misströstade att kunna nå dem med sina härar. De visade sig på en kust, hvilken de plundrade, och återgingo straxt om bord 395). Detta sätt att föra krig, hvilket de begagnade i Frankrike, förvillade dåvarande krigskonst; man hade bordt med sjömagt förfölja dem, men hvar skulle man hafva funnit sjöfolk i Carl den stores gamla rike?

För öfrigt var det ingen ny provins man erbjöd Rolf; man afstod (allenast) blott den, han redan 16 år innehaft och hvars beherrskare han i sjelfva verket var, och Konungen hade ej kunnat rycka den ur hans händer utan att vara understödd af baronernes samfälta styrka, på hvilken man likväl ej kunde räkna. Nordmännens herravälde i Rouen var redan så vida befästadt, att Fransmännen sjelfve lefde der under Rolfs lagar. Konungen afstod detta land, på samma sätt som Konungarne under de två första dynastierne afstodo nästan alla rikets provinser och herreländer såsom län åt Vasaller, hvilka deremot borde visa monarken tjenster och vördnadsbetygelser. Om uppfyllandet af dessa pligter någon gång urartade till en tom ceremoni, kunde detta, i anseende till Normandie, ej vara farligare för Konungen än ett sådant förhållande till de öfriga rikslänen, och

det oberoende Rolf kunde tillvälla sig, hade Carl att frukta af månge andre undersåtare.

Man bör vidare ihågkomma att Neustrien var nästan öde, och att Fransmännen sannolikt ej skulle vara mycket hågade att bebo en provins som blifvit en vanlig landstigningsort för Vikingar, och i följd deraf öppen för beständiga härjningar. Då man befolkade detta land med Nordmän, hvilkas seder klereciet åtog sig att förädla, och hvilkas stolta sinne det borde kufva, blef denna provins tvärtom ett bålverk mot nya ströftåg från Norden, och Frankrike för alltid tryggadt åt den sidan der faran mest hotade 396). I detta hänseende blef fredsfördraget vid S:t Clair-sur-Epte, långt ifrån att vara skadligt, en verklig välgerning för Frankrike.

Vi medge att detta fördrag ej gaf ersättning för de grufliga lidanden fienderne ådragit Frankrike, men hvilken ersättning borde man då begära och erhålla? Upphofvet till dessa olyckor var en svärm äfventyrare, hvilka ej en gång sjelfve kommo till något verkligt åtnjutande af hvad de beröfvat Frankrike. De förstörde mer än de borttogo. Något byte var sannolikt allt hvad som återstod Neustriens nye inkräcktare, efter så många kringsväfvande härfärder i det inre af Frankrike. Vi hafva hört Rolf sjelf vid uppgörandet af underhandlingen tillstå, att hans här saknade lifs-

uppehälle, till dess han vid sin omvändelse erhöll skänker; man finner dock ej att han gaf någon återskänk. Denne höfding, som blott egde sitt svärd, skulle intill sista andedrägten hafva bekrigat Frankrike; sjelf utan fädernesland, tillskansade han sig en bostad i Rouen. Hans folk, lika fattigt som han, hade erkänt honom för öfverherre, han måste således genom krig försäkra sig om sin nya besittning; derpå berodde hela hans tillvarelse.

I sådana omständigheter gjorde Carl den enfaldige ingen ting annat, än hvad en olycklig nödvändighet, och en sund statskonst föreskrefvo, då han genom ett fördrag stadfästade Nordmännens besittningsrätt till hvad de eröfrat. Han tog detta steg, i samråd med sitt rikes store, hvilka personligen förestälde hela nationen. Om något skymfligt åtföljde detta fördrag, återfaller det på rådet, sammansatt af män, i hvilkas magt alla medel förvarades att upprätthålla landets integritet, och rädda Frankrikes heder; men vid denna tidpunkt kunde en slocknad fosterlandskärlek icke mer inge några ädelsinnade beslut.

Franska kronan förlorade vid denna tid på en gång två provinser. Ifrån den stund Normandie högtidligen afträddes åt Skandinaverne, gaf Carl den enfaldige oförmärkt ett afgjordt oberoende åt

nord-

nordliga delen af sitt rike. Grefvarne af Flandern, Hainaut, Namur, Luxembourg skilde sig från Frankrike 397), och förvärfvade lika stor souveränitetsrätt som Hertigarne af Normandie. Men härpå gafs föga akt; Franska folkets oroliga blickar voro endast fästade på stiftningen af det nya Hertigdömet Normandie, der främlingar, fiender, barbarer gingo att nedsätta sig; detta var ett uppträde på en gång lika sällsynt, som för grannarnes egenkärlek sårande.

Sällsamt synes det, att sjelfva hufvudskriften af ett så vigtigt fördrag, hvarigenom riket styckades, och ett Franskt Hertigdöme inrymdes åt Vikingar, ingenstädes igenfinnes, eller ens anföres af någon häfdatecknare 398). Än mer, ingen häfd förmäler, om detta fördrag blifvit författadt i skrift. Hos Dumoulin 399) i dess allmänna Historia öfver Normandie, finnes väl anfördt att Carl den enfaldige låtit utgå bref om afträdandet af denna provins, att han undertecknat, och låtit bekräfta dem med sitt eget sigill som varit besått med otaliga liljor. Men Dumoulin anför ej bevis för sitt påstående. Nordmännen kände ej skrifvelser i statssaker. Hos dem afgjordes allt mundtligen; de voro alltid mägtige nog för att utföra de beting de uppgjort; värjan var deras penna. Äfven Rolf, som sedan gjorde många föräringar åt kyrkor och enskilte per-

soner, utförde allt utan skriftlig afhandling. Man kände ej någon skrift af hans sons hand; först under hans sonsons tid började man åt papperet anförtro stats-angelägenheter. Från denna regeringstid har man förvarat en eller två sådana dokumenter; under Richard II blifva de talrikare. Vid denna tidpunkt kände man redan behofvet af skrift och allmänna handlingar. När denne Hertig bekräftade sin farfarsfars, farfars och fars donationer besörjde han skriftliga underrättelser derom att dessa donationer blifvit gjorde muntligen 400).

Under Wilhelm Eröfrarens tid innehade Nordmännen likväl ofta länderier, ännu utan någon skriftlig förbindelse, och insatte Vasallen i sin värdighet blott med öfverlemnande af ett svärd, en båge, en pil, eller en sporre 401). Rolf hade således ej af nöden att anhålla om skriftlig besittningsrätt, och hela investituren till Normandie hade kunnat utgöras af en kyss, och den ed Konungen affordrade den nye Hertigen.

Men huru kunde Fransmännen försumma att i skrift uppsätta och förvara en så vigtig handling, de, som använde pennan äfven vid afståendet af de obetydligaste saker? Vi känne noga originalskriften till en nästan dylik handling, som var följden af ett möte mellan Carl den enfaldige och Kejsar Henrik, år 926. Vid den tvist som sedan

uppkom om Normandies afstående, rörande en särskildt clausul, i kraft hvaraf Bretagne öfverlemnades åt Rolf, hvarföre anförde man ej originalskriften af fördraget i S:t Clair, hvilken bordt upplösa alla svårigheter? Händelser hade ock kunnat förstöra detta original; måhända hade det tillika med qvarlefvan af Normandies gamla handlingar blifvit öfverfördt till tornet i London, af Konungar som härstammade från Normandisk ätt: äfvenledes hade man kunnat utplåna detta minne af de siste Carlovingernes svaga regering. Ludvic Ultramarinske, som, 944 under Hertig Richards minderårighet framträngde ända till Rouen, och använde allt bemödande för att förena Normandie med sin krona, kunde ock hafva tillintetgjort en handling, som öfverlemnade denna provins åt Nordmännen.

Alla dessa gissningar voro öfverflödiga, om Nordiske häfdatecknare med mindre ovisshet talat om detta fördrag, som grundat deras landsmäns välde. De utmärka ej en gång alla gränsor för den provins som afträddes åt Rolf. Alberics och andra tideböcker antyda blott att Normandie sträckte sig från strömmen Epte till gränsen af Bretagne 402); tidskrifter från Normandie anföra: "från Andelle "till hafvet, och ända till Coisnon-Lez, berget "S:t Michel och på andra sidan 403)." Munken från Fleury utvisar endast den lilla strömmen

Aure (arva) såsom gräns. Vidden af hela den afstådda provinsen hade dock bordt vara klart och bestämdt utmärkt i sjelfva handlingen; detta var ett försigtighetsmått som man iagttog äfven vid de minsta donationer af jord.

Det är blott hos Malaterra, en utländsk författare, man finner gränslinien för Normandie bestämdt uppdragen. Denne häfdatecknare upptar gränsorna sådana de befunnos i hans tid, eller i slutet af elfte århundradet; enligt denne sicilianske skriftställare, var Normandie inskränkt inom det land, som begränsas af hafvet — Ponthieu, Bretagne, Chartres, Maine, Vexin och Beauvais 404). Han gör Bretagne till en af gränsorterna för denna provins, men öfverensstämmer deri med häfdatecknarne från Normandie, att Bretagne likaledes blef en donation åt Vikingarne. Man har skrifvit en hel samling af lärda afhandlingar öfver den frågan, huruvida Bretagne af ålder varit beroende af Normandie. P. Lobineau har vid början af adertonde seklet, i spetsen för Britanniske skriftställare påstått sin nations uråldriga oberoende 405); häraf hände att Abbé Vertot, hvilken upphäfde sig till förespråkare för kronans företrädes-rättigheter 406), behandlade P. Lobineau och hans medhållare såsom upproriske och farlige menniskor. "Huru var "det möjligt, säger den Britanniske författaren, "som misstänkte sannfärdigheten i de Normandiske

"häfdatecknarnes uppgifter, att Konungen kunnat "förvandla Bretagne, som man påstår hafva varit "ett län, till ett sådant af andra rangen, hvilket "skedde, då han lade det under Normandie?" Till svar upprepar Abbé Vertot ett tjugutal af gällande utsagor, ifrån Dudon de S:t Quentin ända till P. Daniel, för att bevisa, att Bretagne blifvit såsom underlän afträdt åt Hertigarne af Normandie. Han påstår att rikets dåvarande nöd tillät denna förändring, och att Konungarne, som endast inför Gud voro ansvarsskyldige, hafva i alla tider genom fredstraktater förvandlat och afstått provinser. Det var hög tid att denna tvist upphörde, emedan det började få alfvarsammare utseende.

Dudon de Saint Quentin och Wilhelm de Jumièges säga bestämdt, att Carl den enfaldige afstod Bretagne åt Rolf, och vi se i häfden att Hertigarne af Normandie gjorde den rättighet gällande, hvilken Konungen lemnat dem öfver nästgränsande land, och att de, så snart Bretonerne vägrade att erkänna dem för sina öfverherrar, ville lägga detta land under sin styrelse. Det är troligt att fördraget i S:t Clair-sur-Epte icke nog bestämdt uttryckt sig öfver denna clausul och att afträdesfrågan var ingen ting mindre än afgjord. D'Argentré, som, i egenskap af Britannisk häfdetecknare, naturligtvis tog parti af sin provins, gör öfver detta ämne en klok anmärkning 407). "Carl

"den enfaldige, säger han i sitt föråldrade språk, "öfverlemnade åt Rolf den gamla trätan om enväl-"det öfver Bretagne, hvilket han, men ej hans fö-"reträdare förstått att göra. Men hans afsigt var, "att om Rolf kunde dermed komma till slut, skul-"le Konungen der åtminstone vinna läns-undergif-"venheten, och magten öfver ett under-län som "kostade honom intet; af hvilket allt fördelar för "honom sjelf måste uppstå; förlorade han åter sin "måg i dessa tvistigheter, ingick detta i hans ön-"skan; han hade då återtagit Normandie och mot-"tagit ny hyllning af Bretagne; och om intetdera "inträffat, visste han väl, att saken var dermed "hvarken förlorad eller vunnen, emedan, då intet "särskildt härom blifvit stadgadt, allt förblifvit i "sitt förra skick."

Enligt denne författare hade då Carl den enfaldige handlat statsklokt, att under Normandie lägga en provins, der han ej sjelf kunde göra sig åtlydd. Vi hafva sett att Britannerne, under Nordmännens ströftåg, någon gång å sin sida utmattat den kongliga vapenstyrkan. Men de Nordiske författarne Dudon och Wilhelm de Jumièges anföra, att Berengar, Herre till Rennes, och Alanus, Herre till Dôl, befunno sig närvarande vid den stora föreningsfesten i S:t Clair-sur-Epte, att de bivistade fördraget emellan Carl och Rolf, och att de, såsom ett tecken till stadfästelsen, på stället svuro

trohet åt deras nye Öfver-länsherre. Dessutom hafva nämnde författare haft den noggrannheten att underrätta oss, att Berengar och Alanus äfven varit närvarande vid Wilhelms sons högtidliga inställning, och att de likaledes inför honom aflagt deras trohetsed. Dessa händelser skulle, om de voro enlige med sanningen, upphäfva alla tvifvelsmål; men desse skriftställare, sjelfve från Normandie, kunde ganska lätt hafva tillåtit sig anföra uppträden som smickrade deras landsmäns egenkärlek, och borde med fördel kunna försvaras af deras egen styrelse. Emedlertid vitsorda äfven andre historie-skrifvare afträdandet af Bretagne, och de hyllningsbetygelser Bretanniske Herrar aflagt inför Hertigarne af Normandie. Frågan skulle då endast angå Carls rättighet att lägga Bretagne under Normandie; en fråga, hvarom man länge skulle få tvista, likasom om lagligheten af många andra statskonstens handlingar. Mot slutet af andra arftagarens styrelse, blefvo desse under-län allmänna. Konungarne hade genom ett sådant utdelande af kongliga domäner, gifvit en betydlig tillväxt åt några store Vasallers magt, till förderf för högsta magten oeh sjelfva Konungahuset, och hvarigenom de sednares undergång äfven påskyndades, som Montesquieu likaledes anmärkt 408).

Den flygtighet, hvarmed medeltidens historiske författare afhandlat fördraget vid S:t Clair-sur-

Epte, lemnar ännu en annan vigtig sak obesvarad. Huru har Konung Carl beklädt Rolf med beläningen af Normandie? Gaf han honom Normandie såsom ett län, underkastadt vanliga pligter, eller gjordes dervid inga undantag? De formaliteter, hvilka Rolf underkastades vid Saint Clair, låta oss förmoda att han erhållit Normandie såsom ett ordentligt län. — Hertigarnes af Normandie politiska tillstånd bestämdes ännu närmare genom ett fördrag som afslöts år 946 efter ett krig, på samma ställe, eller S:t Clair, emellan Ludvic och Richard. Enligt en författare från trettonde seklet 409), blef genom detta fördrag afslutadt, att Hertigen af Normandie icke var skyldig Konungen krigstjenst, men att det endast ålåg honom att hylla Länsherrn, och lofva honom trohet vid sitt lif och det län han innehade, likasom äfven Konungen tillsade honom skydd vid sitt lif, och allt hvad honom tillhörde. När Hertigarne blefvo sjelfständige herrskare i England förvandlades denna hyllning och trohetsförpligtelse i en nästan likgiltig förbindelse. De förde då krig, och deltogo i parti-striderne i Frankrike, utan att ihågkomma fördragen i S:t Clair-sur-Epte. Författaren till Philip Augusts regeringshändelser anför 410), att så länge Normandie hade särskildta höfdingar, försummade ej desse att årligen mot Konungen uppfylla sina länspligter. Men de täta krig, som uppkommo

kommo emellan Hertigarne af Normandie och Konungarne af Frankrike bestrida sannolikheten af denna uppgift.

Gelo, en Nordisk höfding, som antingen anfört en serskild tropp, eller delat myndigheten med Rolf, innan hären upphöjt den sednare till högsta värdigheten, erhöll af Konung Carl för sin del ett donations-gods; måhända var detta ett af de förbehåll som gjordes vid traktaten i S:t Clair. Man anviste honom Mont-de-Blois såsom län 411). En så isolerad bostad vald åt denne anförare, synes besanna Suhms mening, att Gelo varit chef för en Nordmanna-tropp vid Loire. Häfden uppger ännu en annan höfding, Herbert, som erhållit gods af Frankrikes Konung, nemligen Grefskapet Senlis. Dessa två län blefvo dock snart åter med Franska kronan införlifvade. Hvad angår Rolfs följeslagare, var det deras höfding som besörjde deras bosättning 412). Han utdelade bland dem jord i den provins, hvarmed han sjelf blifvit belänad, och hvilken ifrån den tiden antog namn af Normandie. Häfdatecknare från denna provins anföra, att fördelningen af jorden skedde med tillhjelp af ett snöre 413). Detta sätt att mäta trakten, väckte Fransmännens uppmärksamhet. Romare, Fransmän, Engelsmän och Tyskar mätte med käpp, hvilket bevittnas af namnen perche, verge, rod, ruthe,

hvilka gåfvos åt redskaper för fältens afmätning. Deremot i Norden och i synnerhet i Danmark mätte man alltid med tåg eller snöre 414). När en familj satte sig i besittning af ett stycke ouppodlad jord, tjenade snöret att noga fördela den, och gifva hvar och en sin del, och så gjorde Rolf vid Seinens stränder. Ordet refning eller mätning med snöret (ref) uttryckte verkställandet af denna åker- eller jordfördelning, som från höga ålderdomen varit känd i Norden 415). Således igenkänner man på sjelfva sättet att uppmäta det eröfrade landet, segervinnarnes skandinaviska ursprung.

Enligt Dudon de S:t Quentin, Wilhelm de Jumièges och andra historici, var denna provins öde 416), och Rolf gjorde anordningar för att åter befolka den 417). Sannolikt böra dessa författares uttryck icke tagas efter orden. Normandie kunde visserligen, efter så många inbrott och härjningar, icke hafva stor befolkning, men aldrig har detta land varit alldeles blottadt på invånare. Vi vete att staden Rouen vid Rolfs ankomst var bebodd; det är äfven anfördt, att under de 16 år den stod under hednisk styrelse, hade mycket folk, hvaribland äfven christne, ditflyttat, för att lefva under denna styrelses lagar. Måhända återstod ännu så mycken ouppodlad jord, att en och hvar af Rolfs vapenbröder kunde få sin del, eller ock besörjde denne höfding odlingen af alla dessa in-

tagne eller öfvergifne jordsträckor, på det sätt, att han gjorde de infödde till vasaller eller ock till trälar. Det bör anmärkas, att på kartor af en sednare tid många trakter af denna provins blifvit upptagne under namnet benefice, hvilket antyder att de blifvit upplåtne blott till nyttjande rätt, i likhet med de lägenheter, som utdelades åt krigsstaten, under de två första Konungaätternes tider 418). Dessa små-län, dem Rolf utdelade åt Nordmännen, hafva intill våra dagar bibehållit de skandiske krigares namn, åt hvilka de blifvit förunnade. Så voro: Angoville, Borneville, Foucarville, Grimonville, Héronville, Granville, besittningar, tillhörige en Amgott, Björn, Foulcard, Grim, Harald, Geriod, och nästan så äro de utmärkte på gamla kartor 419). Större delen äro belägne i Departementet Seine-Inferieure, och ett mindre antal i de andra Departementerne af Normandie. Nordmännen hade till Frankrike medtagit ett ringa antal qvinnor; de hade emedlertid familjer i Normandie, hvaraf kan slutas att de ingått ägtenskap med könet i provinsen, eller lefvat tillsammans med sina fångna slafvinnor.

Sedan Rolf åt sina landsmän utdelat boningsställen, blef hans sysselsättning, att åt detta verk gifva trygghet och bestånd, derigenom att han stiftade visa och oföränderliga lagar. Norriges invånare, som grundlade Islands stat, hade gjort den

republikansk, emedan de alla voro jemnlika, och flyttat ur sitt fädernesland, blott för att undfly envåldskonungens ok. De, som med Rolf bosatte sig i Normandie, befunno sig i ett helt annat läge. Tvungne att eröfra länder i Frankrike, och der uthärda långvariga fälttåg, borde de afsäga sig den enskilta friheten för allmänt väl, och öfverlemna styrelsen åt den skickligaste och mest högaktade. Detta skedde när de upphöjde Rolf till höfding, Rolf, denne ende man, som var mägtig att trygga deras fördelar. Icke dess mindre, hade Rolf, af de förnämste i sin här, bildat ett råd, hvaraf han biträddes i ärendernes gång; härigenom blef styrelsen ej militär-despotisk, utan militär-aristokratisk. Detta råd var ej att likna vid ett Ting i Norden, emedan folket ej representerades, ej heller vid Franske Konungarnes Parlament, emedan klereciet, efter allt utseende der icke hade tillträde. Detta råd var sammansatt blott af Rolfs förnämsta höfdingar, — furstarne (principes), eller de främste (proceres) i hans här.

Detta är tydliga framställningen af hvad Wilhelm de Jumièges anför: att Rolf gaf folket lagar, hvilka voro af de förnämste beslutade och stadfästade 420). Dudon, när han talar om de första Hertigarne af Normandie, nämner alltid rådet, såsom sammankalladt i alla vigtiga mål, men utmärker ej ledamöterne med annan benämning än

de förnämste (principaux) eller Grefvarne och de förnämste (comtes & principaux): och när han anför ett mål, hvari Wilhelm, den andre Hertigen, biträddes af rådet, säger han, att Hertigen var ledsagad af sina krigare 421). Det krigiska lynne, som stämplar desse Hertigars råd, är här tydligt ådagalagt. Han nämner ej presterskapet och man finner äfven orsaken hvarföre Prelaterne, under de första Hertigarne, icke deltogo i detta national-råd, ty presterskapet var Franskt, nationen deremot Nordisk 422).

Ännu är en fråga obesvarad, nemligen den, hvad lagstiftningen i Normandie hade vunnit under landets förste Hertig: Den äldsta samling af Normandiska lagar, eller provinsens lagbok, (coutumier), tillkännager, att Rolf bibehöll de stadgar och bruk, som i kraft af Saliska och Ripuariska Lagarne voro antagne bland Frankerne; att han lät för sig upprepa dessa särskilta lagar, ordna dem efter kloke och erfarne mäns betänkanden, samt inrätta en landsrätt, såsom rättvisans högsta säte, förenande så likasom i en hand lagstiftande och verkställande magten, och lemnade för öfrigt åt Baronerne och de förnäme domsrättighet i mindre vigtiga mål. Houard 423), en lärd från Normandie, som användt sitt arbetsamma lif att sprida ljus öfver sin fosterbygds rätts lära, har uppfört hela utvecklingen af detta ämne på samma grund,

nemligen den bevisade sanning, att de gamla Normandiska lagarne härstammade från Frankerne, ej från Skandinaverne, och att Rolf snarare gifvit Saliska och Ripuariska lagarne gällande kraft, än han infört Danska och Norrska lagar. Det är sannolikt att Frankernes gamla seder till ett stort antal bibehållit sig under de Normandiske Hertigarnes styrelse; emedlertid blir ofvannämnda lagbok ett gällande vittnesbörd, att grunden för Normandiets gamla lagstiftning blifvit laggd af Frankerne. Allt hvad med visshet kan sägas är, att det obetydliga vi känna om dessa gamla lagar har mycken likhet med Frankernes lagstiftning; â en annan sida gifves ett analogiskt förhållande emellan dessa gamla plägseder och Skandiers samt Anglosaxers lagar och öfliga bruk. Alla dessa folkslag likstämmige till lynnen och lefnadssätt, borde äfven likna hvarandra i deras lagstiftning, och det är svårt att afgöra hvad det ena af dessa folkslag hämtat af det andra. Så var af Rolfs lagar, den hvilken med dödsstraff belägger såväl gömmaren som röfvaren, ett stadgande af Danske Konung Frode 424) och Anglosaxiske Konung Alfred. Häfden anför, att dessa tre furstar önskade, det allmänna säkerheten skulle bland deras folk uppnå en sådan fullkomlighet, att man icke vidare borde bevaka dyrbara saker. Berättelsen om de gyllne armband, som länge funnos upphängde i ett träd vid stora vägen, utan att någon vågade tillgripa dem, igen-

finner man på en gång i Frodes, Alfreds och Rolfs historia 425). Måhända har detta verkligen inträffat antingen i Danmark, England eller Normändie 426) eller ock ingenstädes; man kan äfven ur en annan synpunkt anse uppgiften såsom en allegori, förvarad genom traditionen, och hvilken då skildrar den kraft; hvarmed dessa Furstar skipade rättvisan bland sina undersåtare.

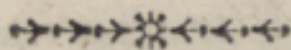
Det är framför allt genom införandet af den berycktade Haroroparen 427), som Nordmännens erkänsla eller smicker gifva ära åt deras förste Hertig; dock igenfinnes detta Harorop under andra namn, äfven bland Franker och Anglosaxer: detta rop var de ohyfsade folkens polis-system, ledt af envåldsmagten. Se der orsaken hvarföre denna Haro ännu är i bruk i Asien, ifrån Turkiet till Japan. Houard har väl fullkomligt beskrifvit detta bruk, men ännu är det likväl så föga kändt, att jag anser mig böra i korthet förklara dess betydelse, innan jag slutar afhandlingen om Rolfs lagstiftning.

I brist på en väl inrättad statsordning hade lagstiftare bland ohyfsade folkslag gjort folket sjelf ansvarigt för de oordningar som föreföllo inom dess eget sköte; de hafva ålagt byar och församlingar att vid straff till görande genom egna tillställningar förfölja röfvare, mördare och alla sådana som

störde allmänna lugnet. På det okunnighet ej skulle förebäras, ålade man den som blef anfallen, att sjelf gifva nödrop. Detta rop var hos Anglosaxerne, Hue! hos Nordmännen, Haro eller Harou! Man har trodt att detta var ett åkallande af Rolfs namn, hvilken äfven kallades Rou; sannolikt ett misstag. Ordet Haro kunde vara ett Skandiskt uttryck 428), eller ock redan vara i bruk hos Frankerne 429). Hvar och en, som utan gällande skäl tillät sig detta rop, belades med böter, och den, som vid ropet ej skyndade till hjelp, och fasttog brottslingen, straffades mycket hårdare. Om röfvaren eller mördaren kom på flygten, upprepades detta rop från hundrade till hundrade, från menighet till menighet, från län till län; och om hela folket gjorde sin skyldighet, var det svårt för missgerningsmannen att undfly lagens straff. Sedan han var gripen, ålåg det folket, att inom 24 timmar ställa honom inför domstol. Den gamla Normandiska Lagboken uttrycker ganska bestämdt denna vigtiga lag, som i några århundraden blef iagttagen såsom allmänna lugnets värn, både i Frankrike och England 430). Om Rolf icke infört den i Normandie, hade han åtminstone der gifvit den kraft och verkan; en inrättning, som i dåvarande tid, när högsta magten i Frankrike var för svag att vidmagthålla säkerhet och fred, gjordt honom förtjent af sina undersåtares erkänsla och

häf-

och häfdatecknares låford. Allt detta bevisar att Rolf med stadig arm, och rättsinniga tänkesätt, höll sitt rikes styre, och att, då Konunga-magten framför allt inför de store, var nedsänkt i förakt, en gammal Viking förstod att göra sig högaktad af alla stånd, och i sitt Hertigdöme aflägsna alla ämnen till oro och förvirring.

CAPITLET X.

Oroligheter i Frankrike. — Nya inbrott af Nordmännen. — Pirat-kriget upptändt af Nordmännen vid Loire. — Rolf låter de store svära trohet åt sin son Wilhelm. — Rolfs död. — Wilhelm biträder att upphöja Ludvic Ultramarinske på Frankrikes thron. — Uppror mot Wilhelm. — Han måste börja krig. — Deltar i ett mot Konungen fiendtligt parti, och mördas vid ett sammanträde med Grefven af Flandern. — Hans son Richard bortröfvas af Konungen och återgifves åt Nordmännen genom list. — Haralds landstigning, och Konungens fångenskap. — Ludvic erkänner Richard såsom Hertig. — Dennes giftermål med en dotter af Hugo. — Kejsar Otto infaller i Normandie. — Richards död. — Folkets resning mot Adeln.

Frankrike skulle hafva ansett sig lyckligt genom det afträdande af Normandie, som deras Konung gjorde åt Nordmännen, om fördraget i Saint Clair för alltid grundat rikets fred med Vikingarne. Olyckligtvis voro omständigheterne af en helt annan beskaf-

fenhet, och ännu en lång tid lade Nordmännen nya härjningar på bördan af alla de uppoffringar Frankrike gjordt, och alla de lidanden det uthärdat. Antingen Nordmännen vid mynningen af Loire icke varit inbegripne i fördraget eller en ny Vikinghop ankommit från Norden, för att utttränga den gamla ifrån den beqväma och fördelagtiga bosättningsorten vid Basse-Loire, hade afståendet af Normandie till en början alldeles ingen fördelagtig verkan på Vikingarnes uppförande. Denna provins skickade, år 918, en ansenlig flotta till de Nordmäns hjelp, som innehade en del af England 431). Suhm anser dem som reste från Loire vara samma Vikingar, hvilka 20 år förut hade kommit med Hasting från England, för att ej blifva tvungne att antaga christendomen. De härjade landet, men blefvo slutligen af de infödde fördrifne.

Följande år härjades kusterne af Bretagne af de Nordmän, som qvarblifvit i Frankrike, eller tilläfventyrs af dem som kommit från England. Munkarne började på nytt att rädda sina helgons qvarlefvor. Invånarne i Guérande flydde till kyrkan S:t Aubin, hvarifrån de, på en prests uppmaning, eldade af ett heligt nit, gjorde ett utfall, och tillbakadrefvo Nordmännen ända till deras skepp. Legenden försummar ej att anföra, huru helgonet S:t Aubin vid detta tillfälle var segervinnaren öfver hedningarne 432).

Rolf, som allt sedan omvändelsen, hade ingen ting gemensamt med Nordens pirater, och sannolikt, såsom andre christne, var med dem i öppet krig, öfverföll dem vid Loire, i sjelfva deras förskansade näste. De försvarade sig oförskräckt, och Rolf gaf dem, efter sex månaders belägring, tillstånd att nedsätta sig i Bretagne, der de ända hittills utöfvat beständiga plundringar. Detta bevisar att Rolf betraktade sig såsom egare af Bretagne och att han i sjelfva verket så var. Några tvistigheter, hvartill orsaken ej uppges, hade uppkommit emellan Rolf och Carl den enfaldige, hans svärfar. Konungen hade i hemlighet skickat spioner till sin dotter; de förnämste Nordmän, fingo kunskap derom, beklagade sig för Rolf, att man, honom ovetande, i hans palats hyste främmande spioner. Saken var alfvarsam; ty Rolf kunde lätt misstänkas att i hemlighet vilja stämpla Normandies förening med Frankrike, om man hade fördrag med denna hemlighetsfulla tillställning, som oroade Nordmännen. Han ställde dem tillfreds genom ett dunderslag af magten, i det han lät aflifva Konungens utskickade. Man anför ej att Carl tog något steg till vinnande af upprättelse för denna skymf; deremot kan man lätt föreställa sig att Rolf blef derigenom än mer vördad af de sina, och tilläfventyrs äfven af Fransmännen. Emedlertid dog Giséla af sorg öfver denna händelse, och Rolf återtog sin första hustru Popa. Han hade

aldrig visat stor uppmärksamhet för Carls dotter, och häfden anför i allmänhet ej ett enda drag, som å Rolfs sida bär vittne om ömmare känslor. Dessutom var han vid sin förmälning med denna Konunga-dotter redan vid ålderdomens gräns. Den råhet i seder han medförde från Norden och sina härtåg kunde väl genom christendomen afhjelpas, men ej förvandlas i mildhet och behag. Ehuru likgiltig han i allmänhet var för sin svärfars öde vägrade han likväl att deltaga i sin faders, Hertig Roberts anslag mot Konungen, och tadlade tvärtom denne Hertigs svarta anläggningar, sägande till hans sändebud: "Er Herre handlar emot rättvi-"san; må han hellre börja öppen fejd, än att sö-"ka genom lömskhet bemägtiga sig Konungens "rike!"

Robert fullföljde icke dessmindre sina planer. Han uppreste sig mot Konunga-magten, men stupade i striden. De missnöjde, hvilkas antal var betydligt, utropade Robert, Hertig af Bourgogne, till Konung. I denna svåra belägenhet, anhöll Carl om Rolfs hjelp. Det var en ärofull seger för en landsflygtig Nordman, att hafva Frankrikes öde i sina händer, och kunna antingen störta eller upprätthålla dess thron. Medeltidens författare äro till den grad bristfällige, att de ej underrätta oss om Rolfs afsigter. Det synes dock att han velat iagttaga ett slags neutralitet, emellan det parti

som önskade Carlovingernes fall, för deras odugliga regering och det anhang, som ännu slutade sig till denna Konungastam. Rolf lägrade sig vid Oise, för att observera och hindra en tropp Nordiska hedningar, måhända dem som voro från Loire, att blanda sig i denna tvist; men denna tropp, anförd af en Ragnar, följde sin naturliga smak för plundring och hopp om byte, drog en mängd af Rolfs egna christne undersåtare öfver sjelfva gränsen. Vid detta tillfälle, segrade deras böjelse för rof öfver den lära de nyss antagit. Man såg då Nordens män invecklade i ett för dem främmande, inbördes krig, och genom sina plundringar sätta båda Franska partierne i förlägenhet. Desse stråtröfvare hade redan gjordt ett stort antal slafvar, när Rudolfs parti vände mot dem sina vapen, och slog dem på flygten. Ragnar utbredde emedlertid sina härjningar ända till Arras, men blef på slutet föranledd att draga sig tillbaka inom sina förskansningar. Rolf, sannolikt intalad af de sina, gjorde gemensam sak med Nordmännen, och öfvade fiendtligheter mot Bourgogneska partiet, hvilket af hämnd, öfvergick Epte, och rasade på Nordmännens område med eld och svärd. Sannolikt hade Rolf icke väntat detta härjande inbrott, han ansåg klokt att ingå vapenhvila med Rudolph, och lemna gisslan såsom säkerhet för ett fredligt uppförande 433).

Ragnar härjade Bourgogne, lemnade Fransmännen en slagtning vid Matebal, och dödade tusentals fiender, hvaribland Vicomten af Sens. Biskopen af Troies blef sårad, och en annan Biskop, som deltagit i striden, räddade sig genom flygten. Nordmännen förlorade 800 af de sina. Denna mördande strid hade ingen annan påföljd än den att uppelda Rudolph till anfall på Nordmännens läger vid Seine, för att hämnas de ströfverier som blifvit begågna inom hans Hertigdöme. Hans folk vågade dock ej oroa desse främlingar, hvilka återvände till Normandie genom skogarne. Men omedelbart derefter uppsade Rolf stilleståndet, och förvandlade Beauvais och Amiens, äfven som förstaden af Noijon i aska. Invånarne i denna stad hindrade fienderne att fortsätta sina ströftåg.

Dessa nya härjningar väckte allmän harm och förtrytsamhet i nästgränsande landskaper. Invånarne i Beauvais hämnade sig på Normandie; Parisarne, jemte Hugos folk, och garnisonerne som voro förlagde i de befästade orterne längs efter Seinen, anföllo sjelfva Rouen, uppbrände byar och dödade inbyggarne. Grefve Herbert anföll Eure; en annan Grefve härjade Normandie på en annan sida, och sedan Konung Rudolph slutligen sammankallat flere Grefvar, med deras Vasaller, och kyrkans tjenare i Reims, anföll han staden Eu, dit Rolf inkastat 1000 Nordmän. Aldrig hade en

dylik sammanstämning af hämnd och förbittring funnits hos Fransmännen vid deras bemödanden mot dessa gamla fiender. Det befästade Eu intogs med storm, plundrades och uppbrändes, och inbyggarne sprungo öfver klingan. Detta var för Nordmännen ett afgörande ögonblick; de äfventyrade att i ett enda fälttåg förlora hvad de vunnit efter talrika härfärder.

Till lycka för dem, började oenighet söndra Fransmännen. Hugo, innehafvare af Hertigdömena Neustrien och Paris, följagtligen en af Konungens mägtigaste Vasaller, vårdade sig ej att hjelpa Rudolph, hvilken, såsom han sjelf, endast varit en rik Vasall. Efter afslutadt hemligt förbund med Nordmännen, aftågade han och lemnade åt Konung Rudolph fortsättningen af striden. Det hade lyckats Rolf att flytta kriget utom sitt Hertigdöme; han slog sitt läger i landskapet Arras, och lemnade der fienden en drabbning. Rolf förlorade 1100 krigare, men Rudolph sjelf blef sårad, och Grefve Hilgaud räknades bland de döda. Fransmännen drogo sig tillbaka, och lemnade fienderne i besittning af landet 434). För att förmå dem att fredligt återgå till Normandie, måste beskattningar upptagas i Frankrike och i Bourgogne, och beloppet öfversändas till Rolf; sådan var utgången på ett fälttåg som hade kunnat slutas med

förstöringen af det välde Frankrikes fiender grundlagt inom dess sköte.

Frankrike var nog olyckligt att, oaktadt alla uppoffringar för fredens sällhet, aldrig kunna ernå den. Vid mynningen af Loire qvarblef beständigt en Nordmanna-tropp, neml. den, som kommenderades af Ragnar, och hvilken så snart den ej var inbegripen i något fördrag alltid, såsom vanligt, gjorde anfall. Den var så mycket fruktansvärdare, som den innehade nedra Bretagne, hvarigenom den kunde få undsättning från Normandie, förena sig med sina landsmän, och skada sjelfva christendomens och civilisationens framsteg i detta nybygge. År 927 uppfor den på Loire med ett ansenligt antal långa båtar, anföll stiftet S:t Benoit-de-Fleuri, hvarifrån munkarne i hast togo flygten. Ragnar vanhelgade dervarande kyrka. Aimion, en munk från Fleuri, berättar 435) att himlens hämnd öfver denna gerning, förföljde Nordmännen intill hans död 436). Ett i sten uthuggit hufvud, hvilket ända till revolutions-tiden, var att skåda i denna stiftskyrka, har alltid ansetts föreställa denne härförares hufvud. Ragnar hade äfven i Aquitanien nedrifvit ett gammalt palats, fordom tillhörigt Carl den store, och beläget i Cassignol vid Garonne, hvarest Kejsarinnan Hildegard framfödde Ludvic den fromme. — Man

måste ingå förlikning äfven med denna tropp, och öfverlemna Nantes till dess behag. Ragnar blef ifrån den stunden ansedd såsom Rolfs Vasall, och bivistade sedan, tillika med de öfriga förnäme af Normandie och Bretagne, Rolfs sons högtidliga inställning i sin Länsherre-värdighet.

Emedlertid började Nordmännen vid Loire, tre månader derefter, år 931, sina ströfverier, genomtågade Poitou, inträngde i Aquitanien och Auvergne, hvarifrån de fördrefvos af Rudolph, som slog dem vid Bourganeuf; på detta nederlag följde ett annat, hvilket af Bretonerne tillfogades en Nordmanna-corps från Loire. Den undkomna delen af denna tropp hämnades dock nederlaget på Bretagne, som anfölls och härjades. — Denna provins befann sig då äfven i krig med Hertigen af Normandie, hvilken den vägrade att lyda. Rolfs son Wilhelm angrep upprorsmännen från hafssidan, de flydde väl till sina skogar, men vid Nordmännens aftågande, syntes de åter i striden, och anföllo Bayeux. Nordmännen mer stridvane, besegrade dem slutligen i en träffning. Berengar underkastade sig; Alanus, förnämste upphofsmannen till kriget, flydde till England; de öfrige Bretonske ädlingar, hvilka gynnat båda dessa anförarnes sak, öfvergåfvo landet och gingo att bosätta sig i Frankrike, Bourgogne eller Aquitanien; några följde Alanus till England. Alla som qvar-

stannade måste, såsom Länsherre erkänna Hertigen af Normandie. Enligt en häfdatecknare från Bretagne, hvilken framställer denna strid, icke såsom en följd af Bretonernes uppror, utan såsom ett orättvist fall å Nordmännens sida, var de förnämes utflyttning till England så talrik, att de fattige åkerbrukarne blefvo utan skydd och försvar 437). En häfdatecknare från Anjou anser Bretonernes hörsamhet under Normandie såsom en lycklig händelse för Anjou och Poitu, hvilka från den tiden befriades från Bretonernes olycksbådande infall 438).

Så kunde då Rolf vid sin annalkande ålderdom se sig i fredlig besittning af Normandie, och en del af Bretagne, och till sina yttersta stunder bibehålla sin namnkunnighet såsom en tapper härförare. I de sista åren af sin lefnad, öfvertalades han af de förnäme, hvilka ansågo hans död vara utan fara för landets lugn, om succesionen i förtid bestämdes, att utnämna sin efterträdare. Rolf utnämnde sin son, hvilken äfven de förnäme redan utsett 439); hvaraf man ser, att sonens arfsrättighet till Hertigdömet grundade sig mer på öfverenskommelse än på lagar. Wilhelm de Jumièges låter Rolf säga: "det tillhör mig, att upprätthålla "min son på min plats, eder att visa honom tro-"het 440)." Men Dudon anför ej så befallande ord, sannolikt har Wilhelm de Jumièges, som icke kän-

de de förste Nordmäns plägseder, utan noggrannhet berättat det instutationssätt som iagttogs för Rolfs son och Popa. Det är sannolikt att alla närvarande under-länsherrar svurit honom trohet. Rolf kunde nu med säkerhet åt sina lifsarfvingar öfverlemna ett Hertigdöme hvilket tapperheten förvärfvat. Han afled derefter i Rouen år 931, eller 54 år efter att hafva första gången visat sig inom Frankrikes område. Med en själshöghet och en tapperhet som segrat i alla prof, förenade han efter sin omvändelse en stark böjelse för andakt, och stor eftergifvenhet för presterskapet. Han hade i vrede hotat sin svärfar, Carl den skallige, emedan denne vägrat att återge den hel. Ouens kropp, hvilken man under Vikingarnes invasionstid bortfört i det inre af Frankrike; och då Konungen, förskräckt öfver sin mågs hotelser, återgaf denna relik, anställde Rolf en högtidlig procession, och deltog sjelf deri, för att med bara fötterne ledsaga helgonets qvarlefvor till Rouen, dit han lät afföra dem 44). Munkarne prisa honom i sina krönikor, såsom den, hvilken riktat kyrkor och kloster. Måhända ville hans samvete på något sätt ersätta en del af de ströfverier han begått på sina förödande härtåg. En enda författare, Adémar, anför att när han kände döden nalkas, lät han åt Nordens afgudar offra hundra christne och slutligen åt kyrkorne i Normandie förära en gåfva af 100 mark guld. Någon annan författare än Ri-

chard af Poitou, som anför, att detta blodiga offer var det sista Rolf egnade hedendomens gudar, i det ögonblick han antog christendomen 442), har icke instämt i berättelsen om en gerning, lika grym som föga trovärdig. Härmed bestrides ej att Rolf, af åstundan att förlänga sitt lif, möjligtvis kunnat använda plägseder dem hednisk vantro förestafvat, och förmått honom att på en gång vända sig såväl till de gudar, hvilkas dyrkan han afsvurit, som till de helgon, hvilkas tillbedjande han infört i Frankrike. Han jordades i den kyrka han låtit bygga i Rouen, och hans stoft nedsattes sedan i ett af Domkyrkans kapeller, hvarest man än i dag ser hans graf, midt emot hans sons 443).

Ödet hade på ett sällsynt sätt förordnat om den slägt som härstammade från Jarlen till Möre, och hvaraf äfven Rolf var en medlem. Rognvald denne Jarl stod i mycken nåd hos Norriges envåldige Konung, och hade blifvit rik och mägtig. Två af hans söner blefvo fördrifne till Orkadiske öarne, en tredje blef för sina röfverier landsförvist af samme Konung, som varit hans fars vän. Denne son, utkastad på hafven, hade i Frankrike grundlagt en ätt af Hertigar och Konungar, och man prisade vid Seinens stränder hans rättvisa, sedan man i hans fädernesland straffat honom för hans våldsamhet. Slutligen gick Rolf, en annan son af Rognvald, till Island, för att der bosätta sig, i

sällskap med andra nybyggare från Norrige, och anladė på nämnde ö ett fylke af åkerbrukare, som fick namn af Sida. Denne Rolfs bror, hvilken åtnöjde sig, att på en aflägsen ö fredligt uppodla en vrå af jorden, var måhända den lyckligaste i hela denna slägt.

En gammal häfdatecknare prisar Rolf, såsom den, hvilken genom visheten af sin styrelse, tillvägabragt en fullkomlig sammansmältning af alla de olika folkslag som han förenat i sitt Hertigdöme, och af dem alla gjordt ett enda folkslag, som inom kort tid förvånade sina grannar både genom sin talrikhet och styrka 444). Äfvenledes blef Frankrikes tungomål, i andra generationen, Normandies språk 445), och redan den andre Hertigen blandade sig i alla de stora tvistigheter som oroade Frankrike. Om det ena var en fördel, blef det andra en olycka, men en olycka som nästan var oundviklig. Nordmännen kunde glömma sitt modersmål, men anlaget för äfventyr blef hos dem bibehållet. Underkastande sig med svårighet oket af en ny religion, bibehöllo de ännu samma djerfhet och kraft. Grannar till ett folk som blifvit försvagadt genom sina inrättningar och olyckor, kunde Nordmännen ej undvika att smickras och anropas af dem som ville beherrska Frankrike, och för hvilka ett så tappert folks bistånd borde vara af högt värde. För öfrigt befann sig Herti-

gen af Normandie bland antalet af Konungens mägtigaste Vasaller, och blott genom sin värdighet hade han ett stort inflytande på Konungarikets allmänna ärender.

En oförutsedd händelse 446) hade lätt kunnat förstöra en stat, hvilken med så stor möda stiftades af Rolfs tapperhet och vishet. Wilhelm egde ingen enda af sin fars stora egenskaper. Uppfostrad bland munkar, hade han starkare böjelse för klosterlifvet än en krigares bana, på hvilken Rolf förvärfvat sig ett Hertigdöme. Nordmännen, som framför alla andra egenskaper gåfvo tapperheten företräde, hade ringa aktning för Wilhelm, hvilken de dessutom beskyllde att vara mer Fransman än Nordman. Måg åt en Fransk Länsherre, Grefven af Senlis, och af en ganska svag och vacklande karakter, lät han öppet påskina det företräde han gaf Fransmännen. Nordmännen sågo sig småningom uteslutne ur hans råd, och började frukta, att man ville fråntaga dem den jord Rolf åt dem utdelat. Rioulf, en djerf parti-anförare, satte sig i spetsen för en liga, som utgjordes af alla dem hvilka af Rolf erhållit beläningar. Alla låfvade att inbördes försvara hvarandras besittningar och beslöto att af Hertigen anhålla om öfvertagandet af ett district emellan Seine och Rille, för att sätta det ur stånd att tillfoga dem skada. Ligisterne afsände en budskickning till Hertigen.

Denne sammankallade det ringa antalet af trogne under-vasaller, för att deröfver rådföra sig med dem. I detta råd fattades beslut: att Wilhelm förklarade sig icke kunna bevilja dem det district, hvarom de anhållit, men erbjöd sig deremot, att åt Rioulf och hans anhängare öfverlemna gåfvor af hästar, vapen, prydnader och gifva dem inträde i sitt råd, hvarförutan han utfäste sig att ingen ting företaga utan deras vettskap, såvida de ville tjena honom med trohet. Rebellerne förkastade detta anbud, öfverforo Seine, och marcherade på Rouen. Detta steg var tillräckligt, för att sätta Wilhelms svaga sinnen i förvirring; han låfvade insurgenterne hela landsträckan emellan Seine och Rille. Rioulf lät svara Wilhelm, att man ej mer erkände honom för Hertig, och att, så framt han ej lemnade sitt residens, och begaf sig till sina slägtingar i Frankrike, skulle Rouen intagas med stormande hand, segervinnarne låta invånarne springa öfver klingan, och ingen enda sparas, ej en gång Hertigen sjelf.

Wilhelm, darrande af fruktan, drog sig med sina troppar tillbaka till ett berg utom staden, från hvars höjd han kunde se fiendens läger. Åsynen af detta antal upprorsstiftare ökade hans förskräckelse. Han ville rädda sig hos sin svåger Grefve Bernhard af Senlis. Hans feghet retade en af

hans

hans närmaste befälhafvare, Bernhard den Danske. Denne visade honom, huru Fransmännen ej med godt öga kunde ibland sig se desse Nordmän, hvilka fordom anställt sådana härjningar i Frankrike, att invånarne i Normandie för öfrigt hade behof af en tapper anförare, och att om Wilhelm öfvergaf dem, skulle han, Bernhard sjelf, med de sina skynda till Norden, och der söka en höfding, värdig att herrska öfver ett sådant Hertigdöme 447).

Dessa föreställningar kommo Rolfs son att blygas öfver sin rädsla. Han fattade mod, och beslöt att anfalla fiendtliga lägret. Bernhard, med all den djerfhet en Nordisk Viking eger, anhöll endast om ett urval af tropparne för att våga anfallet. Nu visade sig 300 män, väl beväpnade, och af ett bepröfvadt mod. Med desse krigare anföllo Wilhelm och Bernhard oförskräckt desse upprorsstiftare, och förskingrade dem. Rioulf, med öfverlefvorne af sitt parti, räddade sig i skogen. Slätten, der detta utfördes, bibehöll namn af slagfältet. Då rebellerne började visa sig, hade Ludvic låtit under betäckning föra Sprotta till Bayeux; denna qvinna hade han tagit till sig på Vikingavis, och hvilken således enligt kyrkans lagar icke var att anse såsom hans lagliga gemål. Hon nedkom i Bayeux med en son, Richard, hvilken se-

dan blef sin fars efterträdare i styrelsen öfver Normandie. Wilhelms seger öfver upprorsstiftarne, förskaffade honom slutligen anseende, och historiske författare anföra, att ryktet om hans framgång samlade månge Nordens tappre från Frankrike och England under hans fanor 448).

Straxt derefter afsomnade Rudolph, Hertig af Bourgogne, Konung af Frankrike, och detta dödsfall indrog Hertigen af Normandie i de tvistigheter som yppats emellan de store Vasallerne, hvilka i Frankrike sig emellan fördelat nästan hela Konunga-magten. Rudolph efterlemnade inga barn; hans svåger Hugo, Grefve af Paris, var näst honom den mägtigaste herre i Frankrike. Man kallade honom Hugo den Store, och han innehade i sanning ett ganska vidsträckt landskap. Det hade varit lätt för honom att bemägtiga sig den lediga kronan, men han ville hellre förordna om henne, för att i utbyte kunna erhålla Hertigdömet Bourgogne. Under Carl den enfaldiges fångenskap hade denne Konungs gemål flytt till sin slägt i England, tillika med sin son Ludvic, sedan kallad den Ultramarinske. Denne yngling, då 16 år gammal, beslöt Hugo att upphöja på thronen. Till vinnande af detta ändamål, inledde han Hertigen af Normandie i sina afsigter, hvilken föröfrigt i samma sak anlitades af Konung Adelstan. Erke-Biskopen af Sens blef af detta parti afsänd

till England, för att förmå Drottning Edgiva eller Ethviga, att med sin son återkomma till Frankrike. Icke utan svårighet, och med vissa vilkor biföll enkan efter förre Konungen, att åt orolige och afundsjuke Vasaller anförtro sista telningen af Carlovingiska ätten. Hon beslöt ej heller att resa, innan hon mottagit gisslan, och trohetsed af Hugos anhängare, och för Britanniske Hertigen Alanus, som efter sitt nederlag mot Nordmännen, flygtat till England, utverkat återställningen af hans Grefskap Nantes. Så snart den nye Konungen landstigit i Boulogne, aflade Wilhelm af Normandie, jemte öfrige länsherrar, år 936, inför honom trohets-ed, och bivistade krönings-akten, som skedde i Rheims, ehuruväl han, tillika med de öfrige, efter tre år bröt denna ed, då Hugo, som såg sina förhoppningar om Bourgogne felslagne, grep till vapen mot den furste han sjelf uppsatt på Frankrikes thron.

Det är svårt att inse hvilken fördel kunde tillfalla Normandie genom deltagandet i dessa Vasallstrider. Wilhelm var af svaghet tillgifven det parti som en gång dragit honom till sig. Han skyndade, såsom Hugo, att hylla Konungen af Germanien, och förklara Ludvic krig; men sedan denne å sin sida ingått förbund med nämnde Konung, och ett stillestånd med Hugo, samt vändt sina vapen mot Nordmännen, skyndade Wilhelm

att begära fred. Han erhöll den af Frankrikes Konung, och tillika stadfästelse på besittningsrätten af sitt län. En häfdatecknare anför, sannolikt origtigt, att den åt Nordmännen afträdde provinsen, i början begränsad inom Andéle, nu, i kraft af detta nya fördrag, blifvit utvidgad till Epte 449). Enligt en annan uppgift 450) afstod Ludvic åt Hertigen af Normandie hafstrakten, innehållande Avranches och Coutances, med hvilka länderier Carl den skallige belänat två af Bretonernes furstar.

Wilhelm syntes sjelf inse, huru föga skicklig han var att regera öfver Nordmän. Sedan han åter uppbyggt stiftet Jumièges, ville han der antaga munk-drägten. Det fordrades många böner af de store från Normandie och Bretagne, och kloster-föreståndarens uttryckliga afslag, för att förmå honom att qvarstanna i spetsen för styrelsen, och försvara landet både emot grannar och Vikingar. Emedlertid fortfor han att bära sin börda; och, sedan han bivistat invigningen af ett nytt stift, kallade han sin son Richard från Fécamps, och utnämnde honom till sin efterträdare, emedan han icke hade flere barn 451). Han inhämtade rådets betänkande, innan han bortgifte sin dotter med Grefven af Poitu 452), och likaledes tre råds-ledamöters betänkanden vid utnämningen af sin efterträdare; den militär-aristokra-

tiska råds församling, som omgaf hans far, fanns efter utseende ej mer, och då han sammankallade de store från Bayeux, var det endast för att låta dem aflägga trohets-ed åt Richard. Det synes som han ej en gång affordrade deras bekräftelse på utnämningen. Han lemnade Richard i Bayeux, hvarest Nordens språk ännu bibehöll sig, för att låta honom uppfostras af Botho, en af sina tre rådsledamöter 453).

En nedrig sammansvärjning beröfvade snart derefter Richard sin far, och Nordmännen deras beherrskare. Kallad att bistå Helouin, Grefve af Poitou, från hvilken Arnulf, Grefve af Flandern, borttagit Montreuil, understödde Wilhelm den förstnämnde, och lät med sina troppar betäcka denna plats. Arnulf låtsade vika för styrkan, och längta efter ett möte med Hertigen af Normandie, för att afsluta alla tvistigheter. Båda furstarne sågo hvarandra på en holme i Somme, vid Péquigny; hvardera åtföljdes af blott tre rådsherrar; deras troppar stannade midt emot hvarandra, på flodens stränder; således kunde ingen misstanka om förräderi uppstå. Wilhelm, som afslutat fred med Arnulf, hade redan gått om bord för att återvända till sitt läger, då han återkallades till ön, under förevändning att Arnulf ville samtala med honom om ännu en vigtig sak; han kom, och mördades 454) af Grefvens af Flandern föregifna råds-

herrar. Hans döda kropp fördes till Rouen, och emedan han velat göra sig till munk, vördade honom klereciet såsom en Martyr 455).

Detta mord försatte provinsen i den största fara för dess sjelfständighet. Der fanns ingen styresman. Richard var ett barn, och Konungen kunde, i samråd med Grefven af Flandern, begagna folkets förskräckelse, för att bemägtiga sig Hertigdömet, och förena det med sin krona. — I denna vådliga belägenhet räddades staten af de förnämste Nordmäns klokhet och kraft, och af den allmänna goda sinnesstämningen. Erke-Biskopen af Rouen skyndade, att ikläda den unge Richard de insignier som tillhörde hertigliga värdigheten. Ett regentskap infördes, bestående af Bernhard den Danske, stamfadern för Grefvarne af Harcourt, af Raoul de la Roche-Tesson, af Anslec, eller Lancelot, Rolfs slägting 456) och slutligen af Osmond de Certoille, hvilkens afkomlingar sägas hafva funnits i Rouen ända till slutet af sistledne sekel 457). De kunde ej hindra Konungen af Frankrike att komma till Rouen, för att emottaga hyllning af den nya styrelsen. Snart visade sig Ludvic angelägen att låta vid sitt hof uppfostra den unge Richard, för att gifva honom en mer vårdad bildning; folket blef oroligt, ett upplopp skedde, och Ludvic, hvilkens vistande i Rouen var förenadt med fara, blef tvungen att genom högtid-

liga försäkringar, och vänskapsbetygelser, slösade på den hertigliga arfvingen, tillfredsställa folket. Han låtsade till och med dela Nordmännens förtrytelse öfver Grefven af Flandern, hvilken mördat deras Hertig, och låfvade äfven att hämnas detta mord. Sedan han på detta sätt för ögonblicket stillat upploppet, förde han Richard med sig till Laon, sitt vanliga residens, och lemnade honom ej frihet att gå ut ur denna befästade plats.

Osmond, den unge Hertigens lärare, som såg enda telningen af Rolfs stam i Franska Konungens våld, fann att blott list vore enda medlet för prinsens räddning. På hans inrådan, låtsade den unge Richard blifva sjuk. Under en högtidlighet vid hofvet, då barnets vaktare voro frånvarande, iagttog Osmond tillfället, att, förklädd till stalldräng, bortföra Richard i en höknippa, och då hästar till resans fortsättande redan voro i ordning, föra honom nattetid till slottet Coucy, tillhörigt Grefven af Senlis, den unge Hertigens morbror. Kort förut hade presterskapet i Normandie anställt processioner och allmänna böner för Richards befrielse, och sådan var Nordmännens allmänna sinnesstämning, att man i Rouen hade hvarken sång eller spel, och att sorgen rådde i alla hus, enligt Rob. Vacos berättelse 458).

Konung Ludvic, förargad att se sig beröfvad

en sådan underpant för Nordmännens hörsamhet, döljde ej mer sina afsigter. Han vann på sin sida Frankrikes förnämste Vasall, den rike Grefven af Paris, och föreslog honom att infalla i Normandie, för att dela detta län emellan dem båda. Arnulf, Grefve af Flandern, ingick likaledes i denna hemliga öfverenskommelse. Snart inträngde Konungen och båda Grefvarnes troppar i Hertigdömet, och bemägtigade sig de städer som hvar och en af deras chefer redan hade förbehållit sig.

I dessa så missgynnande omständigheter, tog Bernhard den Danske, för att rädda landet, sin tillflygt till en statskonst, som skulle synas vara af en nyare tid, och öfver hvilken Orderic Vital vidlyftigt utbredt sig 459). Under det en beskickning, på hans befallning, anhöll om hjelp i Danmark, inställde han sig sjelf hos Konungen, för att aflägga Nordmännens underdåniga vördnadsbetygelser. Sedan Ludvic afhört och gunstigt mottagit honom, begaf han sig till Rouen, och bodde till och med i Bernhards eget hus. Hans troppar fingo befallning att iagttaga den strängaste krigsaga. Den skicklige Bernhard sökte nu intala Konungen, att Nordmännen hellre önskade förena sig med Franska kronan, än se deras land styckadt, och snarare alla gemensamt stå under Konungens lydnad, än delade, underkasta sig Hugo, hans Vasall.

Lud-

Ludvic, som intet högre önskade, än att göra sig till herre öfver hela Normandie, gaf Hugo befallning att genast draga sina troppar ur provinsen och förordnade om särskilta underlän, hvilka vid delningen af Normandie, skulle tillfalla visse Fransmän vid Konungens hof. Grefven lydde, men seende sig beröfvad alla fördelar af sitt fälttåg, och det af en furste, som ensam ville skörda hela frukten deraf, tänkte han på hämnd. Vid uppgjordt möte med Richards morbror, Grefven af Senlis, låfvade han att arbeta för den unge Hertigens bästa, så att Konungen å sin sida måtte förlora besittningen af sina eröfringar. Emedlertid hade redan den undsättning, hvarom regeringen i Normandie anhållit, ankommit från Danmark till Cherbourg. Det var Harald Blåtand som skyndat med en flotta, för att insätta Hertigen af Normandie i sina rättigheter. Harald, son af Gorm den Gamle, var Konung af Danmark, och en af sin tids mest stridbare furstar. Härfärder voro hans nöjen, och gerna biträdde han de furstar, som anlitade honom om hjelp. Han hade i sina stater mottagit Norrske Konungen Eriks söner, hvilka af deras svåger Håkan blifvit fördrifne ur riket, anvist dem länderier, och bistått dem att från Konung Håkan återvinna ett fädernesland, hvarefter han med lika lätthet öppnade en fristad åt samme Håkan, som derefter kom att anropa hans gästfri-

het. Härigenom fiende till de prinsar, hvilka han förut beskyddat, lät han föra en af dem till Danmark, och der hänga honom, och slutligen eröfrade han på egen bekostnad en del af Norrige. Sådan var denne farlige man, hvilken Nordmännen, i deras bekymmersamma ställning anlitade om hjelp.

Nordiske skriftställare påstå origtigt, att Harald, hvilken de kallade Haygrold, hade några år förut kommit flygtig till Hertigen Wilhelms håf, sedan han af sin son Sven blifvit stött från thronen, och att Wilhelm förlikat honom med denne son och sedan insatt honom i hans värdighet. Men Sven var vid denna tid ännu icke född. Detta Svens uppror emot sin far inträffade omkring 40 år derefter, således kunde Harald icke hafva flytt till Normandie, utan en lång tid efter sedan han lemnat Richard hjelp, så vida han någonsin kommit till Normandie för att der söka en fristad 460).

Sedan Harald landstigit vid mynningen af Dire, blef han enligt Benoit de S:t Maur, af halfön Contentin hälsad, och mottagen, såsom landets räddare och krigare, skyndade från alla delar af Normandie att förena sig med de kärn-troppar Harald ledsagat till deras Hertigs frälsning 461).

Vid samma tid, eller kort förut hade ett nytt parti bildat sig i Normandie. Dess chef var Tur-

mod, hvilken återfallit i hedendomen, och sökte intala Richard och öfrige Nordmän, att i likhet med honom, afsvärja Fransmännens gudalära. Men sedan Turmod stupat i en träffning mot Ludvics troppar, skingrades hans anhang. Fruktansvärdare var Haralds parti. Hans framsteg i Normandie förmådde Konungen att med sin förtropp tåga honom till möte. En god här är bättre än ett läger blixtrande af guld. Ludvic, i spetsen för en rik här, vågade ej slåss utan flydde till underhandlingar. Haralds krigare hade redan passerat Dive, då ett möte hölls emellan båda Konungarne under ett tält vid flodens strand. Fransmännen visste ej till hvilken fiende de anförtrodde sig. Nordmännen, som i Konungens af Frankrike medfölje blefvo varse samme Grefve af Ponthieu, hvilkens fördelar Hertig Wilhelm fordom bevakat, och som likväl varit en medverkande orsak till denne Hertigs mord, förebrådde honom ganska häftigt att följa ett parti som var skadligt för Nordmännens sak. Från förolämpningar skred man till våldsamhet. Hélouin nedgjordes på stället, och allmänt handgemäng uppkom emellan båda Konungarnes medfölje; man mördade hvarandra i stället för att försonas. Fransmännen, oförsedt öfverfallne, stupade öfverallt, och Ludvic sjelf föll i Danskarnes våld, men undkom, och fann tillflygt på en holme i Seine. Detta gömställe blef likväl upptäckt, och man bemägtigade sig på nytt denne

Konung. Han skulle sannolikt länge blifvit fånge, om ej Hugos mellankomst, och fruktan för Kejsar Otto mildrat hans öde 462). Emedlertid återfick ej Ludvic friheten innan han i en högtidlig sammankomst svurit, att ej göra vidare påståenden om styrelsen öfver Hertigdömet Normandie, och icke fordra mer af Hertigen än blotta hyllningen i egenskap af Vasall 463). Det är utan tvifvel på denna ed Wilhelm Eröfraren syftade, då han i sitt tal till Nordmännen före den namnkunnige bataljen vid Hastings, bland annat sade: "Hafva icke "edra Förfäder en gång tillförene fångat en fransk "Konung, och hållit honom fängslig i Rouen, till "dess han återgaf Normandie åt den unge Ri-"chard, eder Hertig? Kommen ihåg, att Hertigen "vid eder sammankomst, bar sin värja, när Kon-"ungen 464) var beröfvad både värja och dolk."

Sedan Ludvic såsom gisslan qvarlemnat båda sina söner Lothar och Carloman, (den sistnämnde afled snart derefter), samt Biskoparne af Soissons och Beauvais, och flere franske herrar återvände han till sina stater. Någon tid derefter erkände Ludvic Normandies oberoende, på en sammankomst, som var än mer lysande, emedan båda nationerne der representerades af dem som då utgjorde furstarnes råd. De sista sammankomsterne emellan beherrskarne hade varit stämplade af en förhatlig trolöshet; Nordmännen blefvo förrådde

vid Somme, och desse voro i sin ordning lika förrädiske vid Dive. Denna gång, vid S:t Clair-sur-Epte, höll Richard sig på Nordmännens, och Ludvic på Fransmännens strand; de afslutade fördraget, och hade floden midt emellan sig. På samma ställe der Normandie första gången afträddes åt Rolf, förnyade nu Fransmännens Konung denna afträdelse åt den Nordiske höfdingens sonson, mot blotta förbindelsen af en läns-afgift 465). Hertigarne, Biskoparne, Grefvarne och Prelaterne af Frankrike svuro att upprätthålla fördraget; på andra stranden svuro likaledes herrarne af Normandie och Bretagne, Richard lydnad. Dudon, som anför detta fördrag, nämner det höga klereciets närvaro i franske Konungens suite, men uppräknar bland Nordmännen endast lekmän 466), hvilket bestyrker hvad redan blifvit anmärkt, angående sammansättningen af Nordmännens råd under deras första Hertigars regering. En häfdatecknare anför, att gränsen för Normandie, nu utvidgades från Andelle till Epte 467); men emedan man nu såsom i Rolfs tid, vid samma flod hade samlats, är det tydligt, att Epte alltid varit gränsen för Normandie. Äfvenledes när Wilhelm Longue Epée ville öfverge Nordmännen för att begifva sig till Frankrike, hade Bernhard Danske förklarat att han icke skulle följa honom längre än till Epte; ett nytt bevis att franska gränsen vidtog med denna flod.

I nya fördraget vid S:t Clair-sur-Epte, svor Ludvic ännu en gång Hertig Richard evig vänskap; olyckligtvis blef detta vigtiga löfte utan verkan. Richard återvände till Rouen, i sällskap med Danmarks Konung. Den sistnämnde afseglade med sin flotta till Norden, hvarest denne Furste utan fruktan, utan ära och tro, föll ett offer för sin egen sons försåt, hvarefter politiska hvälfningar beredde Nordmännen nya vedervärdigheter. Hugo, Grefve af Paris och Frankrikes högste Länsherre, fann för sin giftvuxna dotter Emma, ett fördelaktigt parti i den unge Hertigen af Normandie, och äfven för Richard sjelf var giftermålet med rikets förnämsta flicka att anse såsom en stor förmån. Hugo ensam var den man, som kunde skydda honom mot de nya anslag Franske Konungen rigtade mot hans Hertigdöme. Denna förening som skyndsamt afslutades, försatte både Konungen och Grefven af Flandern i fruktan och oro. De ansågo sig förlorade såvida Hertigen af Normandie ej störtades. De anropade Kejsar Otto af Tyskland, och Ludvic låfvade Kejsaren att, för sitt biträde, afstå alla anspråk på Lorraine. Ludvic, af Hugo, beröfvad alla domäner, var förut bragt till det yttersta, och förlorade således ganska litet derpå, att han inkallade främmande härar på Frankrikes jord.

Otto kom med kraftigt biträde 467), och Kon-

ungen och Arnulf af Flandern förenade sig med Kejsarens här. Staden Rheims intogs, men Senlis och Laon gjorde motstånd, och de allierade mägtade ej framtränga till Paris. Hugo, försvårade marchen genom sina vidsträckta domäner. Fiendtliga hären kastade sig slutligen på Normandie, hvartill Richard ej försvarade ingången. I den gamla skogen Bihorel, hvarest ännu är ett gods af samma namn, föll Kejserliga förtruppen i ett bakhåll, hvilket här blifvit förlagt af Nordmännen, och en bror- eller systerson till Otto dödades af Richard sjelf. Emedlertid fortsatte hufvud-arméen sitt tåg till Rouen, hvilken hufvudstad redan beredt sig att trottsa en belägring. Fienderne mötte ett stort hinder redan i sjelfva Seinens lopp; och misshällighet uppkom bland dem sjelfva. Grefven af Flandern misstänkte Otto för hemlig underhandling med Nordmännen, och trodde att man bestämt honom till ett offer för Wilhelm Longue Epée's hämnd, hvarföre han om natten aftågade med sina troppar. Kejserliga hären, som å sin sida, ej ville ensam qvarstanna midt i ett fiendtligt land, uppbröt hastigt ur sitt läger, och tillställde en oordentlig flygt, hvilken än mer förvärrades af Nordmännen, som jagade denna arméе, och snart sågo sitt land befriadt 469). Ludvic och Otto intagne af större hat till Hugo än till Hertigen af Normandie, togo sin tillflygt till den heliga stolens åska för att kufva denne öfvermodige fiende. Hugo

bannlystes, men då denne var mägtig nog att trotsa Påfven sjelf, ansåg man bäst att med honom ingå fred. Något derefter afled Konungen af Frankrike, och Hugo följde honom snart i grafven. Den svage Lothar, Ludvic den Ultramarinskes efterträdare, visade sig ej mer bevågen Nordmännerne än hans far; de munkar som beskrifvit detta lands historia, anföra att Lothar och Erke-Biskopen af Cöln till och med velat mörda Richard, hvilken prins de oupphörligt framställa såsom ett mål för Fransmännens försåtliga anläggningar 470). Desse uppgifter torde ej vara sannolika. — Efter Lothars död, blef förändring i Frankrikes dynasti. Hugo Capet, den rike arfvingen till Grefskapet Paris, och Richards svåger, fattade spiran och blef af de store erkänd såsom Konung af Frankrike.

Ifrån denna tid blef Normandies sjelfständighet än mer försäkrad. Richard, enkling och barnlös, ingick ägtenskap med en Dansk herre-dotter. Denne hans svärfar var Gonnor, som fått ett stycke land i Bessin nära Isigny. Hans gemål skänkte honom flere barn, ibland andra en son, hvilken Richard i dödsstunden lät af de store erkännas för hans arftagare, emedan sannolikt ännu ingen lag bestämde succesions-rätten i denna stat 471). (år 996)

Under Richard II började det ok som pålades

af

af Hertigdömets Vasaller, hvilka tilläfventyrs infört Frankrikes feodala plägseder, fälla sin tyngd på folket i städerne och på landsbygden. Invånarne utbrusto i knot och klagan, och uppreste sig mot denna nya träldom, vid hvilken Rolfs fordna vapenbröder ej voro vane. Robert Vaco 472), har okonstladt uttryckt dessa klagomål: "Hvad! säger folket, man räknar oss för intet! "Man föragtar oss! Man misshandlar oss! Man be-"lastar oss med utlagor och dagsverken! Man från-"tager oss vår boskap och vår jord! Vi hafve in-"gen hvila. Herrarne hafva rättigheter af alla "slag. Rättigheter till väg-anläggningar, malning, "floders begagnande, myntning och marknaders "hållande, är dem förbehållen. En skara af fog-"dar och uppsyningsmän plågar oss. Välan! äro "vi ej menniskor såsom de? Blott mod felas oss; "låsom oss slutligen motstå ett sådant förtryck! "Vi behöfve inga herrar; och — vilja de anfalla "oss, hafva vi yxor, klubbor och stenar, och äro "trettio till fyratio bönder mot en enda herreman."

Så talade de missnöjde, och lifvade af samma anda, bildade de snart en förening. Budbärare, — som genomforo landet, och höllo tal till folket, funno öfverallt, der de i lundar och på slättmarker gjorde sina uppmaningar, män, färdige att

deltaga i de plågades förbund, och besvära ett gemensamt försvar.

Desse olycklige hade begärligt omfattat hoppet om befrielse, utan att ega medel att tillkämpa sig den. Richard, underrättad om uppresningen, eller snarare förslaget dertill, ty ännu hade ingen handling ådagalagt upprorsstiftarnes offentliga motstånd, kallade skyndsamt sin farbror Rolf, som vistades i Evreux. Denne, som låtit sig uppdragas full magt och myndighet, samlade herremännen, bemägtigade sig dem, som togo ed af landsfolket, och belade dem med grymma straff, i det han lät utrifva ögonen på somlige, och led för led stympa, eller lefvande bränna andre. Förskräckelsen nedtystade allt, och ifrån den tiden mötte feodalväldet inga vidare hinder. Bönderne fingo ingen skade-ersättning, och ingen undersökning anställdes öfver Baronernes prejerier. Man ville endast se sina offer brottslige, och ålade sig ingen annan förbindelse än den att straffa de missnöjde. Icke dessmindre hafva häfdatecknare gifvit Richard II tillnamnet den gode.

CAPITLET XI.

Normandie i elfte och tolfte seklerne. — Skandinavernes sista härfärd till kusten af Frankrike. — Olof Tryggvason döpes i Rouen. — Robert le Diable. — Wilhelms födelse. — Tancreds, Robert Guiscards och andre Nordmäns äfventyr och eröfringar i Italien. — Parti af Nordmän mot Wilhelm; denne Hertig utmärker sig genom bedrifter. — Hans landstigning i England. — Han låter kröna sig till Konung. — Denna provins förenas med Franska kronan. — En blick på de förändringar som tilldrogo sig i Norden. — Sjöröfveriets upphörande. — De Nordiska höfdingaätternes utslocknande på Engelska och Skottska öarne.

I elfte seklet blir Normandies historia mer invecklad. Händelserna förstoras, och den rôle denna provins spelar i Frankrike, får en högre betydelse. Vi inskränke oss att deraf framställa de förnämsta drag.

Under Richard II se vi Normandie för första gången blanda sig i de politiska angelägenheter som

förekommo i Stor-Britannien. Engelske Konung Ethelred, som var förmäld med Richards syster, och blifvit af Danskarne stött af thronen, blef af Hertigen af Normandie insatt i sina stater. Emedlertid återvann Knut spiran, gaf sin syster till gemål åt Richard, och gifte sig med dennes syster, enka efter Ethelred. Richard försköt sedan denna Danska prinsessa, hvilkens bror borde i hans ögon anses såsom en thron-inkräcktare.

I ett århundrade hade Franska kusten varit befriad från Nordiska sjöröfvares härjande infall; men under Richard II såg man oförmodadt en ny tropp, och förskräckelsen spridde sig på dessa stränder. Häfdaforskare öfverensstämma ej i beskrifningen af denna händelse. Enligt Adémar 473) kom denna flotta från Danmark och Island, och strandade på redden af Aquitanien, för att härja och ödelägga landet.

Hertigen af Aquitanien, underrättad om dessa plundringar, samlade en här, och lät, genom Biskoparne, uppmana folket, att genom fastor och böner anropa himlens bistånd. Han tågade slutligen mot Nordmännen, som hade dragit sig undan till redden, der de kringvärft sitt läger med betäckta grafvar. Hertigens troppar, som ville anfalla dem, nedföllo i grafvarne, eller sjönko i sanden, och en del tillfångatogs af sjöröfvarne. Her-

tigen sjelf var nära att falla i deras händer. Vid infallande uppsjö gjorde de sina farkoster flott, och sedan de låtit Hertigen för de fångnes lösen betala en ansenlig myckenhet guld och silfver, satte de ut i öppna hafvet.

Häfdatecknare från Normandie anföra särskilta berättelser om denna härfärd. Enligt desse 474) voro två Konungar, en Norrsk och en Dansk, efter att hafva bistått Konung Knut att underkufva England och utfört detta värf, sinnande, att med deras flottor afsegla till Normandie. En storm hade då kastat dem på kusten af Bretagne, der de blefvo af invånarne häftigt anfallne; men sedan de låtit desse genom list nedfalla i gropar, betäckte med grönt gräs och löf, gingo de vidare, belägrade Hertigen af Bretagne i Dol, uppbrände staden, bemägtigade sig slottet, och dödade Hertigen tillika med garnisonen. Sedan stego de åter om bord, och foro uppåt Seinen ända till Rouen, dit de voro kallade att bistå Richard i krigen mot hans grannar. Ankomsten af nye Nordmän efter en så långvarig fred, förskräckte Konungen af Frankrike; hvilken skyndade att förekomma kriget, och underhandla med Richard. Båda härförarne öfverhopades med skänker, och man öfvertalade dem att låta döpa sig 475). De återreste slutligen till Norden, men en af dem mördades af sitt eget folk, sannolikt derföre att han låtit sig döpas. Så be-

rätta häfderne från Normandie, hvilka bättre än Adémar bordt känna omständigheterne vid detta krigståg, det sista som fördes mot Frankrikes kuster. Robert Vaco, som på ett eget sätt förändrar skandiska namn, kallar desse Konungar Colau och Caman 476), benämningar, hvaraf man aldrig betjenat sig i Norden. Tvifvelsutan voro desse Konungar Olof Tryggvason och hans svåger Sven. Den förstnämnde var ej Konung, utan en prins af Norrska Konungahuset, och en af de störste äfventyrare och Vikingar Norden alstrat; äfven är han hjelten i Isländska Sagorna, som förtälja om honom de underbaraste bedrifter 477). Efter fadrens död, måste hans mor, som då var hafvande med honom, dölja sig, och skickade sedan det framfödda barnet till Sverige. Den unge Olof bortröfvades af en Viking från Baltiska hafvet, och såldes i Estland, der en skandinav af hans slägt, händelsevis igenkände honom. Sednare bistod Olof Konung Waldemar att underkasta sig länder, samt idkade sjöröfveri i Östersjön och på Oceanen, besökte Ryssland, och derefter England, der han lät döpa sig! Han gifte sig med en Isländsk prinsessa, och dödade i envig en medtäflare i detta frieri. Han lät öfvertala sig att åter komma till Norrige, hvarest det christna partiet räknade på honom. Vid sin ankomst understödde han äfven detta parti, som var i fullt uppror mot hedniske Konung Håkan, och dödade likaledes denne furstes son. Men

en fruktansvärd sjömagt ankom emot honom. Då han såg allt vara förloradt, kastade han sig i hafvet. Man har anfört om honom, att han i likhet med den namnkunnige Carl den djerfve, i hemlighet tagit flygten, och slutat sina dagar i ett ringa och okändt tillstånd.

Oaktadt detta äfventyrliga och kringsväfvande lefnadssätt, ansågs han likväl af munkarne såsom en helig person, emedan han blifvit christen. Olof Tryggvasons Saga förtäljer, att då han befann sig vid öarne Sorling, antog han christendomen i en kloster-kyrka. En annan Saga berättar, att han blifvit christen i Ryssland. Engelske häfdaforskare anföra, att han högtidligt döptes i London, och undfick dopet af Biskopens af Winchester hand, och att Konung Etelred då var dopvittne, samt begåfvade honom med ansenliga skänker 478). Vaco, Nordisk skald och häfdatecknare, anför omständigheterne vid den Norrske Prinsens dop i Rouen, och talar om de skänker, hvarmed man der öfverhopat honom. En sådan äfventyrare som Olof Tryggvason, hade väl kunnat låta döpa sig tre eller fyra gånger, af beräkning på vinst, i likhet med andre Nordiske äfventyrare under Ludvic den Frommes regering 479). Man tilldelar Erke-Biskop Robert heder af hans omvändelse; denne var en man af föga uppbyggliga seder, på en gång Prelat och Grefve af Evreux, prest, och far till tre

söner. Det borde vara ett ovanligt uppträde, att se en vildseglare på hafvet, omvänd af den mest verldsligt sinnade religionslärare på sin tid. Emedlertid har parti-andan gjordt honom till ett helgon, och det berättas att Rouen vördat hans jordiska qvarlefvor såsom reliker 480). Det är sannt hvad Sagorna anföra, att Olof hade stora afsigter och planer med religionen, att han ville omvända Ryssland till christendomen, och skickade för samma ändamål en prest till Island; men en sjöröfvares missioner kunde ej tillvägabringa mycken uppbyggelse; de blefvo äfven utan vigtiga påföljder.

Ifrån denna tid, kunde Normandie, som ej mer oroades af fiender utifrån, begagna sig af alla sina tillgångar, och Richard lemnade äfven sitt land i ett blomstrande tillstånd åt sin son, som antog namn af Richard III, men dog efter två år, utan att hafva varit förmäld 481). Robert, hans bror efterträdde honom. Denne furste var af ett sinnelag som liknade de förste Nordiske höfdingarnes, förde krig på barbariskt sätt, visade kraft och häftighet i sina företag, föraktade penningen, när han hade öfverflöd, och var frikostig i sina belöningar. Obarmhertig och obeveklig på sina härfärder mot fienden, erhöll han af folket binamnet: Diable (djefvul). Då Grefven af Alençon

vägrat

vägrat aflägga sin läns-ed, tvingade Robert honom att göra eden med en stol på ryggen. Han underkufvade likaledes Hertigen af Bretagne, som vägrat att erkänna sig för hans Vasall. På de äldste Nordmäns vikingavis, bekymrade han sig föga om ett lagligt ägtenskap. Han hade en son med en qvinna af ringa börd från Falaise, benämnd Arlette, hvilkens far var foderverkshandlare, eller, enligt andre, bryggare 482). Robert, på vägen att göra en pilgrimsfärd till Jerusalem, fordrade af sina store Vasaller, att de skulle erkänna detta barn såsom hans efterträdare. Han var redan för fruktansvärd för att se sin befallning öfverträdd. Man låfvade honom denne naturliga son till efterträdare, hvarefter han begaf sig genom Rom till det Heliga landet, hvarifrån han ej mer återkom till Normandie. Han dog i Nicea i Bithynien 483) mindre lycklig 484) än andre Nordiske pilgrimer, hvilka på återvägen, bistodo fursten af Salerno att fördrifva Saracenerne, och sedan bosatte sig i Konungariket Neapel. Denna händelse inträffade mot slutet af tionde seklet. Omkring 30 år derefter gingo tre söner af en adelsman från Cotentin, Tancred de Hauteville, att i sällskap med andre Normander, förena sig med sina landsmän i Italien. Desse förenade äfventyrare visade genast sin tapperhet mot Saracenerne, och derefter mot sjelfva Italiens inbyggare, och eröfrade provinsen Apulien

i Neapel. Tancred, som antog titel af Grefve af Apulien, utdelade länderier bland sina landsmän, på samma sätt som Rolf fordom utmätt länderier i Normandie.

En tredje här af fribytare förenade sig med Nordmännen i Italien; det var Robert Guiscard, som anförde denne från Coutances härstammande tropp. Guiscard, djerfvare än Tancreds söner, blef Hertig af Apulien och Calabrien, och hela Italien kom i rörelse och oro genom Nordmännens djerfva framgångar. Påfven bannlyste dem, Tyske Kejsaren förde krig mot dem; men deras härar tillväxte, och deras verksamhet trottsade allt. Med våld tvingade de Monarkerne att respektera deras eröfringar, och Robert Guiscards ätt herrskade i södra Italien, till dess den utslocknade 1186. 485).

Så snart nyheten om Roberts död hunnit ankomma till Normandie, visade man, som vanligt efter alla despoters död, så stort förakt för deras inrättningar, som man vördat dessa, under sjelfherrskarens lefnad. Ett mägtigt parti vägrade att erkänna Wilhelm, i egenskap af Hertig af Normandie. Ett uppror utbrast; Hertigen af Bretagne, som ville försvara Roberts sons rättigheter eller anspråk, dog en våldsam död, tillika med Theroulde, den unge prinsens guvernör, hvars namn ännu förvaras i en af Normandies borgar,

der antika byggnader äro uppförde, och i ett göthiskt palats i Rouen, en af stadens mest sällsamma minnesmärken 486).

Konungen af Frankrike, som genast tågade mot detta parti, med 20,000 man, vände mot slutet sina vapen mot den unge Hertigens anhang. Lyckligtvis för denne Hertig fanns ingen skicklig anförare bland hans fiender; och Konungen förde krig efter den tidens sed, då härfärderne inskränkte sig endast till intagandet af ett befästadt slott eller en stad. Wilhelm begagnade tiden för att ådagalägga de egenskaper hvarmed naturen begåfvat honom, och hvilka borde gifva ryktbarhet åt hans namn.

Emedlertid hade Guido, en medtäflare till hans välde, son af Grefven af Bourgogne, och Alix, dotter af Richard II, Hertig af Normandie, understödd af ett betydligt anhang, bjudit honom spetsen. Då ingen succesions-ordning var upprättad i Normandie, hade Guido samma rättighet till Hertigdömet som Wilhelm. Han egde i Normandie två Län, Vernon och Briosne. Hans värdigheter förtjente att jemföras och mätas med Wilhelms; men denne hade lagliga magten för sig, och gjorde sig försäkrad om ett förbund med Frankrikes Konung, samt biträde af denne Monark. Båda partierne lemnade hvarandra ett fältslag vid Val-

des-Dunes. Efter en hårdnackad strid, blef Bourgogneska partiet skingradt och öfvervunnet.

Denna seger blef för Wilhelm den förnämsta rättigheten till Hertigdömets besittning. Invånarne i Alençon måste dyrt umgälla, att de, under eröfringen af denna stad, hade upphängt hudar utanför murarne, såsom en begabbande häntydning, på det handtverk Wilhelms morfar idkat. Tänd af hämnd, lät Wilhelm stympa 30 af de belägrade, hvilka han bemägtigat sig, och kasta deras lemmar öfver murarne in i staden. Hans giftermål med Mathilda, dotter till Grefven af Flandern, och hvilken genom sin mor härstammade från Richard III i Normandie, tillvann honom ännu ett grundadt anspråk på Hertigliga värdigheten; den bestriddes honom dock af Grefven af Arques, som likaledes var en ättling af Hertigarne i Normandie. Men sedan Wilhelm företagit sig belägringen af slottet Arques, tvingade han denne nye medtäflare att kapitulera, och var nog ädelmodig att förlåta honom. Sedan han med sitt Hertigdöme Normandie förenat Maine, som blifvit honom i testamente lemnat af den siste Hertigen, och vunnit militärisk ryktbarhet genom sina krigståg i Anjou, Flandern och sjelfva Normandie, hvarifrån han fördrifvit Franske Konungen, beredde han sig långsamt på landstigningen i England, som borde tillvinna honom en krona 487).

Efter Knuts död, hade den gamla Saxiska dynastien, som var beslägtad med Hertigarne af Normandie, uppstigit på Englands thron, och Danskarne voro nedgjorde i hela Konungariket. Men desse Saxiske Prinsar visade sig föga värdige det höga äreställe hvartill man på nytt upphöjt dem. Konung Edouard kunde ej sjelf bestämma sig för valet af sin efterträdare, och dog, sedan han gifvit Hertig Wilhelm af Normandie, sin fjermare slägting, löfte om kronan. Harald, en dristig man, som hade en del af Englands önskningar för sig, uppsteg på thronen; men Wilhelm, som beslutat fälla honom, egde en stor sjömagt, ett sig tillgifvet adelskap, som deltog i omkostnaden af utrustningen, en armée, sammansatt af frivillige krigsmän från åtskilliga delar af Frankrike, och slutligen Påfvens bifall, som förut lofvat honom Englands krona. Hans fasta, uttryckte vilja förordnade efter behag om hela Normandiska nationen, af hvilken, som han sjelf sade, man kunde göra allt, blott man var fruktad 488).

Med så kraftiga hjelpmedel gick Hertigen af Normandie till segels, uppbrände sina skepp vid landstigningen, öfvervann Harald i den namnkunniga träffningen vid Hastings, gjorde sitt intåg i London, och kröntes till Konung af England. Det syntes som denna ö var bestämd att alltid mottaga sina beherrskare från sjöröfvande folkslag; Saxare

och Danskar hade der länge regerat; Nordmännen bemägtigade sig den slutligen helt och hållet, och delade sig emellan hela landet. Afhomlingarne af dessa sjöröfvare och fribytare, hvilka under Rolf blifvit småherrar i Normandie, blefvo, under Wilhelm och hans efterträdare, Baroner, Grefvar och Hertigar i England. Camden anmärker att nästan ingen by fanns i Normandie, som ej försåg Stor-Britannien med en adelig slägt. Nordmännen blefvo, så till sägande, inympade i Anglosaxiska stammen, om nedsattes till segervinnarnes trälar. Så slutades den gamla kämpa-leken i England, emellan två Vikingafolk, Danskar och Saxare, med ett tredjes öfvervälde 489), som likväl var af skandinaviskt ursprung. Denna tredje folkstam, glömde i framtiden sitt Frankiska språk, för att upptaga Anglosaxernes, hvilka voro Stor-Britanniens första inkräktare; åtminstone var det i England rådande språket det Anglosaxiska, något uppblandadt med det Frankiska.

Wilhelm I, Eröfraren, efterlemnade Normandie åt sin son Robert II, och England åt Prins Wilhelm den rödhårige. Denne inföll i Roberts Hertigdöme, och sedan han fråntagit sin bror denna provins, lät han innesluta honom i evigt fängelse. Under de fyra påföljande Konungarne, Henric I, Henric II, Richard IV Lejonhjerta och Johan utan Land, förblef Normandie förenadt med Engelska

kronan; men sistnämnde Konungs duglöshet och trolösa uppförande voro orsaken att både Engelsmän och Normander uppreste sig mot hans styrelse. Arthurs af Bretagne lönmord väckte Frankrikes harm, och Konung Philip iagttog detta gynnande tillfälle för att anfalla Normandie, och förena det med sin krona. En domstol af rikets Pärer förklarade Konung Johan brottslig till olagligt våld mot sina Vasaller, och förlustig sina länder i Frankrike. Således, sedan Normandie nära tre sekler haft sina egna Hertigar af skandinaviskt ursprung, återföll det under samma magt, hvarifrån det af Carl den Enfaldige blifvit lösryckt år 1204.

Man tage ännu en kort öfversigt öfver de förändringar, hvilka Skandinavernes seder undergingo, under det Nordmännen, i en annan del af Europa, försvunno bland de folkslag, som upptagit dem i sitt sköte.

Gorm i Danmark och Harald Hårfager i Norrige hade tillvällat sig enväldet öfver dessa länder. Vi hafve sett Gorms son komma till Normandie, för att bistå Hertig Richard, och sedan blifva stött från thronen af sin son Sven, samt derefter mördad af en Vikinga-anförare. Hans efterträdare voro i tvist med Hertigarne af Normandie, i anseende till Engelska succesions-frågan, till dess Wilhelm Eröfraren nedsatte sig i Stor-

Britannien, och der upphäfde Danskarnes välde. Under Haralds envålds-regering i Norrige, hade de missnöjde, och framför allt de besegrade, hoptals utflyttat, dels för att nedsätta sig i Svenska provinser, som gränsade till Norrige, dels i den nya och blomstrande kolonien på Island, dels ock för att fortsätta sjöröfveriet i Nordiska farvattnen, eller på Skottlands, Irlands, Englands och Frankrikes kuster; men desse sistnämnde funno olägenheter hvilka småningom beröfvade dem både hjelpmedel och hopp. Norriges Konung, som underhöll en betydande sjömagt, och underkufvat Orkadiske öarne, lemnade en föga vidsträckt bana åt sjöröfvarne; i Frankrike och England funno de väl bosatte landsmän, men desse, som blifvit christne, gynnade ej sjöröfveriet, och voro ej hågade att mottaga äfventyrare utan fädernesland. Hakon-Jarl och Erik voro de siste Nordiske chefer som vunnit någon ryktbarhet. Men, likasom man ser gamla plägseder och öfveråriga inrättningar stundom, innan de förgås, för ett ögonblick, kraftigt upplefva, så bildade sig äfven i Norden, i tionde seklet, en stiftelse, som återkallade Nordiska härfärdernes mest lysande tider.

Palnatoke, en man, hvars lågande inbildningskraft uppfattat sjelfva idealet före sjöröfveriet, grundlade i Jomsborg en ridderlig inrättning, i af-

sigt

sigt att bilda mönster för Vikingar. Denna inrättning var en befästad plats, der ingen erhöll hedern att vara medlem eller medborgare, utan att hafva utmärkt sig genom bedrifter på hafvet. Hvarken rikdom, vänskap eller slägtskap gåfvo anspråk att der blifva intagen; ej heller insläpptes der någon qvinna. Hvarje Joms-viking hade med ed förbundit sig att hämna sin kamrats död, som vore det en brors. Allt det byte man kunde fråntaga fiender, var ett gemensamt gods, såldes på auction, och försäljningssumman delades i lika lotter 490). Detta brödralag varade någon tid, och Polnatokes och hans stridskamraters äfventyr äro ämnen för Isländska Sagor; men denna inrättning kunde ej bibehålla uråldriga plägseder, hvilka den allsmägtiga tiden skyndade att omskapa.

De Konungar, som utbredt sin magt i Norden, började införa en lysande hof-hållning. Deras förbindelser med England gynnade handel, konster och idoghet. Bönderne, ej mer plågade och förtryckte af små sjelfständige Jarlar, andades friare, och odlade sina fält med större framgång. Folkets bruk och seder förmildrades. Christne missionärer, som från längre tid, hade inväntat gynnsamt tillfälle, att omvända hedningarne, hvilkas horder tillfogat klereciet så mycket lidande, blefvo ej mer, som fordom bortjagade. Man hör-

de dem, ehuru i början, med afsky. Dessa omvändelser voro långsamma, men deras antal växte, och det tidskifte var ej långt aflägset, då desse stolte män, som stridt mot elementerne, och trottsat sina egna gudar, gingo att böja sina hufvuden under Påfvens jern-ok.

Island blef hastigt befolkadt; friheten, biltog från Norrige, hade i den nyfödda republiken vunnit en fristad; men den jemnlikhet, som af ett samfund olycklige infördes bland flygtingar, hade icke länge bestånd. De som till Island medförde rikedom eller lysande egenskaper, eller genom mod och lycka, utmärkte sig i Vikinga-färder, försummade ej att begagna öfverlägsenheten öfver andra nybyggare, och blifva deras herrar. Månge bland dem buro lysande namn, mägtige att befalla vördnad hos dem, som vant sig att betrakta dem såsom sine anförare. Dessa familjer, som i den republik, hvari de funno sig omflyttade, ej kunde aflägga högmodet öfver deras börd, bildade öns aristokrati, införde en oligarkisk styrelse, och störtade republiken, derigenom att de sökte återvinna Norrska hofvets gunstbetygelser. De älskade att återkalla förfädrens höga bedrifter, och uppmuntrade Skalderne att samla hågkomster deraf. Det var i allmänhet ljuft för Isländaren att upprepa eller afhöra de sånger som förtjust hans barndom, och gåfvo ära åt hans fädernesland. Då man i

det öfriga Europa uttömde sig i fruktlösa bemödanden att efterhärma fornålderns klassiska skaldkonst, och i klostren uppspädde häfden med orimliga munk-digter, uttryckte sig Isländarn på sitt språk med den okonstlade smak och oförderfvade inbildningskraft, hvarigenom Sagan och Skaldekonsten vunno ett värde och en flygt, hvarpå man hittills saknat exempel i Norden. En Isländsk vitterhet uppkom, hvilken vi till större delen hafva att tacka för vägledningen till kunskap om Skandiens seder. Hvarken klimatets öfverdrifna hårdhet, eller jordens ofruktbarhet, eller öboernes fattigdom, kunde utsläcka denna poetiska eld som fattat sinnena; ett fenomén som måhända aldrig mer skall under sådana omständigheter visa sig på Nordens himmel.

Ett sekel efter detta nybygges uppkomst, fördes Isländske sjöfarande, ledde af smaken för det äfventyrliga, till ett land, hvars tillvarelse de ej kunnat ana. Grönland blef af desse öboer upptäckt och befolkadt, detta nya land, en gång upptäckt, föranledde nya utflyttningar från Norrige 491). Än i dag skall ingen Europé, i hvad öde han må befinna sig, vara frestad, att byta sin ställning med en Grönländares; men Skandinaverne voro vane vid klimatets hårdhet, härdade mot alla mödor, och förtrolige med alla försakelser; de lefde öfver allt hvarest de sågo hafvet, författade eller

afhörde sagor och skaldestycken på Isländska, och gingo att med samma glada frimodighet bosätta sig på Grönlands isbeklädda kuster.

Christendomen rotfästade sig slutligen i hela Norden. Knut i Danmark och Olof i Norrige, förtjenade tillnamnet af helige af klereciet, genom deras nit att fortplanta religionens löror och införa christna seder. På Island fattade Tinget högtidligt det beslut, att antaga Christi lära, men med vilkor att det måtte blifva Isländarne efterlåtit att äta hästkött och utsätta barn 492). Kyrkor och kloster byggdes öfverallt; Biskoparne vunno myndighet, missionärerne predikade mot sjöröfveriet, och ingåfvo sinne för andakt. Träldomen följde snart i christendomens spår; adel och kyrkor beherrskade denna klass af oberoende landtmän, som fordom frie och ansedde, utgjort Nordens förnämsta styrka. Denna jordbrukande delen af folket kom i förakt, när Konungarnes kämpar började utgöra ett ärftligt stånd, och hofmän kunde tillhandla sig längods och alla slags äreställen. Månge bönder funno ingen annan utväg att befria sig från oupphörligt förtryck, än att sjelfve göra sina egendomar frie, och ställa dem under någon mägtig herremans eller kyrkas beskydd 493). Konungarne sjelfve kunde slutligen med möda göra sig till herrskare öfver en aristokrati, hvars magt vuxit till sådan höjd, och sågo

sig slutligen föranlåtne att, i likhet med Frankrikes Konungar, gynna städernes borgerskap, för att begagna detta stånd såsom en motvigt mot deras eget hof 494).

Vikingarnes bruk och seder försvunno; och civilisationen vann större insteg i dessa länder, men i och med detsamma qväfdes nationens kraft. Island var sönderslitit af partier och underkufvades af Norriges Konungar. Man hörde ej mer från dessa nejder ljudet af nya folksånger. Öarne Faroer och Grönland undergingo samma öde. Helgons lefvernesbeskrifningar på Latin utträngde de fordna Isländska Sagorna; i stället att rigta sig genom sjöröfveri, biföll man att utarma sig genom anläggningar till Kyrkostatens fördel; och Nordens fordna hjeltar, långt ifrån att göra sig fruktansvärda för andra folkslag, blefvo allt mer främmande för dessa 495). Med ett nit, som vanligtvis lifvar dem, hvilka af förtycke, utan eftertanke omfatta en ny religion, utrotade man plägseder, som fordom med största värma hyllades. Under Knuts regering såg man i Roskild ett ridderskap uppkomma, hvars afsigt och föremål borde vara att föra krig mot sjöröfvare. Medlemmarne af detta Gille bemägtigade sig alla härskepp de kunde öfverkomma, och ersatte deras egare skadan med en åttondedel af bytet. Innan de gingo till segels, anammade de Sakramentet, lefde för öfrigt nyktert,

utsatte sig för de största besvärligheter och hade intet öfverflödigt medfölje. När penningar fattades, upptogo de lån eller måhända beskattningar af borgerskapet, och utfäste sig, att vid återkomsten meddela hälften af hvad de kunnat uppbringa. De återgåfvo friheten åt christne, hvilka de funno på eröfrade skepp, klädde och hemskickade dem till de sina. Hela Seland deltog i detta företag, hvarigenom, enligt Saxo Grammaticus 496), 800 röfvarskepp förstördes, och hvilket ganska mycket bidrog till upphörande af äfventyrares ströftåg. Ett stridigare förhållande skall man svårligen upptäcka, än det, som förekommer i Norden, sådan den, under Odins dyrkan, målas af Sagorne, och sedan befanns af Kanonikern Adam Bremensis: "Sedan "folken, — så uttrycker sig denne författare, — "antagit christna läran, hafva de lärt att älska fre- "den och sagtmodet, och åtnöja sig med sin ringa "lott. De utdela hvad de samlat, och samla hvad "de föragtat. Långt ifrån att numera öfverlemna "sig åt skamliga och förvetna konster, bekänna de "endast, såsom Apostlarne, den korsfäste Jesus. Af "alla folkslag, iagttager nu detta den största fog- "lighet i seder, och älskar på det högsta återhåll- "samhet och ärbarhet. Det hyser så stor vördnad "för prester och kyrkor, att den, som ej dagligen, "efter förrättad Gudstjenst, framgår att lemna fri- "villiga gåfvor, icke anses vara en god christen. "De, som fordom barbariskt röfvade sin nästa, be-

"tala nu tionden m. m. Dessa efterdömliga seder, "— tillägger den gode munken, — äro, efter hvad "jag inhämtat, endast fördunklade genom klere-"ciets girighet."

Arnold från Lübeck anför likaledes den förändring i lefnadssätt, som föregått hos Danskarne. Denne, som fortsatt Helmolds krönika, yttrar sig på följande sätt: "Nu kläda och väpna sig Dan-"skarne såsom andra folkslag. Fordom buro de "sjömansdrägt, enligt deras vana att lefva på haf-"vet; nu ser man dem i pelsverk, purpur och "dyrbara tyger. Fisket, som hvart år idkas i Skå-"ne, bereder dem stor förmögenhet; köpmän från "alla grann-länder ditföra guld och silfver, i ut-"byte mot sill, hvaraf de hafva öfverflöd. På sina "bördiga betesmarker uppföda de förträffliga hä-"star, och utmärka sig i striderne både till häst "och på hafvet. I vitterhet och konst göra de ej "mindre framsteg. De adlige skicka sina söner till "Paris, för att göra dem skicklige, ej blott för "kyrkans värdigheter, utan äfven till verldsliga "beställningar m. m. 497)."

Häfdatecknaren talar ej om folket; ett olyckligt bevis på den träldom, hvilken blifvit införd i Norden, så väl som i södra Europa, och att Feodalismens ok betagit den jordbrukande klassen all frihet och känsla för ett fosterland.

Emedlertid, då Nordens folk ännu alltid hade medel öfrige för äfventyrliga sjötåg, upptäckte de vägen till Constantinopel, och man såg dem der pråla i Österländska Kejsarnes lifvakt, sedan deras förfäder så länge härjat vestra Kejsarrikets länder.

Om invånarne af Normandie föga bekymrade sig om deras fosterlands öde, hade Norden, å sin sida, nästan förlorat hågkomsten af de barn, den fordom utdrifvit, och hvilka i främmande land vunnit en ny fäderne-byggd. Namnen af några hjeltar kunde dock ej utplånas. Med stolthet erinrade man sig vid Östersjöns kuster, att en Hasting, en Björn Jernsida, en Rolf varit Nordmän, och de idrotter som fordom blifvit utförde af förste Hertigen af Normandie, funnos stundom tecknade på högtidssalarnes tapeter, bland de af skalderne förevigade, rygtbaraste Nordiske hjeltar.

Sjöröfveriet upphörde senare i England än i Frankrike, emedan mängden af öar, tillhöriga Stor-Britannien, gåfvo sjöröfvarne nästan ointagliga gömställen. Konung Edgard hade likväl i tionde seklet börjat att genom kraftiga anstalter skydda sitt rike mot Vikingars landstigningar, i det han årligen två gånger gjorde med sin flotta en resa kring Stor-Britannien, för att uppbringa och förstöra de korsarers skepp, som oroade kusterne. Han gjorde

den

den Norrska Jarlen skattskyldig, som innehade ön Man, der Nordmännen tidigt hade nybyggen, hvilket de på denna ö upptäckte Runskrifter ännu bevittna. Men, för att kunna med framgång handla mot Nordmännen, innehafvarne af Orkadiske öarne, hade Edgard begärt hjelp af Danskarne, och desse, lika store plundrare som Norriges sjöröfvare, härjade hans rike, sedan de hulpit att tukta sjöröfvarne. Hans efterträdare Ethelred hade intet vigtigare att företaga, än att med penningar befria sig från dessa besvärliga bundsförvandter.

Mot slutet af tionde seklet såg man sjöröfvare från Norrige, i krig mot Gallerne, landstiga på ön Anglesey, och plundra den hel och hållen.

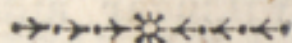
På Skottska och Irländska öarne bibehöllo de nybyggen, som blifvit grundade af gamla Nordiske sjöröfvare, någon tid sin fordna sjelfständighet. På Irlands kuster innehade de hamnarne Dublin, Waterford, Limerick och Cork. I Dublin hade förnämste anföraren, eller Nordmanna-Konungen sitt säte; Waterford hade äfven sina Konungar. Dessa nybyggen, stundom i strid, stundom i förbund mot Irländare och Engelsmän, bibehöllo denna krigiska anda, hvilken de hade att tacka för sina besittningar, och häraf blir förklarligt, huru de, som blott innehade några hamnar, och en liten del i

det inre af landet, kunde i århundraden bibehålla sitt oberoende. Christendomen hade omgifvit dem på alla sidor, och sjelfve antogo de den i elfte seklet. Först mot slutet af tolfte seklet blefvo Engelske Konungarne, sjelfve af Nordisk härkomst, nog mägtige, för att med framgång kunna anfalla sjöröfvarnes gamla eröfringar i Irland, och underkufva Dublin, Waterford och andra hamnar, hvilka Nordmännen dels innehade dels inrättat. Nordmännens stam blandade sig ej med den öfriga dervarande populationen. Angler, Irländare och Nordmän, utgjorde på denna ö serskilta fylken. Ännu finns en författning från början af trettonde seklet, hvarigenom tolf män från hvart och ett af dessa tre folkslag, blifvit valde att undersöka den jord och de gods som voro tillhörige kyrkan i Limerick 498). Sednare var blott frågan om två folkstammar, Irländare och Angler; Ostmän eller Nordmän hade försvunnit. Nordmännens Konungar upphörde vid samma tid att herrska öfver Orkaderne och nordliga Skottland. Harald, den siste Konungen, dog år 1206. Omkring två sekler förut, hade Norrske Prinsen Olof anländt med en Nordisk flotta, samt krigsmän och missionärer till Orkadiske öarne, för att tvinga dervarande Konung att låta döpa sig. Sigurd, bestört, förklarade, att den gudsdyrkan han ärft af sina fäder vore för honom tillräcklig; Olof hotade att infalla på öarne, om Konungen vägrade att antaga christendomen,

och tillåta missionärerne att der predika Evangelium. Sigurd gaf då vika för nödvändigheten, och antog dopet. Snart höjde sig christna kyrkor på dessa stela, af vågorne slagne, klippor; sederne förmildrades, ehuru de ännu, en lång tid, buro stämpeln af Skandinavisk råhet. Men småningom blefvo Orkadernes Vikingar mindre fruktansvärde, och började utgöra ett särskilt folk. På Hebridiske öarne återstodo ännu några sjelfständige höfdingar, hvilka bibehöllo sitt oberoende tillstånd ännu två eller tre århundraden, och när de store Angliske Vasallerne bemägtigade sig dessa öar, blefvo ättlingarne af desse gamle Nordiske härförare hörsamme under-vasaller, och förlorade sig i massan af folket.

Nordmännens språk bibehöll sig på några öar långt efter, sedan Vikingarne upphört att der herrska. På Orkadiske öarne talade man Norrska ännu i sextonde seklet, och mot slutet af följande århundradet, hade fyra socknar ännu bibehållit samma tungomål, som till dem öfvergått från Vikingatiderne, men i adertonde seklet började det utdö, och spår af detta språk anträffas ännu i det talesätt som begagnas på Orkaderne, och öarne Shetland 499). Man påstår att desse öboar ega gamla romancer, som ganska väl förstås af Isländarne. Städers och byars namn vid detta Nordiska haf, hafva till större delen sitt ursprung

från gamla Skandinaviska eller Nordmannaspråket, hvilket följaktligen lemnat spår efter sig vid Atlantiska hafvets kuster, ifrån utloppet af Loire, ända till grannskapet af Ishafvet.

CAPITLET XII.

Öfversigt af civilisationen i Normandie, under de tre första seklerne efter Skandinavernes der skedda bosättning. — Minnesmärken. — Klereci, vetenskaper, länsinrättningar, åkerbruk, fiske, sjöfart, språk, skaldekonst och lagstiftning.

Rolf och hans vapenbröder likna dessa himmelstecken, som försvinna i den atmosfer de hastigt genombrutit, och lemna efter sig en eldstrimma som ögat med häpenhet följer. Nordmännen, som nedsatt sig i Neustrien, blandade sig småningom med Franska nationen, som nu utgjorde blandning af Galler och Romare, Franker och Bourgognare, Visigöther och Saracener, vänner och fiender, råa och hyfsade folkslag. Tio språk-idiomer och lika många lagstiftningar hade måhända försvunnit med dem i denna sammangyttrade befolkning. Fransmän och utlänningar hafva besökt Normandie, i afsigt att igenfinna spår efter gamla Nordiska kolonier, eller åtminstone uppsöka några minnen af deras långa vistande derstädes, något synligt prof af detta djerfva folks ypperliga snille. Alle hafva beundrat denna lyckliga provins, lika rik på ett fruktbärande klimat, som på manufakturer och

handel, men hafva bland nutidens invånare i detta land, med undantag af några matta likheter 500), förgäfves sökt de förste Nordmän. Intet Skandinaviskt möter deras blick, allt synes den Fransyskt och moderniseradt. Vi vilja, å vår sida i detta hänseende, undersöka Normandie, rådfråga minnesmärken, seder, språk, skaldekonst, tidskrifter och gamla handlingar; och om man ej är lycklig nog, att upptäcka märkbarare lemningar af de fordna Skandinaverne, skall åtminstone detta lands kulturhistoria närmare upplysas, och odlingen uppdaga hvilkens milda hand utplånat barbariets spår.

På Orkadiske, Shetländske och Hebridiske öarne, och i nordliga Skottland, finner man ännu lemningar efter gamla förskansningar, till större delen så belägne, att de kunde trygga landstigningen, och hvilka i landet kallas: Danska fästningar, Duner eller borgar, på samma sätt som Isländarne kalla sådana gamla spetsiga torn-borgar (borgs), hvilka nu på ön tjena dem till sädeslador. På Orkadiske öarne fingo de benämning af Wart eller Wardhills, (vakthögar). Rader af dylika gamla torn förekomma derstädes, hvaraf några äro omgifne med grafvar. Den åldriga fästningen Snabürgh på ön Unst, var befästad af två sådana löpgrafvar, hvaraf den ena uthuggen i klippan. Omkring några af dessa skansverk förekomma hoptals små byggnader, dit sannolikt öboarne togo sin till-

flygt, när vakterne från hafvet gåfvo tecken till en Vikingflottas ankomst 501). Det stora antal byar och enstaka gårdar, som på dessa öar bära namn af Burghs, leder till den förmodan, att fordomdags många andra fästningsverk der varit anlagde. Ett litet antal af dessa forntida byggnader äro uppförde i en serskilt smak; de äro runda, och hafva likaledes en rund borggård, omkring hvilken en mur slutar sig, som, med utanverket, bildar en tillsluten cirkelformig rymd, fördelad i små celler, af hvilka den ena stundom finnes uppförd på den andra. Dessa celler äro ytterst trånga och låga; stundom lutar den yttre muren mot den inre. En låg och trång port, lätt att tillsluta med tillhjelp af ett stenblock, var enda ingången till dessa besynnerliga fästningar, dit man sannolikt, vid fiendens annalkande, flydde med boskap och lifsmedel 502).

Normandie framvisar ej några sådana minnesmärken; man finner dem ej i sjelfva Danmark eller Norrige, hvarifrån Nordmännen utgingo. Än mer, det är ej bevist att dessa skansar voro verk af Nordiske sjöröfvare. Detta är blott en sägen som i Skottland vunnit burskap. Äfven om man antar, att de blifvit tillverkade af sjöröfvarne, bör man ej anse besynnerligt, att i Normandie sakna dylika lemningar. Sjöröfveriet hade i Frankrike upphört nära två sekler förr än på Skottska öarne och ku-

sterne, der gamla minnesmärken, uppreste på klipporne, längre bordt ega bestånd än vid bräddarne af Seine-floden, der beständiga förändringar och förskönigar tid efter annan uppkommit.

Vid Tréguier, i Bretagne, emellan domkyrkan och biskopshuset, ser man ett gammalt fyrkantigt torn, kalladt Hastings torn, och hvilket, enligt nye Brittiske författare, är lemningen af en skans, som i nionde seklet byggdes af denne Nordiske härförare; men man behöfver endast se detta torn, för att öfvertygas, att det är mycket yngre, och aldrig varit befästadt. Det synes vara det gamla klocktornet i klostret Trecor, som Hasting uppbrände, på ett af sina härjande ströftåg i denna nejd 503).

Lemningar af gamla läger finnas ännu vid Normandies floder och kuster, men det blir alltid svårt, att deribland urskilja dem, som med säkerhet kunna tillskrifvas Nordmännen. Mer än en gång hade Vikingarne bordt begagna sig af gamla Romerska läger. Den enda lemning efter en postering, som obestridligt tillkommer Nordmännen, är förskansningen vid Hagnedike, eller näset Hague, på yttersta vestliga ändan af halfön Cotentin. Detta lägers vidsträckta omfång innesluter grafvar och qvarlefvor af torn som varit uppförde i hafvets

grann-

grannskap 504). Hvad som är sagt om dessa gamla läger, gäller äfven om dessa grafvar, eller med konst uppkastade högar, såsom kullarne vid Auppegard, hvilka troligtvis utgöra någon gammal höfdings griftplats. Norden framvisar ett stort antal griftvårdar, endast märkvärdige för deras ålder. Emedlertid finnas äfven månge sådana i Frankrike och andra länder, ehuru det ännu ej är nog bevisligt att högarne vid Auppegard och andra grafvar äro af Nordiskt ursprung. En graf, afrecknad af Ducard, bland Normandies ålderdomsmärken 505), är belägen emellan Evreux och Vernon, och anses af Danske lärde hafva en stor likhet med sådana vårdar, som finnas i deras fädernesland. De gamles grafvar likna alltid hvarandra nästan öfverallt i hela Europa.

Man bör ej vänta sig finna smak för skön konst hos Nordens sjöröfvare. Menniskor, som tillbringade hela sitt lif för att ödelägga allt, kunde ej hafva känslor för det sköna. De hade ej en gång bestämdt mynt, och sådant finnes ej heller slaget af de förste Hertigarne i Normandie. Plumpa boningsställen och skansverk, mer fasta och varaktiga, än konstmässigt uppförde — voro de byggnader Nordmännen uppförde. Under hedniska tiden förrättade de, sannolikt såsom Gallerne, deras gudstjenst under bar himmel, eller i skuggan af

hundra-åriga ekar eller vid stora, upprättstående, eller på hvarandra hopade, stenblock, hvaraf man ännu finner många qvarlefvor i Norden 506). Af sådana som ännu finnas i Normandie, är det tvifvelagtigt om något enda kan tillskrifvas Nordmännen.

Sedan desse vikingar blifvit christne, kunde de med möda utplåna sitt rykte såsom förstörare, ehuru de uppförde en förvånande mängd kyrkor och kapeller 507). Abboten de S:t Benigne, från Dijon, som år 1001, anmodades af Hertigen af Normandie att förbättra det vanslägtade klostret i Fécamps, ursäktade sig, förebärande, att han hört sägas, huru Nordmännen af naturen voro ohyfsade och förvillade, och att de voro vane vid tempels förstörande i stället för deras uppbyggande, att ödelägga, i stället för att samla och förvara 508). De undergingo dock snart en betydande förändring, och blefvo de ifrigaste kyrkbyggare som Frankrike kan uppvisa. Deras presterskap uppmuntrade genom alla trogne att bidraga till omkostnaden vid dessa byggnader. Det uppfann gillen af plöjare och formän för att underlätta dessa företag; man begick Nattvarden, försonade sig med sina fiender, och förenade sig i valet af en chef eller högste embetsman, under hvilkens öfverinseende man framsläpade kärror, lastade med nödiga byggnadsämnen för arbetarne 509); måhända fanns äfven ett sådant sällskap af murare.

Nästan inga kyrkor återstå mer från tionde seklet, under hvilket man ganska litet förändrade det mönster för romantisk byggnadskonst, som den tiden var allmän i Frankrike. Ännu i elfte seklet tillverkade man byggnader och bildhuggerier i en barbarisk stil, hvaraf den lilla kyrkan S:t Julien, och tornet, kalladt presternes kammare, i palatsets trägård vid Rouen 510), än i dag bära vitne, men vid detta tidskifte utvecklades tankarne, skulpturen fullkomnades, och man införde den djerfva byggnadskonst, som fått namn af göthisk stil, hvilken gradvis förskönad och fulländad, ännu är värd vår beundran. "Om vi äro fattige på ålderdoms-"minnen från tionde seklet, säger en författare "från Normandie, i ett ganska intressant arbete öf-"ver medeltidens byggnadskonst 511), är vårt land, "till ersättning för denna förlust, måhända det ri-"kaste i verlden på minnen af elfte seklets arkitek-"tur. I trakterne af Caen, Bayeux och Valognes "kan man ej resa en half mil, utan att anträffa "sådana. Den stenart, som upptäckes i grannskapet "af dessa tre städer, låter bepvämt hugga sig, och "lånar sig med lätthet åt skulpturen. Denna gyn-"nande omständighet förklarar tillräckligt, hvar-"före dessa ställen äro rikare än andra trakter på "forntida ålderdomslemningar." Jag hänvisar till ett arbete af Herr de Caumont, för dem som vilja känna beskrifningen på de kyrkor som hafva sin upprinnelse i detta tidskifte, och önska vidare upp-

lysning i utvecklings-historien af göthiska smaken i Normandie. Den göthiska stilen blef vid samma epok herrskande typen för all religiös arkitektur i en stor del af Europa, utan att man ännu vet hvarifrån den härleder sig. Nordmännen hafva hvarken uppfunnit eller infört den i Frankrike, men de hafva tidigt begagnat den, antingen af gifven anledning från deras sjöledes innehafvande förbindelser med sydliga länderne, eller af andra orsaker hvilka ännu ej äro bekante.

Efter Englands eröfring af Nordmännen, såg man på denna ö ett byggnadssätt införas, hvilket Engelsmännen kallat nordiskt, utan att gifva inkräcktarne äran deraf, eller ens deraf göra ett särskilt slag. Enligt nyare engelske konstnärer, hade Nordmännen endast genom utrymme och förskönningar gjordt ett tillägg i den saxiske byggnadsstil, som var antagen i England. Saxarne byggde kyrkor i aflång form, hvilka uppburos af ganska tjocka murar, som ej behöfde stödjas af hvalfpelare; desse kyrkor hade i allmänhet få prydnader; hvalfbågarne voro i fullkomlig halfcirkel. Nordmännen utvidgade och förhöjde kyrkorne, och gaf dem skapnaden af det grekiska korset. De understödde dem med rader af långa smala kolonner och hvalfpelare, och förskönade dem med bilder och bildhuggeri-arbeten. Först en lång tid

efter landets eröfring, betjenade de sig af korsbågar i stället för hvalf.

De fasta slott, hvilka af Nordmännen uppfördes i England, voro utmärkte genom ett slottstorn af flere våningars höjd, uppfördt ytterst på skansverken, eller genom en midt i förskansningarne upprifven jordhög 511). Vi vete ej, huruvida de första slott som i Frankrike voro af dem uppbyggde, varit af samma besynnerliga smak. Det slott som vid Fécamp beboddes af förste Hertigarne i Normandie, har helt och hållet försvunnit; och man kan nu med möda uppvisa stället der det varit beläget. Desse Hertigar valde äfven gerna sina höfdingasäten i det gamla Juliobona, nu Lillébonne, der de tilläfventyrs inrättat sina hufvudsäten af qvarlefvorna från gamla Romerska byggnader på detta åldriga ställe. Af dessa fornlemningar, hvilka ännu finnas, förskrifver sig ej den äldsta från någon tid före Wilhelms regering; denna gamla ruin består af en rätvinklig byggnad åt sydvest, och hvilken förlorat sitt tak.

Ej långt från Lillebonne ser man det gamla slottet Tancarville, som tillhörde Harcourts slägt, härstammande från en Dansk anförare, Rolfs fordna vapenbroder; men detta slott är ej från Nordmännens första tider. I allmänhet är det ganska svårt, att bland dessa fornminnen i Normandie, igenfinna något Skandinaviskt.

Presterskapet hade, oagtadt Rolfs omvändelse, icke genast så stort inflytande i Normandie, som i de öfriga Franska provinserne. Skandernes krigiska anda satte sig deremot, och i hela första seklet af deras bosättning i Frankrike, finner man inga kyrkomöten vara hållne i Normandie, och inga Biskopar närvarande vid de möten, som höllos utom provinsen 512). Man gjorde skillnad emellan det klereci som var af Nordiskt och det som var af Franskt ursprung. Orderic Vital, en munk från S:t Evroult, beklagar sig, i sin kyrkohistoria, att man gaf de förnämsta värdigheter inom kyrkan endast åt prester af Nordisk härkomst.

Presterskapet förblef underdånigt under landets lagar och domare, och vi hafva sett att det ej intog säte i de förste Hertigarnes råd. Men om preställdet långsamt tillväxte, blef det så mycket säkrare och varaktigare. Snart började det herrska öfver det omvända folkets råa och krigiska sinnen. På mötet i Rouen år 1096, beslöts att presterne, i stället för aflagd hyllning åt lekmän för sina län, endast kunde förbindas till trohets-eden, ett beslut som den herrsklystne Wilhelm Eröfraren sedermera upphäfde, i det han befallte Biskoparne, att hylla sig såsom deras öfverherre 513).

Klereciet, som använde mycken omsorg att ställa sig under skydd af den heliga stolen, förstod,

att oförmärkt draga sig undan verldsliga lagstiftningen 514), och författare af kyrkans häfder prisa, såsom en segerfiring, det påbud, som år 1190 frikallade dem från ansvarsskyldighet inför verldsliga domstolar, med undantag af svaromål i gröfre brott 515). På flere sammankomster och möten förnyade det höga klereciet sina förbud för ringare embetsbröder att hörsamma verldsliga domares stämningar 516); Biskoparne, Abboterne och Domherrarne blefvo presternes och kyrkbetjeningens enda domare 517). Skyndsamt utfärdade bannlysningar antydde verldsliga rättvisan att ej företaga något mot en medlem af presterliga ståndet. Lagen eller bruket som påbjöd Haro-ropet ålade alla medborgare att vaka öfver god ordning; men klereciet erkände sig ej skyldigt att iakttaga denna plägsed 518). Det inbillade folket att tionden voro föreskrifna i Evangelium 519). En hop trälar voro tvungne att uppoffra hela sitt lif åt mödosamma arbeten för kyrkors och klosters bästa, och öfverallt riktades de fromma stiftelserna på enskilta familjers och det allmänna välståndets bekostnad.

Flere sammankomster och möten förnyade det gamla förbudet för klereciet att underhålla frillor, och anställa sina söner vid den kyrka, der de sjelfve tjenade 520). Då provincial-mötet i Rouen, i medlet af elfte seklet, ålade presterne kyskhets-

pligten, hade de frillor som underhöllos af kyrkans Embetsmän, gifvit anledning till en skamlig luxe; presterne hade ett stort antal barn, som efterträdde fäderne i deras tjenstbefattningar, eller snarare inkräktade dem med våld, till en stor förargelse för de trogne 521). Ofta togo prelaterne mutor, för att tillsluta ögonen för detta missbruk 522). På synoden i Rouen, år 1119, gaf Erke-Biskop Gottfrid de församlade presterne en ganska billig förebråelse för deras tygellösa uppförande, och det knotande sorl, som derigenom uppstod, visade honom, att man mer uppretades än rördes af hans föreställningar. En prest uppreste sig, och svarade Erke-Biskopen ganska bittert. Denne lät fasttaga och sätta honom i fängelse. Sammankomsten blef så bullersam, att en af de presiderande högre klerkerne lät sin betjening inkomma, och med käppslag skingra samlingen. Presternes frillor uppviglade borgarne, prester och lekmän skyndade att anfalla kyrkan; de drefvos tillbaka, blod flöt, och sådant var slutet af synoden 523). Man måste ofta införa ändringar och förbättringar bland domkapitel och religionssamfund, emedan sedeförderfvet der nått sin största höjd. Presterne gåfvo efterdömen af de gröfsta förargelser, och få länder hafva haft ovärdigare Biskopar än Normandie. Erke-Biskoparne Robert och Mauger af Rouen, och Biskop Odo af Bayeux

hafva

hafva blifvit utmärkte för deras liderlighet och utsväfningar; och Påfven sjelf vägrade att bekräfta Biskopens af Avranches, Foulons val, emedan han öfverallt hade oägta barn 524).

Äfven klostren voro stundom skådeplatser för grufliga oordningar. En skrifvelse från Biskopen af Lisieux, till Påfven Alexander III, afmålar fullständigt detta laglösa samfund 525). Abbot-stiftet Grestain var illa beryktadt i hela provinsen. Munkarne föregåfvo sig kunna göra underverk, och förkunnade, att de kalla källorna i deras kloster hade kraft att bota alla sjuka, som sju gånger nedsänkte sig i dem. En fattig qvinna nog lättrogen för att göra detta försök, afled af kölden i munkarnes händer. Utsväfningar, hat och blodig hämnd fläckade dessutom detta kloster. Många munkar buro ärr efter sår som de gifvit hvarandra med knifstygn. Kocken blef ihjälslagen af en munk hvilken den förre förevitat misstänkta påhälsningar hos hans hustru. Klostrets ombudsman stack under rusigt tillstånd i måltidsrummet två munkar med en knif, och blef, i sin ordning, af dem mördad på stället. Biskopen påyrkade en skyndsam omskapning af detta i grund förderfvade samfund. Huru många andra oordningar i klostren hafva ej för alltid blifvit lemnade åt tidernas glömska! År 1073 ryckte munkarne från S:t Ouen

i Rouen, tjenstförrättande Erke-Biskopen från altaret, började klämta, beväpnade folket, och förföljde Prelaten, som sannolikt blifvit ett offer för deras raseri, om underdomaren ej skyddat honom med väpnad hand 526).

Man missbrukade bannlysningar, detta, i ett okunnigt och svärmande presterskaps hand, så farliga vapen. Man såg Domkapitlen bannlysa sina Erke-Biskopar, Prelaterne utöfva denna rättighet mot Baronerne, och allt detta blott för verldsliga tvistigheter. Ännu finns en okonstlad uppgift af en Grefve Auges, som förklarar sig trött att alla söndagar höra sig förbannas från predikstolen; och hoppas dervid att kanikerne måtte uppföra sig bättre, då han i motsatt fall vill tillfoga dem allt det onda, som står i hans magt 527).

Oordningar och förargelser herrskade olyckligtvis i alla stånd. Man måste förbjuda dans i kyrkor och på kyrkogårdar 528). Påfven hade uppdragit kapitlet i Rouen, att å nyo inviga domkyrkan, sedan hon, i en stor folksamling blifvit vanhelgad af blodiga trätor och utsväfningar 529). Redan under Hertig Roberts regering, fanns i Rouen en föreståndare för glädje-flickorna i ett dertill bestämdt hus; det var Baudry, hofmarskalk och tillika uppsyningsman öfver hertigliga skogarne, som hade sig uppdraget en dylik tjenstbefatt-

ning 530). Våldsamheter och förtryck ödelade Hertigdömet; och enda medlet att tygla dessa, fanns blott i religionens stadgar. Man införde i elfte seklet den så kallade Trève de Dieu (Gudsfreden), ett allmänt stillestånd, som på vissa tider och orter påbjöds af Biskoparne, hvilket innehöll ett förbud att anfalla, döda eller plundra invånarne, från fredags aftonen till måndags morgonen, äfvensom under Advents- och Fastlagstiderne, samt allmänna förbönerne, vid straff af bannlysning, och femtio-årig penitens och landsflygt. Man utsade högtidligt förbannelser öfver dem som bröto denna allmänna fred, och välsignade lika högtidligt dem, som samvetsgrannt iakttogo den. Tre eller fyra gånger i elfte seklet hade kyrkomötena i Normandie påbjudit denna Gudsfred 531). På det sista af dessa möten, år 1096, lade man Jungfru Mariæ aflelse-fest och Apostladagarne till de åt allmänna freden invigde årstiderne. Detta möte ålade alla att, vid 12 års ålder, med ed förbinda sig till åtlydnad af denna samhällslag.

Under Hertigdömets första århundraden finner man i Normandie ganska få drag af vidskepliga bruk hos folket, åtminstone saknar man sådana, hvilka voro vissa orters tillhörighet, och, härstammande från hedendomen, den tiden, ymnigt iakttogos i andra Franska provinser. Det kom deraf, att Normanderne sjelfve voro okunnige om landets

gamla plägseder, och förgätit dem, hvilka voro gängse i deras eget fädernesland.

Om klereciet gaf folket elaka efterdömen, så besörjde det deremot Normandernes uppfostran, förmildrade deras seder och införde hos dem smak för vettenskap, konst och vitterhet. Bland det stora antal kloster, som under Hertigarnes dynasti grundlades eller iståndsattes, funnos många, som utmärkte sig genom vettenskapernes och konsternes odling. Jumièges, Saint Evoult, Le Bec, Saint Wandrille och Fécamps, blefvo plantskolor för klerker, eller kunnige män. Orderic Vital anför, att, under förste Hertigarnes tid, ingen helgade sig åt kunskaper, och att vetenskaplig undervisning saknades öfverallt; ända till Wilhelm Eröfrarens regeringstid voro Nordmännen mer sysselsatte med krig, än med läsning och skrift 532).

De förste Hertigarnes hof, ehuru ej i saknad af furstelig glans, voro dock ej en skola för finare seder, och man ser äfven att Ludvic Ultramarinske, bland andra förevändningar att bortföra den unge Hertig Richard af Normandie, betjenade sig af den fördel Richard skulle vinna, genom uppfostran i hans eget slott 533). Dudon använder så talrika ordvänningar, för att måla det sköna språk, hvari man undervisade den unge Hertigen vid hofvet i Laon, att man måste antaga att en sådan

uppfostran omöjligt kunde gifvas honom i Normandie. Qvinnorna hade, efter all sannolikhet, icke det minsta inflytande vid hofvet i Rouen; Hertigarne styrdes af presterskapet, och hade en frilla i stället för gemål.

I dessa barbariska och regeringslösa tider, var det ett betänkligt steg mot samhällsordningen, att öfverlemna sig åt vetenskapliga yrken. Det är alltså med erkänsla man samlar de Nordmäns namn, hvilka odlade kunskaperne, ehuru ofullkomlige de än voro i dessa lofvärda bemödanden 534).

Efter Lanfrancs ankomst till klostret Bec, väcktes der smaken för kunnighet, och man skyndade från alla håll att draga nytta af en så skicklig lärares theologiska föreläsningar. Denne lärde munk, som på slutet blef Abbot, i det genom Wilhelm Eröfrarens försorg, då nyligen anlagde klostret S:t Etienne i Caën, och hvilken försakade ett Biskopsdöme, undervisade äfven i rättsläran. En Nordman af samma århundrade, Richard d'Annebaut, författade Justiniani Institutioner, eller inledning till Romerska lagfarenheten, i bunden stil. Illviljan skulle kunna anmärka, att Normandies smak för lagfarenheten i god tid gifvit sig tillkänna.

Anselm, som nästan omedelbart efterföljde den lärde Lanfranc, förskaffade klostret Bec skrifter i

läkare-vettenskapen; Jean, en Abbot i Fécamp, till börden Italienare, utmärkte sig omkring år 1028 genom insigter i medicinen.

Stiftet S:t Evroult bidrog ej mindre till utbredandet af smaken för studier. Detta kloster, hade från dess stiftelse varit en brännpunkt för vetenskaplig odling. S:t Evroult, härstammade från en adelig ätt vid Clotarii hof, hade till sin boningsplats utsett en af röfvare och vilddjur uppfyld skog. Röfvarne, omvände genom hans fromhet, blefvo denna ökens förste munkar och uppodlare. Den kärleksrika omvårdnad de buro för fattige och sjuke, borde beveka äfven dem, som voro vane vid våldsamheter, och visa dem behaget, att med arbete vinna sitt uppehälle, under de lagar som blifvit stiftade af en bland menniskoslägtets välgörare. Sedan Normanderne förstört detta samfund, förvandlades landet på nytt i en vild skog, och spåren af all odling utplånades; endast de heliges minne förvarades af en källa i denna trakt, som bar hans namn. Först i Wilhelm Eröfrarens tid återställdes klostret af några fromme män. Theodoric, dess förste Abbot, egde lyckligtvis mycken smak för litteraturen, och hade en skön handstil, en i dessa tider ganska dyrbar egenskap. Han samlade råa och ohyfsade prester från landsbyggden; en trägårdsmästare, jemte andre, som af god vilja biträdde honom, voro ho-

nom behjelplige att afskrifva böcker, hvarigenom han samlade ett litet bibliothek, och inrättade en skrifskola. Ungdomen undervistes af skicklige renskrifvare, och gick sedan, att i andra kloster öka antalet af böcker. Theodoric berättade för sina lärjungar, att en sedeslös munk, hvilken likväl med mycken omsorg afskrifvit en stor bok öfver Guds lag, blef efter döden af den högste domaren fördömd, men att englarne då, mot hvar och en af hans begångna synder, satte en af de vackra bokstäfverne i hans afskrift. Lyckligtvis befanns en bokstaf mer än syndernas antal, hvilket ok frälste honom från evig fördömelse. Beständigt hörde man Theodoric säga till sina munkar och lärjungar: "flyn lättjan, såsom det största gift för er, bedjen, "läsen, sjungen, skrifven!" De Abboter som efterträdde honom, hade nästan alla samma smak och brinnande nit. I Orderic Vitals 535) tid förvarade klostret ännu de böcker som Theodoric afskrifvit. Osbern, den tredje Abboten efter honom, förenade med en afskrifvares skicklighet, kunnighet i musik och bildhuggeri, och undervisade genom kraftiga uppmaningar, äfven med bestraffningar 536) sina lärsvenner i de konster han sjelf innehade. Han var en förklarad fiende till okunnighet och lättja, och förde mot dem ett oupphörligt krig. Mainer, den fjerde Abboten, var kunnig i grammatik, rhetorik och dialektik, hade 90 munkar under sitt inseende, och lät åter upp-

bygga kyrkan. Serlo, den femte Abboten, hade redan 115 munkar, eller snarare lika många lärjungar. Klostret underhöll ett slags försörjningshus för 7 spetälske, och var ett af de förste hospitaler som funnits. Rudolph, en munk i detta kloster, som vistats i Salerno, kände ej allenast grammatik, dialektik, astronomi och musik, utan var äfvenen god läkare. I allmänhet synes skolan i Salerno, genom de Nordmän, som voro i Neapel, hafva haft inflytande på medicinens odling i Normandie. Man anför flere Normandiske läkare från denna tid, och Wilhelm Eröfraren inrättade fyra sjukhus i de förnämste städerna af sitt Hertigdöme.

Biskop Odo af Bayeux, som hade sin son anställd vid Engelske Konung Henrics hof, och var en sträng ordningsman bland sitt presterskap, skickade unge klerker till Lüttich för att der studera filosofi 537). Wilhelm Robert, Grefve af Mortain underhöll domskolan i S:t Evroult i nämnde stad, och ville att inga andra skolor skulle finnas i dalen Mortain, och att böckerne skulle tagas i förvar af kanikerne, samt insättas i kapitlets arkiv 538.) Biskops-stiftet Coutances hade under hela tionde seklet förblifvit utan gudstjenst och prester; häfdatecknare anföra att hedendomen der var inkommen, hvilket ger anledning till den förmodan, att alla de Nordmän, som qvarblefvo i Neustrien, icke

tillika

tillika med Rolf antagit christna läran. Biskopen hade flyttat sitt säte till kyrkan S:t Lô i Rouen, men i medlet af elfte seklet uppbyggde Biskop Gottfrid domkyrkan å nyo, gaf henne prydnader och kyrkböcker, och stiftade en skola, hvilken han försåg med lärare, ryktbare för deras insigter i grammatik och dialektik. Han ditkallade äfven musici, och belönade dem väl 539).

Historiska vettenskapen idkades tidigt i klostren. Dudon de S:t Quentin, Wilhelm de Jumièges, Orderic Vital och Wilhelm de Poitiers, (född i Normandie, men uppfostrad i Poitou), sysselsatte sig med deras fäderneslands historia. Man ser, att de velat likna ålderdomens store häfdatecknare, men tidens råhet fjättrade dem. Deras stil blef ej enkel och ädel, utan svulstig och mörk. Men oaktadt detta mindre hyfsade manér, smickrade de dock sina regenter alldeles så, som man smickrat dem i de mest upplysta tider. Det fanns ingen Hertig, som ej, under deras penna, blef en urbild af storhet och dygd; munkar hafva alltid upphöjt dem, hvilka gynnat deras klosterväsende.

Desse klosterbröder hade stundom ingifvelser af digter, och sökte äfven lagrar på skaldekonstens område; men allt hänförde sig till sånger öf-

ver englar och helgon, hvartill de använde Virgilii och Horatii språk. Aimar, Abbot i S:t Pierre-sur-Dive, hvilken författade rim med musik, gjorde lofsånger öfver S:t Kilian och S:t Catharina. Thibaut de Vernon besjöng Robert, Abbot af S:t Vandrille; och andre eremiter o. s. v.

Dessa försök till andlig skaldkonst gåfvo dock snart vika för en folk-poësi, som använde det nya Franska språket för att uttrycka nationens egna tankar och känslor, göra vetenskapen mera bekant, eller för att tjusa Nordmännens sinnen. Vi hafva sett, huru Nordiska språket, som varit sagornas tungomål, Isländskan, redan under andra Hertigens tid försvann i Normandie, och talades endast i Bessin och Cotentin, hvarest hedendomen, och följaktligen Nordmannen sjelf längst bibehållit sig. Äfvenledes borde man på landsbyggderne, ännu en längre tid hafva begagnat Nordiska språk-bruket; och beviset derföre ligger i namnen på orter och ställen, framför allt sådana, som den tiden endast voro byar eller små städer, och hvilka namn härleda sig från Nordiska eller Isländska språket. Somlige sluta sig på ö, öer, andre på dal, ännu andre på by, gård; ord, hvilka hos Danskar och Svenskar ännu i dag beteckna deras öar, dalar, byar och hemman på landsbyggden. Likaledes funnos benämningarne: bäck, brant, holme eller holm, på samma sätt som i Norden. Vid forsk-

ningen på gamla geografiska chartor finner man ett antal af lokal-benämningar, som alla hafva Nordiskt ursprung.

I städerne och de trakter, som voro i grannskap med Frankrike, hade de täta förbindelserne med detta rike, giftermålen med franska qvinnor, och slutligen presternes inflytande, hvilka till större delen voro fransyske, påskyndat franska språkets utbredande, och detta blef nu ett allmänt och öfligt språk. Sannt är att Henric, en Nordisk Grefve, som, i elfte seklet, anlände till Konung Wilhelm I:s hof i Sicilien, hvilken furste sjelf var af Nordisk härkomst, vid ankomsten ursäktade sig att han ej kunde tala Franska, men denne Grefve var ifrån Bessin eller Cotentin 540): i Rouen talade man den tiden sannolikt Franska. Häfden underrättar oss, att Edouard Confessorn, som förde med sig en skara af Nordmän, från Normandie till England, med dem äfven införde Frankrikes seder och språk i Stor-Britannien, och denna mund-art var redan allmän i Normandie, under första hälften af elfte seklet. Man har sig bekant, att Wilhelm Eröfraren på slutet gjorde Fransyskan till det rådande språket i Stor-Britannien, ända till dess de besegrades tungomål, eller Anglosaxiskan, fick öfverhanden. Man antog det, för att bilda Engelska språket,

Vi känna ej mer de första, utan tvifvel ofullkomliga, prof af Normandernes vittterhet; först efter eröfringen af England, klarnade för dem idéernes himmel, och sedan förbindelsen med andra folkslag, bland dem utbredt nya kunskaper, och gynnat deras handel och industri — först då såg man verkliga folk-skalder bland dem uppstå. Redan Wilhelm Eröfraren hade sådana vid sitt hof; men den sång Taillefer, hans Troubadour eller Skald, författat öfver slaget vid Hastings, var ej en folksång, den var ett qväde i Rolands manér af Fransysk uppfinning, och det är sannolikt att Franska skalder tjenat till mönster för de Normanske. Snart andades Normandernes naturliga snille friare, höjde sin flygt, och alstrade vittra arbeten af alla slag. Skaldekonsten var hos dem länge i bruk, enligt flere poeters vittnesbörd.

Usage est en Normandie
Que qui herbergiez est, qu'il die
Fable ou chanson diè à l'hoste 541);

sjunger Jéhan Chapelain, som lefde i trettonde seklet, och Robert Vaco anför, att man läste eller upprepade skaldestycken vid gästabud och högtidliga tillfällen.

Desse skalders guld-ålder måste dock ej hafva varit lång, ty Robert Vaco klagar, att desse romanser eller provençaliska qväden, ingen förtjenst

medförde, och att de förnäme herrarne och damerne icke mer gåfvo vackra föräringar åt

Cil ki li gestes escrivoient
E ki les estoires fesaient.

Helgon, kärlek, häfd, naturvetenskap, och romaniska äfventyr — voro grund-ämnen för Anglo-Normanska poësien. Robert Vaco, och Benedict de S:t Maur hafva på Fransk vers författat Normanske häfdatecknares latinska krönikor. Gottfrid Gaimar rimade på samma språk Anglosaxonska historien. Dourbault förtäljde likaledes i bunden stil händelserna ända till införandet af provinsens Lagbok. Samme, och så ofta åberopade, Vaco valde till ämne för sina rim den hel. Nicolai lefverne, och aflelse-festens instiftande, hvilken i flere århundraden af en mängd skalder blifvit firad. Chardry, tilläfventyrs en kringvandrande Troubadour, författade ett poëm af 5000 verser öfver den hel. Josaphats lefverne. I ett annat qväde förtäljer han sjusofvarnes lefnad, hvilka af kyrkan blifvit upphöjde till värdighet af martyrer. Landri de Valognes, som lefde i Balduins, Grefvens af Guines lilla hof, satte Höga Visan på romansk eller Fransk vers 542).

Erotiska och satiriska sånger, och små, rimvis författade sagor och äfventyr gjorde ännu större lycka än Hymnerne, och helgonens lefnadsbe-

skrifningar. Denis Pirame, som efter en i verldsliga nöjen förslösad ungdom, på sin ålderdom ganska fromt besjöng den helige Edouard; Richard de Semilly, Rogerin d'Andelys, Gilles-le-Viniers, voro föregångare för Olivier Basselin. Andre skalder ville med undervisningen förena nöje. Så sammanskref Wilhelm af Normandie ett *Bestiarium*, skaldestycke öfver djuren; Wilhelm Osmond ett *Volucrarium*, öfver fåglarne, och ett *Lapidarium*, öfver stenarne. Fruntimren uppmuntrade dessa poetiska försök, af hvad art de än voro. Philip Than tillegnade Adelaïde, Henric den I:s gemål, sitt *Bestiarium*, och Robert Vaco som författade en hel rimkrönika för Henric I, öfversatte från latin, och helgade åt Eleonora, Konungens gemål, romanen om Brutus, föregifven Trojansk prins och stamfar för furstarne i Gallernes land.

Skaldekonsten eldade äfven könet. En kärleksklagan och rimade äfventyr af Marie de France, höra till antalet af de mest intressanta skaldiska försök, hvilka utgått från denna Anglo-Normanska vitterhet 543). Marie, för att undfly Franske Konung Philip Augusts välde, begaf sig till England. Alexander, en poet, född i Bernay, skyndade deremot till denne Konungs hof, och ehuru af Normandisk härkomst, smickrade han denne Regent, i sitt allegoriska skaldestycke: Alexander den Store.

Snart öppnade sig ett ljusare fält för Anglo-Normanska skalderne. Digtningar, uppkomne i stora och lilla Britannien, hjeltarnes bedrifter vid Carl den Stores hof, Orientens underbara sagor, genom Araber och Korsfarare öfverflyttade på Europas jord, gåfvo en ny kraft åt Anglo-Normanska poësien, hvilken, hastigt förflyttad i en af underverk strålande ideal-verld, förtjuste menigheten genom hänförande målningar, mägtige att i glömskan begrafva den jemmerfulla jord, på hvilken de lefde. Hébert författade romanen om *Dolopathos*, hvars ursprung är Indiskt; Lucas de Gast, en imitation från latinet, af *Tristans* roman. Hélis och Robert de Borron öfversatte på Franska andre romaner om Riddaren af runda bordet. De stora skaldestycken, som blifvit författade af Anglo-Normanerne, äro de förste som Franska Litteraturen frambringat 544).

Fåfängt söker man imitationer af gamla Isländska skaldkonsten, eller häntydningar på Skandinavernes häfd och seder. Utan tvifvel råder någon likhet emellan Nordens hjeltesagor och Franska riddar-romanerne. Öfverallt är samma grundämne: underbara äfventyr, hjeltemodets och skönhetens lof. Denna likhet tillåter dock ej den förmodan, att Anglo-Normanske skalderne hade att tacka de Nordiske för sina poetiska uppfinningar. Vi hafve ej bevis derpå, att någon saga, eller

skaldisk berättelse varit känd af någon Anglo-Normansk poët. Hågkomsten af en sådan nationalpoësi hade förlorat sig hos Normandernes efterkommande i Frankrike, och det synes, som detta folk, på sin färd öfver hafvet, med detsamma öfverfarit glömskans flod. Denna fullkomliga förgätenhet af dess ursprungliga seder har det gemensamt med Visigötherne, som i sina Castilianska sånger icke efterlemnat minsta spår af nationella plägseder och tankar. Samma anmärkning har man gjordt öfver Waregerne, som gåfvo Ryssland ett Konungahus, hvilket detta Kejsarrike, enligt en Rysk författares anmärkning 545), icke har att tacka för någon ny historisk upptäckt. Samma orsaker, som kommit dem att förgäta sitt urspråk, nemligen underlägsenhet i bildning, förblandning med infödingarne, och giftermål med landets qvinnor, som åt barnen öfverlemnade endast sägner från deras eget fädernesland, torde härtill hafva bidragit. I Normandie borde dessutom ett christet presterskap förvisa alla mythologiska minnen af Nordiska folkstammen. Det synes dock som guden Thor slutligen ej alldeles blifvit glömd, om Robert Vacos anförande ej saknar grund, att nemligen Rolf Tesson, en af Normandies förnäme herrar, i slaget vid Dunerne, såsom härskri använde ropet: *Thor ie*, hjelpe Thor! då Wilhelm anropade Gud: *Dex ie!* 546).

På

På Shetländske öarne, norr om Skottland, hade sjöröfvarne öfverflyttat tron på troll eller bergvättar, och denna öfvertygelse råder der ännu. Denna vidskepelse synes hafva varit af Nordmännen införd i Frankrike, men har ej der blifvit bibehållen. Robert Vaco berättar, att Mauger, Erke-Biskop af Rouen, hvilken bannlyste Wilhelm Eröfraren, och af denne furste afsattes, samt af häfden anklagas för sedeslöshet och idkande af förvetna konster, omgåtts med ett spöke, kalladt Toret, som lydde hans befallningar, men var synligt för ingen 547). Detta var tilläfventyrs ett Danskt troll, öfverflyttadt på Fransk botten. Hvad angår Ålfvor eller Féer, hade Skandinaverne icke behöft göra sig mödan, att fortplanta denna vantro i Normandie. Den fanns der förut; men det är i Bretagne som Marie de France utsätter féernas tillhåll, och Robert Vaco tillstår öppenhjertigt, att hon rest i denna provins, för att öfvertyga sig om sanningen af den öfverallt kringvandrande sägen, om féers boningar i den stora skogen Brecheliant 548). Det är ock verkeligen i Bretagne, som enligt medeltidens romaner, detta underbara trollväsen hade sin tillvarelse. De da Rue 549) har företagit sig att bevisa, att man i Bretagne trott på féer allt ifrån första seklet af vår tideräkning, att denna tro kommit hvarken från Araber eller Nordmän, och att det alltid är i det gamla Ar-

morica, och aldrig i Norden, som tolfte, trettonde och fjortonde seklets Troubadourer hämtat ämnen för sina poetiska alster. Stundom tillstå de att Bretonernes arbeten försett dem med ämnen till deras romaneska hjeltedigter.

Nordmännen, bosatte i Frankrike, borde med modersmålet hafva aflagt sitt skrifspråk. Branterne i Normandie framvisa icke den mängd runor, eller serskilta bokstäfver, hvilka i Sverige och Norrige betäcka vissa klippor och grafstenar. Ingen Nordman har på redden af sitt nya fädernesland inskurit namnen af sin far eller sin fosterbyggds hjeltar; försedde med donationer i Frankrike, hade dessa Vikingar bortglömt både slägt och fosterbygd. Normandie utplånade ur deras sinnen hågkomsten af Norrige och Danmark; och då de snart upphörde att tala Skandinaviskan, hvartill skulle då runor gagna, hvilka dessutom i presternes ögon blifvit ansedda för trollskrift, och följaktligen såsom djefvulens verktyg antastade?

Om Nordmännen äfven haft sinne för historien, skulle de likväl blifvit liknöjde för sitt ursprungliga hemland. Häfdatecknare från Normandie framställa det hedniska Norden såsom ett tillhåll för sjöröfvare. Efter två seklers förlopp visste de ej hvilka händelser låtit förste stiftaren af Normandiska väldet utgå ur Norden. De voro okunnige

om sjelfva läget af Danmark och Norrige. Benedict de S:t Maur börjar sin krönika öfver Normandie, med en geografisk öfversigt, hvari han tager Danmark för Dacien, och förlägger det till och med vid mynningen af Donau 550).

Vi hafva anfört det väsendtliga af Nordmännens bildning och vitterhet i Frankrike; det återstår att lära känna deras lefnadssätt och hemseder.

Åkerbruket och de tillgångar landthushållningen och husliga lifvet erbjuda, borde, under våldets spira, icke framvisa någon leende tafla; för öfrigt känna vi dessa omständigheter endast af gamla handlingar som bevittna, att största delen af jordens afkastningar var öfverlemnad åt kyrkors och klosters godtfinnande. Man odlade åtskilliga orter af spannmål, lin, hampa 551), skid- och trädfrukter. De stora ek- och bokskogarne gåfvo tillräcklig näring åt svinkreatur, om hvilka sednare fråga ofta uppstår i dessa forntida handlingar. Än tillåter en hög herre ett kloster att i sina skogar utsläppa 60 à 100 sådana kreatur 552), en annan gång är det tionde af dem, som han afstår åt munkarne, för sina afvelsgårdar. En Abbot från Cluny, hvilken af Hertig Richard anlitades, att införa ett förbättradt skick i stiftet Fécamp, ville icke komma, innan Hertigen tilldelat stiftet fritt bete i sina skogar för svin och boskap 553). Mindre

ofta förefaller tal-ämnet om oxar och kor; troligtvis var svinkött, under de första tiderne, den allmännast brukliga kötträtt. Vinplanteringar borde der varit mer odlade än nu; man ser af chartorne att största delen af stiftet egde sådana 554). Denna odling hade tvifvelsutan varit öflig innan Nordmännens ankomst, och borde för sjöröfvarne vara ännu ett skäl att finna denna provins angenäm. Men då allt inflöt till kyrkorne, blef vinet munkarnes andel, då deremot dricka och cider kommo på folkets lott. Robert Vaco underrättar oss att Fransmännen gåfvo Nordmännen öknamn af svåljare och maltdrickare, för deras förtäring af denna slags dryck.

Ehuru man odlade äppelträdet, synes det som man äfven af cidern hämtade vilda äpplen. I en handling af år 1185 gaf Grefven af Meulan munkarne i Jumièges tillåtelse att samla äpplen ur sina skogar, för att deraf tillreda dricka 555). Man samlade likaledes honing 556) i skogarne, hvilken tillverkades af vilda bin.

Jagten var till den grad indrägtig, att man fann för godt att pålägga tionden för fångsten af villebråd. Hagar och jagtparker utgjorde stora egodelar. Saltverk voro att tillgå i saltartade kärr vid hafsstranden, och i de strömmar dit tidvattnet inträngde 557). I våra dagar vore det ej möjligt

att hämta salt ur alla de strömmar, der man tilIverkade sådant i elfte och tolfte seklen, sedan hafsvattnet upphört att inflöda på dessa ställen.

Man idkade fiske i floderne och vid kusterne; men de bästa fiskarter voro för munkarnes räkning och desse upphämtade äfven tionden af ål 558). Ännu finns en gammal handling från 1036, utfärdad af Grefven af Eu, till förmån för stiftet Tréport. Der finns tumlaren upptagen för Sanct Michels behof, det är, för klostret af samma namn. Donationsgifvaren har dessutom den uppmärksamheten att tillägga, att för hvar gång man fångat en fet fisk, skall alltid en sida, och hälften af stjerten tillhöra munkarne 559). Man fångade sill och strömming i floderne och hafvet, och Biskopsstift samt andra fromma stiftelser funnos, åt hvilka man på en viss årstid, isynnerhet under fastlagen, förärade tusendetals af detta fiskslag 560). Man känner ej huruvida insaltning var i bruk. Sill- och strömmingsfisket är förenadt med seglingskonstens historia. Man har sig ej bekant om Nordmännen infört denna fisk i Frankrike, och gjort insaltningskonsten der känd. Några forskare hafva tillskrifvit Nordmännen införandet af denna ekonomi 561), emedan man utan tvifvel lika tidigt i Norden som i Frankrike kände detta fiske, och den dervid brukliga insaltningen. Ifrån år 888, omtalar Nordiska historien strömmingsfångst, och

att en skeppsladdning deraf blifvit öfverförd till England 562). Alla andra handlingar angående fiskerier och insaltning af sill och strömming äro af en sednare tid 563). Det äldsta dokument rörande bruket att insalta meranämnde fiskslag vid Östersjöns kuster, förskrifver sig endast från fjortonde seklet 564). Då sillen uppsteg i Seine-floden, bör det ej förefalla orimligt att man fångat den innan Nordmännen ankommo till Frankrike. Hvad hafsfisket angår, är det sannolikt, att detta blifvit öfligt sedan denna sjöfarande folkstam från Norden nedsatt sig vid Seinens utlopp. Nordmännen fortplantade på sina efterkommande hågen för fiske och seglingskonst, och i följande århundraden utgingo från Normandie ett stort antal seglare, som utspridde Fransmännens handel, bildning och magt. Dieppe anlades i tionde seklet, och snart derefter blefvo Harfleur, Cherbourg och Barfleur, de hamnar hvilka ymnigt besöktes af främmande handelsskepp, och hvarifrån Nordmännens sjöfart utvidgades; i framtiden njöto äfven andra hamnar samma fördel. I de första seklerne, hvilka mest uppfylldes af krigs-oroligheter, omtalas handeln föga; man hade väl sjöledes förbindelser med Flandern och Stor-Britannien, men ganska ringa gemenskap med Norden. I det inre af landet begagnade man vissa torg och marknadsplatser till försäljning af lifsmedel och vanliga handelsvaror som kommo från Normandie.

Eröfrare bemöda sig vanligtvis att föreskrifva lagar för de öfvervunne, man borde då vänta sig finna många spår af Skandinaviska plägseder i den lagstiftning som infördes af de förste Hertigarne i Normandie. Men denna lagstiftning är i allmänhet af oss föga känd, och sannolikt har den inskränkt sig till få omständigheter. Vi hafva sett att de Nordmän som gåfvo Island nybyggen, endast voro sysselsatte att stifta domare-myndigheter. I Normandie voro händelserna mera invecklade; der fanns en ny aristokrati, som utgjordes af Rolfs vapenbröder, der fanns äfven ett äldre aristokratiskt välde, sammansatt af de Franske herrar, som i Neustrien innehaft domäner och utan tvifvel ännu bibehållit en del af dessa tillhörigheter; vidare ett borgerskap, ett landtbrukareständ och ett klereci; der herrskade gamla lagar och hemseder, och dessa, som till en stor del härledde sig från Frankerne, hade mycken likhet med dem, som voro gängse i Norden. Vid teckningen af Rolfs lefnad är redan anmärkt, huru svårt det är, att skilja de lagstiftande inrättningar, som voro grundlagde af de förste Nordmän, från dem, hvilka vid Nordmännens bosättning i Frankrike redan der hade gällande kraft och verkan. Gamla lagboken i Normandie, den äldsta samling af författningar man känner i denna provins 565), men hvars ursprung man ej vet, anför, att Rolf, sedan han blifvit herrskare öfver Neustrien, drog sig till minnes,

det är: samlade gamla plägseder, och då svårigheter mötte, rådgjorde med månge vise män, hvilka kände sammanhanget af allt som blifvit talat och utfördt 566). Rolf, som tillbragt sitt lif på hafven, kunde ej hafva stor insigt i Skandinaviska lagstiftningen, och borde anse för mindre svårt att upprätthålla de bruk och stadgar som dit intills styrt provinsens inbyggare, isynnerhet då dessa icke voro i strid mot Nordmännens egna vanor. Så beherrskades Normandie ända från elfte seklet nästan med samma medel som Franska riket. Grefvar och Vicomter skipade rättvisan i städerne och distrikterne, först i Hertigarnes namn, och sedan i deras egna. Öfver-länsherrens rättigheter, vasallernes förbindelser, feodal-andan och träldomens elände — allt detta fanns förenadt så i Konungariket som i Hertigdömet. Den polis-författning som var känd under namn af Haro-ropet, var, såsom redan blifvit anfördt, bruklig både hos Franker och ännu mer hos Anglosaxerne, den var en af nödvändigheten stiftad lag i feodal-väldets tygellösa skiften, men som troligtvis snart kom ur bruk hos Frankerne.

Folket, isynnerhet på landsbyggden, var ej lyckligare i Normandie än i andra länder. Allt sedan den bedröfliga utgången på dess myteri mot baronerne, under Richard II:s regering, vågade

det

det ej mer afskudda oket, som hvilade tungt på dess skuldra 567). Det förblef fästadt vid jordtorfvan, och man använde efter behag enskildta personer till kyrkors och klosters fördel 568). Folket uttågade under sina herrars fanor, för att gjuta sitt blod i krig och fejder som voro främmande för dess fördel, och hvaraf utgången icke till det minsta förändrade dess öde. Det betalade sitt tionde, åt sin herre eller kyrka, och förtärde i oro det bröd som ännu var öfrigt: ty ingen säkerhet tryggade njutningen af landtmannens skörd, och frugten af hans mödor.

Emedlertid hade dock bruket infört många ordningar för att trygga säkerheten till lif och gods, och, enligt Houard, voro skriftligt författade domslut och utslag allmänna i Normandie, från början af tolfte seklet, eller nära tvåhundra år förut, innan denna plägsed antogs i de öfriga delarne af Frankrike. Vid kyrkorne förvarades ett af presterskapet invigdt och helgadt jern, hvilket glödgades, och hvarmed man, i Guds namn, brände handen på falska åklagare, och sådana, som nekade till sina brott och missgerningar 569). För kyrkorne var det en sak af stor vigt, att ega domsjernet, och med detsamma den dermed förenade verkställande magt. De låto Hertigen bevilja sig denna rättighet, och tvister uppkommo, om egan-

det af detta fruktansvärda jern 570). Men hvad som mer än doms-jernet öfverensstämde med Normandernes krigiska lynne, var bruket af deras lagliga envigen. I ingen Fransk provins företog man så ofta envigeskamp på instängdt eller öppet fält, som i Normandie; man såg Skandiens kämpalekar på Fransk jord. I Danmark och Norrige slogs man för byte och ära, i Normandie kämpade man på instängdt fält enligt laga kraftvunnit bruk, och på öppet fält af böjelse till våldsamhet och oordning, eller af smak för det äfventyrliga, hvilket lynne aldrig öfvergaf nationen, och kunde ej, utan största svårighet, öfverensstämma med Franska folkets seder. Nordmännens vidrighet för Frankerne röjer sig i deras första häfdatecknares skrifter. Enligt Robert Vaco beklagade sig Nordmännen öfver Fransmännen i sina sånger och häfder, och denna klagan öfvergår i en ganska okonstlad utgjutelse som icke bespar Franska folket någon förebråelse 571). Denna Nordmännens vidriga känsla för Fransmännen varade så länge de förre bibehöllo sina ursprungliga anletsdrag, sina blonda hår 572) och andra national-märken. Wilhelm — Eröfraren, som ganska väl kände sitt folk, förklarade att de voro högmodigt svåre att befalla, och hastige att börja tvister 573). Malaterra, som på Sicilien noga undersökte dem, fann dem listige, hämnd- och vinningslystne, herrsksjuke och snart sinnade att öfvergifva sina fäders jord, när det gällde eröfringar i

främmande länder. För öfrigt voro de hvarken slösare eller girige, men älskade vältalighet, jagt, hästar, vapen och öfverflöd i klädedrägt, och voro slutligen de i beständigt behof af att styras med lagens tygel 574).

Den beryktade inre beklädningen i Domkyrkan i Bayeux, tillverkad af en prinsessa Mathilda, antingen Wilhelm — Eröfrarens gemål, eller Kejsarinnan, Henric I:s dotter, och som föreställer Englands eröfring 575) är det äldsta autentika minnesverk, hvarigenom vi läre känna Normandernes vapen och öfriga krigiska rustning 576). Äfven finnas Danska vapen-drägter, framställde i små bilder på en messbok från Knuts regering, hvilken förvaras i Stor-Britanniska museum. De bestå af pantsarskjortor, med ringar af jern, fastsydde på kläderne, hvilka äro af hudar eller tyger, hjelmar med åtskilliga förändringar, spjut, svärd, bågar, jernklubbor m. m., hvilka vapen, med undantag af få andra tillbehör, voro i länväldets tider bruklige hos alla folkslag i Europa 577). Muratori anser att Italiens invånare lärt krigskonsten af Nordmännen; måhända menas dermed endast konsten att slåss, hvari desse sednare voro oöfverträfflige, och hvilken konst förskaffade dem besittningen af Hertigdömen och Konungariken.

Man har gifvit Nordmännen äran af Riddarväsendets införande i Frankrike. Af de första ka-

pitlen i detta arbete, har äfven man kunnat inhämta, att något ridderligt visade sig i Skandinavernes seder, ehuru råa och vilda dessa än voro. Nordmännen röjde denna riddar-anda, i ett högt mod, i ärelystnad, i broderlig vapen-förening, i qvinnors bortförande, i smaken för hjeltedigter, och slutligen i sina häftiga, lågande sinnesrörelser. Men äfven Maurerne lifvades af dessa känslornas våldsamma utbrott, som gjorde under af tapperhet, och det är svårt att bestämma, om riddarandan från Norden eller Södern meddelat sig åt medelpunkten af Europa. Sannolikt har den der utvecklat sig på samma sätt som hos Skandinaver och Maurer. Christendomen och hyfsningen förmildrade den likväl i Frankrike, och gjorde denna ridderlighet åtskiljelig från de ohyfsade folkslagens vilda tapperhet. Vi hafva äfven funnit, att Fransmännens ridderliga skaldekonst icke burit någon stämpel af Skandinaviskt lynne.

Länväsendet kunde ej förtrycka Nordmännens höga sinne; äfven i dessa tidskiften återstod för denna folkstam större frihet än i andra länder af Frankrike. "Man behöfde, säger Houard 578), i "de öfriga provinserne, en hög mans beskydd, för "att ersätta förlusten af sin frihet, men i Nor-"mandie förblef hvarje menniska fri, hvartenda jordstycke fritt, och då Hertigen ensam omedelbart innehade lagstiftande magten öfver sina underså-

"tare, egde herrarne intet medel att förändra ett "fritt folks tillstånd, eller rubba besittningsrätten." En högsta domstol för rättvisans skipande, bildade sig, ovisst i hvilket tidskifte, under namn af landsrätt, hvilken bestod af Landsdomaren, Hertigen, visse deputerade från fursten, och de förnämste ledamöterne af under-länsherrarnes domstol. Denna landsrätt förvaltade ej allenast Hertigens gods, utan tog äfven kunskap om försnillningar, undersökte missbruken, och mottog äfven vad från enskildte personer. Massan af folket riktade sig genom handel, idoghet och skeppsfart, och kände ganska väl sitt värde. Städernes borgerskap återfordrade eller erhöll sina rättigheter, under namn af privilegier. De frie invånarnes rättigheter voro dock i början endast ofullkomligt uttryckte, och vi ege ej mer de första handlingar hvari de blifvit antecknade eller stadgade. Den äldsta af dessa är af år 1315, 579) och hvarigenom stadgas, att Normanderne, (oberoende af herrarne) kunna, i hänseende till öfverherren sjelf, endast förbindas till fastställda och bestämda skyldigheter och pålagor, utom hvilka han hade intet att fordra; att de ej utom i högmålsbrott kunna underkastas pinligt förhör; att en 40 års gammal häfd skulle i Normandie anses lika gällande med en laglig handling; att Normanderne skulle dömmas af sina egna domare, o. s. v. Dessa förbehåll hvilka hafva likhet med dem som Engelsmännen i början in-

gingo med sina Konungar, innehöllo Normandernes statsförfattning eller charta; och stadfästades vid flere tillfällen med alla då brukliga formaliteter, och oftast då när högsta magten uppenbart brutit dem, och sedan undersåtarne ingifvit de kraftigaste klagomål. Men, sedan Frankrikes Konungar, mägtige genom inbördes krig, och religionsstrider, mer rådfrågade deras egen, än riksstaternes vilja, kungjorde de sina egna befallningar, utan hinder af Haro-roparen och Normandernes Statsförfattning, i förgätenhet af det uttryckliga förbehåll, hvarmed Normandie gifvit sig under Konung Philips spira. Genom Franska rikets senare Statsförfattning har likväl denna provins vunnit mer än den förlorat, med undantag af dess gamla frihet såsom egen och sjelfständig stat.

Subscribenter.

C.

Calmar.

	Exempl.
Zander, Josua, *Lector.*	10

Carlskrona.

Bergström, C. O.	1
Callerström, Nils, *Handlande.*	1
Fischerström, *Capit. o. Ridd.*	1
Flygare, P. E., Amiralit. Boktryckare. . .	1
Freidenfelt, *Capiten.*	1
Hagerman, J., *Kamerer.*	1
Holmberg, P., *V. Past. Phil. Mag.* . . .	1
Lindegren, S. J., *Handelsbokh.*	1
Lovén, *Handlande.*	1
Rosenberg, C. J., *Under-Constapel vid Kongl. Maj:ts Flotta.*	1

Carlstad.

Andersson, Chr., *Capiten.*	1
Björling, H., *Bruks-Inspector.*	1
Borgström, L., *Apothekare.*	5
Fogelclou, *Hof-Secreterare.*	1
Fröding, F., *Handlande.*	1
Melin, J. L. Jun., *Handlande i Götheborg.* .	1
Reimers, Alex., *Possessionat.*	1
Stagnell, *Med. Doct.*	1

Christianstad.

Cedergren, Axel, *Boktryckare.*	1
Hausswolff, Carl Gust. R. v, *Lagman, Riddare af Nordstjerne- och Vasa-Orden.*	1
Säwe, Pehr, *Theol. Doct., Lector, Ledamot af Nordstjerne-Orden.*	1

F.

Fredrikshamn.

Appelberg, Ad., *Capiten.*	1
Bergenheim, Edv. *Lector.*	1
Bruun, P., *Cadet.*	1

	Exempl.
De la Motte, A. F., *Cadet.*	1
Essen, C. F., *Cadet.*	3
Fieandt, E. von, *Cadet.*	1
Fieandt, von, 4:*de Cadet.*	1
Furuhjelm, E., *Cadet.*	1
Granfelt, A., *Cadet.*	1
Hirschheydt, E. von, *Cadet.*	1
Hohnoldt, P., *Cadet.*	1
Jækell, F., *Cadet.*	1
Knorring, Fr. P. von, *Lector.*	1
Kothen, M. von, *Cadet.*	1
Krogius, Lars, *Häradshöfding.*	1
Ladau, L., *Cadet.*	1
Marcèn, A., *Cadet.*	1
Mensbier, Constantin. *Capiten.*	1
Murin, M., *Cadet.*	1
Nordenstreng, M., *Cadet.*	1
Nordtman, O., *Cadet.*	2
Nymander, C, M., *Stabs-Capiten.*	1
Orræus, V., *Cadet.*	1
Rehausen, Victor von, *Cadet.*	1
Rosenström, J., *Cadet.*	1
Sallmén, Carl August, *Cadet.*	1
Schoultz, *Clas, von, Cadet.*	1
Standertschjöld, H., *Cadet.*	2
Starock, A., 2:*dra Cadet.*	1
Starock, A. P. F. 1:*sta Cadet.*	1
Tamelander, J. A., *Capiten.*	1
Thesleff, P., *Cadet.*	1
Tigerstedt, G., 2:*dra Cadet.*	1
Westrin, A. J., *Cadet.*	1
Wrede, R., *Cadet.*	1
Örn, C. F., *Cadet.*	4
Österblad, J., *Capiten.*	1

G.

Gamla Carleby.

Berg, Sven Peter, *Provincial- och Stads-Läkare i Gamla Carleby stad, Doctor, Magist.*	1
Donner, Sixtus, *Studerande.*	1

Exempl.

Fogelholm, Gustaf Eric, *Studerande vid Universitetet i Åbo.* 1
Kerrman, Jacob Joh., *Rådman.* 1
Konow, Gust. Henr., *Stads-Notarie.* . . . 1
Lalin, Ludvig, *Rådman.* 1
Läse-Biblioth**e**ket i Gamla Carleby. . . . 1
Nordling, Carl Joh., *Contracts-Prost i Gamla Carleby.* 1
Palmqvist, Gabr., *Häradsskrifvare.* . . . 1
Peitzius, Anders, *Contoirsskrifvare.* . . . 1
Roos, And., *Grosshandlare.* 1
Törnroth, Lars Henr., *Philos. Mag. Med. Licent. Provincial-Läkare i Saarijärvi.* 1
Wahsltein, H. W., *Pædagog.* 1
Winge, Hans Pehr, *Lagman och Ridd.* . . 1
Örnström, Robert, *Studerande.* 1

H.

Helsingfors.

Agricola, Birg., *Cancellist.* 1
Alfton, M. L., *Handlande.* 1
Avellon, C., *Hof-Rätts-Råd.* 1
Backman, P. J., *Phil. Magister.* 1
Byman, G. M., *Häradshöfding.* 1
Carlborg, C. A., *Studerande* 1
Clayhills, N. J., *Collegii-Assessor.* . . . 1
Gröndahl, A. F., *Handelsbokhållare.* . . . 1
Hauswolff, G. v., *Major och Ridd.* . . . 1
Heinzie, C. G. G., *Studerande.* 1
Holm, C. G., *Ingeniör.* 1
Lange, J. Z., *Fånghus-Predikant.* . . . 1
Palenius, C. G., *Studerande.* 1
Pihlflyckt, F., *Curhus-Syssloman.* . . . 1
Salingre, G. W., *Apothekare.* 1
Sederholm, G. A., *Handlande.* 1
Silvius. J., *Handelsbokhållare.* 1
Ståhlhane, J. C. G., *Dans-Lärare.* . . . 1
Sundman, C. W. J., *Studerande.* . . . 1
Tigerstedt, B. U., *Vice Häradshöfding.* . . 1
Wasenius, G. O., *Bokhandlare i Helsingfors.* . 9

	Exempl.
Hernösand.	
Almqvist, E. A., *Doct. Biskop, N. O. L.*	1
Hedlund, Th., *Doct. Assessor.*	1
Scherdin, J., *Mag. Collega Scholæ.*	1
Sundberg, A., *Doct. Contracts-Prost.*	1
L.	
Linköping.	
Dahlberg, *Vågmästare vid Motala.*	1
Petré, Axel. *Boktryckare.*	2
Wiman, E., *Ingeniör.*	1
Zerl, J. A., *Fahnjunkare.*	1
Lovisa.	
Hougberg, W., *Skol-Lärare.*	1
Sirén, H., *Conrector.*	1
Lund.	
Andersson, A., *Qvarnägare.*	1
Dahlberg, G., *Vice Pastor.*	1
Falck, Joh., *Vice Pastor.*	1
Faxe, Wilh., *Th. Doct. Biskop, Pro-Canc. C. N. O.*	1
Jacobsson, O., *Philos. Studiosus.*	1
Lindblom, A., *Phil. Magister.*	1
Lindqvist, Fred., *Studer.*	1
Magnusson, *Vice Pastor.*	1
Palmqvist, L. L., *Akad. Adjunct.*	1
Petersson, Carl, *Vice Häradshöfding.*	1
Rönnow. L. A., *Guld- och Silfver-arbetare.*	1
Schartau, H., *Studerande.*	1
Schartau, J., *Acad.-Fäktmästare.*	1
Thott, Thage, *Baron.*	1
Åberg, M. J., *Bokhandlare*	4
N.	
Norrköping.	
Lifvengren.	1
Wallin, C. G.	1
Nyköping.	
Lund. F. M., *Häradshöfding.*	1

Exempl.

P.

Piteå.

Essen, A. D. von, *Lieutenant*. 1
Essen, C. A. von, *Capiten*. 1
Grönlund, Conrad, *Vice Comminister*. . . . 1
Hammargren, J., *Rådman och Handlande*. . . 1
Lagerborg, D., *Capiten*. 1
Moritz, Carl Reind., *Borgmästare i Piteå*. . . 1
Ottonius, J. W., *Landt-Räntmästare*. . . . 1
Skog, Åbr., *Rådman i Piteå*. 1
Sparre, Carl, *Landshöfding*. 1
Steijern, J. von, *Öfv.-Lieutenant*. . . . 1
Timmerholm, A. F., *Postmästare i Piteå*. . . 1
Öhrling, J. F., *Med. Doct*. 1

S.

Stockholm.

Aschling, J. P., *Kammererare*. 1
Bellander, O. A., *Häradshöfding*. 1
Björkman, J. Fr., *E. O. Cancellist i Kongl. Canzli-Styrelse-Exped*. 1
Murray, Robert J., ... 1
Rothlieb, A. F., *Major, Ridd. af Wasa-Ord*. . 1
Rothlieb, C. F., *Exped. Sekret. m. m*. . . . 1
Skotte, E., ... 1
Torbjörnsson, L., *Phil. Mag*. 1
Ziedner, M. W., *Kongl Hof-Predikant*. . . 1
Öhrlin, A. G., *Boktryckeri-Konstförvandt*. . . 1

Strömsholm.

Adlerstam, Christian, *Bokhållare*. . . . 1
Baalack, C. G., *Bruks-Inspector*. 1
Berger, A. G., *Oeconomie-Direct. R. W. O*. . 1
Bergmark, J. N., *Rådman*. 1
Brehmer, J., *Handlande*. 1
Dahlgren, K., *Oeconomie-Directeur*. . . . 1
Gerdten, J. A. von, *Ståthållare pa Strömsholms-Slott, Ofverste, R. S. O*. 1
Graver, C. F., *Beridare vid Strömsholm*. . . 1
Hansson, C. P., *Handlande*. 1

Exempl.

Hedengren, S. F., *Factorie-Bokhållare.* . . . 1
Liljenstolpe, G., *Öfverste-Lieutenant.* . . . 1
Littmark, J., *Bergmästare.* 1
Littmark, P. R., *Past. Adjunct.* 1
Löfvenius, E., *Comminister.* 1
Morling, Jac., *Vågmästare.* 1
Rinman, P. S., *Prost.* 1
Rothman, C., *Häst-Läkare.* 1
Sundell, E., *Intendent.* 1
Tisell, G. L., *Brukspatron.* 1
Waller, E., *Brukspatron.* 1
Waller, J., *Häradshöfding.* 1
Waller, P., *Lagman.* 1
Wallstersson, J. F., *Fältkamrer.* 1
Öhnqvist, E. G., *Stallmästare.* 1

Säther.

Forsgrén, P. W., *Apothekare* 1
Gussander, P. U., *Major.* 1
Heggroth, H. J., *Borgmästare.* 1
Levin, B. F., *Ofver-Fältläkare.* 1
Nylén, J., *Handelsbokhållare.* 1
Nyrén, P., *Commissions Landtmätare.* 1
Schubert, A. B., *Handlande.* 1
Sellberg, E. H., *Handlande.* 1
Thurin, J. M., *Rådman.* 1
Wahlbäck, P., *Vice Pastor.* 1

U.

Upsala.

Ahlander, J. E., *Phil. Mag.* 1
Amenius, D., *Hus-Pred.* 1
Bergström, G., *Studerande.* 1
Huss, M., *Studerande.* 1
Järta, C., *Lector.* 1
Myrin, C. G.. *Studerande.* 1
Sporrong. C. G., *Studerande.* 1
Tjernberg, E., *Studerande.* 1
Watz, P. F., *Studerande.* 1

W.

	Exempl.
Westerås.	
Bleckertz, S., *Past. Adjunct.*	1
Callerström, Lars C:son, *Handlande.*	1
Falk, Carl, *Comminister.*	1
Fogelmark, A., *Källarmästare.*	1
Lundin, G., *Hanlande.*	1
Olsson, C. M., *Rådman, Garfvare.*	1
Segersteen, D., *Häradshöfding.*	1
Wallén, P., *Lazaretts-Syssloman.*	1
Westermark, J. U., *Rådman.*	1
Wisby.	
Brander, Abr.	3

22

Priset är i Banco:

För Subscribenter 2 R:d: [illegible] k.

— Köpare . . 2 — [illegible] —

